

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ
อำเภอหนองหงส์
ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐
(ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์.
จังหวัดบุรีรัมย์

หลักฐานประกอบการพิจารณาประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของเกษตรจังหวัด
แผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ (ฉบับทบทวนปี ๒๕๖๘)
ตามแนวทาง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ระดับอำเภอ/ตำบล ปี ๒๕๖๒

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ นี้จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖- ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส-ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของอำเภอ มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของอำเภอให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรที่ดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(๑)
สารบัญ	(๒)
สารบัญตาราง	(๔)
สารบัญภาพ	(๗)
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๑
๒ ลักษณะภูมิประเทศ	
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๔
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๔
๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน	๕
๓ สภาพภูมิอากาศ	
๓.๑ สภาพภูมิอากาศ	๕
๓.๒ ฤดูกาล	๖
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๖
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๗
๔ เส้นทางคมนาคม	
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๗
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ	๘
๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๙
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๐
๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๐
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๔
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๑๗
๖.๔ การศึกษา	๑๘
๖.๕ การสาธารณสุข	๒๐
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๒๑
๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๓๐
๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๓๐
๙ องค์กรและสถาบันต่าง ๆ	๓๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	
๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๓๑
๑.๒ ศักยภาพของพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร	๔๗
๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๕๒
๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๕๙
๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๙๙
๓ การจัดทำ TOWS Matrix	๑๐๕
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา	
๑. แนวทางการพัฒนา	
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	108
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	108
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	109
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๑๑๐
บรรณานุกรม	๑๑๘
ภาคผนวก	(๖)

.....

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑	ชื่อหมู่บ้านในอำเภอหนองหงส์จำนวน ๑๐๐ หมู่บ้าน	๒
ตารางที่ ๒	ข้อมูลสรุปเขตการปกครอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓
ตารางที่ ๓	แสดงสถิติปริมาณน้ำฝนรายเดือน อำเภอหนองหงส์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๗	๖
ตารางที่ ๔	ข้อมูลแหล่งน้ำธรรมชาติ	๙
ตารางที่ ๕	ข้อมูลการปลูกข้าวนาปี ตามที่ดัดแปลง ปีการผลิต ๒๕๖๖/๖๗	๑๑
ตารางที่ ๖	ข้อมูลการปลูกอ้อยโรงงาน ปีการผลิต ๒๕๖๖/๖๗	๑๑
ตารางที่ ๗	ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลัง ปีการผลิต ๒๕๖๖/๖๗	๑๑
ตารางที่ ๘	ข้อมูลการปลูกปาล์มน้ำมัน ปีการผลิต ๒๕๖๖/๖๗	๑๒
ตารางที่ ๙	ข้อมูลการปลูกยางพารา ปีการผลิต ๒๕๖๖/๖๗	๑๒
ตารางที่ ๑๐	ข้อมูลการเลี้ยงปศุสัตว์อำเภอหนองหงส์	๑๓
ตารางที่ ๑๑	ข้อมูลรีสอร์ทโรงแรม ในอำเภอหนองหงส์	๑๓
ตารางที่ ๑๒	แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒	๑๔
ตารางที่ ๑๓	ข้อมูลรายได้เฉลี่ยครัวเรือน ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๒	๑๕
ตารางที่ ๑๔	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี และสัดส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนเกษตรกร ต่อผู้ที่ไม่ได้ทำการเกษตรของประชาชนอำเภอหนองหงส์	๑๖
ตารางที่ ๑๕	ข้อมูลจำนวนครัวเรือนจำแนกตามอาชีพ	๑๖
ตารางที่ ๑๖	ข้อมูลจำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร	๑๖
ตารางที่ ๑๗	ข้อมูลจำนวนประชากรจำแนกตามช่วงอายุ จำนวนประชากรและครัวเรือน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖	๑๖
ตารางที่ ๑๘	ข้อมูลสถานศึกษาในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๑๙
ตารางที่ ๑๙	ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๒๐
ตารางที่ ๒๐	ตารางสรุปข้อมูลพื้นฐานการจัดการศึกษา จำนวนโรงเรียน นักเรียน และครู อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๒๐
ตารางที่ ๒๑	ข้อมูลด้านแหล่งให้บริการสาธารณสุขอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๒๑
ตารางที่ ๒๒	ข้อมูลวัดและสถานปฏิบัติธรรมอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๒๑
ตารางที่ ๒๓	ข้อมูลประเภทพื้นที่เอกสารสิทธิ์ที่ดิน อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๒๙
ตารางที่ ๒.๑	แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๑
ตารางที่ ๒.๒	แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๒
ตารางที่ ๒.๓	แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๓
ตารางที่ ๒.๔	แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๓
ตารางที่ ๒.๕	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๔
ตารางที่ ๒.๖	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๕
ตารางที่ ๒.๗	แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๕
ตารางที่ ๒.๘	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ ๒.๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๗
ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๕
ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๕
ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ปลาตะเพียน อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๖
ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๖
ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงทรัพยากรดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๖
ตารางที่ ๒.๑๕ ข้อมูลการผลิตหอมแดง กระเทียม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๕๔
ตารางที่ ๒.๑๖ พื้นที่ปลูกหอมแดง กระเทียม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘	๕๕
ตารางที่ ๒.๑๗ ข้อมูลการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมอำเภอหนองหงส์	๕๗
ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๕๙
ตารางที่ ๒.๑๙ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์	๖๑
ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๖๒
ตารางที่ ๒.๒๑ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์	๖๓
ตารางที่ ๒.๒๒ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๖๘
ตารางที่ ๒.๒๓ ตารางกิจกรรมการปลูกข้าว	๖๘
ตารางที่ ๒.๒๔ ข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าว	๖๙
ตารางที่ ๒.๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๗๑
ตารางที่ ๒.๒๖ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์	๗๓
ตารางที่ ๒.๒๗ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๗๓
ตารางที่ ๒.๒๘ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยอำเภอหนองหงส์	๗๕
ตารางที่ ๒.๒๙ รายละเอียดการปลูกอ้อยโรงงานอำเภอหนองหงส์	๗๘
ตารางที่ ๒.๓๐ ต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานและรายได้	๘๐
ตารางที่ ๒.๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๘๓
ตารางที่ ๒.๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๘๔
ตารางที่ ๒.๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๘๕
ตารางที่ ๒.๓๔ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๘๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ ๒.๓๕ รายละเอียดการปลูกมันสำปะหลัง	๘๙
ตารางที่ ๒.๓๖ ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังและรายได้	๙๐
ตารางที่ ๒.๓๗ ข้อมูลต้นทุนและรายได้ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๙๓
ตารางที่ ๒.๓๘ ข้อมูลราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบฝัก	๙๓
ณ ลานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ วันที่ ๑๘-๒๓ เมษายน ๒๕๖๖	
ตารางที่ ๒.๓๙ ข้อมูลราคารับซื้อข้าวโพดเกรน (เมล็ด) ณ ลานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์	๙๔
จังหวัดบุรีรัมย์วันที่ ๑๘ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗	
ตารางที่ ๒.๔๐ จำนวนพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันอำเภอหนองหงส์	๙๘
ตารางที่ ๒.๔๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหา	๑๐๒
สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไขของอำเภอหนองหงส์รวบรวมได้ดังนี้	
ตารางที่ ๒.๔๒ การวิเคราะห์ SWOT Analysisและจัดทำ TOWS Matrix	๑๐๕
สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์ บุรีรัมย์	
ตารางที่ ๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๑๑๐

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอหนองหงส์	๑
ภาพที่ ๒ ภาพแสดงอาณาเขตติดต่อ ขอบเขตตำบล และขอบเขตอำเภอหนองหงส์	๓
ภาพที่ ๓ ภาพสภาพพื้นที่บริเวณอำเภอหนองหงส์	๔
ภาพที่ ๔ ภาพชุดดินในเขตอำเภอหนองหงส์	๕
ภาพที่ ๕ ภาพเส้นทางคมนาคมอำเภอหนองหงส์	๗
ภาพที่ ๖ ภาพถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด	๘
ภาพที่ ๗ แผนภูมิเปรียบเทียบการขึ้นทะเบียนพืชของอำเภอหนองหงส์ ปีการผลิต ๒๕๖๕/๖๖	๑๒
ภาพที่ ๘ ภาพงานประเพณีวันหอมแดง แข่งเรือยาว และงานกาชาดอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ และการประกวดผลผลิตการเกษตร	๒๕
ภาพที่ ๙ แผนที่สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมอำเภอหนองหงส์จังหวัดบุรีรัมย์	๒๖
ภาพที่ ๑๐ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๒๙
ภาพที่ ๒.๑ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๑
ภาพที่ ๒.๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๒
ภาพที่ ๒.๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๓
ภาพที่ ๒.๔ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๓๔
ภาพที่ ๒.๕ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๐
ภาพที่ ๒.๖ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๑
ภาพที่ ๒.๗ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๒
ภาพที่ ๒.๘ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๓
ภาพที่ ๒.๙ ที่ตั้งแปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๓
ภาพที่ ๒.๑๐ ที่ตั้งแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๔
ภาพที่ ๒.๑๑ ที่ตั้งแปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมู่ที่ ๒,๓,๔,๕,๖,๑๒,๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๕
ภาพที่ ๒.๑๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ตอนในเขตดินแห้ง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๗
ภาพที่ ๒.๑๓ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ตอนในเขตดินแห้ง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๘
ภาพที่ ๒.๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ราบลุ่ม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๙
ภาพที่ ๒.๑๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๔๙
ภาพที่ ๒.๑๖ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๕๐
ภาพที่ ๒.๑๗ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๕๐
ภาพที่ ๒.๑๘ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	๕๑

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ ๒.๑๙ แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดบุรีรัมย์	๕๑
ภาพที่ ๒.๒๐ พื้นที่ป่าอำเภอนางรอง	๕๒
ภาพที่ ๒.๒๑ ภาพหอมแดงพันธุ์ต่างๆ ที่มีการปลูกในอำเภอนางรอง	๕๔
ภาพที่ ๒.๒๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนางรอง	๖๐
ภาพที่ ๒.๒๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอนางรอง	๖๐
ภาพที่ ๒.๒๔ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๖๑
ภาพที่ ๒.๒๕ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๖๑
ภาพที่ ๒.๒๖ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๖๒
ภาพที่ ๒.๒๗ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๖๓
ภาพที่ ๒.๒๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าว แยกรายตำบล อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๖๔
ภาพที่ ๒.๒๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๖๘
ภาพที่ ๒.๓๐ แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถิตลาดของอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๗๐
ภาพที่ ๒.๓๑ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๗๐
ภาพที่ ๒.๓๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อย อำเภอนางรอง	๗๒
ภาพที่ ๒.๓๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับอ้อย อำเภอนางรอง	๗๒
ภาพที่ ๒.๓๔ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอนางรอง	๗๓
ภาพที่ ๒.๓๕ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๗๔
ภาพที่ ๒.๓๖ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกอ้อยตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๗๔
ภาพที่ ๒.๓๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกอ้อยในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๗๘
ภาพที่ ๒.๓๘ แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถิตลาดของอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๘๑
ภาพที่ ๒.๓๙ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์	๘๒
ภาพที่ ๒.๔๐ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง	๘๓
ภาพที่ ๒.๔๑ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง อำเภอนางรอง	๘๔
ภาพที่ ๒.๔๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอนางรอง	๘๕
ภาพที่ ๒.๔๓ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๘๖
ภาพที่ ๒.๔๔ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๘๖
ภาพที่ ๒.๔๕ แผนภูมิแสดงพื้นที่สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนางรอง	๘๗
ภาพที่ ๒.๔๖ ภาพแสดงปฏิทินการปลูกมันสำปะหลัง	๘๙
ภาพที่ ๒.๔๗ แสดงเส้นทางวิถิตลาดมันสำปะหลัง อำเภอนางรอง	๙๑
ภาพที่ ๒.๔๘ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อสำปะหลัง ของอำเภอนางรอง	๙๒
ภาพที่ ๒.๔๙ แผนภูมิแสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอนางรอง	๙๖
ภาพที่ ๒.๕๐ แผนภูมิแสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอนางรอง	๙๖
ภาพที่ ๒.๕๑ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอนางรอง	๙๗
ภาพที่ ๒.๕๒แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน อำเภอนางรอง	๙๗
ภาพที่ ๒.๕๓ แผนภูมิแสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอนางรอง	๙๘

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

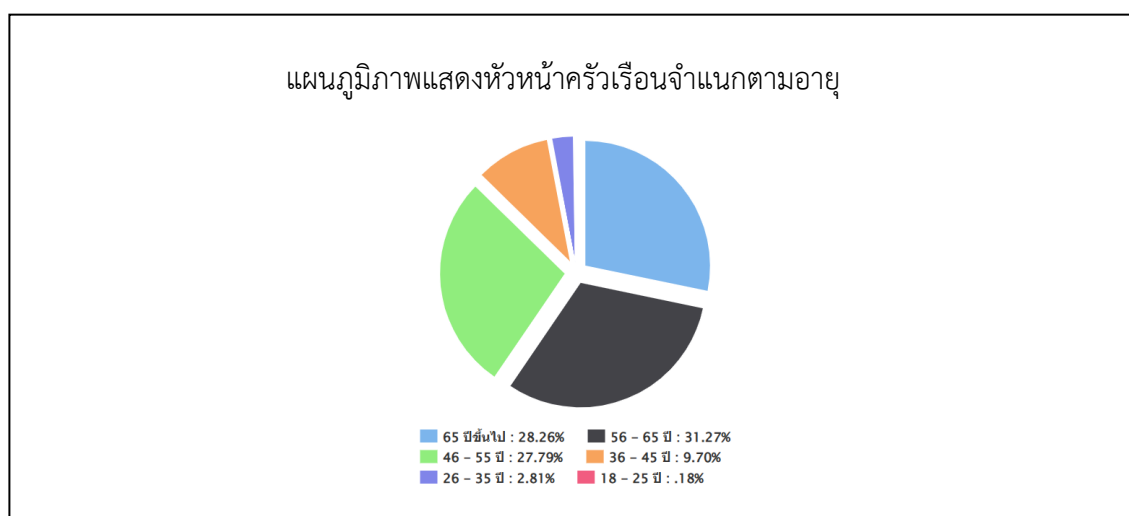
(๑) ครุฑเรือนเกษตรกร

อำเภอหนองหงส์ มีครุฑเรือนเกษตรกร จำนวน ๗,๘๗๗ ครุฑเรือน โดยมีหัวหน้าครุฑเรือน เกษตรกร อายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๒,๒๒๖ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๒,๔๖๓ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑ อายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี จำนวน ๒,๑๘๙ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๙ อายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๗๖๔ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙.๗ อายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี จำนวน ๒๒๑ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๑ และอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี จำนวน ๑๔ ครุฑเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๑ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ช่วงอายุ (ปี)	ครุฑเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒,๒๒๖	๒๘
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๔๖๓	๓๑
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๑๘๙	๒๗.๗๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๗๖๔	๙.๗
๒๖ - ๓๕ ปี	๒๒๑	๒.๘๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๔	๐.๑๘
รวม		๑๐๐

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๑ แสดงหัวหน้าครุฑเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

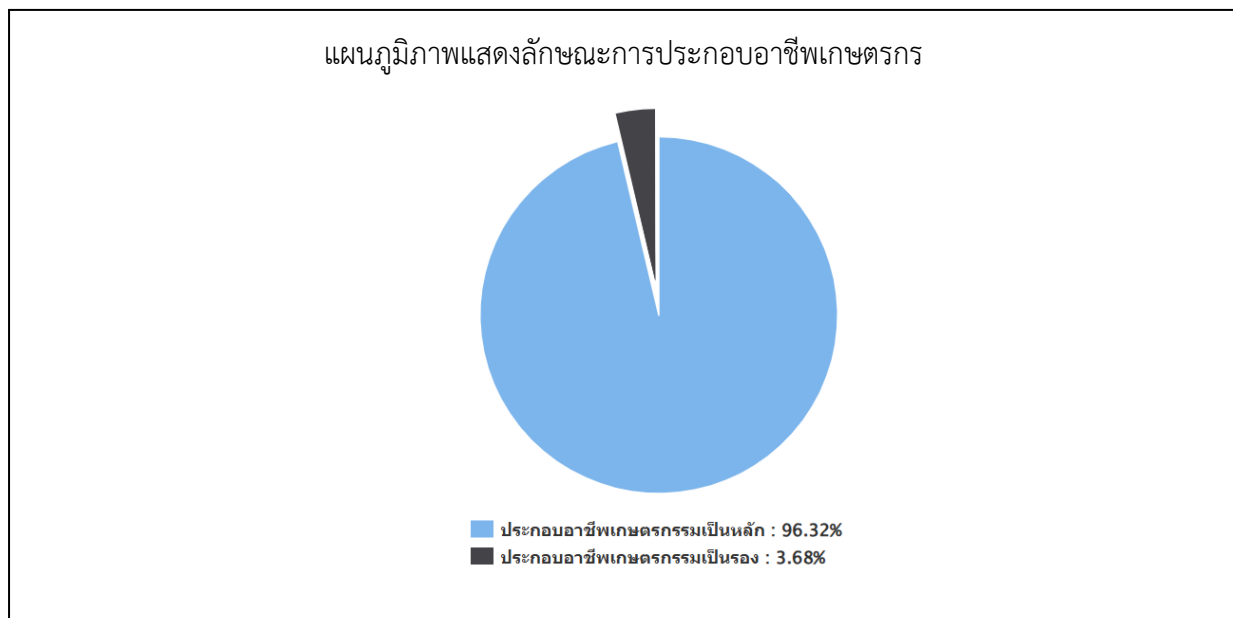
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอหนองหงส์ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๗,๕๘๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๓๒ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๒๙๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๘

ตารางที่ ๒.๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๗,๕๘๗	๙๖.๓๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๙๐	๓.๖๘

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

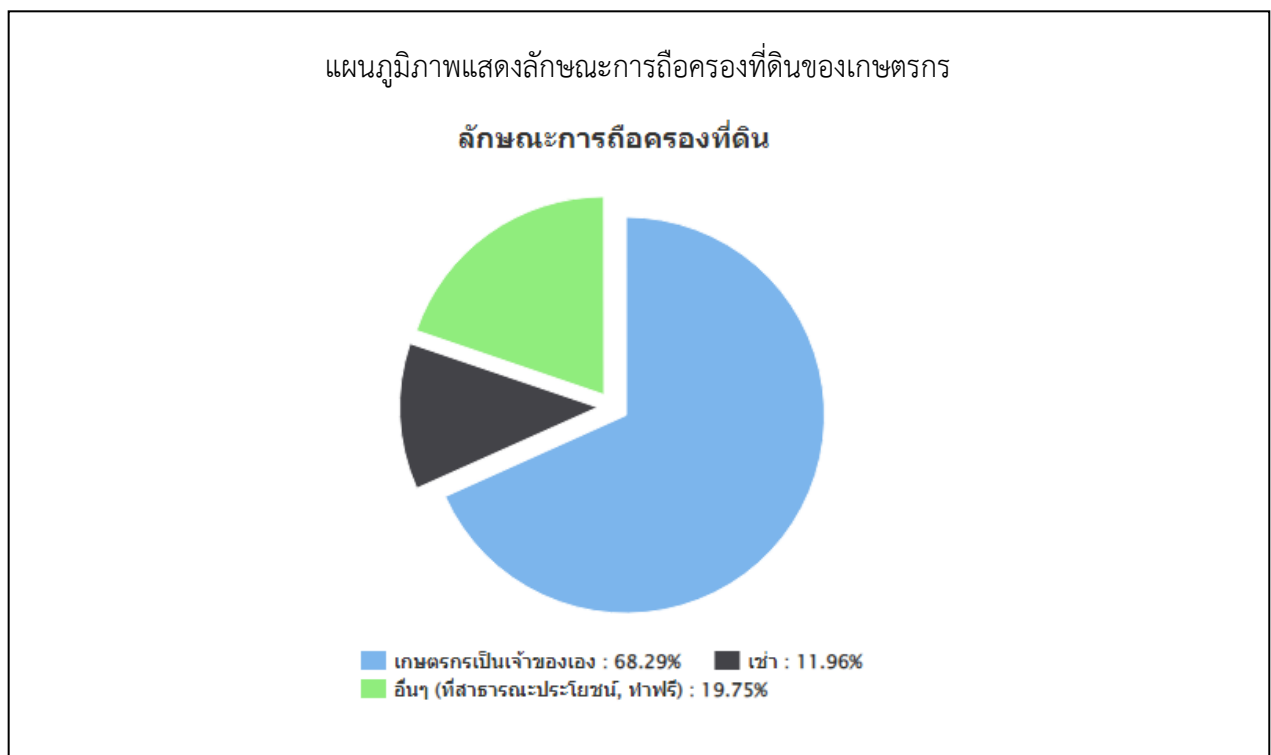
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน ๖,๓๓๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒๙ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑,๘๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ และเช่า จำนวน ๑,๑๑๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๖ ตามลำดับ โดยข้อมูลตามที่ตั้งแปลงเฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี และเกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ตารางที่ ๒.๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๓๓๘	๘๖,๘๘๘	๖๘.๒๙
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๘๓๓	๒๑,๕๘๒	๑๙.๗๕
เช่า	๑,๑๑๐	๑๑,๒๗๙	๑๑.๙๖
รวม	๘,๐๘๑	๑๑๙,๗๕๑	๑๐๐

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘)

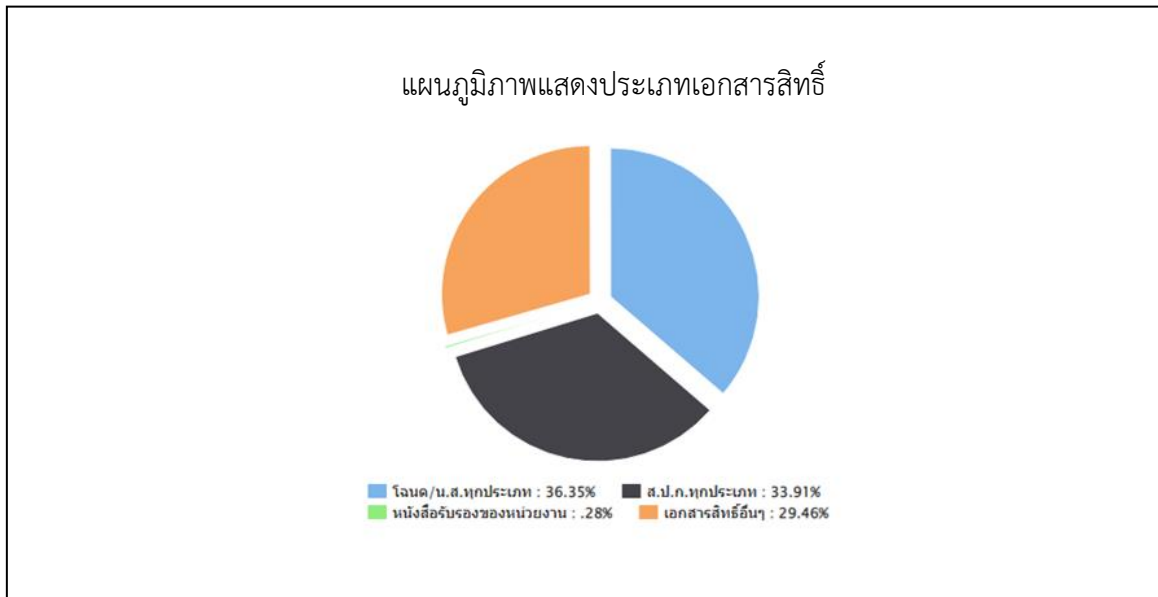
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอนองหงส์ จำนวน ๒,๕๙๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๕ รองลงมาคือ เอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๒,๔๑๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙๑ และประเภทไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๒,๑๐๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๔ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๒,๕๙๒	๒,๔๑๘	๒๐	๒,๑๐๑	๖,๓๓๘

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๘)

๒) องค์การและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอหนองหงส์ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑๕ กลุ่ม จำนวน ๑๕๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๓๒ กลุ่ม สมาชิก ๔๘๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๔ กลุ่ม สมาชิก ๗๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๙๘ แห่ง สมาชิก ๓,๖๘๐ ราย

ตารางที่ ๒.๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
สระแก้ว	๑	๑๐	๕	๗๕	๑	๑๕	๑๔	๔๐๐	-	-	-	-
หนองชัยศรี	๑	๒๕	๕	๗๕	๑	๒๐	๒๕	๔๒๐	-	-	-	-
ห้วยหิน	๑	๒๕	๗	๑๐๕	-	-	๓๘	๖๐๐	-	-	-	-
เสาเดียว	๑	๒๐	๒	๓๐	๑	๒๐	๓๐	๓๒๐	-	-	-	-
สระทอง	๑	๒๕	๔	๖๐	๑	๑๕	๑๕	๔๒๐	-	-	-	-
ไทยสามัคคี	๑	๒๕	๕	๗๕	-	-	๓๑	๕๘๐	-	-	-	-
เมืองฝ้าย	๑	๒๐	๔	๖๐	-	-	๔๓	๙๔๐	-	-	-	-
รวม	๗	๑๕๐	๓๒	๔๘๐	๔	๗๐	๑๙๖	๓,๖๘๐	-	-	-	-

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอหนองหงส์ มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๔ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ และศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๒.๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีพัฒนาที่ดิน
					กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
สระแก้ว	-	๑	-	-	-	-	-	-
หนองชัยศรี	๑	๔	-	-	-	-	-	-
ห้วยหิน	-	-	-	-	-	-	-	-
เสาเดียว	-	๓	-	-	-	-	-	-
สระทอง	-	๑	-	-	-	-	-	-
ไทยสามัคคี	-	-	-	๑	-	-	-	-
เมืองฝ้าย	-	๒	๑	-	-	-	-	-
รวม	๑	๑๑	๒	๑	-	-	-	-

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอหนองหงส์ มีชาวอาสา จำนวน ๓๐๐ คน รองลงมาก็คือเกษตรหมู่บ้าน ๒๑๓ ราย และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ๑๐๐ ราย ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)									
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสาปศุ สัตว์	หมอดิน อาสา	อาสาสมัคร เกษตร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร	เกษตร หมู่บ้าน	ชาวนา อาสา
สระแก้ว	-	-	-	-	๑	๑๕	-	-	๓๗	๔๕
หนองชัยศรี	๑	๑	-	-	๓	๑๕	๑	๑	๑๖	๔๕
ห้วยหิน	๑	-	-	-	๖	๑๙	๑	-	๓๒	๕๗
เสาเดียว	-	๐	-	-	๐	๑๕	-	-	๕๑	๔๕
สระทอง	-	-	-	-	๑	๙	-	-	๒๐	๒๗
ไทยสามัคคี	-	-	-	๒	๑	๑๕	-	-	๓๑	๔๕
เมืองฝ้าย	-	-	-	-	๒	๑๒	๒	-	๒๖	๓๖
รวม	๒	๑	-	๒	๑๔	๑๐๐	๔	๑	๒๑๓	๓๐๐

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอหนองหงส์ มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอหนองหงส์ มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๒ คน ดังนี้

ตารางที่ ๒.๘ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
หนองชัยศรี	๒	๑. นายประเสริฐ สมการณ	๑๑๙ ม. ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	ปราชญ์การปลูกข้าวหอมมะลิ อินทรีย์ที่ประสบผลสำเร็จมีเทคนิค ในการปลูกที่สำคัญ คือ ความ บริสุทธิ์ของพันธุ์ คุณภาพของพันธุ์ การใช้พันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริม เช่น พันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ที่มีการ คัดพันธุ์จากสถาบันที่เชื่อถือได้
				เช่น ศูนย์ขยายและผลิตเมล็ดพันธุ์ ข้าว, ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ด พันธุ์ข้าวชุมชน ตัวเกษตรกรผู้ทำ แปลงพันธุ์มีความซื่อสัตย์ มีการ ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด จุลินทรีย์น้ำหมักชีวภาพ สารสกัด พืชสมุนไพร น้ำหมักฮอร์โมนพืช เพื่อเพิ่มผลผลิตและป้องกันกำจัด โรคแมลงศัตรูพืชมีการใช้ปุ๋ย อินทรีย์ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ของดินและสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมเป็นต้น
		๒. นายสำเนียง ปะสาวะโท	๑๐ หมู่ ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	เกษตรกรตัวอย่างในด้านการทำสวน โดยมีเทคนิคการปลูกต้นกล้วยให้ ได้หน่อมาก มีเทคนิคในการปลูก คือขุดหลุมมีความกว้างอย่างน้อย ๗๐ x ๗๐ เซนติเมตร แล้วปลูกต้น กล้วยคว่ำเหง้าลงแล้วรดน้ำ เวลา ต้นกล้วยงอกออกมาจะได้หน่อ กล้วยจำนวนมาก แล้วแยกหน่อ กล้วยไปปลูก

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอนองหงส์

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายประเสริฐ สมการณ

บ้านเลขที่: ๑๑๙ ม. ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ สวนใหญ่ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก รองลงมาปลูกมันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ตามลำดับ มีการจำหน่ายข้าวในรูปของข้าวเปลือกให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครราชสีมา
แนวทางการพัฒนา : การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพโดยการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต/ เพิ่มผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

หลักสูตรเรียนรู้ :

๑. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต/การจัดทำมาตรฐานการผลิต
๒. การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต

หลักสูตรบังคับ

๑. เกษตรผสมผสาน
๒. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

หลักสูตรเสริม

๑. การเลี้ยงแพะแดง
๒. การผลิตปุ๋ยหมัก

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๔ ศูนย์

ตารางที่ ๒.๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

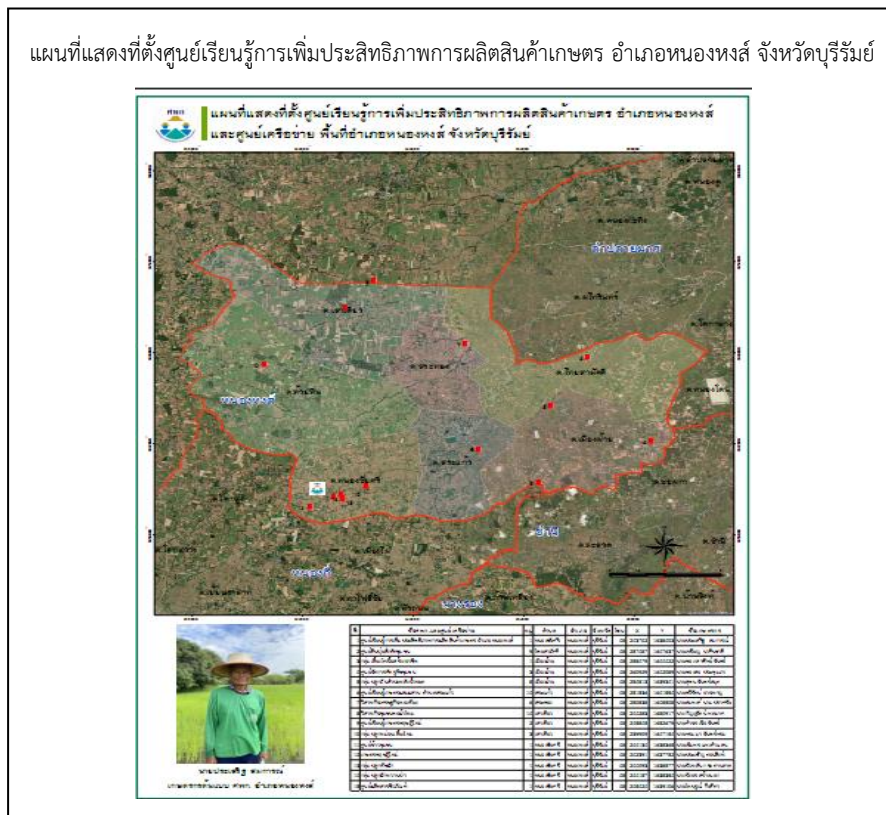
แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์ดินปุ๋ยสั่งตัดชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	๙	ไทยสามัคคี	 นายเหรียญ นาคินชาติ	๐๘๖๐๓๘๙๖๔๙
๒	กลุ่มเลี้ยงโคนเนื้อสร้าง อาชีพ	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑	เมืองฝ้าย	 นายทอง สาทิพย์จันทร์	๐๘๔๔๓๑๔๓๘๖

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.)	๓	เมืองฝ้าย	 นายทองสอ ประทุมภา	๐๙๒๙๖๗๒๘๓๗
๔	ศูนย์เรียนรู้เกษตร ผสมผสาน ตำบล สระแก้ว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	สระแก้ว	 นายทวีรัตน์ อากาญ	๐๙๕๕๙๗๔๔๑๙
๕	กลุ่มปลูกมันสำปะหลัง น้ำหยด	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	๘	เมืองฝ้าย	 นายสุทนต์ จันทร์สมุด	
๖	วิสาหกิจเศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	สระทอง	 นายสมพงศ์ นามปราศรัย	๐๘๖๗๙๙๕๗๗๗
๗	วิสาหกิจชุมชนทอผ้า ไหม	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตผลด้านการเกษตร	๑๔	เสาเดียว	 นางกัญญรัตน์ พลมาศ	๐๘๘๐๕๐๘๘๕๕

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๘	กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	๓	เสาเดียว	 นายพรมมา จันทร์พรม	๐๘๖๐๖๗๓๓๙๗
๙	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	เสาเดียว	 นายคำจร เจือจันทร์	๐๙๖๓๐๓๗๒๔๒๗
๑๐	เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	หนองชัยศรี	 นายประเชิญ ดอนสิงห์	๐๖๕๒๗๔๔๘๒๐
๑๑	กลุ่มปลูกพืชผัก	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๑	หนองชัยศรี	 นายบัวหลั่น กระดานลาด	๐๙๘๖๔๒๑๑๑๑
๑๒	กลุ่มปลูกผักหวานป่า	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	หนองชัยศรี	 นางบังอร สร้างนอก	๐๖๒๑๐๓๗๖๔๘

แบบสรุปข้อมูล					
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์					
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล	
๑๓	ศูนย์ข้าวชุมชน	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	หนองชัยศรี	 นายเข็มพร แพงคำแสน
๑๔	ศูนย์ผลิตสารชีวภัณฑ์	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.)	๑	หนองชัยศรี	 นายไพบูรณ์ กิ่งสีดา

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๕ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอหนองหงส์ มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๖ กลุ่ม ได้แก่

๑. แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙
๒. แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙
๓. แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑
๔. แปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมู่ที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๒, ๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒
๕. แปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓
๖. แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๒ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๑๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๒๕๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๒๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๖,๓๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๓,๒๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๖ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม:

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๑๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๒๕๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๒๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๖,๓๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๓,๒๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๗ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

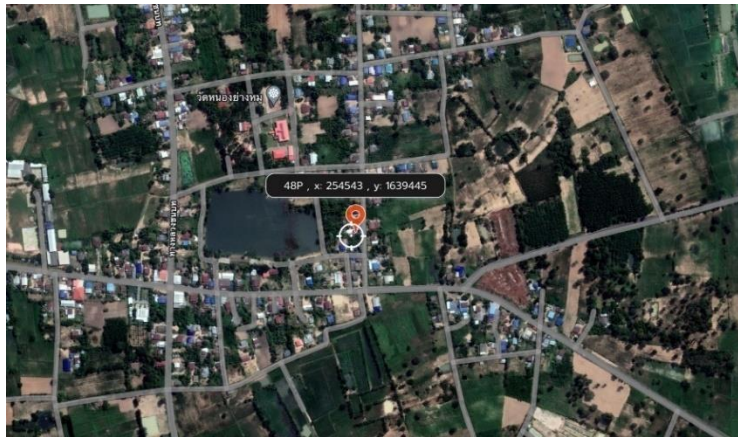
แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: ๗๙ หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๕,๒๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๖๕๐ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๔,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๑๒%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๑,๗๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๔,๖๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๘ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

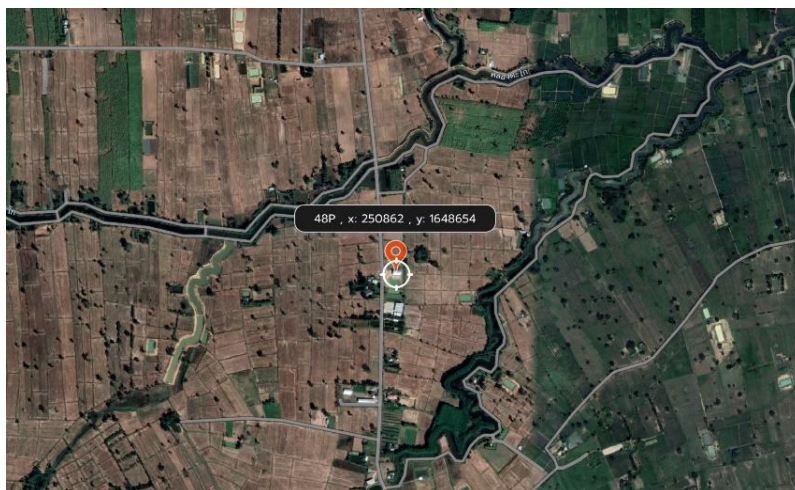
แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่ปลาทะเพียน หมู่ที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๒, ๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์
จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ที่อยู่: ๑๐๙ หมู่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จ.บุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต อาหารปลา จาก ๑๖.๕๐ บาท เป็น ๑๔.๒๕ บาท (๑๓%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๕๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๒๔,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๑๒,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป บรรจุภัณฑ์ การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๙ ที่ตั้งแปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง

อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

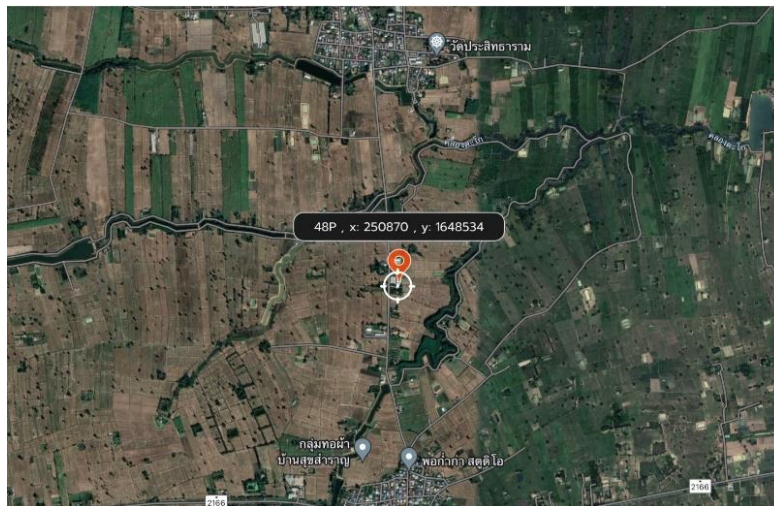
แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๘๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บาท(๒๑%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๒๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๓๙๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๑%)
- เป้าหมายรายได้ ๕,๘๕๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๓,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต
- ๓) การบริหารจัดการกลุ่ม สร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิก

ภาพที่ ๒.๑๐ ที่ตั้งแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๖๕๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๒,๙๐๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๒๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๕%)
- เป้าหมายรายได้ ๕,๗๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๒,๙๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต
- ๓) การบริหารจัดการกลุ่ม สร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิก

ภาพที่ ๒.๑๑ ที่ตั้งแปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมู่ที่ ๒,๓,๔,๕,๖,๑๒,๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน														
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณการ รายได้	
ปรับขยายแปลงนา													๖๐๐ บาท/ไร่		
ข้าวนาปี					 เตรียมดิน		 ปลูก		 ดูแลรักษา		 เก็บเกี่ยว			๓,๐๐๐ บาท/ไร่	๖,๐๐๐ บาท/ไร่

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, พ.ศ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน													
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณการ รายได้
การเตรียม ดิน													๕๐๐ บาท/ไร่	-
ปลูก,ดูแล รักษา													๔,๖๕๐	-
เก็บเกี่ยว													๑,๐๐๐	๑๑,๗๖๐ บาท/ไร่

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ปลาตะเพียน อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน														
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้	
เลี้ยงปลาในบ่อดิน	←เก็บเกี่ยว→				←เตรียมบ่อ→		←ปล่อยปลา→		←ดูแลรักษา→				๑๒,๐๐๐	๒๔,๐๐๐	
ผลิตอาหารสัตว์น้ำ	←→													๕,๕๐๐	๑๒,๕๐๐
แปรรูปผลิตภัณฑ์ปลา	←→												๒,๕๐๐	๑๒,๐๐๐	
ปรับขยายบ่อปลา			←→										๒,๕๐๐	-	

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	ไทยสามัคคี	แปลงใหญ่ข้าวหมูที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๒๐๐	๓,๐๐๐	นายปรมิ ขาติมนตรี	๐๙-๓๔๖๔-๗๓๙๗
๒	หนองชัยศรี	แปลงใหญ่ข้าว หมูที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๒๐๓	๓,๘๗๘	นายสากล จำปาเสน	๐๘-๖๒๔๙-๔๕๓๕
๓	เมืองฝ้าย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมูที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	มันสำปะหลัง	๖๔	๑,๐๒๑	นายสุทน จันทร์สมุด	๐๘-๓๓๖๘-๕๖๑๓
๔	สระทอง	แปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมูที่ ๒,๓,๔,๕,๖,๑๒,๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ประมง (ปลา)	๕๐	๕๐	นายทองหล่อ ปาสาเน	๐๘-๖๗๙๙-๕๗๗๗
๕	สระทอง	แปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมูที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๔๑	๗๖๒	นายบุญจิต หนูหล้า	๐๘-๐๗๒๒-๗๙๖๑
๖	หนองชัยศรี	แปลงใหญ่ข้าว หมูที่ ๑๓ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๖๒	๙๔๗	นายประยงค์ หงษ์ไธสงค์	๐๙-๑๐๑๙-๕๓๑๙

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

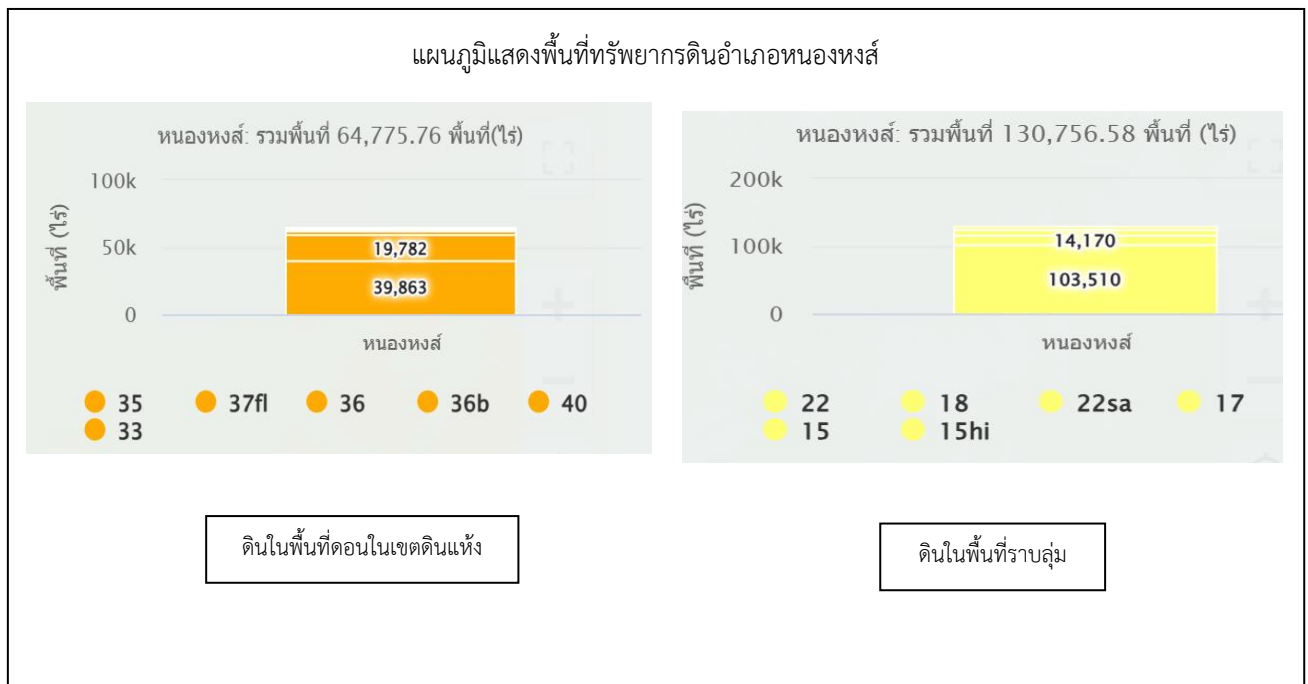
๑) ทรัพยากรดิน

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๐๙,๓๗๕ ไร่ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ มีความลาดเทจากทางตะวันตกไปทิศตะวันออกของตำบล พื้นที่เป็นพื้นที่ดอนสลับกับที่นา ที่ดอนจะเป็นพื้นที่ตั้งบ้านเรือน โดยจากแผนที่ชุดดินที่ แสดงให้เห็นว่า อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่ดินในพื้นที่ราบลุ่ม ๑๓๐,๗๕๗ ไร่ ร้อยละ ๖๒.๔๕ พื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง กระจายตัวในแนวขอบตะวันตก ตะวันตกของอำเภอ พื้นที่ ๖๔,๗๗๕ ไร่ ร้อยละ ๓๐.๙๔ โดยพื้นที่ฝั่งตะวันตก อันได้แก่ตำบลเสาเดียว และตำบลห้วยหิน เป็นตำบลที่มีลักษณะดินเป็นเขตดินดอนแห้งครอบคลุมพื้นที่มาก ถึง ๑ ใน ๓ ของอำเภอหนองหงส์ และฝั่งตะวันออก อันได้แก่ ตำบลไทยสามัคคี และตำบลเมืองฝ้าย มีเป็นเขตดินดอนแห้ง เป็นพื้นที่ประมาณ ๑ ใน ๖ ของพื้นที่อำเภอ กลุ่มชุดดิน ผสม ๑๒,๖๔๖.๒๕ ไร่ ร้อยละ ๖.๐๔ พื้นที่เบ็ดเตล็ด ๑,๒๐๒.๒๕ ไร่ ร้อยละ ๐.๕๗

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงทรัพยากรดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

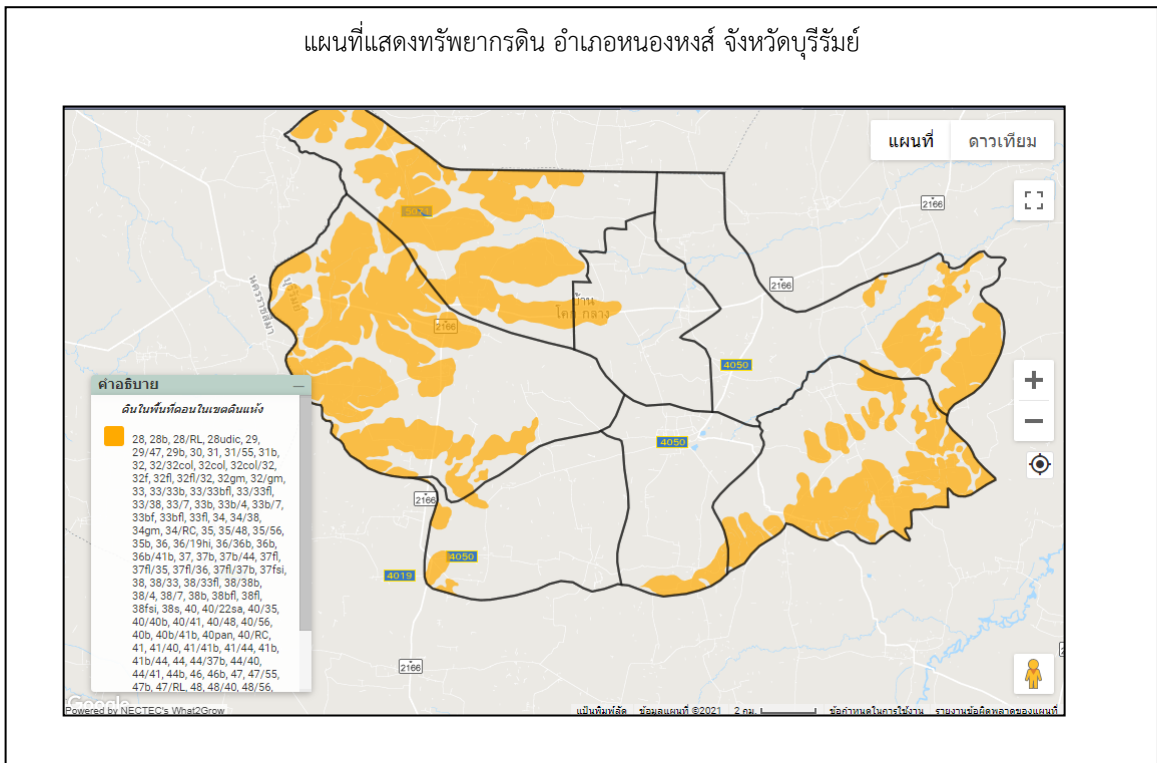
ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	-	
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๖๔,๗๗๕	๓๐.๙๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๒๐๒.๒๕	๐.๕๗
กลุ่มชุดดินผสม	๑๒,๖๔๖.๒๕	๖.๐๔
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๓๐,๗๕๗	๖๒.๔๕%

ที่มา: Agri-map Online, พ.ศ. ๒๕๖๘

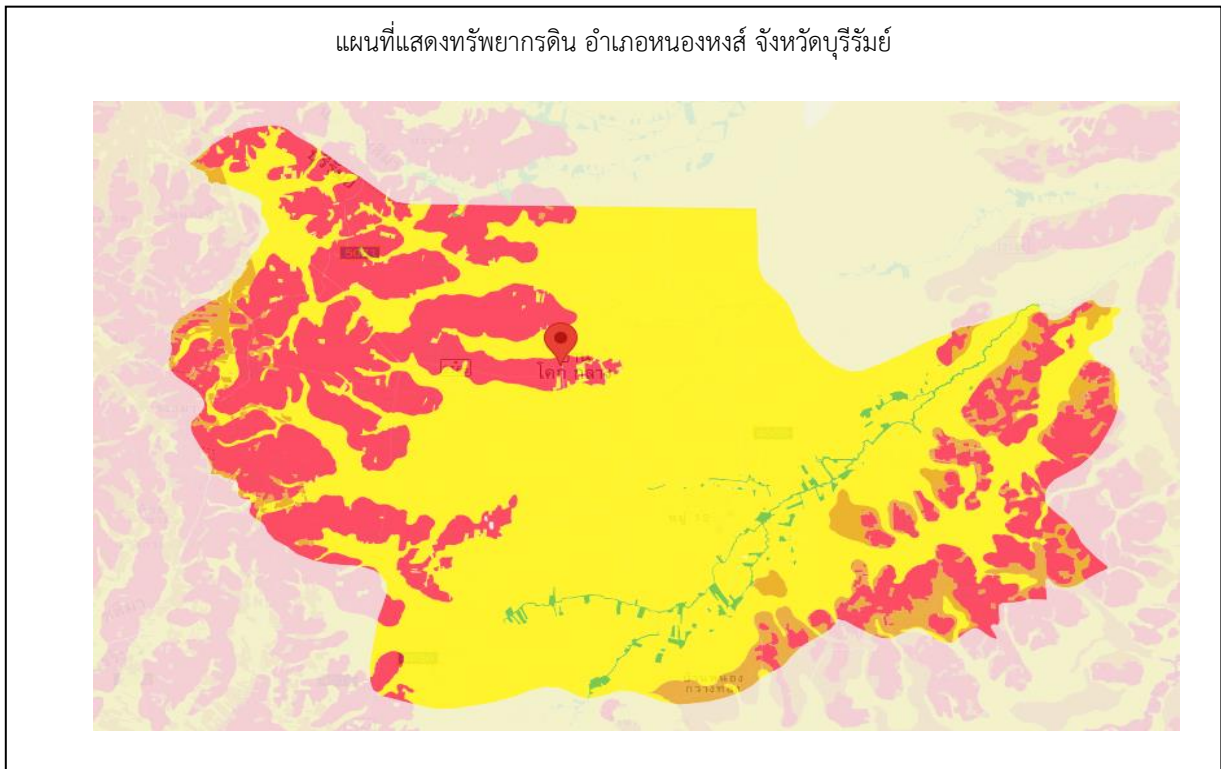

ภาพที่ ๒.๑๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๑๓ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ราบลุ่ม อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอหนองหงส์ เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๑๑๖,๖๗๖ ไร่ คิดเป็น ๕๕.๗๓% ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

ตำบลสระแก้ว ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๗ สาย บึง,หนองและอื่นๆ จำนวน ๑๓ แห่ง

ตำบลเมืองฝ้าย ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๓ สาย บึง,หนองและอื่นๆจำนวน ๒๘ แห่ง

ตำบลเสาดิ่ว ห้วยฉวม ห้วยคลองโก ห้วยโกรกช้าง หนองเต่า หนองไผ่ หนองกระโทก หนองสีกัน

ตำบลไทยสามัคคี ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๑๕ สาย บึง, หนองและอื่นๆ จำนวน ๒๔ แห่ง

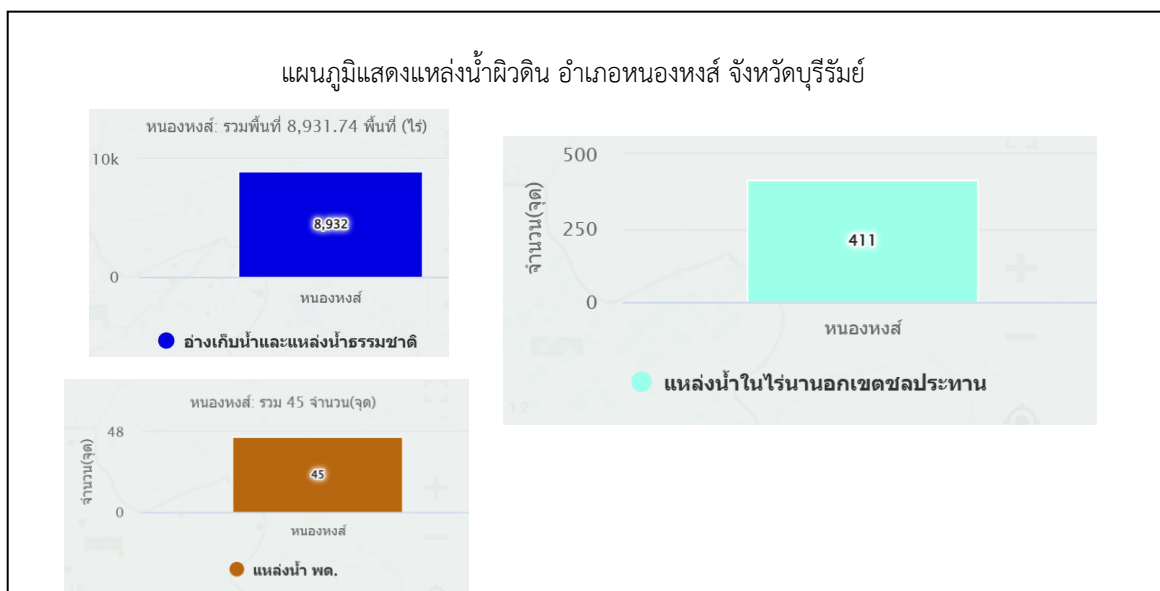
ตำบลสระทอง ลำห้วย ได้แก่ ลำห้วยไทยจาน ลำห้วยสระทอง ห้วยคลองอีสานเขียว จำนวน ๑๐ สาย บึงหนอง/สระน้ำ และอื่นๆ จำนวน ๒๗ แห่ง

ตำบลหนองชัยศรี ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๒ สาย บึง,หนองและอื่นๆ จำนวน ๑๐ แห่ง

ตำบลห้วยหิน ลำห้วย ได้แก่ ลำห้วยน้อย ลำห้วยบ้านร้อนทอง ลำห้วยโนนสำราญ ห้วยบ้านสวน ลำห้วยบ้านโพธิ์ศรี ห้วยคลองอีสานเขียว มีจำนวน ๒๕ แห่ง บึง หนอง/สระน้ำและอื่นๆ จำนวน ๒๗ แห่ง

นอกจากนี้อำเภอหนองหงส์ ยังได้รับอิทธิพลจากมวลน้ำ ขนาดใหญ่ในช่วงฤดูฝนในปีที่มีฝนตกหนัก อีก ๒ ทิศทางหลักๆ คือ น้ำจากลำมาศ (อำเภอลำปลายมาศ) ที่ได้รับการเติมมวลน้ำมาจากลำเชียงไกร ในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา และในปีที่มีฝนตกชุกมีน้ำส่วนเกินจากอำเภอนางรอง อันเกิดจากน้ำหลากที่ไหลมาจากลำปะเทีย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วไหลมาจากเขาอังคาร ก่อนจะลงมาท่วมที่อำเภอนางรอง ซึ่งเป็นสถานการณ์น้ำที่มีผลกระทบต่อน้ำท่าในอำเภอหนองหงส์บางส่วน แต่เนื่องจากอำเภอหนองหงส์มีพื้นที่โดยรวมที่ค่อนข้างเป็นดินดอนสูง และมีความลาดเท น้ำจึงท่วมขังในระยะเวลาไม่นาน ส่วนใหญ่มีผลกระทบต่อน้ำที่นาข้าวเล็กน้อย และปริมาณน้ำจะลดลงในระยะเวลา ๓-๕ วัน

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอหนองหงส์ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๔๕ แห่ง แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ๔๑๑ จุด

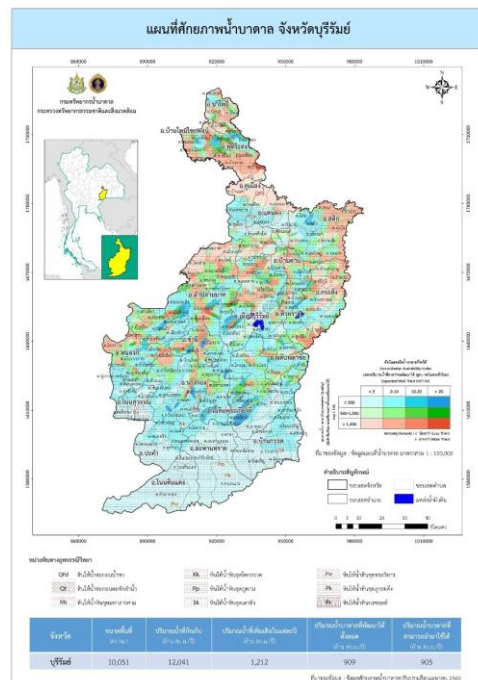
ภาพที่ ๒.๑๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘, พ.ศ. ๒๕๖๘)

แผนที่แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ ๒.๑๘ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา : Agri-map online, ๒๕๖๘, พ.ศ. ๒๕๖๘)

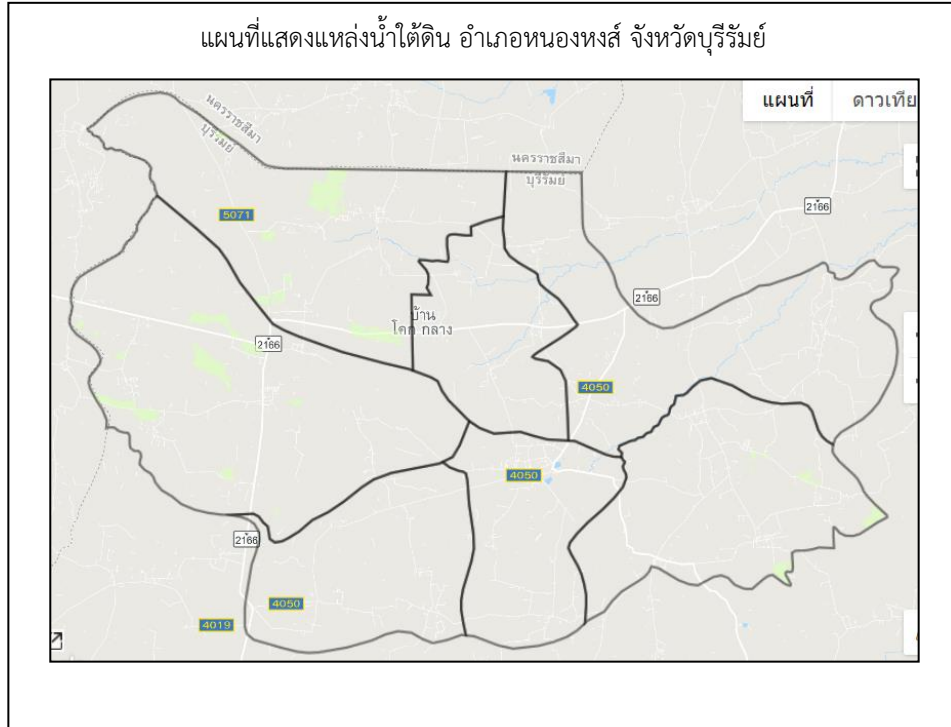
แผนที่แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ ๒.๑๙ แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำ, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓) ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เว็บไซต์ Agri-map พบลักษณะของพื้นที่ป่าอยู่ทางฝั่งตะวันตกของอำเภอหนองหงส์ได้แก่ ตำบลเสาดิษฐ์และตำบลห้วยหิน จำนวน ๓,๓๘๔ ไร่

ภาพที่ ๒.๒๐ พื้นที่ป่าอำเภอหนองหงส์
ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๗

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่คำว่า ไม่มี)

๑.๓.๑ ชนิดสินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น

๑) หอมแดง

“หอมแดงหนองหงส์” หรือที่คนทั่วไปรู้จักในนาม “หอมหนองหงส์” มีปลูกในอำเภอหนองหงส์ ช่วงฤดูหนาวเกษตรกรมากกว่า ๒๓๐ ราย เป็นพื้นที่รวม๘๗๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ปลูกทุกตำบล มีผลผลิตเฉลี่ย ๒,๔๙๘ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นผลผลิตรวม ๒,๑๘๕ ตันต่อปี และเนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์นั้น มีพื้นที่ปลูกหอมแดงมากอยู่ใน ๒ อำเภอ คือ อำเภอหนองหงส์ และอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งพื้นที่ปลูกใกล้เคียงกัน แต่ด้วยอำเภอหนองหงส์เป็นอำเภอที่ไม่ได้มีขนาดใหญ่มาก เมื่อเทียบสัดส่วนพื้นที่ปลูกต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด และพื้นที่ปลูกของเกษตรกรรายบุคคลแล้ว ถือได้ว่าหอมแดงอำเภอหนองหงส์มีสัดส่วนการผลิตต่อพื้นที่ที่สูง อีกทั้งเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ ยังมีการส่งเสริมประสบการณ์ปลูกหอมแต่ดั้งเดิม ยาวนาน ๒๐ กว่าปี ถึง ๕๐ กว่าปี และมีการปลูกและผลิตพันธุ์หอมแดงคุณภาพดีเป็นของตนเอง

- การปลูกหอมแดง อำเภอหนองหงส์ มีการปลูกหอมแดง ๒ ช่วงฤดูกาลคือ การปลูกฤดูฝน ช่วง มิถุนายน - กรกฎาคม เป็นช่วงปลูกไว้สำหรับทำพันธุ์เป็นส่วนใหญ่ และช่วงฤดูหนาวช่วง ตุลาคม - ธันวาคม เป็นการปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นหอมแดงแห้ง พันธุ์ที่ปลูกมี ๒ พันธุ์ที่เป็นที่นิยม คือ หอมแดงพื้นบ้าน พันธุ์เปลือกสีแดงเป็นพันธุ์ดั้งเดิมมีชื่อเรียกว่า “พันธุ์บัวแดงน้อย” และพันธุ์เปลือกสีชมพู มีชื่อเรียกว่า “พันธุ์มาเลเซีย”

มีอายุเก็บเกี่ยว ๙๓ - ๙๕ ส่วนหอมแดงที่เป็นพันธุ์หัวใหญ่ จะเป็นพันธุ์ที่มาจากจังหวัดศรีสะเกษ มีชื่อเรียกว่า “พันธุ์บางช้าง” จะมีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๖๕ วัน ซึ่งการปลูกหอมในฤดูฝนจะมีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๔๕ วัน ใกล้เคียงกัน หากเกษตรกรเริ่มปลูกหอมแดงช่วงวันที่ ๑๕- ๒๐ ของเดือนตุลาคม ก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม ซึ่งผลผลิตจะทยอยออกสู่ตลาดเป็นลำดับ และออกมาราวปลายมกราคมถึงต้นกุมภาพันธ์ พื้นที่ปลูกสูงสุดรายละ ๑๕ ไร่ พื้นที่ปลูกโดยทั่วไป รายละ ๒ งาน ผลผลิต หอมสด ๒ งาน หนัก ๒,๐๐๐ กิโลกรัม ตัดแต่ง มัด เมื่อตาก ๑ สัปดาห์จะหนัก ๑,๔๐๐ กิโลกรัม แต่หากปล่อยให้แห้ง ๓ เดือน จะหนักประมาณ ๑,๒๐๐ กิโลกรัม โดยถ้าคิดที่ ๑ ไร่ จะให้ผลผลิตประมาณ ๒,๔๐๐ กิโลกรัมเศษ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรสำรวจผลผลิตอยู่ที่ ๒,๔๙๘ กก./ไร่

หอมแดงหนองหงส์จะมีการปลูกโดยวิธีพื้นบ้าน ใช้วัสดุอินทรีย์บำรุงดิน ไม่ใช้สารเคมี หรือใช้สารเคมีน้อยมาก จึงทำให้หอมหนองหงส์มีคุณลักษณะ หอม แน่น ชุ่ม ปลอดภัย และเก็บไว้ได้ค่อนข้างนาน เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เกษตรกรจะจำหน่ายหอมแดงตั้งแต่เริ่มถอนและมีความแห้งเพียงเล็กน้อย เพื่อรองรับความต้องการบริโภคสูงในช่วงต้นฤดูเก็บเกี่ยว และมัดจำหน่ายเมื่อหอมแห้งมากยิ่งขึ้น

- ลักษณะพิเศษของหอมหนองหงส์ ลักษณะโดดเด่นของหอมหนองหงส์ ที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค คือ (๑) เปลือกบาง หอม แน่น ชุ่ม ปลอดภัย และเก็บไว้ได้ค่อนข้างนาน (๒) หอมมีขนาดกำลังน่ารับประทาน คือ หัวไม่ใหญ่เกินไป เหมาะแก่การประกอบอาหาร โดยเฉพาะหอมตำ ที่ใช้สำหรับทำต้ม หรือป่น ซึ่งตรงกับวัฒนธรรมการประกอบอาหารของคนอีสานส่วนใหญ่ (๓) เป็นหอมพันธุ์พื้นเมือง มีคุณค่าทางสมุนไพรค่อนข้างมาก

- ศิลปะของการมัดหอมหนองหงส์ หอมแดงหนองหงส์มีลักษณะเด่น ด้วยศิลปะการมัดหอมแดงที่มีเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าตามแบบฉบับของชาวหนองหงส์ คือ มีการมัดหอมอย่างพิถีพิถัน และตัดรากเรียบร้อย นำรับประทาน(๑)หอมมีหน้าตาดี หมายถึง หอมมีทรงสวย จัดเรียงเป็นตุ้ม มัดเก็บใบเรียบร้อย ขนาดมัดละ ๑ กิโลกรัม หรือ ๒ กิโลกรัม (๒) มัดแน่น หมายถึง ขาหอม มัดแน่น ทำให้ข้าวหอมไม่หลุดร่วงง่าย เก็บรักษาได้นาน(๓)ทำมัดหอม๑ตอมี๒ ขา ทำให้แขวนง่าย เก็บง่าย อยู่ได้นาน (๔) หอมมีการตัดราก สะอาด สามารถใช้ประกอบอาหารได้ทันที

- พันธุ์หอมแดงที่ใช้ปลูก หอมแดงพันธุ์พื้นเมืองอำเภอหนองหงส์ มี ๒ พันธุ์คือ

(๑) พันธุ์เพชรหนองหงส์ (พันธุ์บัวแดงน้อย) เป็นหอมหัวยาว รี เปลือกมีสีออกแดง แตกกอดี ๕-๑๐ หัว ด้านทานต่อโรคหอมเลื้อยได้ ดีกว่าหอมหัวกลม มนอายุเก็บเกี่ยว ๗๕-๘๐ วัน กลิ่นหอม ชุ่มดีกว่า เก็บไว้ได้นาน ก้านชูดอกเล็ก (ดอกไม่ได้น้ำหนัก เด็ดดอกยาก)

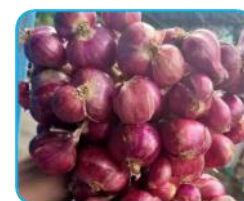

(๒) พันธุ์มาเลเซีย เป็นหอมหัวกลม มน เปลือกมีสีชมพูใหญ่ แตกกอ ๒-๕ หัว หัวหอมมีน้ำหนักดี อายุเก็บเกี่ยว ๗๕-๘๐ วัน มีความทนทานต่อโรคหอมเลื้อยน้อย ถ้าเป็นโรคจะเน่าง่ายกว่า ก้านชูดอกใหญ่ น้ำหนักดอกดี

- หอมพันธุ์อื่นๆ

(๑) หอมพันธุ์ศรีสะเกษ (พันธุ์หนองคูไซ, พันธุ์บางช้าง) เป็นหอมมาจากจังหวัดศรีสะเกษ หัวกลม เปลือกหอมมีสีแดงเข้ม ด้านในมีสีม่วง หัวใหญ่ เปลือกหนาและค่อนข้างเหนียว แตกกอ ๓-๔ หัว อายุเก็บเกี่ยว ๖๕ วัน

(๒) หอมพันธุ์ลับแล เป็นพันธุ์หอมจากจังหวัดอุดรดิตถ์ หอมมีลักษณะเป็นเหง้าคล้ายกอดะไคร้ กอใหญ่ หลอดใหญ่ ใบ

(๓) หอมพันธุ์โคราช(พันธุ์น้ำปาด) เป็น หอมที่ปลูกมากในจังหวัดนครราชสีมา หัวเล็ก แตกกอดี เหมาะแก่การปลูกหน้าฝน(เดือน ๖) เหมาะแก่การถอนต้นสด หรือหอมแบ่งอายุเก็บเกี่ยว(ถอนสด) ๓๕ - ๔๕ วัน เมื่อเก็บใบมักขาดหลุดร่วง มัก

(๒.๔) หอมพันธุ์บัว เป็นหอมแดงพันธุ์พื้นเมืองภาคเหนือเปลือกออกสีเหลืองปนส้ม กลิ่นไม่ฉุนจัด รสหวาน แตกกอ ๕ - ๘ หัว น้ำหนักค่อนข้างเบา

ภาพที่ ๒.๒๑ ภาพหอมแดงพันธุ์ต่างๆ ที่มีการปลูกในอำเภอหนองหงส์
สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๑๕ ข้อมูลการผลิตหอมแดง กระเทียม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

พืช	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ผลผลิต	ระยะเวลาผลผลิตออกสู่ตลาด
กระเทียม	๑๘	๘๘๙ กก./ไร่	กลาง ม.ค.เพิ่งเริ่มให้ผลผลิต, เดือน ก.พ.มากที่สุด และเดือน มี.ค.มีประปราย
หอมแดง	๘๗๕	๒,๔๙๘ กก./ไร่	ปลาย ธ.ค.เริ่มให้ผลผลิตเล็กน้อย,เดือน ม.ค.มากที่สุด,เดือนก.พ.รองลงมาและเดือน มี.ค.มีประปราย

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) กระเทียม

- การปลูกกระเทียม

๑) การปลูกกระเทียม กระเทียมอำเภอหนองหงส์ จะปลูกปีละครั้ง ระยะเวลาปลูกใกล้เคียง กับหอมแดง เกษตรกรมักแบ่งผลผลิตกระเทียม(สด) บางส่วนสำหรับดอง และบางส่วนเก็บไว้ทำพันธุ์ปีต่อไป การปลูกกระเทียมใช้ระยะเวลาปลูกนานกว่า และน้ำหนักผลผลิตต่อพื้นที่ปลูกน้อยกว่าหอมแดงกว่าครึ่ง เกษตรกรจึงไม่นิยมปลูกพื้นที่มากนัก สำหรับสัดส่วนการปลูกกระเทียมของคนที่เคยปลูกจะอยู่ที่ ๑๐ - ๒๐% ของพื้นที่ปลูกหอมแดง (หอมแดง ๒.๕ ไร่ต่อกระเทียม ๒ งาน)

๒) การเก็บเกี่ยวกระเทียม การเก็บเกี่ยวกระเทียมจะเก็บเกี่ยวกระเทียมหลังเก็บเกี่ยวหอมแดงแล้วประมาณ ๒๐วัน (๓ เดือน บวก ๒๐ วัน) ประมาณปลายเดือนมกราคมเป็นต้นไป โดยจะเก็บเกี่ยวมากเดือน กุมภาพันธ์ และมีเก็บเกี่ยวประปรายเดือน มีนาคม

๓) ผลผลิต ผลผลิตกระเทียม ใน ๒ งาน จะได้น้ำหนักสดราว ๖๐๐ กิโลกรัม ถ้าตาก ๑ - ๒ สัปดาห์ แล้วมัด ตัดแต่ง น้ำหนักจะอยู่ประมาณ ๔๐๐ กิโลกรัมกว่า (เศษกลางๆ ถึงปลายๆ) แต่ถ้าคิดที่น้ำหนักแห้ง

๓ เดือน น้ำหนักก็จะลดลงอีกนิดหน่อย เหลือประมาณ ๔๐๐ กิโลกรัมกว่า (เศษตันๆ) ถ้าคิดที่ภาพรวมทั้งตำบลไทยสามัคคีซึ่งปลูกหอมแดงและกระเทียมมาก ผลผลิตแห้งจะได้ ๔๐๐,๕๐๐ และ ๖๐๐ กิโลกรัมต่อพื้นที่ปลูก ๒ งาน โดยส่วนมากจะค่อนข้างไปทางหัวขนาดกลางและหัวใหญ่โดยถ้าคิดที่ถั่วเฉลี่ยผลผลิตกระเทียมของอำเภอหนองหงส์ก็น่าจะอยู่ที่ประมาณไร่ละ ๘๘๐ - ๙๑๕ กิโลกรัมต่อไร่

ตารางที่ ๒.๑๖ พื้นที่ปลูกหอมแดง กระเทียม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘

ตำบล	หอมแดง (ไร่)	กระเทียม (ไร่)
ไทยสามัคคี	๖๕๗	๑๐
เมืองฝ้าย	๗๒	๓
สระแก้ว	๕๗	๐.๗๕
หนองชัยศรี	๓๘	๒
สระทอง	๒๕	๒
ห้วยหิน	๑๘	-
เสาดิยาว	๘	๐.๒๕
รวม	๘๗๕	๑๘

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

การตลาด หอมแดง กระเทียม

เกษตรกรจำหน่ายหอมแดง กระเทียม แห้งตัดแต่ง โดยตั้งขายริมถนนหน้าบ้านของเกษตรกรเอง หรือจำหน่ายให้กับพ่อค้าจร โดยเข้ามาซื้อถึงพื้นที่ ผลผลิตบางส่วนจำหน่ายในตลาด ตลาดนัด ภายในชุมชน และส่วนน้อยจำหน่ายใส่กระเช้าของขวัญ หรือบรรจุหีบห่อส่งจำหน่ายเป็นพัสดุถึงมือผู้บริโภค และมีการแปรรูปน้อยมาก

ผลผลิต ปี ๒๕๖๗/๖๘ สภาพอากาศมีมวลอากาศเย็นแผ่เข้ามาปกคลุมภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างเร็ว คือราวก่อนกลางเดือนตุลาคม ประกอบกับมีปริมาณน้ำที่เก็บกักได้อยู่ในระมาณพอสมควร จึงทำให้เกษตรกรในอำเภอหนองหงส์ และจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปลูกหอม และกระเทียมจำนวนมาก แต่เนื่องจากปีนี้มีอากาศเย็นที่ไม่ค่อยสม่ำเสมอ คือ ไม่หนาวมาก หนาวนาน หรือเป็นอากาศหนาวสลับร้อน จึงทำให้การเจริญเติบโตของหอมที่บ้านไม่เต็มที่เท่าที่ควร หัวมีขนาดเล็กไม่ใหญ่มากนัก และรวมถึงมีผลผลิตออกสู่ท้องตลาดปริมาณมาก จึงทำให้ผลผลิตหอมแดงโดยทั่วไปในท้องตลาดมีราคาไม่ดีนัก

ผลผลิต ปี ๒๕๖๗/๖๘ สภาพอากาศ ต้นฤดูการปลูกหอมแดงในเดือนกันยายน ตุลาคม และพฤศจิกายน มีฝนที่ตกลงมาอยู่สม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรปลูกหอมล่าช้าออกไป และหอมที่ลงมือปลูกไปแล้วถูกฝนและความชื้นสูง ส่งผลให้หอมเป็นโรคหอมเลื้อยและได้รับความเสียหายจำนวนมาก สำหรับหอมที่เหลืรอดจากการเป็นโรค และหอมที่ปลูกช่วงเวลาหลังๆ จากนั้น จะได้ผลผลิตดี เพราะมีโอกาสได้สัมผัสอากาศหนาวที่ต่อเนื่อง และยาวนาน ทำให้หอมมีสภาพการเจริญเติบโตที่ดี หัวใหญ่ ด้วยองค์ประกอบด้านผลผลิตหอมได้รับความเสียหายจากโรคหอมเลื้อย และผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ เป็นหอมที่มีขนาดใหญ่ จึงส่งผลให้ราคาผลผลิตหอม กระเทียมโดยภาพรวมของอำเภอหนองหงส์มีราคาดี เกษตรกรมักมัดหอม ตั้งโต๊ะจำหน่ายที่บริเวณหน้าบ้านติดถนน และลดสัดส่วนการจำหน่ายพ่อค้าคนกลางลงไปมากทีเดียว โดยส่วนมากมักให้ข้อมูลตรงกันว่ามัดหอมไม่ทันขาย มัดออกมาเท่าใดก็ขายหมด ส่วนผลกระทบทหอมที่เก็บเกี่ยวล่าช้า เกินสัปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์แล้วหอมยังไม่

ลงหัว จะมีความเสี่ยงด้านความร้อนในหน้าร้อน อาจทำให้หัวหอมมีขนาดไม่ใหญ่ หรือจากเสียหายจากความร้อน อันเกิดจากการให้น้ำไม่เพียงพอ รวมถึงจะมีต้นทุนด้านการให้น้ำเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลผลิต ปี ๒๕๖๗/๖๘ สภาพอากาศที่แปรปรวนฝนทิ้งช่วง อากาศหนาวสั้นกว่าทุกปี ทำให้ผลผลิตลดลงกว่าปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ราคาหอมแดงมีราคาสูงขึ้นและเนื่องจากทุกปี อำเภอนองหงส์ มีมหรธรมประเพณีหอมแดง แข่งเรือยาว และงานกาชาดอำเภอนองหงส์ ภายในงานมีการประกวดหอมแดงหนองหงส์ และผลผลิตทางการเกษตร และจำหน่ายของดีอำเภอนองหงส์ ซึ่งสำหรับปี ๒๕๖๗ นี้ อำเภอนองหงส์จัดแข่งขันมัดหอมแดงลีลาและการจัดกระเช้าหอมแดง-กระเทียม จึงเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าหอมแดง กระเทียม และศิลปะในการมัดหอมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของอำเภอนองหงส์ให้เป็นที่รู้จัก และช่วยเพิ่มช่องทางการตลาด และเพิ่มมูลค่าหอมแดงอำเภอนองหงส์ในท้องตลาดให้มีความน่าสนใจ เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์หอมสะอาด

๑) การเตรียมพันธุ์ เลือกใช้พันธุ์ที่มาจากแปลงที่ไม่เป็นโรค

๒) การเตรียมดิน ถอนและเผาหอมที่เป็นโรคทิ้ง ก่อนไถพรวนดินตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินด้วยปุ๋ยหมักไร่ละประมาณ ๕๐๐ กิโลกรัม โดยผสมเชื้อราไตรโคเดอร์มาเข้าไปด้วย หว่านให้ทั่วแปลงแล้วไถกลบ

๓) การจัดการโรคและแมลงนำสารชีวภัณฑ์เข้ามาปรับใช้ ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาผสมปุ๋ยหมักรองพื้น หรือฉีดพ่นเพื่อป้องกันโรคใช้เชื้อ BT หรือ ไวรัส NPV ฉีดพ่นเพื่อกำจัดหนอนกระทู้หอม ใช้เชื้อราบิวเวอเรียและเมตาไรเซียมกำจัดแมลงศัตรูพืชใช้สารเคมีตามวิธีและปริมาณที่แนะนำ แยกฉีดพ่น ไม่ผสมสารรวมกันหลายอย่าง

๔) การจัดการด้านการเก็บเกี่ยว ใช้วิธีการเด็ดดอกหอมออกจากต้น และแกะส่วนของก้านดอกหอมออกจากหัว จะช่วยให้หอมไม่เน่าเสียง่าย

แนวทางพัฒนาการส่งเสริมพืชหอมแดง/กระเทียมอำเภอนองหงส์

๑) ผลิตหัวพันธุ์สะอาดให้ครอบคลุม เพียงพอต่อการใช้ปลูกภายในอำเภอนองหงส์ หรือสามารถจำหน่ายหัวพันธุ์สะอาดแก่เกษตรกรที่มีความต้องการได้

๒) ผลักดันการผลิต/แปรรูปผลผลิตพืชผลการเกษตรที่ใช้หอมแดงเป็นส่วนประกอบสำหรับตลาดชุมชน เช่น น้ำพริกหอมแดง หอมทอดก้วยจับญวน หอมทอดไก่ทอดหัดใหญ่ หอมแดงมะม่วง น้ำปลาหวาน

๓) ร่วมกับสถานศึกษา ศึกษา วิจัยการแปรรูปหอมแดงกิ่งสำเร็จรูปเพื่อการประกอบอาหาร เช่น หอมป่นสำหรับอาหารจานต้ม หอมป่นสำหรับทำอาหารจานป่น

๔) ปรับปรุงรูปลักษณ์ กิจกรรมของงานหอมแดงแข่งเรือยาวและงานกาชาดซึ่งเป็นงานประจำปีของอำเภอนองหงส์ ให้มีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ศิลปะวัฒนธรรมการผลิตหอมแดง หอมหนองหงส์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๕) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพกลุ่มสถาบันเกษตรกรด้านการผลิตหอมแดงให้ก้าวไปสู่ ๓ สูง คือ ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และรายได้สูง โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว

๖) ผลักดันให้เกิดหมู่บ้านหอมแดง ควบคู่กับมรดกทางวัฒนธรรมศิลาแลงปราสาทเมืองฝ้าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของอำเภอนองหงส์

๓) การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหม

- พันธุ์หม่อน

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ เป็นหลัก มีอาชีพเสริม เป็นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้า ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อขายรังไหม เส้นไหม และใช้ทอผ้าในครัวเรือน พันธุ์หม่อนที่ปลูกส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมได้แก่ บร.๖, บร.๔, นม๖๐ มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้พันธุ์หม่อนพื้นเมือง ด้านพันธุ์ไหมจะเลี้ยงพันธุ์ไทยปรับปรุง, พันธุ์ไทยลูกผสม และลูกผสมต่างประเทศ

ตารางที่ ๒.๑๗ ข้อมูลการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมอำเภอหนองหงส์

ตำบล	จำนวนเกษตรกร (ราย)	พื้นที่ปลูกหม่อน(ไร่)		การเลี้ยงไหม		ทอผ้าไหม (ผืน/ปี)	รายได้ครัวเรือน ต่อปี (บาท)
		หม่อนใบ	หม่อนผล	แผ่น/รุ่น	รุ่น/ปี		
สระแก้ว	๑๔	๘.๒๕	๐	๔๑.๐๐	๑๗.๐๐	๑๓๑.๐๐	๓๕๙,๐๐๐.๐๐
หนองชัยศรี	๖๔	๗๖.๗๕	๐	๔๗.๕๐	๑๕๕.๐๐	๕๐๔.๐๐	๙๙๓,๒๐๐.๐๐
ห้วยหิน	๑๐๐	๙๘.๗๕	๐	๑๑๖.๕๐	๔๓๘.๐๐	๑,๐๖๕.๐๐	๑,๙๙๔,๑๐๐.๐๐
เสาเดียว	๔๕	๘๔	๐	๖๕.๗๕	๒๔๕.๐๐	๔๕๐.๐๐	๑,๗๔๘,๗๔๕.๐๐
สระทอง	๓๘	๒๓.๕	๐	๕๖.๐๐	๑๔.๐๐	๖๑๗.๐๐	๑,๒๕๓,๑๐๐.๐๐
ไทยสามัคคี	๑๗	๖.๒๕	๑	๘.๐๐	๖๔.๐๐	๕๑๒.๐๐	๘๑๐,๐๐๐.๐๐
เมืองฝ้าย	๑	๐	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๕๐.๐๐	๑๐,๐๐๐.๐๐
รวม	๒๗๙	๒๙๗.๕	๑	๓๓๔.๗๕	๙๓๓.๐๐	๓,๓๒๙.๐๐	๗,๑๖๘,๑๔๕.๐๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

- การปลูกหม่อน การปลูกหม่อนสำหรับเลี้ยงไหมจะปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ในช่วงที่ดินมีความชื้น เกษตรกรจะทำการไถตะไถแปรคราดกำจัดวัชพืช แล้วจึงลงมือปลูก เกษตรกรจำนวนน้อยที่มีการปลูกหม่อนต้นฤดูฝน เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการกำจัดวัชพืชหลังการปลูกวิธีการปลูกจะตัดหม่อนเป็นท่อนๆ ยาวประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร แล้วปักลงในแปลงปลูกหรือหม่อนชำถุงปลูกเป็นแถวห่างกันระหว่าง ๒๕-๑๐๐ เซนติเมตร ระหว่างแถว ๕๐-๐๑๕๐ เซนติเมตร หลังการปลูกแล้วจะต้องมีการกำจัดวัชพืชบ้าง ส่วนการใส่ปุ๋ยจะใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๕๐-๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่แล้วแต่ความอุดมสมบูรณ์ของดินและเงินทุน ส่วนการตัดแต่งกิ่งหม่อนเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการตัดแต่งกิ่งหนัก (ตัดต่ำ) ปีละ ๑ ครั้งในช่วงเดือนเมษายน และตัดกลางปีละ ๔-๕ ครั้ง

- การเลี้ยงไหม เกษตรกรจะเลี้ยงพันธุ์ลูกผสม เพื่อจำหน่ายรัง ส่วนพันธุ์ไทยลูกผสมและพันธุ์ไทยปรับปรุงเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเส้นและทอผ้า มีทั้งการเลี้ยงไหมแบบกลุ่ม และเลี้ยงส่วนตัว โดยส่วนมากเกษตรกรจะเลี้ยงไหมปีละ ๔ รุ่น

- การทอผ้า เกษตรกรมีการทอผ้าสีพื้น ผ้ายกดอก ผ้ามัดหมี่ ผ้าย้อมสีธรรมชาติ ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ ผ้าตีนแดงการตัดเย็บผ้า ตัดเย็บกระเป๋าทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย ที่มีความสวยงามและมีเอกลักษณ์

กลุ่มทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงในอำเภอหนองหงส์ เช่น

นางบุญญา บุระวงศ์ ปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญการย้อมผ้าไหม มัดหมี่จากสีธรรมชาติ,ร้านวีรชล ผ้าไหมหนองโคลน ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ ,วิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง ,กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหินตำบลห้วยหิน, ร้านภูเขาแก้ว ผ้าไหมทอมือลายโมเดิร์น ตำบลสระแก้ว, หมู่บ้านทอผ้า

ไหมบ้านนายาว - นาอุดม ตำบลเสาเดียว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นต้นวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญผ้าไหมดี มีดหมี่สวย ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ที่บ้านม่วงเจริญ

การทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ ๑๐๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นกิจกรรมหนึ่งของการรวมตัวของสตรีในหมู่บ้านม่วงเจริญ โดยมีนางยุ่น ใจหยุด เป็นประธานกลุ่มฯ ก่อตั้งขึ้นเมื่อก่อน ปี ๒๕๕๑ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านม่วงเจริญส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร เวลารว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยว สตรีในหมู่บ้านก็จะนั่งทอผ้าไหมอยู่ใต้ถุนบ้าน โดยทอไว้ใช้เอง และใช้เป็นของฝากผู้เฒ่าผู้แก่ ญาติมิตร ต่อมาผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นว่าภายในหมู่บ้านมีการทอผ้าไหมเป็นจำนวนมากจึงได้เกิดแนวความคิดที่จะรวมกลุ่มกัน และได้ตั้งชื่อว่า “กลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ” แรกเริ่มมีสมาชิกภายในกลุ่มประมาณ ๑๕ คน สมาชิกทุกคนจะทอผ้าที่บ้านของตนเอง เวลาจะนำไปจำหน่ายจะเอามารวมกันไว้ที่ทำการกลุ่มฯปัจจุบัน “กลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ” ตำบลสระทอง มีสมาชิก ๒๕ คน มีเงินฝากออมสัจจะและเงินหุ้นเป็นกองทุนหมุนเวียนอยู่กลุ่มฯ จำนวน ๔๕,๖๕๕.๑๕ บาท สมาชิกให้ความร่วมมือดีมาก ทำให้สมาชิกลดการเป็นหนี้นอกระบบได้แล้วระดับหนึ่ง เป็นการสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีในหมู่บ้าน และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ผลการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิต จนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จากกระทรวงอุตสาหกรรม “กลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ” มีการทออย่างต่อเนื่อง และมียอดจำหน่ายสูงขึ้น และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ได้รับการจัดระดับในการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับประเทศ ในระดับ ๓ ดาว อีกทั้งยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก สร้างเศรษฐกิจฐานรากและลดปัญหาการอพยพโยกย้ายแรงงาน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบ และปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ หมู่ที่ ๖ อาจเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มต่อไปแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ : ที่ทำการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ ๓๑๒๔๐ โทรศัพท์ ๐๘๙-๐๑๕๑๒๗๙ นางชมพู ปาसान, นางเพ็ญศรี สุขชีพ โทรศัพท์ ๐๘๒ - ๘๗๓๘๗๓๘

สถานการณ์ผลิตและจำหน่ายหมอนไหมและผ้าทอ

การปลูกหมอน หมอนเป็นพืชที่ใช้ใบในการทำประโยชน์สำหรับเลี้ยงไหมผลิตเส้นใยทอผ้า และเนื่องจากอำเภอนองหงส์เป็นอำเภอไม่ไกลจากแหล่งผลิตชาใบหมอนที่มีแหล่งรับซื้อในจังหวัดนครราชสีมา จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกหมอนมีรายได้จากการจำหน่ายใบหมอนด้วยอีกทาง และเหตุผลจากการผลิตชาใบหมอนนั้น ต้องมีเครื่องมือเครื่องมีที่ทันสมัย ผลิตได้มาตรฐาน และมีตลาดที่แน่นอน (โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ) จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกหมอนอำเภอนองหงส์ เลือกที่จะผลิตใบหมอนขายมากกว่าที่จะผลิตชาใบหมอนและทำตลาดด้วยตนเอง ใบหมอนที่มีคุณภาพจะมีใบหนา มีน้ำหนักดี และไม่มีสีออกแดง จึงเป็นที่ต้องการของตลาดชาใบหมอน ส่วนใบหมอนที่ตกเกรด หรือใบหมอนทั่วไป เกษตรกรจะนำไปเลี้ยงไหม ซึ่งใบหมอนที่ด้อยคุณภาพก็จะทำให้ผลิตเส้นไหมที่มีคุณภาพน้อยตามไปด้วย ด้วยเหตุผลนี้เองจึงเป็นข้อจำกัดที่มีความสำคัญสำหรับการดูแลหมอนโดยใช้สารเคมี หรือแม้แต่สารชีวภัณฑ์ ที่ต้องไม่เป็นอันตรายต่อตัวไหมที่จะนำไปหมอนไปเลี้ยงด้วย จึงต้องมีการศึกษาเรียนรู้ หรือทดลองปฏิบัติต่อไป

การทอผ้าไหม เนื่องจากช่วงเวลาที่มาตรการโควิด-๑๙ ที่ผ่านมา ประชาชนไม่สามารถจัดงานสังสรรค์ จัดงานประชุม หรือการร่วมแสดงความยินดี โดยการแต่งกายผ้าทอ หรือใช้ผ้าทอเป็นของฝากของขวัญได้ ทำให้ผู้ทอผ้าไม่สามารถผลิตผ้าทอได้ตามปกติเนื่องจากขาดเงินทุนหมุนเวียน และขาดแรงจูงใจจากการจำหน่าย รวมถึงกำลังซื้อจากผู้ค้าก็ลดลงมากเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี แต่ในระยะเวลาต่อมาที่มีการผ่อนคลายมาตรการ และนโยบายเปิดประเทศ ก็ทำให้เกิดการท่องเที่ยวและมีการใช้จ่ายเงินในห่วงโซ่อุปทานมากขึ้น มีกิจกรรมการแสดงออกทางวัฒนธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดผ้าทอกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง ผู้ทอผ้าในอำเภอนองหงส์ได้ให้ข้อมูลว่าผ้าที่ทอได้ ผ้าทอมือในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจำหน่ายเนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดมาก

แนวทางการพัฒนาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอดผ้าไหมของหงส์

- (๑) ส่งเสริมและพัฒนาการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูและการบำรุงการเจริญเติบโตของต้นหม่อน ด้วยแนวทางอินทรีย์และชีวภาพที่ไม่เป็นอันตรายต่อตัวไหม
- (๒) ส่งเสริมการปลูกต้นไหมเพื่อนำส่วนต่างๆ มาเป็นแหล่งให้กำเนิดสีย้อมผ้าตามธรรมชาติ และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ด้านการย้อมผ้าสีธรรมชาติต่อไป
- (๓) ผลักดันให้ผลิตและสวมใส่ผ้าลายอัตลักษณ์ ผ้าสีอัตลักษณ์
- (๔) ส่งเสริมตลาดผ้าชุมชน เช่น การออกร้านจำหน่ายผ้าเมื่อมีการประชุม หรืองานสำคัญต่างๆ ที่มีผู้ร่วมงานจำนวนมาก

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่ปลูกข้าวทุกตำบล โดยพื้นที่บริเวณกลางอำเภอมีลักษณะเป็นที่ลุ่ม ปลูกข้าวได้ผลดี ส่วนบริเวณขอบทางทิศตะวันออกและตะวันตกของอำเภอ เป็นพื้นที่ดอน แห้งแล้ง เกษตรกรมักปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง ตำบลที่มีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยโรงงานมาก ได้แก่ตำบลห้วยหิน และตำบลเสาดิษฐ์ ตำบลที่มีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังมาก ได้แก่ ตำบลเมืองฝ้าย ไทยสามัคคี และตำบลห้วยหินลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

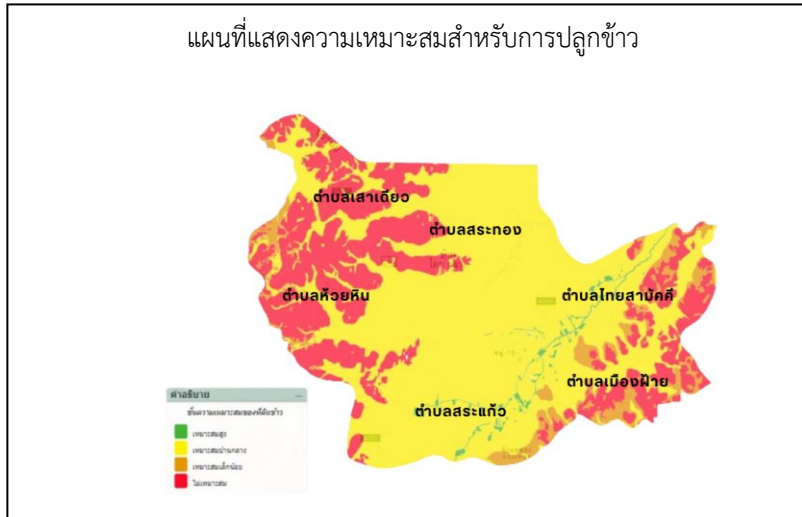
(๑) เขตความเหมาะสมข้าว

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๙๕,๔๘๙ ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) มีจำนวน ๒,๔๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๗ ส่วนพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) นั้นมีจำนวน ๑๒๕,๒๔๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๗, พื้นที่ที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๒,๙๕๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๖๓ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม(N) จำนวน ๕๔,๗๙๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๓ ตามลำดับ

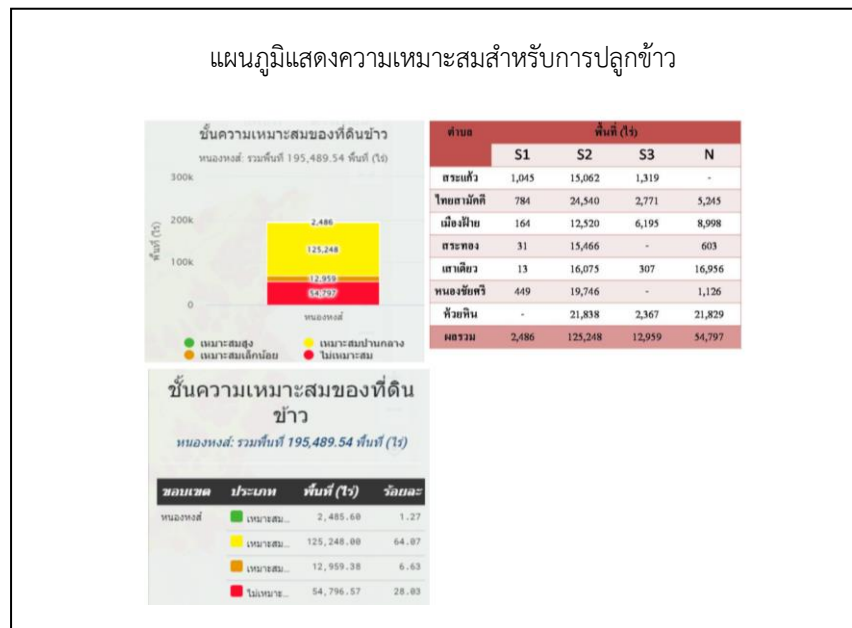
ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๙๕,๔๘๙ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	๒,๔๘๖	๑๒๕,๒๔๘	๑๒,๙๕๙	๕๔,๗๙๗	๑๙๕,๔๘๙
สระแก้ว	๑,๐๔๕	๑๕,๐๖๒	๑,๓๑๙	-	๑๗,๔๒๖
ไทยสามัคคี	๗๘๔	๒๔,๕๕๐	๒,๗๗๑	๕,๒๔๕	๓๓,๓๕๐
เมืองฝ้าย	๑๖๔	๑๒,๕๒๐	๖,๑๙๕	๘,๙๙๘	๒๗,๘๗๗
สระทอง	๓๑	๑๕,๔๖๖	-	๖๐๓	๑๖,๑๐๐
เสาดิษฐ์	๑๓	๑๖,๐๗๕	๓๐๗	๑๖,๙๕๖	๓๓,๓๕๑
หนองชัยศรี	๔๔๙	๑๙,๗๔๖	-	๑,๑๒๖	๒๑,๓๒๑
ห้วยหิน	-	๒๑,๘๓๘	๒,๓๖๗	๒๑,๘๒๙	๔๖,๐๓๔

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๒๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอนองหงส์ (ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

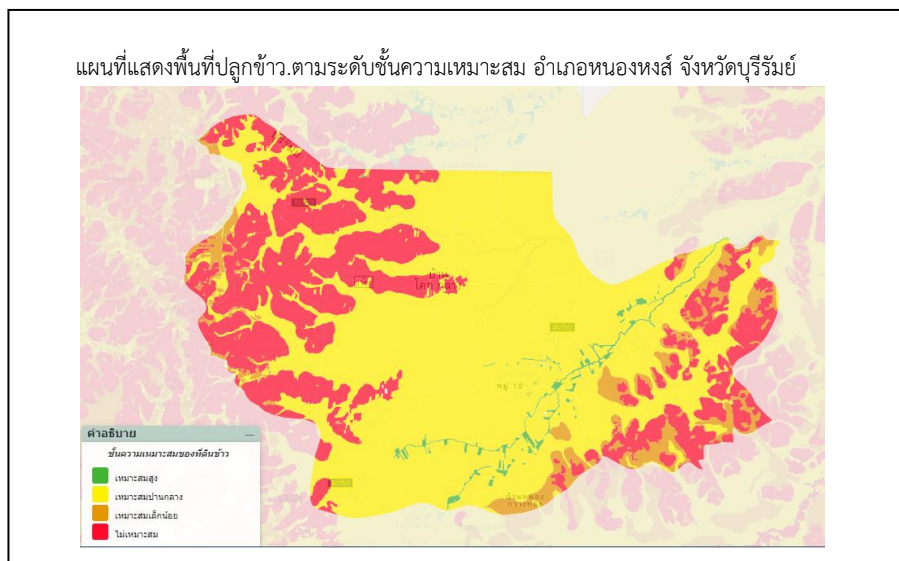
(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอนองหงส์ มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๗,๒๙๓ ไร่ มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน ๘๘,๑๕๑ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดที่ตำบลไทยสามัคคี พื้นที่ ๒๒,๓๐๖ ไร่ รองมาคือตำบลเมืองฝ้าย ๑๗,๔๕๑ ไร่ ตำบลสระแก้ว ๑๑,๑๗๓ ไร่ ตำบลห้วยหิน ๑๑,๔๖๐ ไร่ ตำบลหนองชัยศรี ๑๐,๑๕๗ ไร่ ตำบลสระทอง ๙,๓๘๐ ไร่ และตำบลเสาดิ่ว ๖,๒๒๔ ไร่ ตามลำดับ

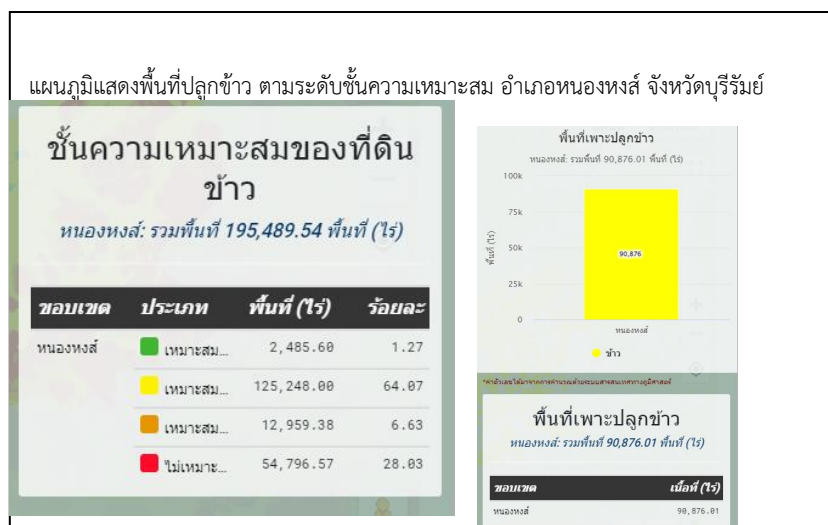
ตารางที่ ๒.๑๔ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์

อำเภอ/ตำบล	บันทึก(รวม)			บันทึกจาก ทบก			บันทึกจาก farmbook			จัดชุดตรวจสอบ			ผ่านการตรวจสอบ		
	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)
หนองหงส์	7,293	10,864	88,151.19	2,465	3,620	29,929.71	5,079	7,238	58,159.03	7,293	10,864	88,151.19	7,267	10,818	87,831.28
สระแก้ว	869	1,331	11,173.01	111	126	1,062.50	796	1,205	10,110.51	869	1,331	11,173.01	869	1,330	11,171.01
ห้วยหิน	1,192	1,590	11,460.27	127	155	1,102.50	1,096	1,435	10,357.77	1,192	1,590	11,460.27	1,183	1,576	11,367.27
ไทยสามัคคี	1,662	2,457	22,306.40	369	517	4,764.75	1,338	1,939	17,538.16	1,662	2,457	22,306.40	1,649	2,435	22,132.24
หนองชัยศรี	895	1,328	10,157.09	731	1,080	8,341.69	180	246	1,785.45	895	1,328	10,157.09	895	1,328	10,157.09
เสาดิยาว	820	1,034	6,224.25	80	92	496.75	766	942	5,727.50	820	1,034	6,224.25	817	1,031	6,211.50
เมืองฝ้าย	1,308	2,053	17,450.55	939	1,476	12,702.78	402	576	4,735.77	1,308	2,053	17,450.55	1,306	2,049	17,423.55
สระทอง	720	1,071	9,379.62	138	174	1,458.75	613	895	7,903.87	720	1,071	9,379.62	719	1,069	9,368.62

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th/farmer/report>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๔ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๒๕ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, พ.ศ.๒๕๖๘)

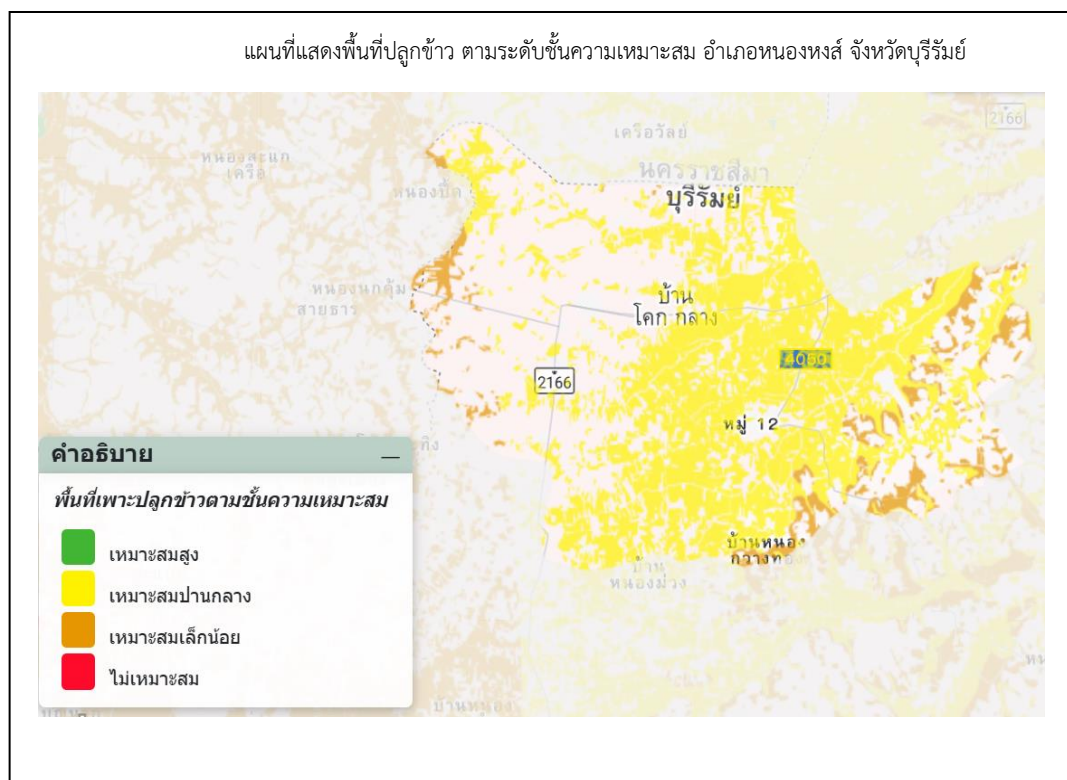
(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ปลูก ๘๘,๑๕๑ ไร่ ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๙๐,๘๕๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๗๙,๗๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๘ พื้นที่ที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๑,๐๘๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒

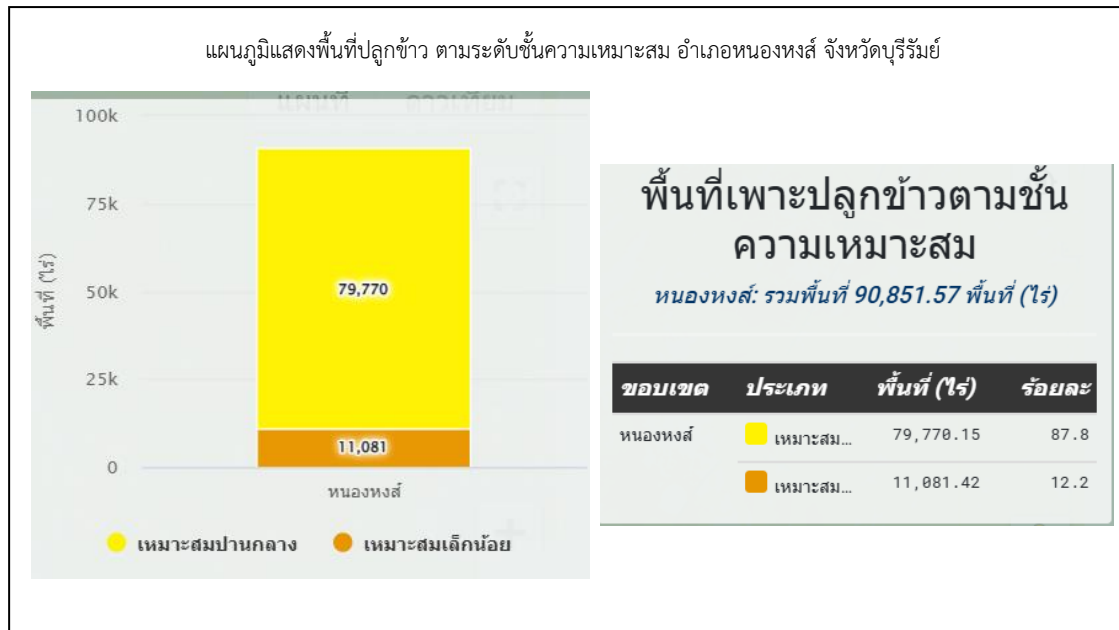
ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๙๐,๘๕๒ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์		๗๙,๗๗๑	๑๑,๐๘๑		๙๐,๘๕๒
สระแก้ว		๑๐,๗๖๙	๘๑๓	-	๑๑,๕๘๒
ไทยสามัคคี	-	๑๘,๙๔๒	๒,๔๖๙	-	๒๑,๔๑๑
เมืองฝ้าย	-	๙,๐๘๗	๕,๑๓๐	-	๑๔,๒๑๗
สระทอง	-	๑๑,๒๔๑	-	-	๑๑,๒๔๑
เสาเดียว	-	๗,๑๙๘	๓๐๒	-	๗,๕๐๐
หนองชัยศรี	-	๑๒,๙๘๙		-	๑๒,๙๘๙
ห้วยหิน	-	๙,๕๔๕	๒,๓๖๗	-	๑๑,๙๑๒

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๖ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๒๗ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๘๘,๑๕๑ ไร่ ๗,๒๙๓ ไร่ ๗,๒๙๓ ไร่ ๗,๒๙๓ ไร่ โดยมีการปลูกข้าวมากตามลำดับตามอำเภอ ดังนี้ จำนวน ๒๒,๓๐๖ ไร่ จำนวน ๑,๖๖๒ ไร่ ๑,๖๖๒ ไร่ ๑,๖๖๒ ไร่ รองลงมาคือตำบลเมืองฝ้าย จำนวน ๑๗,๔๕๑ ไร่ ๑,๓๐๘ ไร่ ๑,๓๐๘ ไร่ และตำบลห้วยหิน จำนวน ๑๑,๔๖๐ ไร่ ๑,๑๙๒ ไร่ ๑,๑๙๒ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๒๑ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต(ตัน)
รวมอำเภอ	๗,๒๙๓	๘๘,๑๕๑	๘๘,๑๕๑	๔๒,๒๔๓.๙๗
สระแก้ว	๘๖๙	๑๑,๑๗๓	๑๑,๑๗๓	๕,๓๒๙.๕๐
ห้วยหิน	๑,๑๙๒	๑๑,๔๖๐	๑๑,๔๖๐	๕,๘๔๔.๖๐
ไทยสามัคคี	๑,๖๖๒	๒๒,๓๐๖	๒๒,๓๐๖	๑๐,๓๗๒.๐๐
หนองชัยศรี	๘๙๕	๑๐,๑๕๗	๑๐,๑๕๗	๕,๒๘๒.๐๐
เสาดิยาว	๘๒๐	๖,๒๒๔	๖,๒๒๔	๓,๑๑๒.๐๐
เมืองฝ้าย	๑,๓๐๘	๑๗,๔๕๑	๑๗,๔๕๑	๗,๕๓๘.๘๓
สระทอง	๗๒๐	๙,๓๘๐	๙,๓๘๐	๔,๗๖๕.๐๔

ที่มา: ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร <https://production.doae.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีการนำเครื่องมือ และเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีกระบวนการตรวจสอบโดยสังคมด้วยการประชาสัมพันธ์เพาะปลูก

ระดับหมู่บ้าน มีการนำเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ขึ้นทะเบียนและตรวจสอบข้อมูล ได้แก่ การใช้เครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS การใช้แอปพลิเคชันจับพิกัด GPS การใช้แอปพลิเคชันวาดขอบเขตแปลง วัดขนาดพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจาก GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application

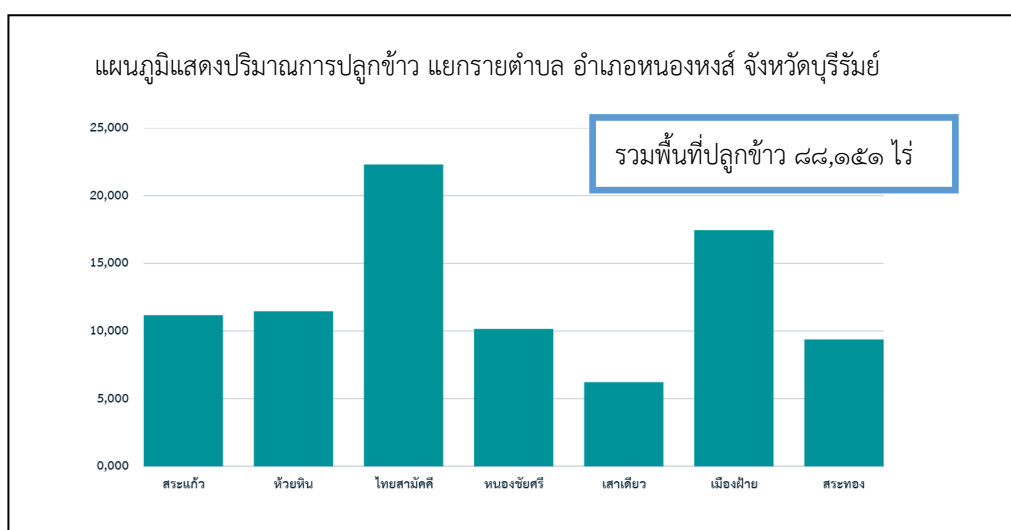
เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา ทำให้ข้อมูลการปลูกข้าวของอำเภอหนองหงส์จึงมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเป็นลำดับอันจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นลำดับด้วย ผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ยจากข้อมูลพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๘๘,๑๕๑ ไร่ ในปี ๒๕๖๗ สำหรับพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีผลผลิตที่เก็บ ผลผลิตเฉลี่ยตามการสุ่มวัดผลผลิตข้าวของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๗ กำหนดให้ข้าวเปลือกหอมมะลิมีผลผลิตเฉลี่ยที่ ๔๘๗ กิโลกรัมต่อไร่

ดังนั้นประมาณการผลผลิตเฉลี่ยอำเภอหนองหงส์มี ๘๘,๑๕๑ ไร่ x ๔๘๗ กิโลกรัม = ๔๒,๙๒๙,๕๓๗ กิโลกรัม หรือประมาณ ๔๒,๙๒๙.๕๓๗ ตัน ซึ่งในปีนี้อาหารเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ ๑๒ บาท/กิโลกรัม จึงคิดเป็นมูลค่าจากการผลิตข้าวปี ๒๕๖๗ ประมาณ ๕๑๕,๑๕๔,๔๔๔ บาท

ตารางที่ ๒.๒๒ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๗,๒๙๓	๘๘,๑๕๑	๔๒,๙๒๙,๕๓๗	๔๘๗	๑๒.๐๐
- ข้าวนาปี	๗,๒๙๓	๘๘,๑๕๑	๔๒,๙๒๙,๕๓๗	๔๘๗	๑๒.๐๐
- ข้าวนาปรัง	-	-	-	-	-

ที่มา :ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร <https://production.doe.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าว แยกรายตำบล อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์)

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าว

สถานการณ์การผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ ในปี ๒๕๖๗ เนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ฝนทิ้งช่วง ทำให้เกษตรกรเพาะปลูกข้าวได้ยากมาก ทั้งความลำบากอันเกิดจากเครื่องจักรกลไม่สามารถลงเตรียมดินได้เนื่องจากดินที่มีความห่อมน้ำ ความยากลำบากในการหว่านข้าว ที่ประสบกับจังหวะที่ฝนตกลงมาท่วมขังเมล็ดข้าวหว่านใหม่ทำให้ข้าวเสียหาย ความยากลำบากในการระบายน้ำออกจากแปลงนาข้าวเพื่อไม่ให้ท่วมขังข้าว หน้าข้าว เมื่อข้าวเจริญเติบโตแล้วยังประสบกับน้ำที่ไหลบ่าตามทุ่ง บางพื้นที่ท่วมขังเป็นเวลานาน นอกจากนี้ลำต้นข้าวที่แช่อยู่ในน้ำเป็นเวลานานอันเนื่องจากไม่สามารถระบายน้ำออกไปจากนาได้ ทำให้ต้นข้าวบางพื้นที่อ่อนแอ ประสบโรคขอบใบแห้ง บางพื้นที่เป็นโรคใบไหม้ ซึ่งมีให้เห็นอยู่ประปราย การดูแลก็พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนด้านปุ๋ยเคมีสูง แต่เนื่องจากปีนี้เป็นปีที่มีน้ำมาก ข้าวจึงมีความงามโดยธรรมชาติ จึงทำให้เกษตรกรไม่ต้องสิ้นเปลืองใส่ปุ๋ยเต็มกำลังเหมือนปีอื่นๆ และเมื่อเข้าสู่ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตกลับพบว่าฝนยังตกหนัก น้ำในนายังไม่แห้ง ข้าวบางแปลงสุกแก่ไม่สม่ำเสมอ อีกทั้งฝนยังมีก้อนไถหรือรอยหล่มจากเมื่อช่วงเตรียมดินที่หลุมทุกหลุม จึงทำให้รถเกี่ยวหวดข้าวทำงานยากลำบาก ใช้เวลาเกี่ยวมากกว่าปกติ ผู้รับจ้างหลายรายรถเกี่ยวหวดข้าวเสียต้องทำการซ่อม และรถเกี่ยวหวดข้าวทางไกลอีกหลายรายไม่สามารถเดินทางมารับเกี่ยวข้าวได้เนื่องจากมีความเสี่ยงหลายด้าน ทำให้รถเกี่ยวที่มีให้บริการไม่ทัน เกษตรกรหลายรายจึงเลือกที่จะเกี่ยวมือหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรที่เก็บเกี่ยวข้าวล่าช้าขึ้น ยังประสบปัญหาฝนตกตกลงมาใส่ข้าวที่กำลังตากอยู่อีกด้วย

พื้นที่อำเภอหนองหงส์เป็นที่ราบลุ่มที่ค่อนข้างสูง เกษตรกรจึงประสบปัญหาน้ำท่วมข้าวเสียหาย (จนไม่สามารถฟื้นฟูได้) จำนวนน้อยมาก และผลผลิตข้าวส่วนใหญ่ของอำเภอดีกว่าหลายๆ ปีที่ผ่านมา ซึ่งในปีนี้อาชีพปลูกข้าวเปลือกในท้องตลาดก็ค่อนข้างดี ถึงแม้เกษตรกรจะมีต้นทุนการผลิตที่สูงมาก เหน็ดเหนื่อยในการดูแลข้าวมากกว่าทุกๆ ปี (ปีนี้ทำนาอย่างมาก) แต่เกษตรกรอำเภอหนองหงส์ส่วนใหญ่ก็มีผลผลิตเป็นที่น่าสนใจ และได้รับการสนับสนุนเงินช่วยเหลือโครงการสนับสนุนค่าบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผลผลิตเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี ๒๕๖๗/๖๘ เป็นทุนสำหรับพัฒนาคุณภาพการผลิตในฤดูกาลต่อไป

เทคโนโลยีทางการเกษตรของผู้ปลูกข้าว นอกจากการไม่เผาฟาง โดยการเก็บฟางข้าว (อัดฟาง) สำหรับใช้เลี้ยงปศุสัตว์ และใช้คลุมโคนต้นพืชแล้วเกษตรกรยังสนใจการใช้ฟางข้าวเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินในไร่นา เช่น การหมักฟางข้าว การไถกลบฟางข้าว เพื่อให้ย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยให้กับต้นข้าวโดยตรง จึงได้ศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีการหมักฟาง การย่อยฟางข้าว ที่สามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้ อีกทั้งสถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกปอเทืองสำหรับปรับปรุงบำรุงดินและจำหน่ายเมล็ด ทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงดินอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ในอำเภอหนองหงส์ได้รับการสนับสนุนโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่สำหรับนาข้าว จำนวน ๒ แปลง จึงช่วยสนับสนุนให้เกิดการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรสร้างมูลค่าสินค้า และลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี

ระยะเวลาที่ผ่านมาเกษตรกรมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายมีพิษตกค้างอยู่หลายชนิดในเวลาต่อมาเมื่อเกษตรกรได้รับความรู้ และได้รับการแนะนำให้ทราบถึงโทษของสารเคมีและแนวทางในการปลูกพืชให้ปลอดภัยจากสารพิษ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรลดการใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้น เช่น เกษตรกรให้ความสนใจในการตัดใบข้าวเพื่อลดผลกระทบจากวัชพืช มีการไถกลบตอซังฟางข้าวเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่อินทรีย์ มีการหว่านพืชปุ๋ยสดบำรุงดิน โดยเฉพาะปอเทือง เกษตรกรได้รับการติดต่อให้ปลูกปอเทืองจำหน่ายให้สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ มีพื้นที่ปลูกกว่า ๒๐๐ ไร่ นอกจากนี้เกษตรกรยังเริ่มมีการผลิตปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ โดยเฉพาะน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง สำหรับใช้เอง

การสร้างมาตรฐานการผลิตข้าว อำเภอหนองหงส์มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐาน ยาวนานต่อเนื่องกว่า ๑๐ ปี ได้แก่ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี ที่รู้จักกันในนามนายประเสริฐ สมการณ ผู้ที่ทำชื่อเสียงให้แก่ศูนย์ข้าวฯ และแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรอง

มาตรฐานของอำเภอหนองหงส์ในเวลาต่อมา ซึ่งปัจจุบันได้จำหน่ายข้าวให้กับศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบุรีรัมย์เช่นเดียวกัน คือศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคีนำโดยนายปรีมี ชาติมนตรี

(๑) การใช้ข้าวพันธุ์ดี

- สายพันธุ์ข้าวเจ้า ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ในพื้นที่อำเภอหนองหงส์นั้น ได้มาจากการผลิตที่มีศักยภาพของกลุ่มแปลงใหญ่ ผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่ายให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ยังได้เข้าร่วมโครงการ เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์ ส่งผลให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพต้านแข็งแรงปราศจากโรคพืชและแมลง ในส่วนของเมล็ดพันธุ์สายพันธุ์อื่นอันได้แก่ กข.๑๕ (นาปี) ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐ เกษตรกรในพื้นที่จะคัดเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพที่สุดจากแปลงของตนเองที่ผลิตในฤดูกาลก่อนหน้า และยังซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพจากร้านการเกษตรในพื้นที่ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

อัตราค่าจ้างและราคาเมล็ดพันธุ์

- รถไถเดินตาม และรถแทรกเตอร์ ค่าจ้างไร่ไถะไถแปร ๕๐๐ บาทต่อไร่ รถเกี่ยวนาข้าว ค่าจ้างไร่ละ ๘๐๐ บาท

- เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖, ข้าวเจ้ามะลิ ๑๐๕, ข้าวเจ้ากข. ๑๕ ราคากระสอบละ ๕๒๕ บาทราคา กิโลกรัมละ ๒๑ บาท ข้าวเจ้าแตก ราคา กิโลกรัมละ ๒๐ บาท

(๒) การเตรียมดิน

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

- หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว
- เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ
- ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้มาหว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่

- เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะ)

หากเกษตรกรเตรียมแปลงสำหรับนาหยอด ให้ไถ โรตารี่จนดินมีความร่วนซุยแล้วจึงหยอด โดยมากสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ โดยเฉพาะสมาชิกศูนย์ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนจะเพาะปลูกพืชโดยการหยอดข้าวเป็นส่วนใหญ่ เพราะใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีน้อย การเจริญเติบโตดี การแตกกอสูง และที่สำคัญทำให้ง่ายต่อการตัดพันธุ์ปน

(๓) การปลูกข้าว

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูกกรณีนาดำ

- แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวนาน ๓๐นาที่บางคนแช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำที่ละลายไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันโรคจากเชื้อรา และกระตุ้นการเจริญเติบโต

- นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่

- ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้ ๔ ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ)
- เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วน เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

- ดูและระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐-๒๕วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

- วิธีปลูก ปลูกโดยวิธีปักดำและหว่าน เกษตรกรบางรายใช้วิธีการปลูกโดยการหยอดเมล็ด

(๔) ระบบการให้น้ำ

การปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอนองหงส์ ระบบการให้น้ำมาจากน้ำฝนตามธรรมชาติ

(๕) การดูแลรักษาข้าว

- การเตรียมดิน เตรียมดินอย่างประณีตไถ เพื่อกำจัดวัชพืช และตากดินด้วยแสงแดดเพื่อฆ่าเชื้อสาเหตุโรคพืชที่อยู่ในดิน

- การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมและมีคุณภาพดี

- การควบคุมระดับน้ำ ใช้ได้เฉพาะในข้าวนาเท่านั้น การควบคุมระดับน้ำในนาจะควบคุมวัชพืชขณะที่มีขนาดเล็กอยู่ใต้ผิวน้ำ แต่ไม่สามารถควบคุมวัชพืชที่สูงพ้นผิวน้ำ การควบคุมวัชพืชวิธีนี้ต้องมีการเตรียมดินให้มีความราบเรียบสม่ำเสมอให้มากที่สุด เพราะจะทำให้ระดับความลึกของน้ำในแปลงนาเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน หากผิวดินไม่ราบเรียบเสมอกันจะทำให้บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึงหรือไหลผ่านผิวน้ำมีวัชพืชขึ้นแข่งกันแย่งแสงแดด น้ำ และธาตุอาหารในดินไป เนื่องจากวัชพืชโดยทั่วไปมักมีการเจริญเติบโตได้รวดเร็วทั้งทางรากและลำต้น

- การใช้แรงงานกำจัดวัชพืช เช่น การถอน และใช้สารเคมี

(๖) การใส่ปุ๋ย

- การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สูตร ๑๖-๒๐-๐, สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้องและมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วนปุ๋ยคอกจะมีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้าเพื่อใช้ในนาข้าวเพิ่มแร่ธาตุไนโตรเจนอีกด้วย

(๗) การเก็บเกี่ยว

- ส่วนใหญ่ใช้รถเกี่ยวข้าว โดยมีทั้งรถเกี่ยวข้าวรับจ้างในชุมชน และเป็นผู้รับจ้างที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด ค่าจ้างเฉลี่ยประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ บาท/ไร่

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- เนื่องจากในพื้นที่อำเภอนองหงส์ มีการทำปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงวัว ควาย นอกจากเกษตรกรจะนิยมปลูกพืชหลังนา ดังนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว เกษตรกรเกษตรกรในพื้นที่จะ นำรถแทรกเตอร์ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับอัดฟาง เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ และคลุมแปลงผักในฤดูแล้ง หลังจากอัดฟางแล้วเสร็จเกษตรกรในพื้นที่จะไถกลบตอซังและหว่านปุ๋ยหมักแห้ง เพื่อใช้เตรียมดินและบำรุงดิน ในฤดูกาลถัดไป หรือการเพาะปลูกพืชรอบต่อไป

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลง

การใช้สารสกัดจากสมุนไพรสำเร็จรูป เช่น สารสกัดจากสะเดา เพื่อใช้ป้องกันกำจัดหนอนกอข้าว น้ำส้มควันไม้ เพื่อช่วยลดโรคพืชและไล่แมลง

การใช้ไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันกำจัดโรคข้าวที่เกิดจากเชื้อรา

การใช้บิวเวอร์เรีย เพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช เป็นต้น

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					←	△	→				▽	→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒.๒๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

ตารางที่ ๒.๒๓ ตารางกิจกรรมการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังการเกี่ยวข้าว เสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไปขยาย ๒๔ ชั่วโมงใน อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลง แล้วทำการไถกลับ												
๒. หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังจากฝนตก ครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ใน กรณีที่ไม่สามารถหว่านตาม กำหนดเวลาในช่วงแรกได้)												
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่น ใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลับ (น้ำหมัก ชีวภาพ ๒ ขอนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ ขอนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)												
๔. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ												
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีก ครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐ วัน												
๕. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียม จัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ในฤดูกาล เพาะปลูกต่อไป												

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิตข้าว

อำเภอหนองหงส์ มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยพื้นที่เขตอำเภอหนองหงส์เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ทั้งหมด มีความเสี่ยงภัยแล้งในระดับปานกลาง (กรมชลประทาน, ๒๕๖๑) มีต้นทุนการผลิตข้าว เป็นเงิน ๕,๔๖๕ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒.๒๔ ข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าว

รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
	จำนวน	บาทต่อไร่	จำนวน	บาทต่อไร่	
ไถดะ (ห่าง๑-๒สัปดาห์)	-	-	๒ ครั้ง	๕๐๐	
ปักโรตารี	-	-	๑ ครั้ง	๒๕๐	
พันธุ์ข้าว	-	-	๒๕ กิโลกรัม	๖๒๕	
ปลูก	-	-	๑ ครั้ง	๓๖๐	
ยาคุมวัชพืช	-	-	-	๓๓๐	
ปุ๋ย	-	-	๒ ครั้ง	๗๐๐	
ค่าแรง	-	-	๔ ครั้ง	๒๕๐	
รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
	จำนวน	บาทต่อไร่	จำนวน	บาทต่อไร่	
สูบน้ำ ๒ ครั้ง	-	-	๒ ครั้ง	๑๐๐	
เก็บเกี่ยวโรละ	-	-	๑ ครั้ง	๖๕๐	
บรรทุก	-	-	๑ ครั้ง	๑๐๐	
ค่าเช่า	-	-	-	๑,๕๐๐	
อื่นๆ	-	-	-	๑๐๐	
รวม	-	-		๕,๔๖๕	

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

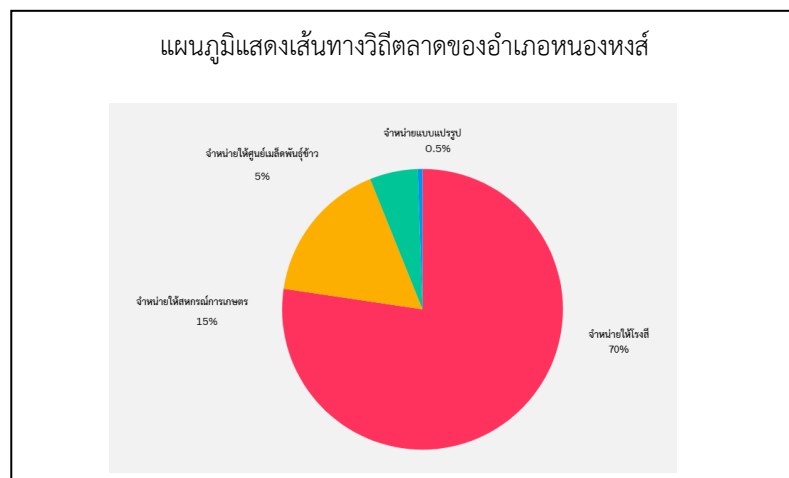
สถานการณ์ราคาข้าวเปลือกปี ๒๕๖๗ โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับผลกระทบข้าวน้ำท่วมและภัยแล้ง ผลผลิตเสียหาย หรือลดลงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกในปี ๒๕๖๗ สูงขึ้นกว่าปี ๒๕๖๖ เล็กน้อย สำหรับสถานการณ์การตลาดในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๗ การจำหน่ายข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ โดยส่วนมากจะจำหน่ายใน ๓ รูปแบบคือ จำหน่ายให้แก่โรงสีข้าวในพื้นที่ จำหน่ายให้เกษตรกรที่ต้องการเมล็ดพันธุ์คุณภาพเพื่อใช้ปลูกในฤดูถัดไป และจำหน่ายให้หน่วยงานภาครัฐ คือ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดนครราชสีมา

(๑) วิธีการตลาด

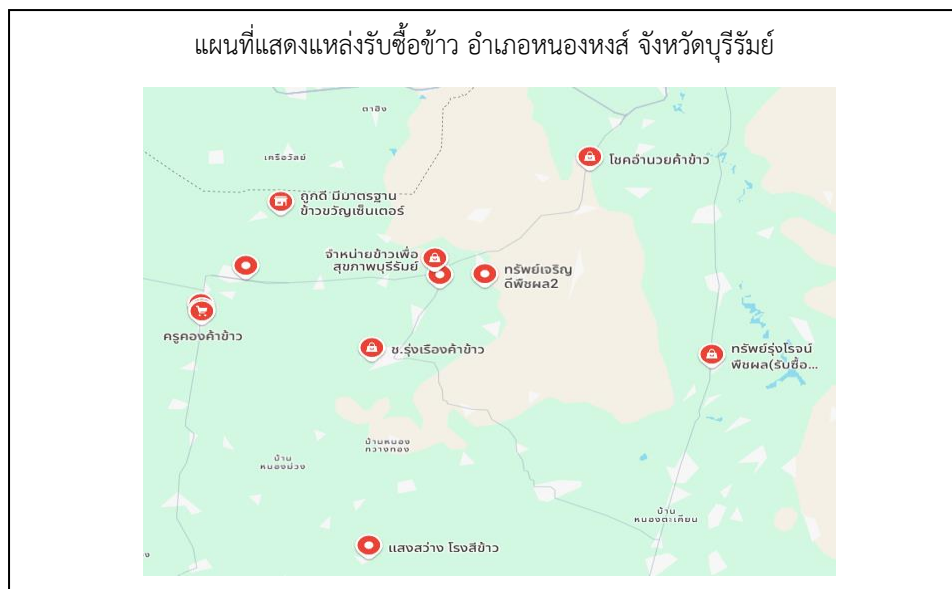
เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีการจำหน่ายข้าวแบบวิธีดั้งเดิม และปรับตัวเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้แก่

- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๗๐ เป็นเกษตรกรกลุ่มที่ยังใช้วิธีการตลาดแบบดั้งเดิม คือ หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตจะจำหน่ายผลผลิตสดให้กับโรงสีในพื้นที่ ซึ่งราคาจะไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากข้าวมีความชื้นสูง ทำให้ขายได้ราคาน้อยกว่าข้าวแห้ง และในช่วงการขายนั้นเป็นฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตพร้อมกัน ส่งผลให้ปริมาณข้าวในตลาดมีมากราคาจึงถูก ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๒-๑๓ บาท นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่เก็บผลผลิตแห้งไว้จำหน่าย ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๔-๑๗ บาท

- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๑๕ เป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร จะจำหน่ายข้าวเปลือกให้กับสหกรณ์ ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๓-๑๕ บาทต่อกิโลกรัม
- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๕ เป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ ที่มีการผลิตข้าวแบบ ประณีต ผลผลิตข้าวต่อไร่สูง เกษตรกรกลุ่มนี้จะจำหน่ายผลผลิตข้าวให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ๒ แห่ง คือ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกในรูปแบบ เมล็ดพันธุ์แห้ง ราคาจำหน่ายจะสูงกว่าท้องตลาด เนื่องจากจำหน่ายเพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๘- ๑๙ บาทต่อกิโลกรัม
- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๐.๕ เป็นเกษตรกรที่มีการปรับตัวและพัฒนาคุณภาพข้าว ได้แก่ เกษตรกร กลุ่มที่เป็น Smart farmer และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีการแปรรูปข้าวเป็นข้าวสาร และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีการผลิตข้าวที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ได้แก่ GAP และข้าวอินทรีย์ ราคาจำหน่ายประมาณ ๔๐-๖๐ บาทต่อกิโลกรัม

ภาพที่ ๒.๓๐ แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์)

ภาพที่ ๒.๓๑ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: <https://www.google.com/maps>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ในอำเภอหนองหงส์มีจำนวน ๑ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นายประเสริฐ สมการณ ศวก.สินค้าข้าว ตำบลหนองชัยศรี มีการปลูกข้าวหอมมะลิแปลงพันธุ์สะอาดที่ประสบผลสำเร็จ คือ มีเทคนิคในการปลูกที่สำคัญคือความบริสุทธิ์ของพันธุ์ คุณภาพของพันธุ์ การใช้พันธุ์ที่ส่งเสริม เช่น พันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ที่มีการคัดพันธุ์จากสถาบันที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์ขยายและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว, ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีคุณสมบัติผู้ทำแปลงพันธุ์ที่มีความซื่อสัตย์ มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและป้องกันกำจัดโรค การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่เสมอ สามารถเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรด้านการผลิตพันธุ์ข้าวในพื้นที่เป็นอย่างดี

๑.๔.๒ ชนิดสินค้าอ้อย

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

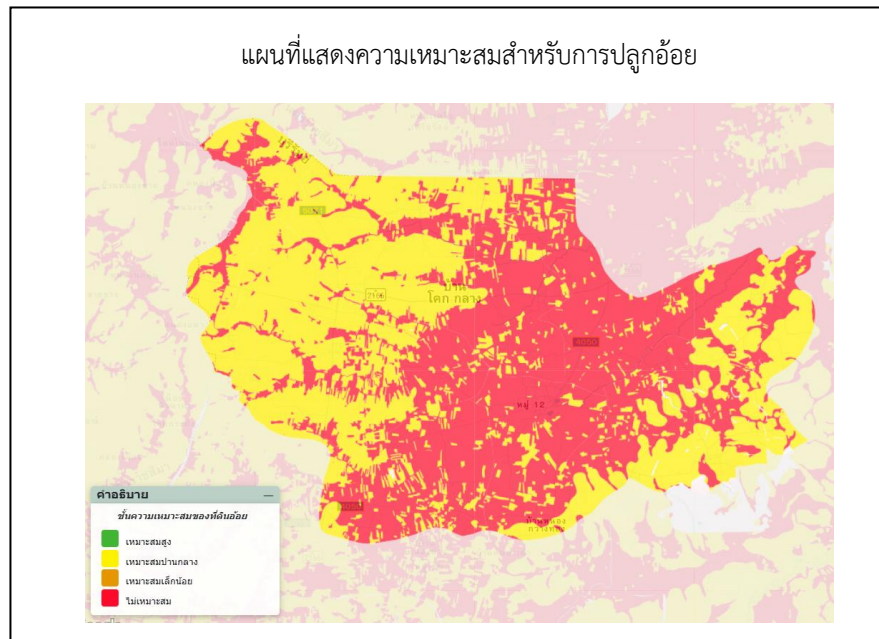
(๑) เขตความเหมาะสมอ้อย

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกอ้อย ๑๙๔,๕๙๓.๘๔ ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) ทั้งหมด จำนวน ๙๖,๗๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๗๔ เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๙๗,๘๐๙.๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒๖

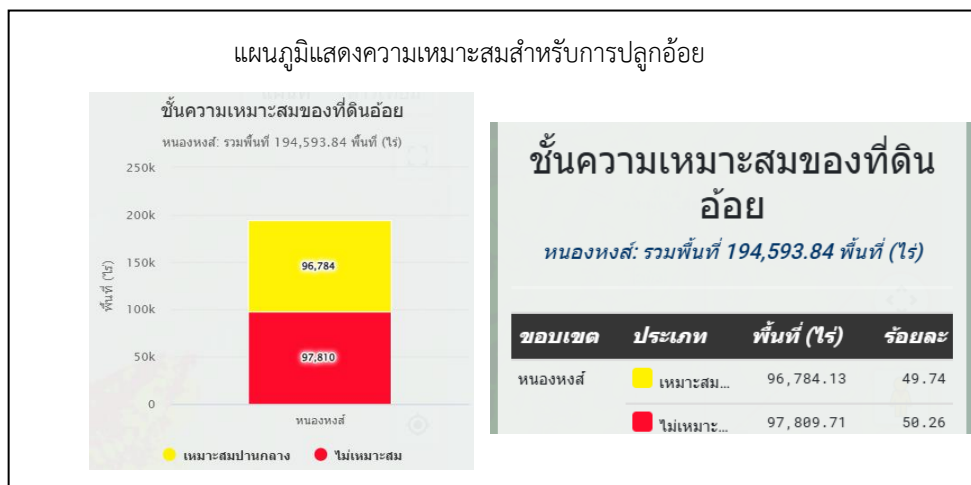
ตารางที่ ๒.๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๙๔,๕๙๓.๘๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	-	๙๖,๗๘๔.๑๓		๙๗,๘๐๙.๗๑	๑๙๔,๕๙๓.๘๔
สระแก้ว	-	๓,๗๘๑.๑๔	-	๑๓,๖๙๗.๒๐	๑๗,๔๗๘.๓๔
ไทยสามัคคี	-	๙,๘๓๑.๔๗	-	๒๓,๔๕๑.๐๐	๓๓,๒๘๒.๔๗
เมืองฝ้าย	-	๑๔,๘๐๔.๒๐	-	๑๒,๒๘๑.๙๐	๒๗,๐๘๖.๑๐
สระทอง	-	๓,๕๙๔.๗๖	-	๑๒,๕๐๑.๕๐	๑๖,๐๙๖.๒๖
เสาเดียว	-	๒๕,๘๕๓.๔๐	-	๗,๔๙๗.๒๑	๓๓,๓๕๐.๖๑
หนองชัยศรี	-	๕,๖๗๙.๕๖	-	๑๕,๕๙๙.๔๐	๒๑,๒๗๘.๙๖
ห้วยหิน	-	๓๓,๒๓๙.๖๐	-	๑๒,๗๘๑.๕๐	๔๖,๐๒๑.๑๐

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อย อำเภอนองหงส์ (ที่มา : Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๓๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับอ้อย อำเภอนองหงส์ (ที่มา : Agri-map online, ๒๕๖๘)

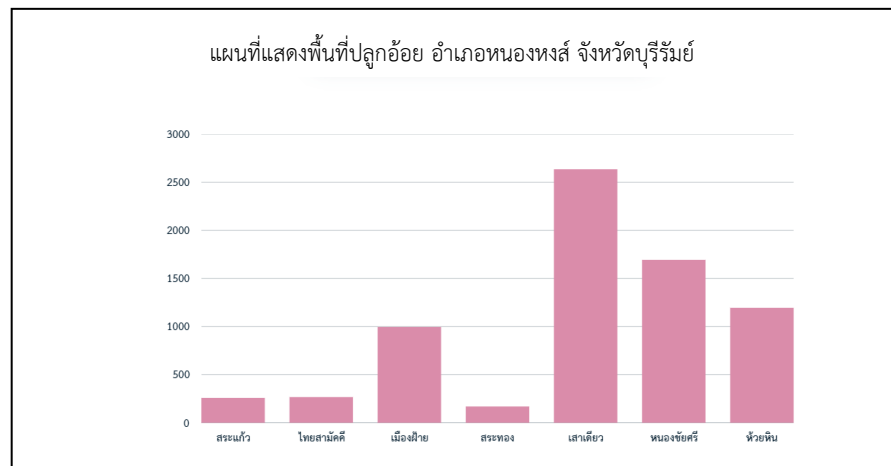
(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอนองหงส์ มีพื้นที่ปลูกอ้อยจำนวน ๖๙๘ ครัวเรือน มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน ๗,๒๑๗ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดที่ตำบลเสาเดียว พื้นที่ ๒,๖๓๖ ไร่ รองมาคือตำบลหนองชัยศรี ๑,๖๙๔ ไร่ ตำบลห้วยหิน ๑,๑๙๓.๕๙ ไร่ ตำบลเมืองฝ้าย ๙๙๖.๗๕ ไร่ ตำบลไทยสามัคคี ๒๖๗.๕๐ ไร่ ตำบลสระแก้ว ๒๕๙ ไร่ และตำบลสระทอง ๑๖๙.๗๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๒๖ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์

ลำดับ	ภาค/จังหวัด/อำเภอ	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก	พื้นที่เก็บเกี่ยว
	รวมทั้งอำเภอ	698	7,217.06	7,217.06
	หนองหงส์	698	7,217.06	7,217.06
1	สระแก้ว	24	259.00	259.00
2	ห้วยหิน	100	1,193.59	1,193.59
3	ไทยสามัคคี	31	267.50	267.50
4	หนองชัยศรี	209	1,694.10	1,694.10
5	เสาดิยาว	214	2,636.37	2,636.37
6	เมืองฝ้าย	108	996.75	996.75
7	สระทอง	16	169.75	169.75

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th/farmer/report>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓๔ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘)

(๓) พื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม

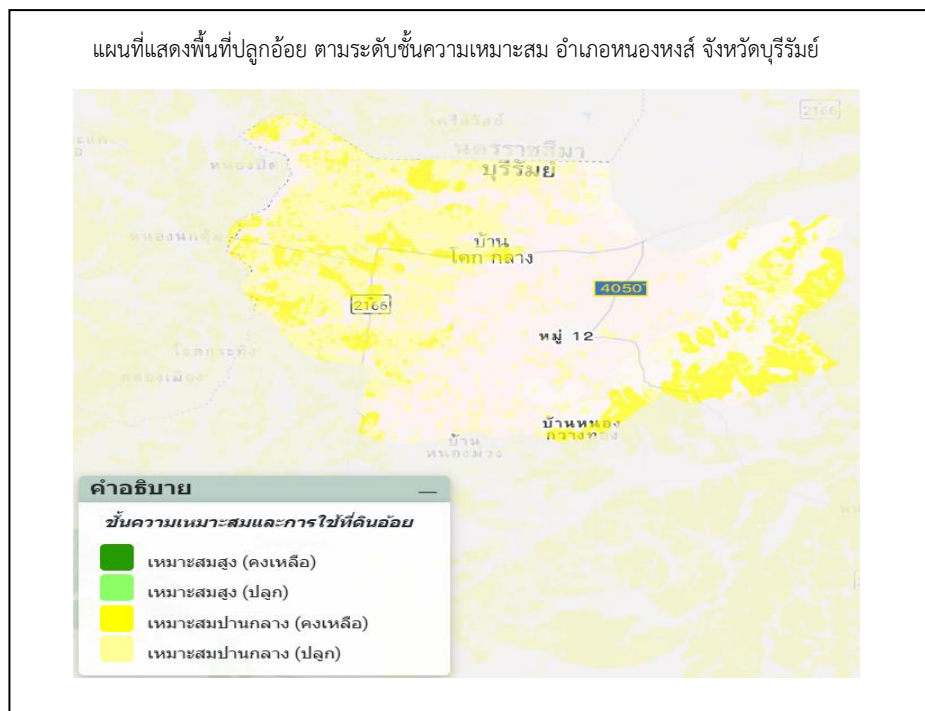
อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยในระดับปานกลาง (S๒) จำนวน

๖๒,๔๕๙.๐๓ ไร่

ตารางที่ ๒.๒๗ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๖๒,๔๕๙.๐๓ (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอหนองหงส์	-	๖๒,๔๕๙.๐๓	-	-	๖๒,๔๕๙.๐๓
สระแก้ว	-	๒,๕๖๙.๒๗	-	-	๒,๕๖๙.๒๗
ไทยสามัคคี	-	๔,๙๐๓.๓๓	-	-	๔,๙๐๓.๓๓
เมืองฝ้าย	-	๓,๖๕๓.๕๒	-	-	๓,๖๕๓.๕๒
สระทอง	-	๓,๐๓๒.๑๓	-	-	๓,๐๓๒.๑๓
เสาดิยาว	-	๑๙,๒๖๐.๔๐	-	-	๑๙,๒๖๐.๔๐
หนองชัยศรี	-	๕,๐๔๐.๙๘	-	-	๕,๐๔๐.๙๘
ห้วยหิน	-	๒๓,๙๙๙.๔๐	-	-	๒๓,๙๙๙.๔๐

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓๕ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๓๖ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกอ้อยตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่การปลูกอ้อยจำนวน ๗,๒๑๗.๐๖ ไร่ ๖๙๘ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลเสาดิยาว จำนวน ๒,๖๓๖.๓๗ ไร่ จำนวน ๒๑๔ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลหนองชัยศรี จำนวน ๑,๖๙๔.๑ ไร่ ๒๐๙ ครัวเรือน และตำบลห้วยหิน จำนวน ๑,๑๙๓.๕๙ ไร่ ๑๐๐ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๒๘ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยอำเภอหนองหงส์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต(ตัน)
รวมอำเภอ	๖๙๘	๗,๒๑๗.๐๖	๗,๒๑๗.๐๖	๘๖,๖๐๔.๗๒
สระแก้ว	๒๔	๒๕๙.๐๐	๒๕๙.๐๐	๓,๑๐๘.๐๐
ห้วยหิน	๑๐๐	๑,๑๙๓.๕๙	๑,๑๙๓.๕๙	๑๔,๓๒๓.๐๘
ไทยสามัคคี	๓๑	๒๖๗.๕๐	๒๖๗.๕๐	๓,๒๑๐.๐๐
หนองชัยศรี	๒๐๙	๑,๖๙๔.๑	๑,๖๙๔.๑	๒๐,๓๒๙.๒๐
เสาดิยาว	๒๑๔	๒,๖๓๖.๓๗	๒,๖๓๖.๓๗	๓๑,๖๓๖.๔๔
เมืองฝ้าย	๑๐๘	๙๙๖.๗๕	๙๙๖.๗๕	๑๑,๙๖๑
สระทอง	๑๖	๑๖๙.๗๕	๑๖๙.๗๕	๒,๐๓๗

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิตอ้อย

สภาพการผลิตอ้อยโรงงานอำเภอหนองหงส์ อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่การปลูกอ้อยมาก เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญรองจากข้าว สำหรับในปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘ ผลผลิตอ้อยในพื้นที่มีคุณภาพและมีการส่งออกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ผลผลิตที่ได้มีความเสียหายน้อย ประกอบราคารับซื้ออ้อยสูง ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกอ้อยโรงงานเป็นจำนวนมาก

(๑) การใช้พันธุ์ดี

สายพันธุ์อ้อยที่ปลูกในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ ได้แก่ LK๙๒-๑๑, K๙๕-๘๔, สุพรรณบุรี ๘๐, K๙๙-๗๒ พันธุ์ขอนแก่น ๓, มากีส, K๑๒๓, K ๘๘ และ F๑๕๖ เป็นต้น โดยจากสายพันธุ์ที่นำมาปลูกในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ เนื่องจากให้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพความหวานมากกว่า ๑๐ ซีซีเอส ต่ตันทนต่อโรคเหี่ยวเน่า แดง แสดำ กอตะไคร้ ทนทานต่อหนอนกอลายจุดใหญ่ หรือหนอนกอลายจุดเล็ก หรือศัตรูที่สำคัญในแต่ละแหล่งปลูกเจริญเติบโตดีเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศในพื้นที่และไว้ต่อได้หลายครั้ง

(๒) การเตรียมดิน ไถดะ/ไถกลบ ไถกลบเศษวัสดุอ้อยด้วยพาน ๓ ทัวทั้งแปลง ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร ปรับระดับให้มีความลาดเอียงเล็กน้อย (ไม่เกิน ๐.๓%) เพื่อสะดวกในการให้น้ำและระบายน้ำ ออก ป้องกันน้ำขังถ้าเป็นแปลงที่มีดินดานควรไถระเบิดดินดานลึก ๗๕ เซนติเมตร โดยไถเป็นตาหมากรุก การเตรียมดินควรใช้ไถงานสลับกับไถหัวหมูเพื่อไม่ให้ความลึกอยู่ระดับเดียวกันตลอดลดการเกิดดินดานได้ ไม่ควรไถดินจนละเอียดเป็นฝุ่น เพราะดินละเอียดจะไหลชะล้างไปอุดตันช่องว่างระหว่างเม็ดดินได้ง่าย ทำให้ดินแน่น ระบายน้ำและอากาศไม่ดีไถ แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดิน

(๓) การปลูกอ้อย ของอำเภอหนองหงส์ จะปลูกในพื้นที่ดอน มีพื้นที่ปลูกประมาณ ๑๓,๒๐๘ ไร่ ข้อมูลการปลูกอ้อยปี ๒๕๖๔ พันธุ์อ้อยที่ใช้ปลูก ได้แก่ โดยพื้นที่ที่มีการปลูกอ้อยอย่างยาวนาน ได้แก่ตำบลเสาดิยาว มีระยะเวลาการปลูกอ้อยกว่า ๒๐ ปี และพื้นที่ส่งเสริมการปลูกอ้อย โดยโรงงานน้ำตาลพิมาย อยู่ในช่วง

ระยะเวลา ๑๐ ปีหลังนี้เอง โดยภาพรวมอำเภอหนองหงส์มีการเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรมาปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะ ๕-๑๐ ปี ที่ผ่านมา

การปลูก เตรียมพันธุ์ที่มีความสม่ำเสมอ ตรงตามพันธุ์ ปราศจากโรคแมลง มีอายุพอเหมาะ ๘- ๑๐ เดือน ป้องกันกำจัดโรคแมลงโดยใช้ท่อนพันธุ์ชุบน้ำร้อน อุณหภูมิ ๕๐ องศาเซลเซียสเป็นเวลา ๒ ชั่วโมง หรือ ๕๒ องศาเซลเซียส เป็นเวลาครึ่งชั่วโมง (ใช้ปุ๋ย N อัตรา ๑๐-๒๐ กิโลกรัม/ต่อไร่ ก่อนตัดอ้อย ๑ เดือนไปทำพันธุ์ จะช่วยให้มีความงอกดี หน่ออ้อยแข็งแรง อ้อยพันธุ์ ๑ ไร่ขยายปลูกได้ ๑๐ ไร่) ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๙๐ -๑๒๐ เซนติเมตร (ระยะกลางร่อง - กลางร่อง) หรือปลูกอ้อยแถวคู่ ๑๔๐-๑๕๐ เซนติเมตร X ระยะในคู่แถว ๓๐-๔๐ เซนติเมตร จะได้ผลผลิตใกล้เคียงกับแถวแคบ แต่จัดการได้ง่ายกว่าด้วยการนำเครื่องจักรกลเข้าทำงานได้ซักร่องให้ลึก วางอ้อยทั้งลำ เอาจอบสับอ้อย ๒-๓ ส่วน กลบดิน ๑๐-๑๕ เซนติเมตร ใช้เท้าเหยียบให้แน่นพอประมาณ และใส่ปุ๋ยรองพื้น

ฤดูกาลปลูก ของเกษตรกรจะปลูกอ้อยในช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม อ้อยจะมีเปอร์เซ็นต์การงอกสูง และช่วงเดือน เมษายน- พฤษภาคม อ้อยจะมีความเสี่ยงในการงอก เพราะมีโอกาสเนาจากสภาวะน้ำขังเมื่อมีฝนตกในฤดูฝน การเตรียมดิน โดยไถพรวน ๓ ไถพรวน และไถโรตารี เกษตรกรบางรายผสมปูนขาวในการรองพื้น บางรายรองพื้นด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ และบางรายรองพื้นด้วยปุ๋ยยูเรีย โดยเมื่อไถเตรียมดินแล้วทิ้งดินไว้ประมาณ ๑ สัปดาห์ จากนั้นไถยกร่องห่างกันประมาณ ๑-๑.๕ เมตร ร่องลึกประมาณ ๕๐ เซนติเมตร วางพันธุ์อ้อยในร่องลึกทั้งลำ ใช้มีดสับอ้อยเป็นท่อนๆ แล้วกลบดินเล็กน้อยเกษตรกรบางรายใช้เครื่องจักรกลในการปลูกโดยเกษตรกรส่วนมากจะเปลี่ยนพันธุ์เมื่อปลูกครบ ๓ ตอ และอ้อยมีลักษณะการให้ผลผลิตที่ลดลง (ผลผลิต ๑๐-๑๒ ตันต่อไร่ สำหรับอ้อยตอ และ ๑๔-๒๐ ตันต่อไร่ สำหรับอ้อยปลูกใหม่) สำหรับการปลูกอ้อย หากเกษตรกรสามารถรักษาดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกอ้อยได้ถึง ๓ ตอขึ้นไปจึงจะได้กำไรที่ดี (หากอ้อยที่ปลูกแต่ละรุ่นไว้ตอได้น้อยกว่า ๓ ตอ เกษตรกรมักประสบปัญหาขาดทุน)

การปลูกอ้อย ๑ ครั้งจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ๓-๔ ปี หรือมากกว่านั้น ดังนั้นการเตรียมดิน จึงมีความสำคัญต่อผลผลิตอ้อยตลอดระยะเวลาที่ไว้ตอ โดยทั่วไปหลังตัดอ้อยปีสุดท้ายเกษตรกรมักเผาซากอ้อยหรือตออ้อยเก่าทิ้งเพื่อสะดวกในการเตรียมดิน เพราะเศษวัสดุอ้อยจะทำให้ล้อแทรกเตอร์ลื่น หมุนฟรี และใบอ้อยจะม้วนพันผานไถทำให้ทำงานไม่สะดวก จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีการนำจอบหมุนดัดแปลงพิเศษ (ผานจักรสับเศษวัสดุอ้อย) มาใช้สับเศษวัสดุอ้อยแทนการเผา พบว่าช่วยอนุรักษ์อินทรีย์วัตถุได้เป็นอย่างดี

(๔) ระบบการให้น้ำ

การให้น้ำอ้อยในพื้นที่อำเภอหนองหงส์มีการจัดการน้ำที่ได้จากปริมาณน้ำฝนและการให้น้ำระบบน้ำหยด โดยช่วงการให้น้ำ ดังนี้ ช่วง ๑ ระยะตั้งตัว ๐-๓๐ วันอ้อยต้องการความชื้นไม่มาก ต้องการความชื้นในดินสำหรับการงอก ช่วง ๒ ระยะเจริญเติบโตทางลำต้น ๓๑-๑๗๐ เป็นช่วงที่อ้อยแตกกอสร้างปล้องต้องการน้ำมาก ถ้าน้ำเพียงพอจะทำให้ลำดี ปล้องยาว ช่วง ๓ ระยะสร้างน้ำตาล(สร้างผลผลิต) ๑๗๑-๒๙๕ เป็นช่วงที่ใบอ้อยใช้ประโยชน์น้อยลง ให้น้ำเฉพาะบริเวณที่อ้อยแสดงอาการขาดน้ำช่วง ๔ ระยะสุกแก่ ๒๙๖-๓๓๐ หรือก่อนเก็บเกี่ยว ๖-๘ สัปดาห์ ให้น้ำหยุดการให้น้ำและลดปริมาณน้ำตาลในลำต้นทั้งหมดเปลี่ยนน้ำตาลเป็นซูโครส

(๕) การดูแลรักษา

อ้อยมีระยะการเจริญเติบโต ๔ ระยะคือ

๑. ระยะงอก เริ่มปลูก - ๑๑ เดือน (๓-๖ สัปดาห์) อ้อยใช้อาหารจากท่อนพันธุ์และความชื้นในดินปุ๋ยรองพื้นช่วยให้รากแข็งแรง

๒. ระยะแตกกอ อ้อยอายุ ๑๑-๓ เดือน ต้องการน้ำและปุ๋ยไนโตรเจนมาก เพื่อช่วยให้แตกกอและหน่อเติบโต ระยะนี้จะมีการให้ปุ๋ย

๓. ระยะอย่างปล้อง อ้อยอายุ ๔-๕ เดือน ระยะที่กำหนดขนาดและน้ำหนักของลำอ้อย เป็นช่วงที่อ้อยเจริญเติบโตเร็วที่สุด จึงต้องการปัจจัยต่างๆ เพื่อการเจริญเติบโตทั้งแสงแดด อุณหภูมิ น้ำและปุ๋ย

๔. ระยะสุกแก่ เมื่ออ้อยอายุ ๘ เดือน-เก็บเกี่ยวจะเป็นระยะสมน้ำตาลไม่ควรใส่ปุ๋ย

(๖) การใส่ปุ๋ย

การใส่ปุ๋ยอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีดังนี้

วิธี ๑ ใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ ๑๔-๑๔-๑๔, ๑๕-๑๒-๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ อัตรา ๔๐-๕๐ กิโลกรัม/ไร่

วิธี ๒ หรืออาจใช้ใส่ปุ๋ยสูตรที่หาได้ตามท้องตลาด แบ่งใส่ ๒ ครั้งได้เช่นกัน ๑๖-๘-๘ , ๒๐-๑๐-๑๐ , ๑๖-๖-๖ , ๑๘-๘-๘ , ๒๕-๗-๗ , อัตรา ๗๐-๙๐ กิโลกรัม/ไร่

วิธี ๓ หรือหากเป็นสูตร ๑๖-๘-๑๔, ๑๕-๕-๒๐, ๑๖-๑๑-๑๔ ใช้อัตรา ๔๐-๖๐ กิโลกรัม/ไร่ นอกจากนี้ยังมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิตอ้อย ดังนี้คือ

(๗) การเก็บเกี่ยว หลังจากปลูกประมาณ ๘ - ๑๒ เดือน ก็สามารถเก็บเกี่ยวอ้อยส่งโรงงานได้ โดยจะตัดอ้อยในช่วงเดือน ธันวาคม - เมษายน ผลผลิตอ้อยทั้งหมดส่งโรงงานน้ำตาลวิธีการเก็บเกี่ยว เกษตรกรรายย่อย ที่มีพื้นที่ปลูก ๑๐-๓๐ ไร่ เช่น ตำบลหนองชัยศรี จะใช้กำลังแรงงานคนส่วนมากในการตัดอ้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่ปลูกของตำบล แต่พื้นที่ตำบลที่มีการปลูกอ้อยมาก เช่น ตำบลเสาเดียว ตำบลห้วยหิน เกษตรกรรายใหญ่ ในพื้นที่จะมีเครื่องจักรกล และมีเครื่องจักรตัดอ้อย และเกษตรกรรายอื่นที่ไม่มีแรงงานตัดอ้อยมากพอ จะจ้องคิวในการใช้เครื่องจักรตัดอ้อย โดยทั้งในอำเภอหนองหงส์ประมาณ ๕-๗ เครื่อง และอำเภอหนองกี่ ประมาณ ๑๔ เครื่อง (เครื่องจักรตัดอ้อยจากโรงงานน้ำตาล มีบริการให้ใช้ในช่วงแรกๆ ปัจจุบันไม่ได้ถูกนำมาใช้แล้ว โดยเกษตรกรจะใช้บริการเครื่องจักรตัดอ้อยจากเกษตรกรรายใหญ่ในพื้นที่เป็นหลัก) ภาพรวมอำเภอหนองหงส์มีการใช้เครื่องจักรตัดอ้อย ร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งอำเภอ

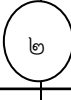
การเก็บเกี่ยวอ้อย ปี ๒๕๖๗/๖๘ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรในการตัดอ้อย แต่ยังมีบางส่วนที่เทคโนโลยียังเข้าไม่ถึงที่ใช้วิธีการใช้คนตัดในบางพื้นที่ และสามารถปลูกและบำรุงต่ออ้อยได้ทันต่อฤดูกาลเพาะปลูกถัดไป ดังนั้นผลผลิตอ้อยอำเภอหนองหงส์ในปีนี้มีปริมาณค่อนข้างสูง ออกสู่ตลาดได้ และอาจรวมถึงผลผลิตอ้อยออกสู่ตลาดล่าช้า และเกษตรกรยังมีข้อจำกัดด้านระยะปลูกอ้อยแคบ ลำต้นอ้อยเลี้ยว ซึ่งไม่สามารถใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเข้าไปเก็บเกี่ยวอ้อยได้สะดวก เกษตรกรอำเภอหนองหงส์ส่วนใหญ่ จึงยังต้องอาศัยการเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยแรงงานคนต่อไป โดยมากจะเก็บเกี่ยวอ้อยช่วงเวลาหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ไปจนถึงกลางเดือนหรือปลายเดือนมีนาคม

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

หลังตัดอ้อยต้องรีบสับล้มต่ออ้อยทันที หรือไม่ควรเกิน ๑๕ วันนับจากวันตัดอ้อย โดยสับให้ติดดินเพื่อให้อ้อยขึ้นสำเสมอ หน่ออ้อยจะแข็งแรง สมบูรณ์ได้น้ำหนักต้นอ้อยมากไถพรวนระหว่างแถว ซึ่งการพรวนจะช่วยตัดและคลุกกลบเศษใบอ้อยช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและความชื้นในดิน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ๑๒-๒๔-๑๒ ระหว่างการไถพรวนแถวอ้อย สำหรับอ้อยที่รื้อแปลงปลูกใหม่ เกษตรกรบางรายปลูกปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง ก่อนการปลูกอ้อย ๒ เดือน นอกจากนี้ยังมีการใช้น้ำหมักเพื่อย่อยสลายใบอ้อย ดังนี้

สูตร ๑ ปุ๋ยยูเรียกากน้ำตาล ยูเรีย ๒๕ กิโลกรัม น้ำเปล่า ๒๐๐ ลิตร หมัก ๗ วัน ฉีดพ่นช่วงมีฝนและความชื้น

สูตร ๒ ชีวมุขหมัก ใช้ชีวมุขแม่พันธุ์ ๒๐ กิโลกรัม/น้ำ ๒๐๐ ลิตร หมัก ๒๔ ชม.(๑วัน๑คืน) กรองน้ำไปใช้ได้เลย น้ำชีวมุขหมัก ๑ ลิตร : น้ำ ๑๐ ลิตร ใช้ฉีดพ่นแทนปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ฉีดทางใบหรือฉีดลงพื้นดิน หรือฉีดพ่นย่อยสลายฟาง ใบอ้อย

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๕. การปลูกใช้ต้นพันธุ์อ้อยอายุพอเหมาะ ๘- ๑๐ เดือน ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๙๐ -๑๒๐ ซม.(ระยะกลางร่อง – กลางร่อง)หรือปลูกอ้อยแถวคู่ ๑๔๐- ๑๕๐ ซม.Xระยะในคู่แถว ๓๐-๔๐ ซม. จะได้ผลผลิตใกล้เคียงกับแถวแคบ แต่จัดการได้ง่ายกว่าด้วยการนำเครื่องจักรกลเข้าทำงานได้ซักร่องให้ลึกวางอ้อยทั้งลำ เอาจอบสับอ้อย ๒-๓ ส่วน กลบดิน๑๐-๑๕ ซม. ใช้เท้าเหยียบให้แน่นพอประมาณ และใส่ปุ๋ยรองพื้น												
๖. กำจัดวัชพืช ฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชชนิดควบคุมแบบก่อนงอก ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูกในช่วงเช้าหรือเย็น ฉีดพ่นสูงจากพื้น ๓๐-๔๐ ซม.โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรือ จานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ยห่างจากต้นอ้อย ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วันหลังการ												
ปลูกโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับครั้งแรก ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็นโดยใช้จอบ												
๗. การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ หลังปลูก ๑ เดือน หรือหลังแต่งตอทันที ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ หลังปลูกหรือแต่งตอ ๒-๓ เดือน												

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๘. การให้น้ำ ช่วง ๑ ระยะตั้งตัว ๐-๓๐ วันอ้อย ต้องการความชื้นไม่มาก ต้องการ ความชื้นในดินสำหรับการงอก ช่วง ๒ ระยะเจริญเติบโตทางลำต้น ๓๑-๑๗๐ เป็นช่วงที่อ้อยแตกกอสร้าง ปล้องต้องการน้ำมาก ถ้าน้ำเพียงพอจะ ทำให้ลำดี ปล้องยาว ช่วง ๓ ระยะสร้างน้ำตาล(สร้างผลผลิต) ๑๗๑-๒๙๕ เป็นช่วงที่ใบอ้อยใช้ ประโยชน์น้อยลง ให้น้ำเฉพาะบริเวณที่ อ้อยแสดงอาการขาดน้ำ ช่วง ๔ ระยะสุกแก่ ๒๙๖-๓๓๐ หรือ ก่อนเก็บเกี่ยว ๖-๘ สัปดาห์ ให้หยุด การให้น้ำและลดปริมาณน้ำตาลในลำ ต้นทั้งหมดเปลี่ยนน้ำตาลเป็นซูโครส												
๙. เก็บเกี่ยวผลผลิต หลังจากปลูก ประมาณ ๘ - ๑๒ เดือน โดยใช้แรงงานคน และใช้เครื่องจักรกล เก็บเกี่ยวเป็นบางส่วน												

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอหนองหงส์ มีต้นทุนการผลิต ๑๒,๑๔๐ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒.๓๐ ต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานและรายได้

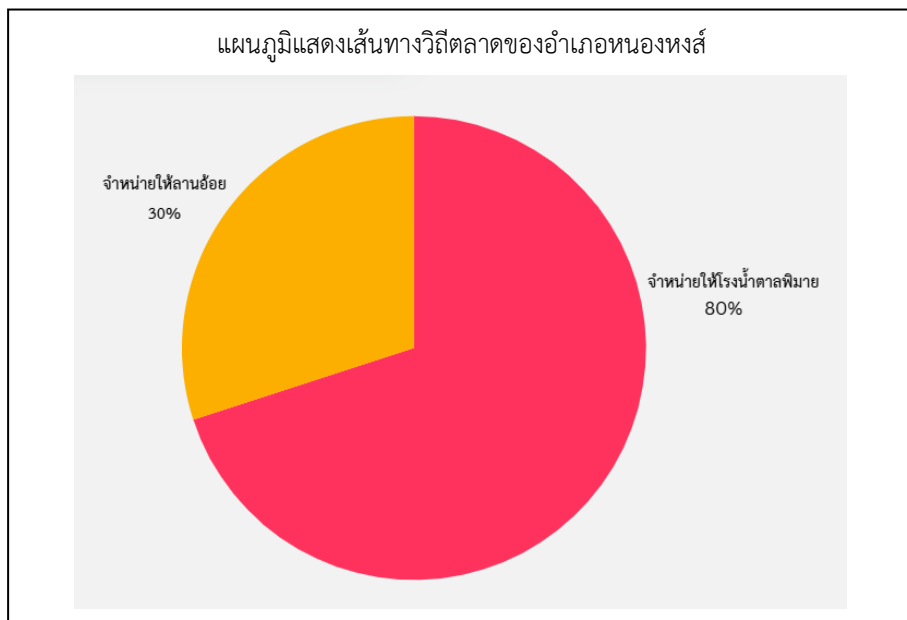
รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
เตรียมดิน		สารเคมี	
- ไถผาน ๓	๕๕๐	- สารเคมีคุมวัชพืช	๒๗๐
- ไถพรวน	๒๕๐	- ค่าจ้างฉีดพ่น	๑๐๐
- ไถโรตารี	๓๐๐	- สารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๗๐
ค่าปลูก	๑,๘๐๐	- ค่าจ้างฉีดพ่น	๑๐๐
ค่าพันธุ์	๒,๐๐๐	ค่าเก็บเกี่ยว	๔๐๐
ค่าการให้น้ำ	๕๐๐	ค่าขนส่ง	
รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
ปุ๋ย		- ขนส่งไปลาน ๒๐๐ บาท/ตัน	๒,๔๐๐
- ปุ๋ยรองพื้น ๑๖-๑๖-๘	๘๒๐	- ขนส่งไปโรงงานอ้อย ๙๐ บาท/ตัน	๑,๐๘๐
- ปุ๋ยบำรุงไร่ละ ๒ กส.	๑,๔๐๐		
รวมต้นทุนการผลิต		๑๒,๑๔๐	

รายได้	
- ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๑๒ ตัน รายได้ตันละ ๑,๒๐๐ บาท	๑๔,๔๐๐
- เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ยไร่ละ	๒,๒๖๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์การตลาดและวิถีตลาด

อ้อยโรงงาน เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงาน จะนำอ้อยไปจำหน่ายแก่โรงงานน้ำตาลที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมาเป็นหลัก ซึ่งห่างจากตำบลประมาณ ๘๐ กิโลเมตร มีเกษตรกรอำเภอหนองหงส์บางส่วนส่งผลผลิตไปขายโรงงานน้ำตาลสุรินทร์ เกษตรกรจะต้องเสียค่าขนส่งเอง ในราคาตันละ ๒๐๐ – ๓๐๐ บาท รองลงมาคือ จำหน่ายให้กับลานรับซื้ออ้อยในพื้นที่

ภาพที่ ๒.๓๘ แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์)

ภาพที่ ๒.๓๙ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: <https://www.google.com/maps>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบผู้ปลูกอ้อยในอำเภอหนองหงส์มีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาก็เกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

(๑) นายหนูกัน ลีสม มีเทคนิคและวิธีการในการลดต้นทุน โดยการ เลือกพันธุ์อ้อยที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง และเลือกใช้พันธุ์ที่มีอายุเก็บเกี่ยวยาว อายุเก็บเกี่ยว ๑๒ เดือน เป็นพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคและแมลงที่มีการระบาดมาก ทำการยกร่องให้มีระยะห่างระหว่างร่อง ๑.๘๐ เมตร อ้อยที่ปลูกมีการแตกกอ น้อยจึงปลูกเป็นแถวคู่ ระยะระหว่าง แถวคู่ ๔๐ ซม. โดยใส่มูลวัวให้ทั่วแปลง อัตรา ๘๗.๕๐ กิโลกรัม/ไร่และใส่ ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เสร็จแล้ววางท่อนพันธุ์และกลบดิน

(๒) นายบุญเพ็ง สุดหอม เกษตรกรตำบลเสาเดียว เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มี วิธีการในการบริหารจัดการ การลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการผลิต มีการการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตอ้อย โดยต้นทุนที่คำนวณได้ต้องมีความถูกต้องแม่นยำ

๑.๔.๓ ชนิดพืช มันสำปะหลัง

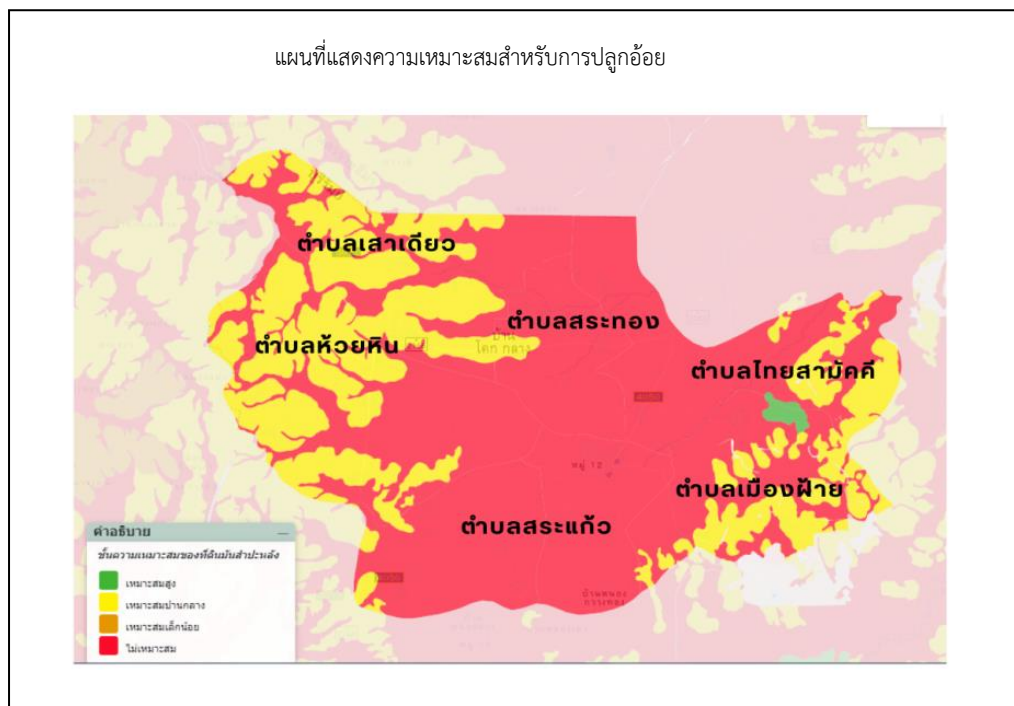
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง

(๑) อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ๕๙,๖๘๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมมาก (S๑) ๙๓๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๘ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕๙,๖๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๖ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ๑๓๔,๐๓๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๖

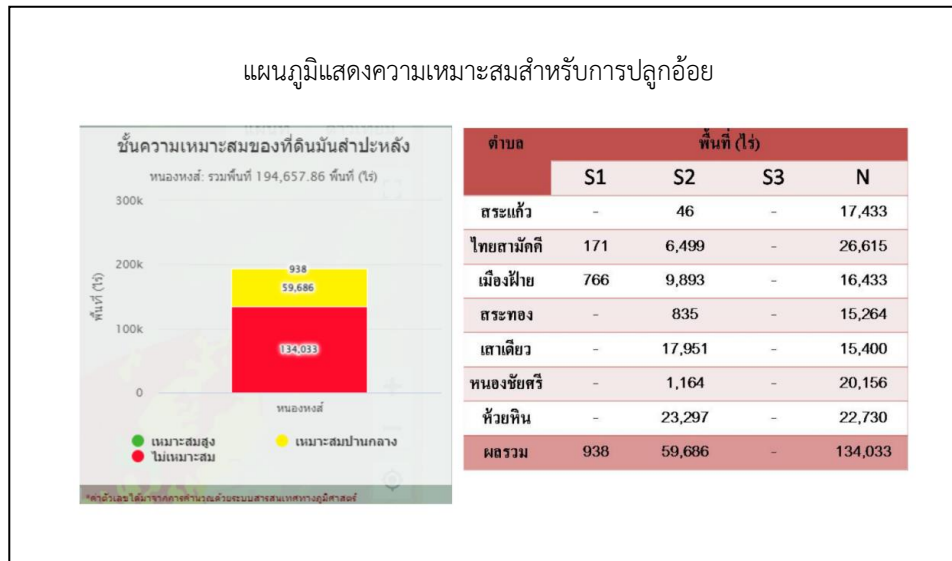
ตารางที่ ๒.๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๕๙,๖๘๖ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	๙๓๗	๕๙,๖๘๕	-	๑๓๔,๐๔๑	๑๙๔,๖๖๓
สระแก้ว	-	๔๖	-	๑๗,๔๓๓	๑๗,๔๗๙
ไทยสามัคคี	๑๗๑	๖,๔๙๙	-	๒๖,๖๑๕	๓๓,๒๘๕
เมืองฝ้าย	๗๖๖	๙,๘๙๓	-	๑๖,๔๓๓	๒๗,๐๙๒
สระทอง	-	๘๓๕	-	๑๕,๒๖๔	๑๖,๐๙๙
เสาเดียว	-	๑๗,๙๕๑	-	๑๕,๔๐๐	๓๓,๓๕๑
หนองชัยศรี	-	๑,๑๖๔	-	๒๐,๑๖๖	๒๑,๓๓๐
ห้วยหิน	-	๒๓,๒๙๗	-	๒๒,๗๓๐	๔๖,๐๒๗

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔๐ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง
(ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๒.๔๑ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์ (ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

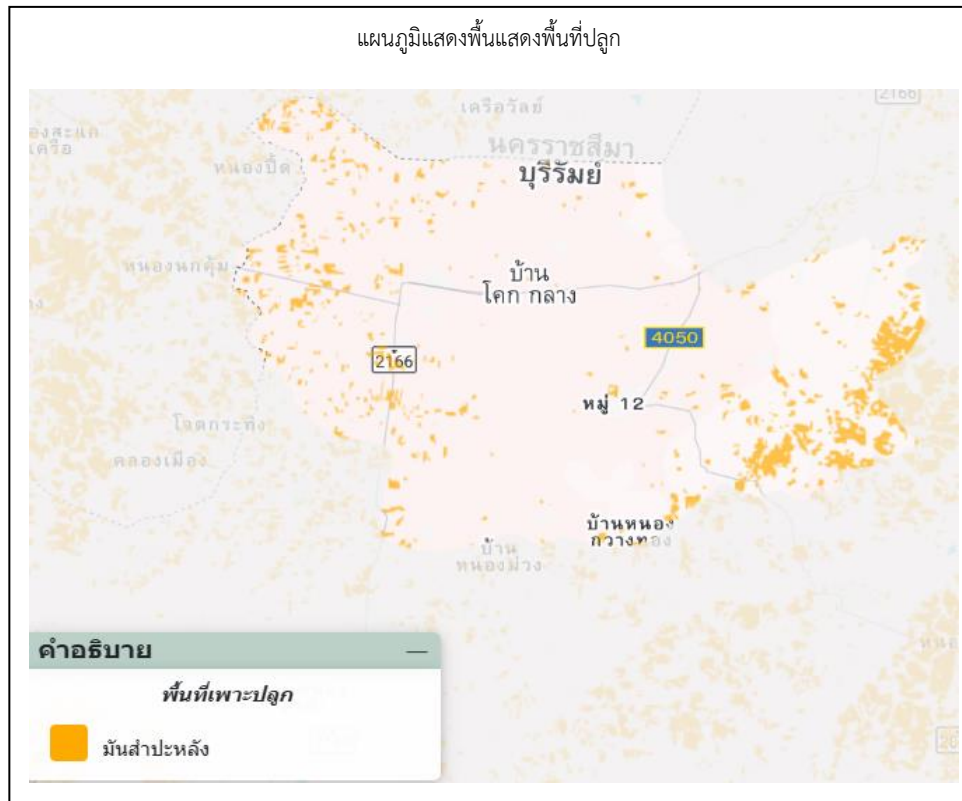
(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๘,๔๒๗.๐๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ ตำบลเมืองฝ้าย จำนวน ๕๑๒๖.๖๘ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลไทยสามัคคี จำนวน ๒,๔๒๘.๓๗ ไร่ และตำบลห้วยหิน จำนวน ๕๘๕ ไร่

ตารางที่ ๒.๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาค/จังหวัด/อำเภอ	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก
รวมทั้งอำเภอ	741	8,427.05
นองหงส์	741	8,427.05
สระแก้ว	10	66.00
ห้วยหิน	71	585.00
ไทยสามัคคี	207	2,428.37
หนองชัยศรี	5	17.50
เสาดิยาว	30	203.50
เมืองฝ้าย	421	5,126.68
สระทอง	0	0.00

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th/farmer/report>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

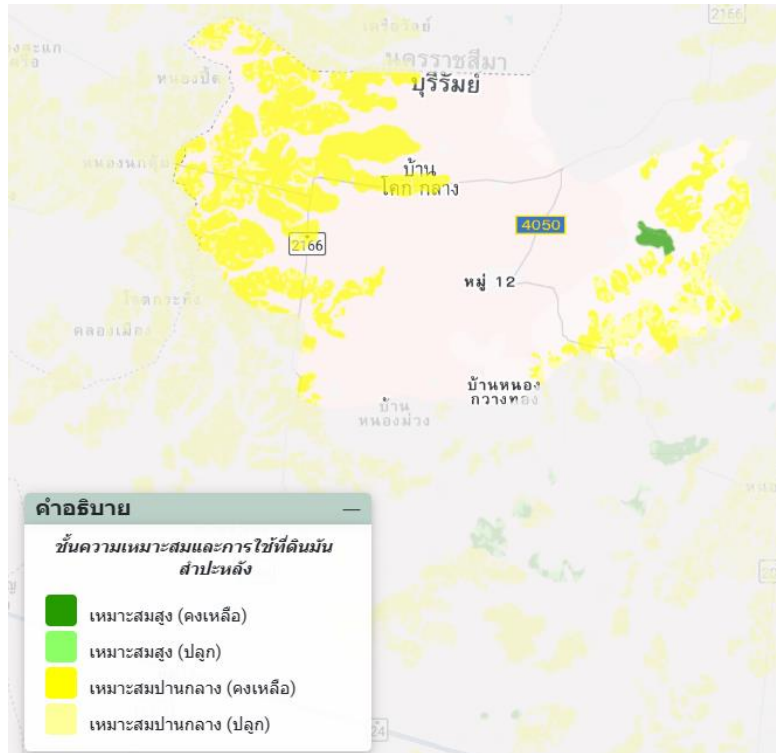
อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ปลูก ๖๐,๖๒๔.๔๗ ไร่ ตามระดับชั้นความเหมาะสม แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความมีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๙๓๘.๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๕ เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕๙,๖๘๖.๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔๕

ตารางที่ ๒.๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๖๒,๔๕๙.๐๓ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	๙๓๘	๕๙,๖๘๖.๖๖	-	-	๖๐,๖๒๔.๖๖
สระแก้ว	-	๔๖	-	-	๔๖
ไทยสามัคคี	๑๗๒	๖,๕๐๐	-	-	๖,๖๗๒
เมืองฝ้าย	๗๖๖	๙,๘๙๔	-	-	๑๐,๖๖๐
สระทอง	-	๘๓๕	-	-	๘๓๕
เสาเดียว	-	๑๗,๙๕๑.๐๑	-	-	๑๗,๙๕๑.๐๑
หนองชัยศรี	-	๑,๑๖๔.๒๔	-	-	๑,๑๖๔.๒๔
ห้วยหิน	-	๒๓,๒๙๖.๔๑	-	-	๒๓,๒๙๖.๔๑

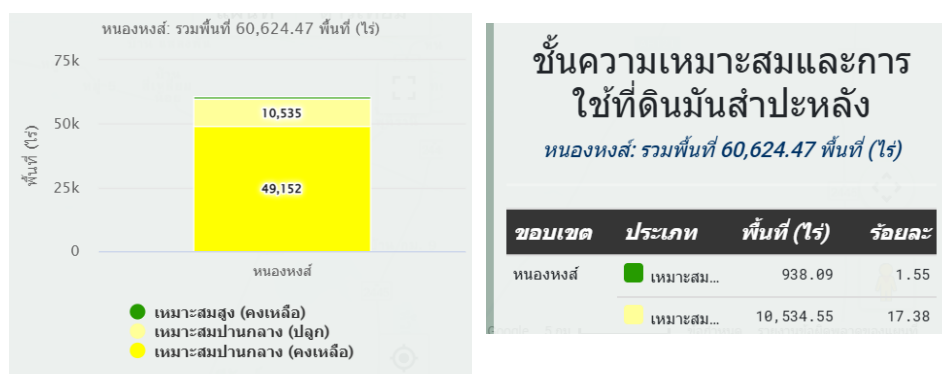
ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ ๒.๔๓ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/พ.ศ๒๕๖๗>

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ ๒.๔๔ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

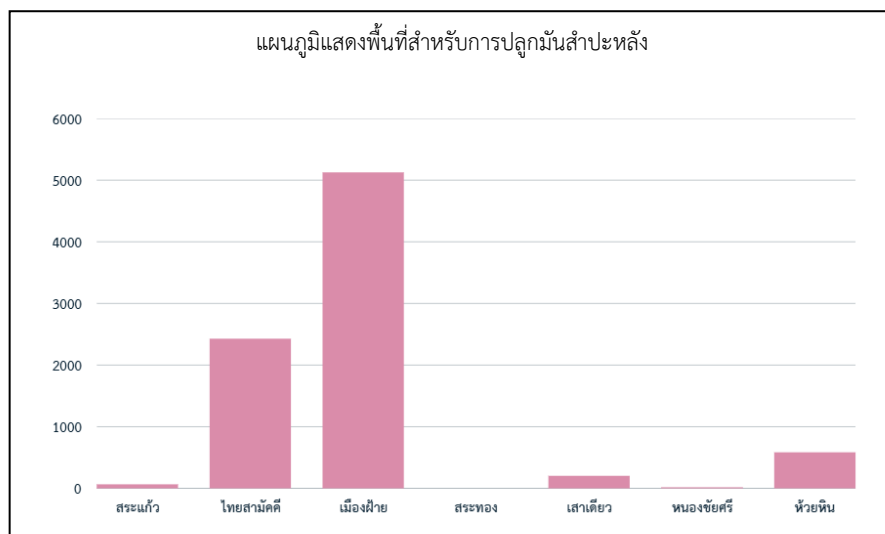
๒) ปริมาณผลผลิต

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๘๔๒๗.๐๕ ไร่ ๗๔๑ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลเมืองฝ้าย จำนวน ๕,๑๒๖.๖๘ ไร่ จำนวน ๔๒๑ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลไทยสามัคคี จำนวน ๒,๔๒๘.๓๗ ไร่ ๒๐๗ ครัวเรือน และตำบลห้วยหิน จำนวน ๕๘๕ ไร่ ๗๑ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๓๔ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต(ตัน)
รวมอำเภอ	๗๔๑	๘,๔๒๗.๐๕	๘,๔๒๗.๐๕	๓๓,๗๐๘.๒๐
สระแก้ว	๑๐	๖๖.๐๐	๖๖.๐๐	๒๖๔.๐๐
ห้วยหิน	๗๑	๕๘๕.๐๐	๕๘๕.๐๐	๒,๓๔๐.๐๐
ไทยสามัคคี	๒๐๗	๒,๔๒๘.๓๗	๒,๔๒๘.๓๗	๙,๗๑๓.๔๘
หนองชัยศรี	๕	๑๗.๕๐	๑๗.๕๐	๗๐.๐๐
เสาดิยาว	๓๐	๒๐๓.๕๐	๒๐๓.๕๐	๘๑๔.๐๐
เมืองฝ้าย	๔๒๑	๕,๑๒๖.๖๘	๕,๑๒๖.๖๘	๒๐,๕๐๖.๗๒
สระทอง	๐	๐	๐	๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔๕ แผนภูมิแสดงพื้นที่สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘)

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

สภาพการผลิตการปลูกมันสำปะหลังในอำเภอหนองหงส์ เกษตรกรมักปลูกในบริเวณพื้นที่สูง ที่โนนต่างๆ เกษตรกรมักได้รับผลกระทบจากห้วยน้ำอันเกิดจากสภาพดินที่มีน้ำฝนขึ้นแฉะ แต่ในปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘ เกษตรกรไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมขังมากเท่าไร ส่งผลให้ผลผลิตปีนี้ออกสู่ตลาดสูง และได้ราคาผลผลิตที่สูงด้วย

(๑) การใช้พันธุ์ดี

ในพื้นที่อำเภอนองหงส์ มีการใช้มันสำปะหลังพันธุ์ทนทานต่อโรคใบด่างมันสำปะหลัง อันได้แก่ พันธุ์ KU ๕๐, ระยอง ๗๒ และห้วยบง ๖๐

(๒) การเตรียมดิน

วิธีการไถให้ไถตะโดยใช้ผาน ๓ ครั้งแรก ในช่วงที่ดินมีความชื้นพอเหมาะและไถกลบวัชพืช ซากพืช เช่น ใบ ต้นของมันสำปะหลังที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวลงไปในดิน เพื่อให้ธาตุอาหารที่มีอยู่ในเศษเหลือดังกล่าวกลับคืนสู่ดิน เป็นวิธีการที่เหมาะสมและเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปฏิบัติโดยปกติหลังจากการขุดเก็บเกี่ยวควรเริ่มไถด้วยผาน ๓ ก่อนแล้วทิ้งไว้ ๗-๑๔ วัน เพื่อเก็บความชื้นและปล่อยให้ซากจากมันสำปะหลังและวัชพืชเน่าสลาย เมื่อพร้อมที่จะปลูกจึงไถแปรด้วยจานพรวนหรือผาน ๗ ในกรณีที่พื้นดินร่วนเหนียวแต่ถ้าเป็นดินร่วนทรายก็ไม่จำเป็นต้องไถแปร ห้ามไถตะ ครั้งแรกด้วยผาน ๗ เพราะจะไถได้ไม่ลึก การไถตะให้ลึกจะเพิ่มความสามารถในการเก็บกักความชื้นของดินได้มากขึ้น และมันสำปะหลังลงหว่าย

(๓) การปลูก

การเตรียมดินหากดินที่ทำการเพาะปลูกมันติดต่อกันหลายปี ควรปรับปรุงดิน เพื่อรักษาระดับผลผลิตในระยะยาว ด้วยการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเปลือกมันชนิดเก่าค้ำปี (จากโรงแปงทั่วไป) ที่หาได้ในท้องถิ่น หรือ ปลูกพืชตระกูลถั่วต่าง ๆ หมุนเวียนบำรุงดิน ในกรณีที่พื้นที่ประเภทหญ้าคา ควรใช้ยารวดอัฟหรือเครือเถาต่างๆ ควรใช้ยาสตาร์เรน ฉีดพ่นยาจำกัดเสียก่อนการไถ จากนั้นไถครั้งแรกโดยไถกลบวัชพืชก่อนปลูกด้วยผาน ๓ (อย่าเผาทำลายวัชพืช) ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดินต่อไป ไถพรวนด้วยผาน ๗ อีก ๑-๒ ครั้ง ตามความเหมาะสม และรีบปลูกโดยเร็ว ในขณะที่ดินยังมีความชื้นอยู่

- การเตรียมท่อนพันธุ์ใช้ท่อนพันธุ์มันที่มีความสด คือ อายุ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดทิ้งไว้ไม่เกินประมาณ ๑๕ วัน โดยตัดให้มีความยาวประมาณ ๒๐ เซนติเมตร มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา เพื่อป้องกันเชื้อราและแมลง ควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาแคปแทน ๑.๖ ซีต (๑๖๐ กรัม) ผสมร่วมกับมาลาไธออน ๒๐ ซีซี ในน้ำ ๒๐ ลิตร ประมาณ ๕ นาที ก่อนปลูก

- การปลูกการปลูกมันสำปะหลังนิยมปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ เซนติเมตร และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ เซนติเมตร

- การฉีดยาคุมเมล็ดวัชพืชสำหรับการปลูกในฤดูฝนสภาพดินชื้น ควรฉีดยาคุมวัชพืชด้วยยาไดยูรอน (คาแม็กซ์) หลังจากการปลูกทันที ไม่ควรเกิน ๓ วัน หรือก่อนต้นมันงอก หากฉีดหลังต้นมันงอก อาจทำให้ต้นมันเสียหายได้ ใช้ยาในอัตรา ๖ ซีต (๖๐๐ กรัม) ผสมน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นได้ประมาณ ๑ ไร่ครึ่ง

(๔) ระบบการให้น้ำ

มันสำปะหลังจะได้น้ำจากน้ำฝน แต่มีเกษตรกรบางส่วนให้น้ำด้วยระบบน้ำหยด

(๕) การดูแลรักษา

การกำจัดวัชพืชและการใส่ปุ๋ยกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรือ จานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ห่างจากต้นมัน ๑ ศืบ (๒๐) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือ พร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย หรือใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุม ห่างจากโคนต้น ๑ ศืบ แล้วกลบดินตามก็ได้ ข้อสำคัญควรใส่ปุ๋ยขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบถาก หรือฉีดพ่นด้วยยา (ควรใช้ฝากรอบหัวฉีด เพื่อป้องกันไม่ให้ยาโดนตาและลำต้นมัน)

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๕. เตรียมพันธุ์ ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ ซม. และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ ซม.			↔							↔		
๖. กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรือ จานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กก./ไร่ ห่างจากต้นมัน ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย							↔					
๗. กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบถาก								↔				
๗. เริ่มฉีดน้ำหมักชีวภาพเมื่อมันสำปะหลังมีอายุ ๒ เดือน จนกระทั่งมันสำปะหลังมีอายุได้ ๔ เดือน จะช่วยให้มันมีหัวใหญ่ขึ้น									↔			
๘. เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อต้นมันสำปะหลังมีอายุ ๑๐-๑๒ เดือน		↔										

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอนองหงส์ มีต้นทุนการผลิต ๗,๒๐๐ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒.๓๖ ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังและรายได้

รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
เตรียมดิน		สารเคมี	
- ไถผาน๓	๒๕๐	- ค่าจ้างฉีดพ่น	๑๐๐
- ไถพรวน	๒๐๐	- สารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๕๐
- ไถยกร่อง	๒๕๐	ค่าเก็บเกี่ยว	๒,๐๐๐
ค่าปลูก	๖๐๐	ค่าขนส่ง	
ค่าพันธุ์	๒๕๐	- ขนส่งไปลาน	๒๐๐
ปุ๋ย			

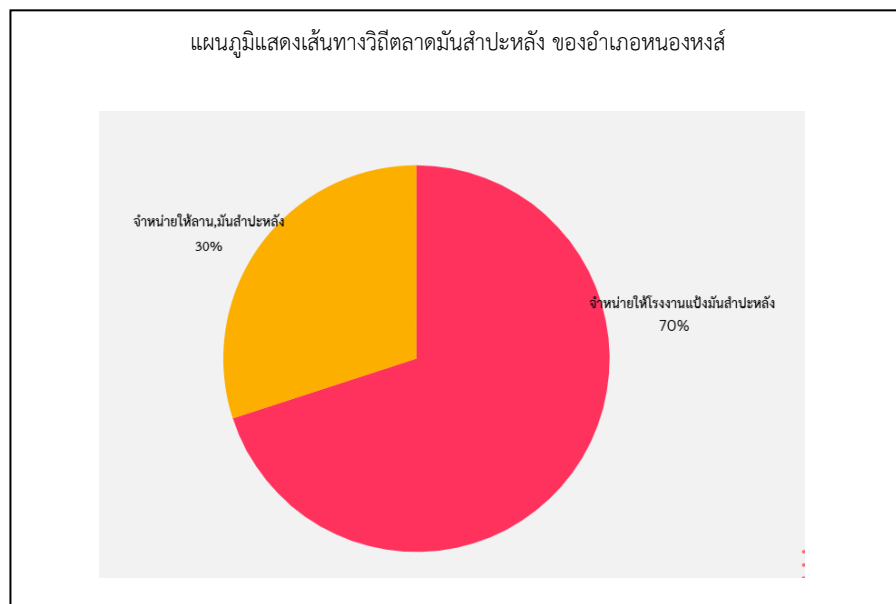
- ปุ๋ยรองพื้น	๘๒๐		
รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
- ปุ๋ยบำรุงไร่ละ ๒ กส.	๒,๔๐๐		
รวมต้นทุนการผลิต			๗,๒๐๐

รายได้	
- ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๔ ตัน รายได้ตันละ ๒,๘๐๐ บาท	๑๑,๒๐๐
- เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ยไร่ละ	๔,๐๐๐

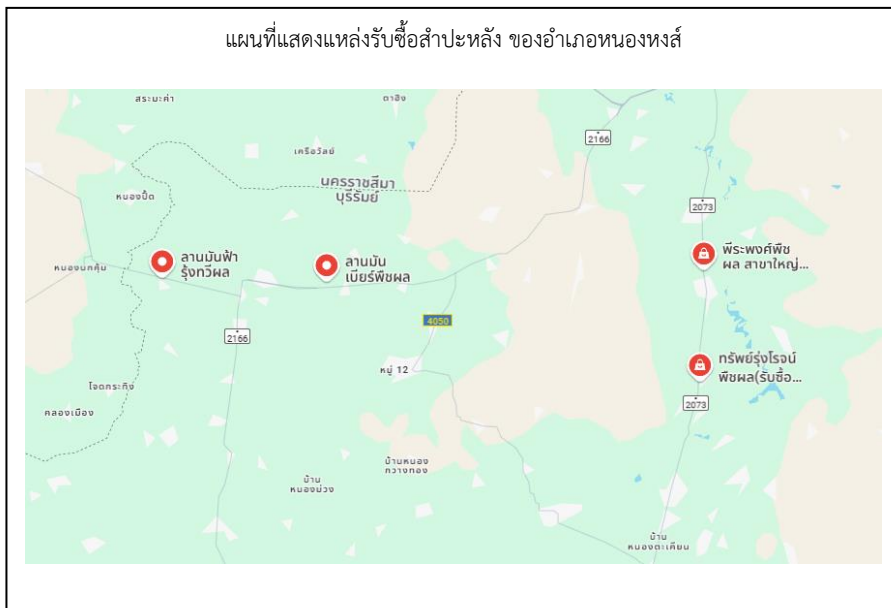
ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การตลาดมันสำปะหลัง เกษตรกรจะนิยมจำหน่ายเป็นหัวมันสดที่อำเภอนองหงส์เพื่อจำหน่ายให้แก่ลายมันสำปะหลังและจำหน่ายให้กับโรงงาน ณ อำเภอนองหงส์ จ. นครราชสีมา เสียค่าขนส่ง ๑๐๐ บาท/ตัน ทำให้เกษตรกรเพิ่มต้นทุนขึ้นไปอีก

ภาพที่ ๒.๔๗ แสดงเส้นทางวิธีตลาดมันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๔๘ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อสำปะหลัง ของอำเภอนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จที่เป็นต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ในอำเภอหนองหงส์ ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นายควร ทั้งกระโทก เกษตรกรตำบลห้วยหิน มีเทคนิค และวิธีการปลูก คือ การปลูกปะหลังจะปลูกในพื้นที่ตอนการปลูกจะปลูก ๒ ช่วง คือต้นฤดูฝนซึ่งจะปลูกประมาณเดือน มีนาคม - เมษายนจะเก็บเกี่ยวประมาณ เดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ ของปีถัดไปอีกช่วงหนึ่ง คือ ช่วงปลายฤดูฝนประมาณเดือน ตุลาคม - ธันวาคม เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ของปีถัดไป มีการวางแผนการผลิต ล่วงหน้า ใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากมูลไก่ ร่องพื้นก่อนปลูก เป็นการลดต้นทุนการผลิต

๑.๔.๔ กิจกรรมการเกษตรด้านอื่นๆ

๒.๔.๔.๑ การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอหนองหงส์ได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยได้รับสนับสนุนการดำเนินงานจากสำนักงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ร่วมกับบริษัทในเครือ ซีพี ที่สนับสนุนความรู้ ปัจจัยการผลิตและเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตและตลาดรับซื้อผลผลิตข้าวโพดฝักแห้งและเมล็ดข้าวโพดของอำเภอหนองหงส์ โดยในปี ๒๕๖๗/๖๘ มีเกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๒๕ คน พื้นที่ปลูก ๗๐ ไร่

ตารางที่ ๒.๓๓ ข้อมูลต้นทุนและรายได้ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ลำดับที่	รายการ	ไร่ละ
๑	ค่าเมล็ดพันธุ์	
	- บรรจุ ๑๐ กก.ถุงละ ๑,๘๐๐บ.ใช้ ๘ กก.๑,๔๔๐บ.ต่อ ๓ ไร่	๔๘๐
๒	การบำรุงดูแลรักษา	
	- ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕(กส.ละ๖๘๐บ.) รองพื้นขณะหยอดเมล็ด ๓ กส./๓ ไร่	๖๘๐
	- ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕(กส.ละ๖๘๐บ.) ใส่ช่วงทำร่นข้าวโพดสูงประมาณเข่า ๑๖ กก./ไร่	๒๓๐
	- ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕(กส.ละ๖๘๐บ.) ใส่ช่วงข้าวโพดออกดอก ๑๖ กก./ไร่	๒๓๐
๓	สารเคมี	
	- สารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสาร ๕๐๐บ. ค่าจ้าง๕๐๐บ. ๑ ครั้งใน ๓ ไร่	๓๓๐
	- สารเคมีกำจัดแมลง ถุงละ ๑๐๐ บ. ๓ ถุง(ใช้ได้รวม ๓ ครั้งใน ๓ ไร่)	๑๐๐
	ฉีดพ่นเองในช่วงระยะเวลา ๑ เดือนแรก	
๔	การให้น้ำ	
	- ท่อน้ำหยด ลงทุน ๘,๐๐๐ บ.ใช้ได้ ๓ ปีต่อ ๓ ไร่	๘๙๐
	- ระหว่างปีซื้อระบบน้ำเพิ่มเล็กน้อย ๕๐๐ บ./ต่อ ๓ ไร่	๑๖๕
	- ค่าน้ำมันสูบน้ำ (มีสระน้ำ ๑.๕ งาน) ๕๐๐ บ./ต่อ ๓ ไร่	๑๖๕
	- ค่าเสื่อมชุดพลังงานแสงอาทิตย์ เจาะบาดาล ปัม (๕๐,๐๐๐บ.คิด ๗ปี)ต่อ ๓ ไร่	๒,๓๘๐
๕	การเก็บเกี่ยว	
	- ค่าเก็บเกี่ยว ไร่ละ ๖๕๐บ.	๖๕๐
	- ค่าขนส่งไปจำหน่าย(สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์) ๒๐๐ บ./๓ไร่	๗๐
	รวมต้นทุน	๖,๓๗๐
๖	ผลผลิต๔,๔๐๐ กก. ใน ๓ ไร่	๑,๑๓๓
	ราคารับซื้อตันละ ๘,๓๐๐บ.	๙,๔๐๐
	รายได้สุทธิต่อไร่	๓,๐๓๐

ที่มา: เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลนายอ่อน คันทะนาค ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ปี, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๓๔ ข้อมูลราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบฝัก ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ วันที่ ๑๘-๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

ที่	ช่วงเปอร์เซ็นต์ความชื้น	ราคา(บาท)
๑	ความชื้นน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๓๐%	๕.๓๐
๒	ความชื้นมากกว่า ๓๐% แต่ไม่เกิน ๓๕%	๕.๑๐
๓	ความชื้นมากกว่า ๓๕%	๔.๙๐

หมายเหตุ ๑. ไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝักที่มีเชื้อรา ๒. รับซื้อผลผลิตไม่หักน้ำหนัก ไม่หักเปอร์เซ็นต์ความชื้น

๓. เปิดรับซื้อเวลา ๐๙.๐๐ – ๑๗.๐๐ น. วันจันทร์ถึงเสาร์

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๓๙ ข้อมูลราคารับซื้อข้าวโพดเกรน (เมล็ด) ณ ลานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์
จังหวัดบุรีรัมย์วันที่ ๑๘ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗

ที่	เปอร์เซ็นต์ ความชื้น	ราคารับซื้อ	ที่	เปอร์เซ็นต์ความชื้น	ราคารับซื้อ
๑	๑๔.๑-๑๔.๕	๑๐.๕๒	๒๓	๒๕.๑-๒๕.๕	๘.๙๘
๒	๑๔.๖-๑๕.๐	๑๐.๔๕	๒๔	๒๕.๖-๒๖.๐	๘.๙๑
๓	๑๕.๑-๑๕.๕	๑๐.๓๘	๒๕	๒๖.๑-๒๖.๕	๘.๘๔
๔	๑๕.๖-๑๖.๐	๑๐.๓๑	๒๖	๒๖.๖-๒๗.๐	๘.๗๗
๕	๑๖.๑-๑๖.๕	๑๐.๒๔	๒๗	๒๗.๑-๒๗.๕	๘.๗๐
๖	๑๖.๖-๑๗.๐	๑๐.๑๗	๒๘	๒๗.๖-๒๘.๐	๘.๖๓
๗	๑๗.๑-๑๗.๕	๑๐.๑๐	๒๙	๒๘.๑-๒๘.๕	๘.๕๖
๘	๑๗.๖-๑๘.๐	๑๐.๐๓	๓๐	๒๘.๖-๒๙.๐	๘.๔๙
๙	๑๘.๑-๑๘.๕	๙.๙๖	๓๑	๒๙.๑-๒๙.๕	๘.๔๒
๑๐	๑๘.๖-๑๙.๐	๙.๘๙	๓๒	๒๙.๖-๓๐.๐	๘.๓๕
๑๑	๑๙.๑-๑๙.๕	๙.๘๒	๓๓	๓๐.๑-๓๐.๕	๘.๒๘
๑๒	๑๙.๖-๒๐.๐	๙.๗๕	๓๔	๓๐.๖-๓๑.๐	๘.๒๑
๑๓	๒๐.๑-๒๐.๕	๙.๖๘	๓๕	๓๑.๑-๓๑.๕	๘.๑๔
๑๔	๒๐.๖-๒๑.๐	๙.๖๑	๓๖	๓๑.๖-๓๒.๐	๘.๐๗
๑๕	๒๑.๑-๒๑.๕	๙.๕๔	๓๗	๓๒.๑-๓๒.๕	๘.๐๐
๑๖	๒๑.๖-๒๒.๐	๙.๔๗	๓๘	๓๒.๖-๓๓.๐	๗.๙๓
๑๗	๒๒.๑-๒๒.๕	๙.๔๐	๓๙	๓๓.๑-๓๓.๕	๗.๘๖
๑๘	๒๒.๖-๒๓.๐	๙.๓๓	๔๐	๓๓.๖-๓๔.๐	๗.๗๙
๑๙	๒๓.๑-๒๓.๕	๙.๒๖	๔๑	๓๔.๑-๓๔.๕	๗.๗๒
๒๐	๒๓.๖-๒๔.๐	๙.๑๙	๔๒	๓๔.๖-๓๕.๐	๗.๖๕
๒๑	๒๔.๑-๒๔.๕	๙.๑๒	๔๓	๓๕.๑-๓๕.๕	๗.๕๘
๒๒	๒๔.๖-๒๕.๐	๙.๐๕	-	-	-

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๘

การดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๖๗/๖๘ ได้ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน โดยด้านวิชาการความรู้ในการผลิต การดูแล การป้องกันกำจัดศัตรูพืช อุปกรณ์เพาะปลูก ตลอดจนเมล็ดพันธุ์ ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทในเครือ CP นอกจากนี้ยังได้รับการประสานงานให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่ดำเนินโครงการ การบริการด้านทุนในการจัดซื้อปัจจัยการผลิต ตลาดรับซื้อ การบริการเครื่องจักรกลเก็บเกี่ยว เครื่องสีข้าวโพด จากสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก ทำให้การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความครบวงจรมากยิ่งขึ้น และทำให้

ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ดีการทดลองการใช้ปุ๋ยชีวภาพฟิซีฟิอาร์ ๑ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมีการเจริญเติบโตที่ดี ต้นข้าวโพดมีความแข็งแรง และมีแนวโน้มในการทำให้ผลผลิตดีขึ้นนั้น ปุ๋ยชีวภาพฟิซีฟิอาร์ ๑ จึงเป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีที่จะมาช่วยสนับสนุนเกษตรกรในการลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรต่อไป

ประโยชน์ของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาเป็นการเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในประเทศ และลดการสูญเสียเงินตราจากการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ เกษตรกรมีแหล่งอาหารประเภทโปรตีนสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์ เช่น เมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปิก(ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง) ลำต้นข้าวโพดสามารถบดให้โค กระบือ กินได้ผลพลอยได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ ต้นข้าวโพดที่ได้จากการเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด จะช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้พืชที่ปลูกหลังจากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (นาข้าว) เจริญงอกงามดี ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ผลพลอยได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อีกประการหนึ่ง คือ สามารถลดวัชพืชในนาข้าวที่ปลูกหลังจากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ดี

สำหรับปัญหาในการผลิตนั้น ปลายปี ๒๕๖๗ ดินมีความชื้นจากฝนที่ตกระหว่างปีก่อนข้างมาก ทำให้ไม่สามารถเตรียมดิน และเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ขนาดใหญ่ (๒๓ ไร่) โดยใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือคือ โดรน แต่เนื่องจากการเป็นการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปีแรกบนพื้นที่ตำบลหนองชัยศรี จึงทำให้ต้องปรับตัวและแก้ไขปัญหาอีกบางประการ ทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่ และในโอกาสต่อไป อาจมีการประยุกต์ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับต้นสด หรือจำหน่ายวัชพืชในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้ต่อไป

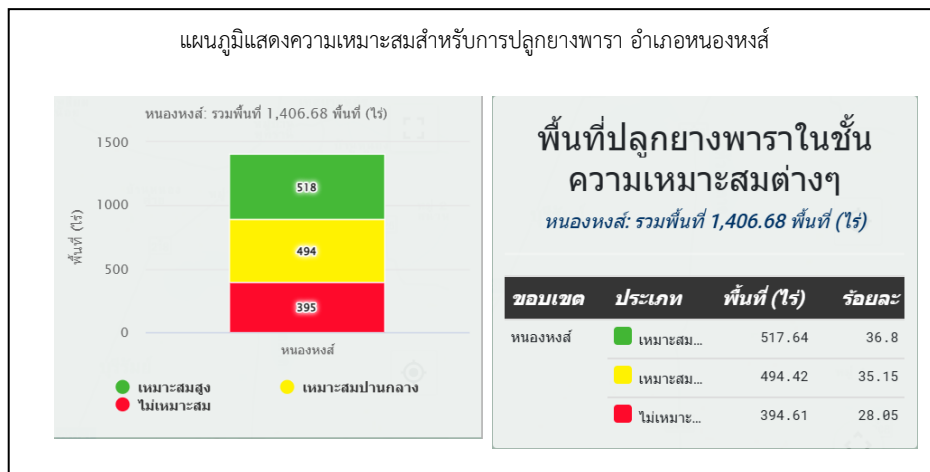
จึงพอที่จะประเมินได้ว่า การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอหนองหงส์ สามารถเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร และได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพิ่มขึ้น จากที่มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการปีแรกคือ ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๖ คน พื้นที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๔ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น เป็น ๒๔ คน เป็นพื้นที่เกือบ ๗๒ ไร่ คิดเป็นผลผลิตที่จำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ๒๖,๒๙๕ กิโลกรัม และมีแนวโน้มที่จะมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนามากขึ้น (แบบค่อยเป็นค่อยไป) ในปี ๒๕๖๕ ที่จะถึงนี้อีกด้วย

๑.๔.๔.๒ การปลูกยางพารา

(๑) อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา ๑,๔๐๖.๖๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมมาก (S๑) ๕๑๗.๖๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔๙๔.๔๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๕ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ๓๙๔.๖๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๕

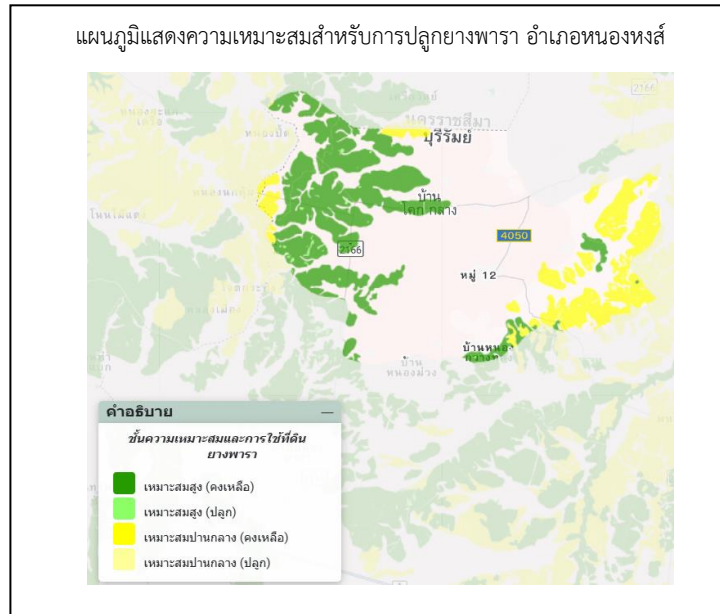

ภาพที่ ๒.๔๙ แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

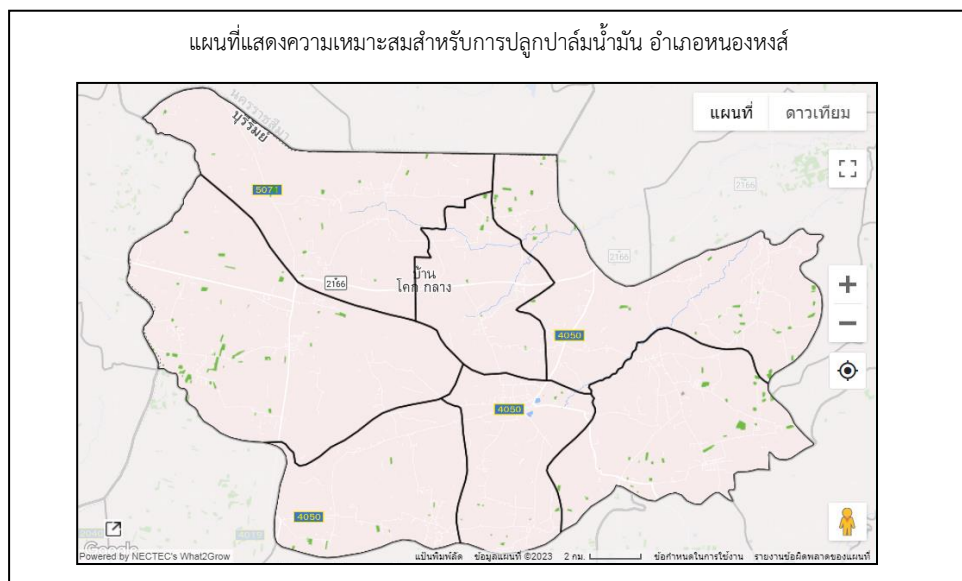
ภาพที่ ๒.๕๐ แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ตำบลต่างๆ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่

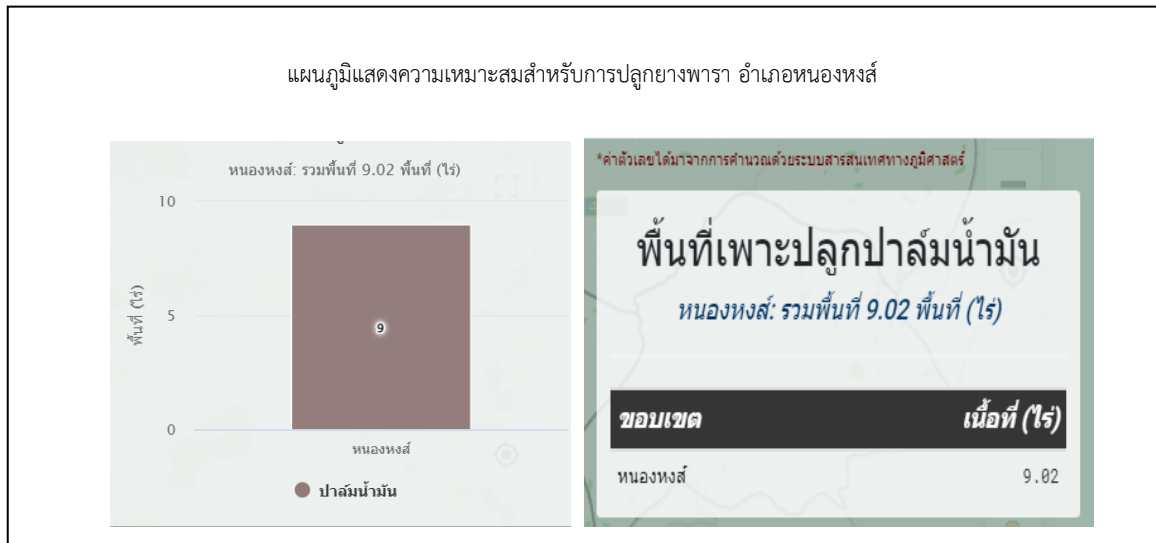

ภาพที่ ๒.๕๑ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

๑.๔.๔.๓ การปลูกปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ปลูกปาล์มพื้นที่ยังไม่เก็บเกี่ยวผลผลิต ๕ ไร่ ในตำบลสระแก้ว และพื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วในตำบลเมืองฝ้าย พื้นที่ ๒๗ ไร่ เกษตรกรตัดปาล์มและขนส่งไปขายที่ตลาดอำเภอเสิงสางจังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ ๒.๕๒ แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒.๕๓ แผนภูมิแสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๔๐ จำนวนพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันอำเภอหนองหงส์

ตำบล	หมู่ที่ตั้งแปลง	พื้นที่(ไร่)	อายุต้นปาล์ม(ปี)
ตำบลเมืองฝ้าย	หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๙	๒๗	๖
ตำบลสระแก้ว	หมู่ที่ ๕	๕	๔
รวม		๓๒	-

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๑.๔.๔.๔ การผลิตผักอินทรีย์

อำเภอหนองหงส์มีกลุ่มเกษตรกรผลิตผักอินทรีย์ที่มีคุณภาพมาตรฐานส่งออก ในตำบลสระแก้ว ได้มีการผลิตและรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยมีบริษัทรับซื้อสินค้าเพื่อการส่งออกมารับซื้อถึงที่ ซึ่งทางบริษัทได้เข้าห้องเย็นนำมาติดตั้งพื้นที่ในอำเภอหนองหงส์ เพื่อรวบรวมผลผลิตและรักษาผลผลิตให้มีคุณภาพดี กลุ่มยังความต้องการโรงเรือนปลูกผัก ที่มีลักษณะกันฝนได้ เพื่อลดปัญหาดินแฉะในฤดูฝน เป็นการเพิ่มโอกาสในการผลิตผักให้ได้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรต่อไป นอกจากนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ยังได้ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผัก ตำบลสระทอง ตำบลหนองชัยศรี และตำบลเสาดิยาว เพื่อให้เข้าสู่การรับรองเกษตรอินทรีย์ในโอกาสต่อไป ด้วย

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่มีชื่อเสียงของอำเภอหนองหงส์ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หนองหงส์ นายวิวัฒน์ชัย ดวงศรี ประธานกลุ่มฯ ๗๒ หมู่ ๔ ตำบลสระแก้ว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ๐๘๒-๑๓๗๓-๗๘๘ ที่มาของกลุ่มเกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักอินทรีย์ ได้พัฒนาการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยการใช้ปุ๋ยหมักที่ทำในชุมชน ใช้ยาฆ่าศัตรูพืชอินทรีย์โดยไม่ใช้สารเคมี จัดทำระบบน้ำเพื่อป้องกันน้ำเสียเข้าสวน มีการจัดรูปแบบแปลง

เพาะปลูกที่เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร พืชผลที่ปลูกมีหลากหลายชนิดจากสวนของเกษตรกรสมาชิก เช่น แตง พริก บวบ

ตลาดสินค้าเกษตรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์

ตลาดนัด อำเภอหนองหงส์มีตลาดที่สำคัญคือ ตลาดประชารัฐหน้าอำเภอ มีการเปิดตลาดสัปดาห์ละ ๓ วัน และตลาดนัดเทศบาลอำเภอหนองหงส์ เปิดสัปดาห์ละ ๒ วัน ส่วนใหญ่เกษตรกรนำผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูป และอาหารจำหน่วยที่ตลาดนัดนี้เป็นหลัก เกษตรกรบางรายขับรถตระเวนขายตามบ้านเรือน หน่วยงาน และในชุมชน

ตลาดที่เกิดจากการประสานความร่วมมือ อำเภอหนองหงส์ได้มีการประสานความร่วมมือด้านการเกษตรกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีความสำคัญดังนี้

๑) สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ ให้บริการด้านแหล่งความรู้การจัดการดิน บริการเมล็ดพันธุ์ปอเทือง บริการรับซื้อเมล็ดพันธุ์ปอเทือง

๒) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมาและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวบุรีรัมย์บริการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว บริการตรวจรับรองเมล็ดพันธุ์ และบริการรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๓) สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ให้บริการความรู้ในการรวมกลุ่มการผลิต ให้บริการปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ให้บริการการประสานงานเครื่องจักรกลและเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตร เป็นสื่อกลางในการรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรป้อนโรงงาน

๔) ธกส. สาขาหนองหงส์ ให้บริการสินเชื่อผู้ประกอบการเกษตรรายย่อย (ล้านละร้อย)

๕) บริษัทคูโบต้าบุรีรัมย์ สนับสนุนการขับเคลื่อนการใช้งานเครื่องจักรกลการเกษตรในอำเภอหนองหงส์

๖) บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ให้บริการความรู้ ปัจจัยการผลิต และตลาดรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๗) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ให้บริการความรู้ตามความต้องการของกลุ่มเกษตรกร

๒. ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข

๒.๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหา

๑) ด้านกายภาพ

(๑) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ อาศัยน้ำฝน

(๒) ดินขาดความสมบูรณ์เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เน้นการใช้ประโยชน์จากที่ดินโดยมีการใส่ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวขาดการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้ถาวร

(๓) เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย ๑๕ ไร่ / ครัวเรือน ถ้าทำนาอย่างเดียวจะมีรายได้น้อย ควรมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อการจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) ด้านชีวภาพ

(๑) การผลิตพืชมีความหลากหลายแต่ได้ผลผลิตต่ำเนื่องจากขาดแคลนน้ำ ความเสื่อมโทรมของดิน และพันธุ์พืชที่ดี

(๒) การปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม ยังมีการผลิตแบบดั้งเดิมไม่มีการปลูกหม่อนเพียงพอ ใช้พันธุ์พื้นเมือง และควรมีการเลี้ยงไหมแบบห้องและพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม

(๓) การผลิตสัตว์เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเลี้ยงแบบธรรมชาติไม่มีการจัดการสุขาภิบาลที่ดีและมีคุณภาพ ไม่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์

๓) ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากการเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายพ่อค้าคนกลางเป็นหลัก ไม่สามารถ

กำหนดราคา หรือทราบสถานการณ์ตลาดล่วงหน้าได้

- (๒) ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิตและที่มีการลงทุนสูง (บางครั้งเกินความจำเป็น)
- (๓) ขาดการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า
- (๔) เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีฟาร์มและการวางแผนการผลิต เพื่อใช้ในการวางแผน

อนาคต

๔) ด้านสังคม

- (๑) คริวเรือนเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคตามกระแสค่อนข้างสูง เช่น วัสดุนิยม
- (๒) หมู่บ้านต่างๆขาดโอกาสในการพัฒนาอาชีพเสริม
- (๓) ลูกหลานเยาวชนไม่สนใจในการประกอบอาชีพการเกษตร เมื่อจบชั้น ม.๓ และ ม.๖ จะไป

ทำงานตามโรงงานและบริษัท

๒.๒ ลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน

- ๑) การขาดแคลนน้ำในฤดูกาลเพาะปลูก(หน้าแล้ง)
- ๒) ดินเสื่อมคุณภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- ๓) ต้นทุนการผลิตสูง
- ๔) การว่างงานหลังจากฤดูการทำนา
- ๕) เกษตรกรมีหนี้สิน
- ๖) เยาวชนไม่สนใจอาชีพการเกษตร
- ๗) ขาดการแปรรูปผลผลิตและการบรรจุภัณฑ์

๒.๓ การแก้ไขปัญหาการส่งเสริมการเกษตรอำเภอหนองหงส์

๒.๓.๑ การแก้ปัญหาด้านโครงสร้างและปัจจัยการผลิต

- ๑) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ด้วยการวางแผนการผลิตให้ได้คุณสมบัติ ๓ สูงคือ ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง ละเอียดสูง
- ๒) ส่งเสริมการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีแหล่งน้ำ ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกพืชหลากหลาย เพื่อสร้างสมดุลสิ่งมีชีวิต ปรับปรุงบำรุงดิน ใช้จุลินทรีย์บำบัดธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมี

๒.๓.๒ แนวทางการพัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกร

- ๑) ส่งเสริมการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลัก คือ การทำนาและอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำนา
- ๒) เสริมสร้างระบบครอบครัวและชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและอบอุ่น ประชากรสามารถพึ่งตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาการเกษตรของท้องถิ่น

๒.๓.๓ แนวทางการพัฒนามาตรฐานการผลิตพืช

- ๑) พัฒนาอำเภอหนองหงส์ ให้เป็นแหล่งผลิตอาหารและสินค้าเกษตรโดยการทำการเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตลดการใช้สารเคมี และผลผลิตมีความปลอดภัย
- ๒) พัฒนาการผลิตและช่องทางการเข้าถึงสารชีวภัณฑ์ สารและวัตถุดิบอินทรีย์ของเกษตรกร เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำการเกษตรของอำเภอหนองหงส์
- ๓) ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรอัจฉริยะด้านโรงเรือน และระบบการให้น้ำพืชแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพเช่น กลุ่มเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรปลูกหอมแดง

๒.๓.๔ แนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์

- ๑) ส่งเสริมการเกษตรเชิงอัตลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยงทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๒) พัฒนากลุ่มอาชีพกลุ่มสถาบันเกษตรกรให้มีความสามารถในการรวบรวมผลผลิตและจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์

๓) บูรณาการกับ อปท.และหลายภาคส่วน ผลักดันให้เกิดตลาดรวบรวมผลผลิตการเกษตรของอำเภอหนองหงส์ เช่น บริเวณพื้นที่ที่ดินสำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ติดถนนเส้นทางหลัก ให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า

๒.๓.๕ ข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

จากการรวบรวมผลการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมหรือเวทีประชาคมอำเภอหนองหงส์ ได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชนในตำบลต่างๆ ดังนี้

๒.๗ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ ๒.๔๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไขของอำเภอหนองหงส์รวบรวมได้ดังนี้

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด				
๓) ต้นทุนการผลิตสูง	- พืชเป็นมีโรคแมลงระบาดทำให้	พัฒนามาตรฐานการผลิตพืช		
	ต้องใช้สารเคมีมากำจัด	๑) พัฒนาอำเภอหนองหงส์ ให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร	ต.สระแก้วม.๑-๑๕	ด่วนที่สุด
	- บุปผาเคมี ฮอโรโมนพืช	และสินค้าเกษตรให้กับชุมชนและพื้นที่อำเภอใกล้เคียง	ต.สระทองม.๑-๙	
	ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	๒) พัฒนาการผลิตและช่องทางการเข้าถึงสารชีวภัณฑ์	ต.ไทยสามัคคีม.๑-๑๕	
		สารและวัตถุดิบทรีย์ของเกษตรกรเพื่อนำมาปรับใช้	ต.เมืองฝ้ายม.๑-๑๒	
๓) ต้นทุนการผลิตสูง		ในการทำการเกษตรของอำเภอหนองหงส์	ต.หนองชัยศรีม.๑-๑๕	ด่วนมาก
			ต.เสาเดียวม.๑-๑๕	
			ต.ห้วยหินม.๑-๑๙	
๑) การขาดแคลนน้ำในฤดูกาล	- การขาดแคลนน้ำในฤดูกาล	๓) ส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตรอัจฉริยะด้าน โรงเรือน	YSF ต.เสาเดียว	ไม่ด่วน
เพาะปลูก(หน้าแล้ง)	เพาะปลูก(หน้าแล้ง)	และระบบการให้น้ำพืชแก่เกษตรกรกลุ่มเกษตรกร	YSF ต.สระทอง	
		ที่มีความพร้อมและมีศักยภาพเช่น กลุ่มเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ต.สระแก้ว	
		ปลูกพืชอินทรีย์กลุ่มเกษตรกรปลูกหอมแดง	กลุ่มปลูกหอมแดงต.ไทยสามัคคี	
๔) การว่างงานหลังจากฤดูการทำนา	- การว่างงานหลังจากฤดูทำนา	พัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์		
		๑) ส่งเสริมการเกษตรเชิงอัตลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยง	ต.ไทยสามัคคี	ด่วน
		ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและพัฒนาเป็นแหล่ง	ต.เมืองฝ้าย	
		เรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร		

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
๓) ต้นทุนการผลิตสูง		๒) พัฒนากลุ่มอาชีพกลุ่มสถาบันเกษตรกรให้มีความ		ด่วน
	- ผลผลิตล้นตลาด	สามารถในด้านการรวบรวมผลผลิตและจำหน่ายผล		
	- มีต้นทุนในการเดินทางไปส่ง	ผลิตของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์		
๓) ต้นทุนการผลิตสูง	สินค้าสูง	๓) บูรณาการกับ อปท.และหลายภาคส่วน ผลักดัน	ด.สระแก้ว	ด่วน
		ให้เกิดตลาดรวบรวมผลผลิตการเกษตรของอำเภอ	ด.สระทอง	
		หนองหงส์เช่น บริเวณพื้นที่ที่ดินสำนักงานเกษตร		
		อำเภอหนองหงส์ติดถนนเส้นทางหลัก ให้เกิดการใช้		
		ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า		
		การแก้ปัญหาด้านโครงสร้างและปัจจัยการผลิต		
๕) เกษตรกรมีหนี้สิน	- เกษตรกรขาดรายได้	๑) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ด้วยการ	ด.สระแก้วม.๑-๑๕	ด่วนมาก
	ขาดสภาพคล่องทางการผลิต	วางแผนการผลิตให้ได้คุณสมบัติ ๓ สูงคือ ประสิทธิภาพ	ด.สระทองม.๑-๙	
		สูงมาตรฐานสูง และรายได้สูง	ด.ไทยสามัคคีม.๑-๑๕	
๑) การขาดแคลนน้ำในฤดูกาล	- น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค	๒) ส่งเสริมการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน	ด.เมืองฝ้ายม.๑-๑๒	ด่วน
เพาะปลูก(หน้าแล้ง)	บริโภค	มีแหล่งน้ำปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกพืชหลากหลาย	ด.หนองชัยศรีม.๑-๑๕	
๒) ดินเสื่อมคุณภาพ ดินขาดความ	- ดินแข็งดินแน่น ดินขาดแร่ธาตุ	เพื่อสร้างสมดุลสิ่งมีชีวิตปรับปรุงบำรุงดิน ใช้จุลินทรีย์	ด.เสาเดียวม.๑-๑๕	
อุดมสมบูรณ์		บำบัดธรรมชาติลดการใช้สารเคมี	ด.ห้วยหินม.๑-๑๙	
๕) เกษตรกรมีหนี้สิน	- เกษตรกรขาดรายได้เสริมมาลด	๔) ปรับปรุงรูปลักษณ์ กิจกรรมของงานหอมแดง		ด่วน
	ภาระค่าใช้จ่ายประจำวัน	แข่งเรือยาวและงานกาชาดซึ่งเป็นงานประจำปีของ	เกษตรกรผู้ปลูกหอมกระเทียม	
	จึงมีหนี้สิน	อำเภอหนองหงส์ให้มีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ	ทุกท่าน	
		เพื่อประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมการผลิตหอมแดง		

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านเกษตรกรรมและองค์กรเกษตรกร		พัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกร		
๔) การว่างงานหลังจากฤดูทำนา	- ช่วงปลูกข้าวแล้วและเก็บเกี่ยวข้าว และอ้อยไปแล้วเกษตรกรจะว่าง	๑) ส่งเสริมการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลักคือ การทำนาและอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำนา	ต.สระแก้วม.๑-๑๕ ต.สระทองม.๑-๙ ต.ไทยสามัคคีม.๑-๑๕	ด่วนมาก
๖) เยาวชนไม่สนใจอาชีพ การเกษตร	- เยาวชนไม่สนใจอาชีพการเกษตร	๒) เสริมสร้างระบบครอบครัวและชุมชน ให้มีความ เข้มแข็งและอบอุ่นประชากรสามารถพึ่งตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความมั่นคง รวมกลุ่มเป็นสถาบัน เกษตรกรที่มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนา การเกษตรของท้องถิ่น	ต.เมืองฝ้ายม.๑-๑๒ ต.หนองชัยศรีม.๑-๑๕ ต.เสาเดียวม.๑-๑๕ ต.ห้วยหินม.๑-๑๙	ด่วน
ด้านการแปรรูปผลผลิต		ส่งเสริมและการพัฒนาหอมแดงหนองหงส์		
และผลิตภัณฑ์		๑) ผลักดันการผลิต/แปรรูปผลผลิตพืชผลการเกษตร ที่ใช้หอมแดงเป็นส่วนประกอบสำหรับตลาดชุมชนเช่น หอมทอดกัวยับยวนหอมทอดไก่ทอดหาคัดใหญ่ หอม แดงมะม่วงน้ำปลาหวาน		ด่วน
๗) ขาดการแปรรูปผลผลิต และการบรรจุภัณฑ์	- หอมในฤดูออกมามากแต่ขาด การแปรรูปที่ตรงกับความต้องการผู้บริโภค	๓) ร่วมกับสถานศึกษา ศึกษา วิจัยการแปรรูปหอมแดง กิ่งสำเร็จรูปเพื่อการประกอบอาหารเช่น หอมป่นสำ หรับอาหารจานต้มหอมป่นสำหรับทำอาหารจานป่น	เกษตรกรผู้ปลูกหอมกระเทียม ทุกท่าน	ด่วนมาก

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๓. การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์

๓.๑ การวิเคราะห์สภาพวิี SWOT Analysisและจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์ ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบ และจัดทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๒.๔๒ การวิเคราะห์ SWOT Analysis และจัดทำ TOWS Matrix สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์บุรีรัมย์

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. อำเภอหนองหงส์เป็นแหล่งผลิตหอมแดงที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์ ๒. มีกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและแปลงใหญ่ข้าวที่มีความเข้มแข็ง ๓. มีกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สำหรับผลิตผักส่งบริษัทส่งออก ๔. มีพื้นที่การเกษตรในการปลูกอ้อยโรงงานค่อนข้างมาก	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. กลุ่มเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ๒. เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการแปรรูปสินค้าเกษตร ๓. ตลาดสินค้าเกษตรยังติดตื้อซื้อขายกันอยู่ในวงจำกัด ๔. เกษตรขาดความเชื่อมั่นในการใช้สารทดแทนสารเคมี ๕. เกษตรกรมีทรัพยากรในประกอบอาชีพทางการเกษตรน้อยลง (ซื้อมากกว่าผลิตเอง)
โอกาส (Opportunities : O) ๑. อำเภอหนองหงส์เป็นอำเภอที่มีขนาดปานกลาง มีอาณาเขตติดต่อกับหลายอำเภอ (ลำปลายมาศ ชำนิ หนองกี่ ห้วยแถลง)เป็นการเพิ่มทางเลือกด้านการตลาดและการจำหน่ายสินค้าเกษตร ๒. อำเภอจัดมหกรรมประเพณีหอมแดงแข่งเรือยาวฯ ทุกปีช่วยในการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตร ๓. มีหน่วยงานภาคีให้การสนับสนุนการผลิต การตลาด เช่น สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ บริษัทคูโบต้าบุรีรัมย์ ๔. อำเภอหนองหงส์มีโคกหนองนาโมเดลของอำเภอเป็นศูนย์กลางดำเนินงานด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนการดำเนินงานด้านสินค้าเกษตร ๕. เกษตรกรมีการเรียนรู้และสนใจสื่อและเทคโนโลยี	SO กลยุทธ์เชิงรุก ๑. ส่งเสริมให้อำเภอหนองหงส์เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมอีสาน ชาติพันธุ์ลาว และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (S๑+O๑,) ๒. ส่งเสริมการผลิตสินค้ามูลค่าสูง การรับรองมาตรฐานการผลิต การแปรรูปผลผลิต การเกษตร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการผลิตน้อย ได้กำไรมาก(S๑+O๑,O๒) ๓. ผลานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคี ในการพัฒนาด้านการตลาดให้กับเกษตรกร (S๑,S๒,S๓+O๒,O๓,O๔) ๔. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตของเกษตรกร (O๕,+S๑,S๒,S๓,S๔)	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข ๑. ส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาสินค้า การแปรรูป และการตลาดเพื่อการพึ่งพาในชุมชนมากยิ่งขึ้น (O๓,O๔+W๒,W๓) ๒. ส่งเสริมการทำตลาด การจัดตั้งตลาด และพัฒนาจุดรับซื้อ จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร (O๓,O๔+W๓) ๓. ส่งเสริมความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง (O๓+W๑)

ภาวะคุกคาม (Threats : T)	ST กลยุทธ์ป้องกัน	WT กลยุทธ์เชิงรับ
๑. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ (เอลนีโญ ลานีญา) ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง และภัยแล้งที่มีความรุนแรง ๒. ผลผลิตทางการเกษตรมีความเสี่ยงจะได้รับผลกระทบจากโรค แมลง ศัตรูพืชที่ระบาดมากขึ้น ๓. ผลผลิตเกษตรราคาคต่ำ ๔. ปุ๋ยเคมีมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมาก ๕. เกษตรกรสูงอายุมากขึ้นและสุขภาพไม่ดีมากขึ้น ทำให้ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร ๖. อำเภอนองหงส์ตั้งอยู่บนพื้นที่ค่อนข้างสูงและเป็นเขตเงาฝนจึงค่อนข้างขาดแคลนน้ำ	๑. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากร การเกษตรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบจากภาวะโลกร้อน (S๑,S๒,S๓,S๔ +T๑,T๒) ๒. ส่งเสริมความรู้ลักษณะ สร้างแปลงเรียนรู้ แปลงเปรียบเทียบ แหล่งเรียนรู้ การทำเกษตรที่ปลอดภัยได้คุณภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ และเรียนรู้ยามใดก็ได้ตามที่ต้องการ (S๑,S๒,S๓+T๒,T๔) ๓. ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี เพื่อทดแทนแรงงาน ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น (S๒,S๔+T๔,T๑,T๒)	๑. ส่งเสริมการใช้แทนแต่งในภาคการเกษตรเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตด้านพืช สัตว์ ประมง (T๓,T๔+W๕) ๒. ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรนอกเวลา (ไม่ได้มีอาชีพหลักทางการเกษตร) เพื่อพัฒนาให้เป็นตัวแทนผู้ผลิตสินค้าเกษตรรุ่นต่อไป แทนผู้สูงอายุ (T๔+W๕)

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ๒๕๖๘

๓.๒ การกำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ เน้นการสร้างอัตลักษณ์ ให้เป็น Soft Power พัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ สร้างสตอรี่ ผลักดันตลาด แหล่งใหม่ๆ ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ข่าวสารที่มีประโยชน์ พัฒนาร่วมพลังกับภาคีเครือข่าย

๑.๒ ส่งเสริมให้อำเภอนองหงส์เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมอีสาน ชาติพันธุ์ลาว และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑.๓ ส่งเสริมการผลิตสินค้ามูลค่าสูง การรับรองมาตรฐานการผลิต การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการผลิตน้อย ได้กำไรมาก

๑.๔ ผสานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคี ในการพัฒนาด้านการตลาดให้กับเกษตรกร

๑.๕ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตของเกษตรกร

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

เน้นการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่ม พึ่งพาตนเอง สร้างความรู้ความเข้าใจถึงทางเลือกในการลดใช้สารเคมี ผลักดันให้เกิดแหล่งรับซื้อหรือแหล่งรวบรวมผลผลิต

๒.๑ ส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาสินค้า การแปรรูป และการตลาดเพื่อการพึ่งพาในชุมชนมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ส่งเสริมการทำตลาด การจัดตั้งตลาด และพัฒนาจุดรับซื้อ จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

๒.๓ ส่งเสริมความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

เน้นการลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน สร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต นำเครื่องจักรและเทคโนโลยีมาช่วยแบ่งเบาภาระแรงงานคน

๓.๑ ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

๓.๒ ส่งเสริมความรู้ลักษณะ สร้างแปลงเรียนรู้ แปลงเปรียบเทียบ แหล่งเรียนรู้ การทำเกษตรที่ปลอดภัยได้คุณภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ และเรียนรู้ยามใดก็ได้ตามที่ต้องการ

๓.๓ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี เพื่อทดแทนแรงงาน ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

๔ กลยุทธ์เชิงรับ

เน้นการจัดการที่ทำได้ง่าย คือ ส่งเสริมแผนแดงทดแทนปุ๋ยไนโตรเจนและเป็นอาหารประมง ปศุสัตว์ พัฒนาเกษตรกรประเภทนอกเวลาให้ทำหน้าที่เป็นเกษตรกรตัวจริง ทดแทนเกษตรกรรุ่นเก่าได้

๔.๑ ส่งเสริมการใช้แผนแดงในภาคการเกษตรเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตด้านพืช สัตว์ ประมง

๔.๒ ส่งเสริมความรู้การผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรนอกเวลา (ไม่ได้มีอาชีพหลักทางการเกษตร) เพื่อพัฒนาให้เป็นตัวแทนผู้ผลิตสินค้าเกษตรรุ่นต่อไป แทนผู้สูงอายุ

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

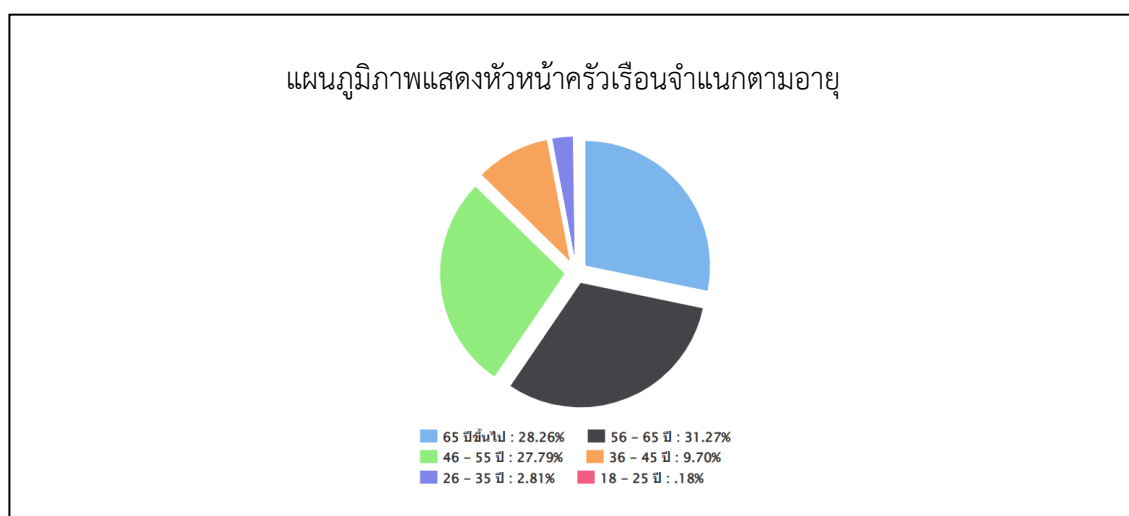
(๑) ครัวเรือนเกษตรกร

อำเภอหนองหงส์ มีครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๗,๘๗๗ ครัวเรือน โดยมีหัวหน้าครัวเรือน เกษตรกร อายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๒,๒๒๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๒,๔๖๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๑ อายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี จำนวน ๒,๑๘๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗๙ อายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี จำนวน ๗๖๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙.๗ อายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี จำนวน ๒๒๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๑ และอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี จำนวน ๑๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๘ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๑ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒,๒๒๖	๒๘
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๔๖๓	๓๑
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๑๘๙	๒๗.๗๙
๓๖ - ๔๕ ปี	๗๖๔	๙.๗
๒๖ - ๓๕ ปี	๒๒๑	๒.๘๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๔	๐.๑๘
รวม		๑๐๐

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๑ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

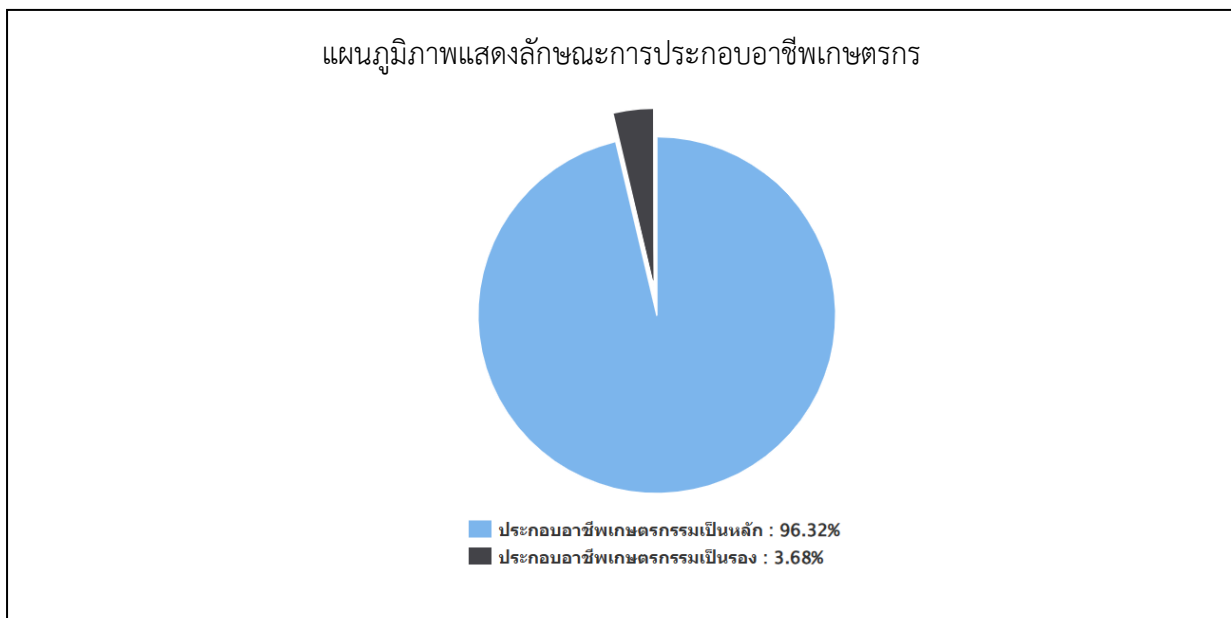
(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

อำเภอหนองหงส์ มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๗,๕๘๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๓๒ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๒๙๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๘

ตารางที่ ๒.๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๗,๕๘๗	๙๖.๓๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๙๐	๓.๖๘

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

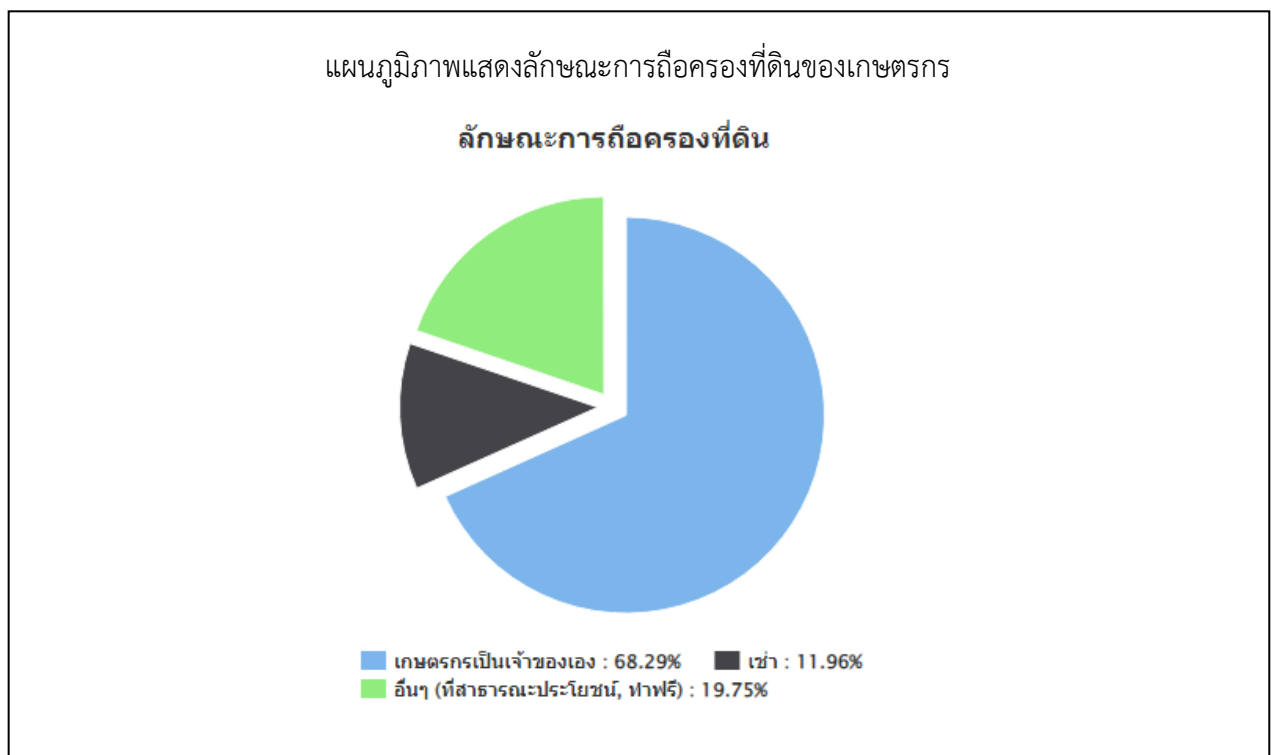
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน ๖,๓๓๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๒๙ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑,๘๓๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗๕ และเช่า จำนวน ๑,๑๑๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๖ ตามลำดับ โดยข้อมูลตามที่ตั้งแปลงเฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี และเกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ตารางที่ ๒.๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๓๓๘	๘๖,๘๘๘	๖๘.๒๙
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๘๓๓	๒๑,๕๘๒	๑๙.๗๕
เช่า	๑,๑๑๐	๑๑,๒๗๙	๑๑.๙๖
รวม	๘,๐๘๑	๑๑๙,๗๕๑	๑๐๐

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘)

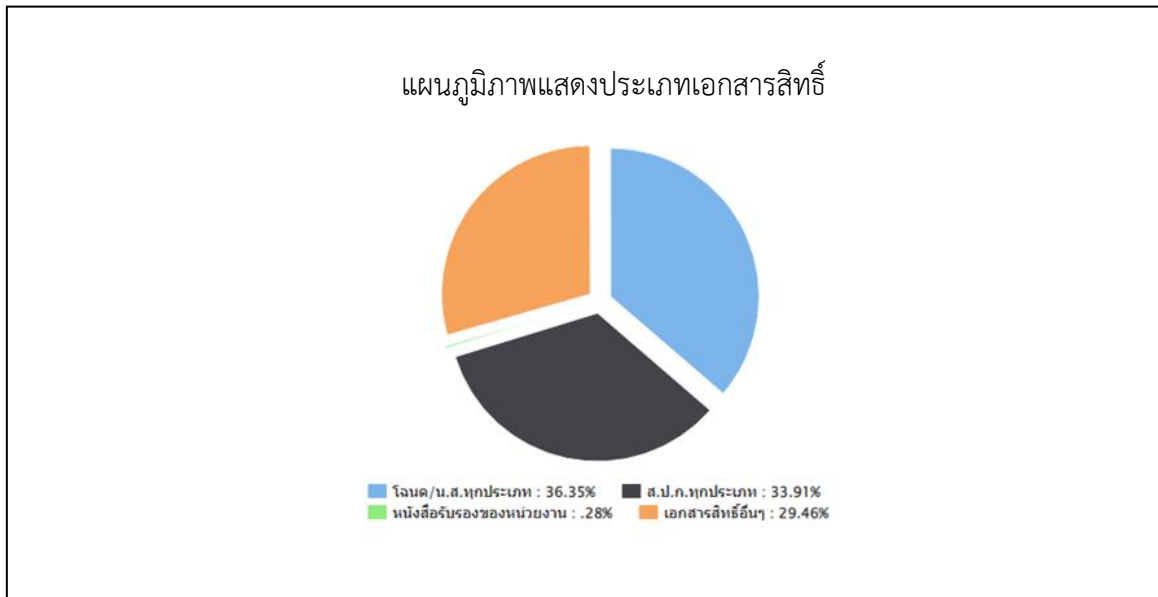
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าตัวเอง)

เกษตรกรอำเภอหนองหงส์ จำนวน ๒,๕๙๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๕ รองลงมาคือ เอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๒,๔๑๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๙๑ และประเภทไม่มีเอกสารสิทธิ์ จำนวน ๒,๑๐๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๔ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๒,๕๙๒	๒,๔๑๘	๒๐	๒,๑๐๑	๖,๓๓๘

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ.๒๕๖๘)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอหนองหงส์ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๑๕ กลุ่ม จำนวน ๑๕๐ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๓๒ กลุ่ม สมาชิก ๔๘๐ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๔ กลุ่ม สมาชิก ๗๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๙๘ แห่ง สมาชิก ๓,๖๘๐ ราย

ตารางที่ ๒.๕ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
สระแก้ว	๑	๑๐	๕	๗๕	๑	๑๕	๑๔	๔๐๐	-	-	-	-
หนองชัยศรี	๑	๒๕	๕	๗๕	๑	๒๐	๒๕	๔๒๐	-	-	-	-
ห้วยหิน	๑	๒๕	๗	๑๐๕	-	-	๓๘	๖๐๐	-	-	-	-
เสาเดียว	๑	๒๐	๒	๓๐	๑	๒๐	๓๐	๓๒๐	-	-	-	-
สระทอง	๑	๒๕	๔	๖๐	๑	๑๕	๑๕	๔๒๐	-	-	-	-
ไทยสามัคคี	๑	๒๕	๕	๗๕	-	-	๓๑	๕๘๐	-	-	-	-
เมืองฝ้าย	๑	๒๐	๔	๖๐	-	-	๔๓	๙๔๐	-	-	-	-
รวม	๗	๑๕๐	๓๒	๔๘๐	๔	๗๐	๑๙๖	๓,๖๘๐	-	-	-	-

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอหนองหงส์ มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๔ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๒ ศูนย์ และศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ๑ ศูนย์

ตารางที่ ๒.๖ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีพัฒนาที่ดิน
					กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
สระแก้ว	-	๑	-	-	-	-	-	-
หนองชัยศรี	๑	๔	-	-	-	-	-	-
ห้วยหิน	-	-	-	-	-	-	-	-
เสาเดียว	-	๓	-	-	-	-	-	-
สระทอง	-	๑	-	-	-	-	-	-
ไทยสามัคคี	-	-	-	๑	-	-	-	-
เมืองฝ้าย	-	๒	๑	-	-	-	-	-
รวม	๑	๑๑	๒	๑	-	-	-	-

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอหนองหงส์ มีชาวอาสา จำนวน ๓๐๐ คน รองลงมาก็คือเกษตรหมู่บ้าน ๒๑๓ ราย และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ๑๐๐ ราย ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๗ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)									
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสาปศุ สัตว์	หมอดิน อาสา	อาสาสมัคร เกษตร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร	เกษตร หมู่บ้าน	ชาวนา อาสา
สระแก้ว	-	-	-	-	๑	๑๕	-	-	๓๗	๔๕
หนองชัยศรี	๑	๑	-	-	๓	๑๕	๑	๑	๑๖	๔๕
ห้วยหิน	๑	-	-	-	๖	๑๙	๑	-	๓๒	๕๗
เสาเดียว	-	๐	-	-	๐	๑๕	-	-	๕๑	๔๕
สระทอง	-	-	-	-	๑	๙	-	-	๒๐	๒๗
ไทยสามัคคี	-	-	-	๒	๑	๑๕	-	-	๓๑	๔๕
เมืองฝ้าย	-	-	-	-	๒	๑๒	๒	-	๒๖	๓๖
รวม	๒	๑	-	๒	๑๔	๑๐๐	๔	๑	๒๑๓	๓๐๐

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอหนองหงส์ มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน ซึ่งในอำเภอหนองหงส์ มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๒ คน ดังนี้

ตารางที่ ๒.๘ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
หนองชัยศรี	๒	๑. นายประเสริฐ สมการณ	๑๑๙ ม. ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	ปราชญ์การปลูกข้าวหอมมะลิ อินทรีย์ที่ประสบผลสำเร็จมีเทคนิค ในการปลูกที่สำคัญ คือความ บริสุทธิ์ของพันธุ์ คุณภาพของพันธุ์ การใช้พันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริม เช่น พันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ที่มีการ คัดพันธุ์จากสถาบันที่เชื่อถือได้
				เช่น ศูนย์ขยายและผลิตเมล็ดพันธุ์ ข้าว, ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ด พันธุ์ข้าวชุมชน ตัวเกษตรกรผู้ทำ แปลงพันธุ์มีความซื่อสัตย์ มีการ ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด จุลินทรีย์น้ำหมักชีวภาพ สารสกัด พืชสมุนไพร น้ำหมักฮอร์โมนพืช เพื่อเพิ่มผลผลิตและป้องกันกำจัด โรคแมลงศัตรูพืชมีการใช้ปุ๋ย อินทรีย์ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ ของดินและสภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมเป็นต้น
		๒. นายสำเนียง ปะสาวะโท	๑๐ หมู่ ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	เกษตรกรตัวอย่างในด้านการทำสวน โดยมีเทคนิคการปลูกต้นกล้วยให้ ได้หน่อมาก มีเทคนิคในการปลูก คือขุดหลุมมีความกว้างอย่างน้อย ๗๐ x ๗๐ เซนติเมตร แล้วปลูกต้น กล้วยคว่ำเหง้าลงแล้วรดน้ำ เวลา ต้นกล้วยงอกออกมาจะได้หน่อ กล้วยจำนวนมาก แล้วแยกหน่อ กล้วยไปปลูก

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ :นายประเสริฐ สมการณ

บ้านเลขที่: ๑๑๙ ม. ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ สวนใหญ่ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก รองลงมาปลูกมันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ตามลำดับ มีการจำหน่ายข้าวในรูปของข้าวเปลือกให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครราชสีมา
แนวทางการพัฒนา : การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพโดยการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต/ เพิ่มผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

หลักสูตรเรียนรู้ :

๑. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต/การจัดทำมาตรฐานการผลิต
๒. การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต

หลักสูตรบังคับ

๑. เกษตรผสมผสาน
๒. การจัดทำบัญชีครัวเรือน

หลักสูตรเสริม

๑. การเลี้ยงแพะแดง
๒. การผลิตปุ๋ยหมัก

ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๔ ศูนย์

ตารางที่ ๒.๙ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์ดินปุ๋ยสั่งตัดชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.)	๙	ไทยสามัคคี	 นายเหรียญ นาคินชาติ	๐๘๖๐๓๘๙๖๔๙
๒	กลุ่มเลี้ยงโคนเนื้อสร้าง อาชีพ	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๑	เมืองฝ้าย	 นายทอง สาทิพย์จันทร์	๐๘๔๔๓๑๔๓๘๖

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๓	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.)	๓	เมืองฝ้าย	 นายทองสอ ประทุมภา	๐๙๒๙๖๗๒๘๓๗
๔	ศูนย์เรียนรู้เกษตร ผสมผสาน ตำบล สระแก้ว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	สระแก้ว	 นายทวีรัตน์ อากาญ	๐๙๕๕๙๗๔๔๑๙
๕	กลุ่มปลูกมันสำปะหลัง น้ำหยด	ศูนย์เรียนรู้ด้านพืชไร่	๘	เมืองฝ้าย	 นายสุทนต์ จันทร์สมุด	
๖	วิสาหกิจเศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎี ใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	สระทอง	 นายสมพงษ์ นามปราศรัย	๐๘๖๗๙๙๕๗๗๗
๗	วิสาหกิจชุมชนทอผ้า ไหม	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูป ผลิตผลด้านการเกษตร	๑๔	เสาเดียว	 นางกัญญรัตน์ พลมาศ	๐๘๘๐๕๐๘๘๕๕

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๘	กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	๓	เสาเดียว	 นายพรมมา จันทร์พรม	๐๘๖๐๖๗๓๓๙๗
๙	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	เสาเดียว	 นายคำจร เจือจันทร์	๐๙๖๓๐๓๗๒๔๒๗
๑๐	เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	หนองชัยศรี	 นายประเชิญ ดอนสิงห์	๐๖๕๒๗๔๔๘๒๐
๑๑	กลุ่มปลูกพืชผัก	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๑	หนองชัยศรี	 นายบัวหลั่น กระดานลาด	๐๙๘๖๔๒๑๑๑๑
๑๒	กลุ่มปลูกผักหวานป่า	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	หนองชัยศรี	 นางบังอร สร้างนอก	๐๖๒๑๐๓๗๖๔๘

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑๓	ศูนย์ข้าวชุมชน	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	หนองชัยศรี	 นายเข็มพร แพงคำแสน	๐๖๓๗๙๖๒๙๔๙
๑๔	ศูนย์ผลิตสารชีวภัณฑ์	ศูนย์จัดการศัตรูพืช ชุมชน (ศจช.)	๑	หนองชัยศรี	 นายไพบรณ กิ่งสีดา	

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๕ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอหนองหงส์ มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๖ กลุ่ม ได้แก่

๑. แปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙
๒. แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙
๓. แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑
๔. แปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมู่ที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๒, ๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒
๕. แปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓
๖. แปลงใหญ่ข้าว หมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๒ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๑๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๒๕๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๒๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๖,๓๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๓,๒๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๖ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

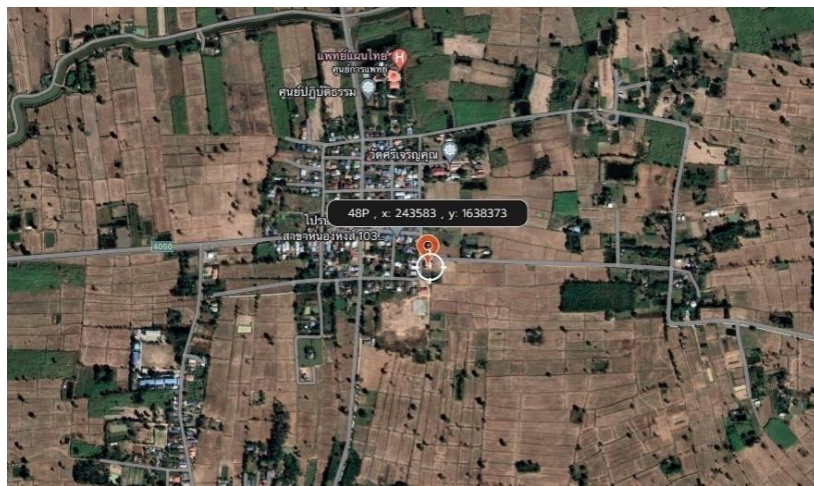
ที่อยู่: หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม:

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๔,๑๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๒๕๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๒๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๖,๓๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๓,๒๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๗ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

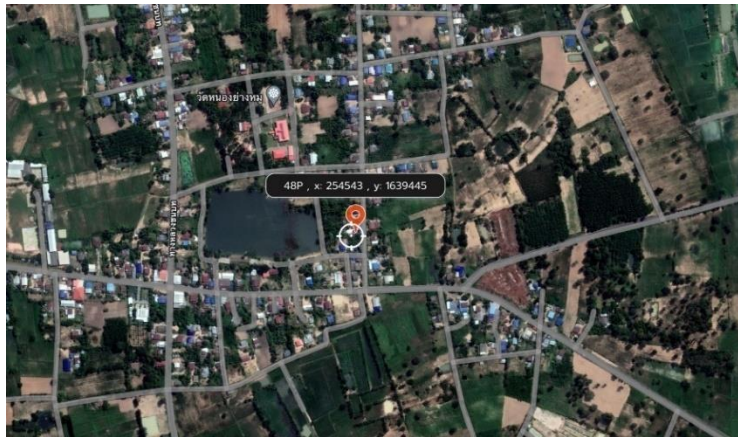
แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: ๗๙ หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๕,๒๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๔,๖๕๐ บาท (๑๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๔,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔,๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๑๒%)
- เป้าหมายรายได้ ๑๑,๗๖๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๔,๖๕๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๘ แสดงที่ตั้งที่ทำการแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

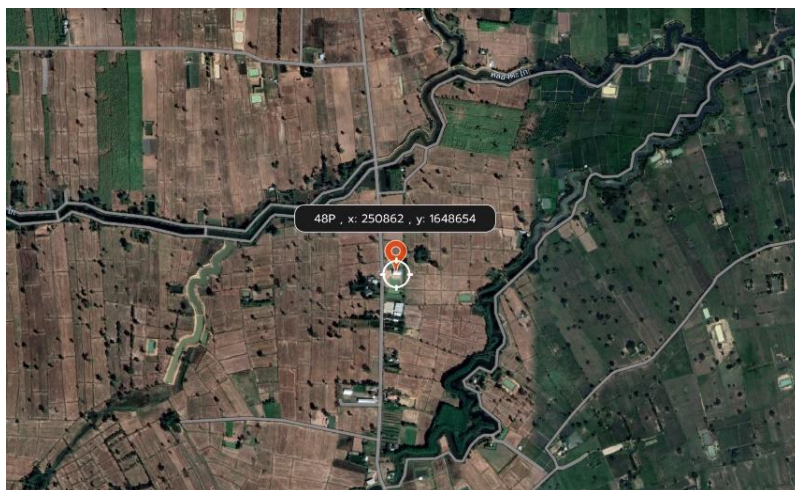
แผนการผลิตรายการกลุ่มของแปลงใหญ่ปลาทะเพียน หมู่ที่ ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๒, ๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์
จังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ที่อยู่: ๑๐๙ หมู่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จ.บุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต อาหารปลา จาก ๑๖.๕๐ บาท เป็น ๑๔.๒๕ บาท (๑๓%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๖๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๕๐%)
- เป้าหมายรายได้ ๒๔,๐๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการรายจ่าย ๑๒,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป บรรจุภัณฑ์ การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต

ภาพที่ ๒.๙ ที่ตั้งแปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง

อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

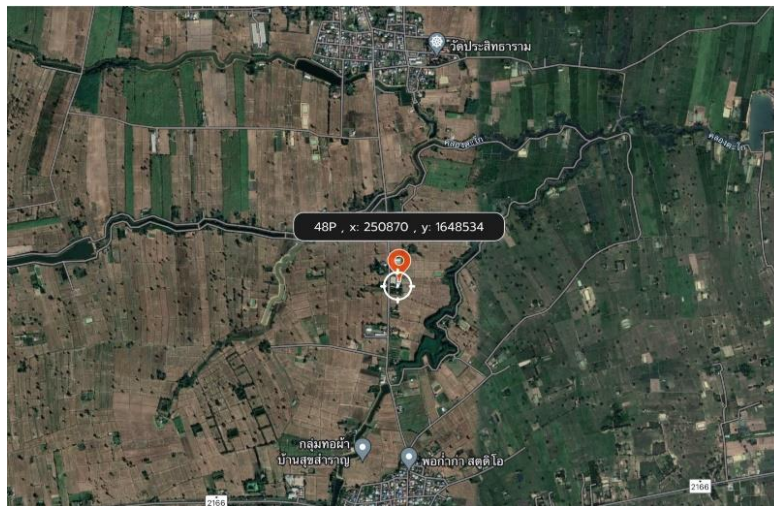
แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมู่ที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๘๐๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๓,๐๐๐ บาท(๒๑%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๒๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๓๙๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๑%)
- เป้าหมายรายได้ ๕,๘๕๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๓,๐๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต
- ๓) การบริหารจัดการกลุ่ม สร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิก

ภาพที่ ๒.๑๐ ที่ตั้งแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวหมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่อยู่: หมู่ที่ ๑๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๓,๖๕๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๒,๙๐๐ บาท (๒๐%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิตจาก ๓๒๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่ (๒๕%)
- เป้าหมายรายได้ ๕,๗๐๐ บาท/ไร่
- ประมาณการระบาย ๒,๙๐๐ บาท/ไร่

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา:

- ๑) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูป การตลาด ฯลฯ
- ๒) จัดหาต้นทุนปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต และเพิ่มมาตรฐานการผลิต
- ๓) การบริหารจัดการกลุ่ม สร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิก

ภาพที่ ๒.๑๑ ที่ตั้งแปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมู่ที่ ๒,๓,๔,๕,๖,๑๒,๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน														
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณการ รายได้	
ปรับขยายแปลงนา													๖๐๐ บาท/ไร่		
ข้าวนาปี					 เตรียมดิน		 ปลูก		 ดูแลรักษา		 เก็บเกี่ยว			๓,๐๐๐ บาท/ไร่	๖,๐๐๐ บาท/ไร่

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, พ.ศ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน													
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ประมาณการ รายจ่าย	ประมาณการ รายได้
การเตรียม ดิน													๕๐๐ บาท/ไร่	-
ปลูก,ดูแล รักษา													๔,๖๕๐	-
เก็บเกี่ยว													๑,๐๐๐	๑๑,๗๖๐ บาท/ไร่

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ปลาตะเพียน อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

กิจกรรม	เดือน													
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
เลี้ยงปลาในบ่อดิน	←เก็บเกี่ยว→				←เตรียมบ่อ→		←ปล่อยปลา→		←ดูแลรักษา→			๑๒,๐๐๐	๒๔,๐๐๐	
ผลิตอาหารสัตว์น้ำ	←												๕,๕๐๐	๑๒,๕๐๐
แปรรูปผลิตภัณฑ์ปลา	←												๒,๕๐๐	๑๒,๐๐๐
ปรับขยายบ่อปลา			←										๒,๕๐๐	-

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	ไทยสามัคคี	แปลงใหญ่ข้าวหมูที่ ๒ บ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๒๐๐	๓,๐๐๐	นายปรมิ ขาติมนตรี	๐๙-๓๔๖๔-๗๓๙๗
๒	หนองชัยศรี	แปลงใหญ่ข้าว หมูที่ ๑ บ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๒๐๓	๓,๘๗๘	นายสากล จำปาเสน	๐๘-๖๒๔๙-๔๕๓๕
๓	เมืองฝ้าย	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมูที่ ๘ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	มันสำปะหลัง	๖๔	๑,๐๒๑	นายสุทน จันทร์สมุด	๐๘-๓๓๖๘-๕๖๑๓
๔	สระทอง	แปลงใหญ่ปลาตะเพียน หมูที่ ๒,๓,๔,๕,๖,๑๒,๑๔ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ประมง (ปลา)	๕๐	๕๐	นายทองหล่อ ปาสาเน	๐๘-๖๗๙๙-๕๗๗๗
๕	สระทอง	แปลงใหญ่ข้าวมะลิสระทอง หมูที่ ๖ บ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๔๑	๗๖๒	นายบุญจิต หนูหล้า	๐๘-๐๗๒๒-๗๙๖๑
๖	หนองชัยศรี	แปลงใหญ่ข้าว หมูที่ ๑๓ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์	ข้าว	๖๒	๙๔๗	นายประยงค์ หงษ์ไธสงค์	๐๙-๑๐๑๙-๕๓๑๙

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

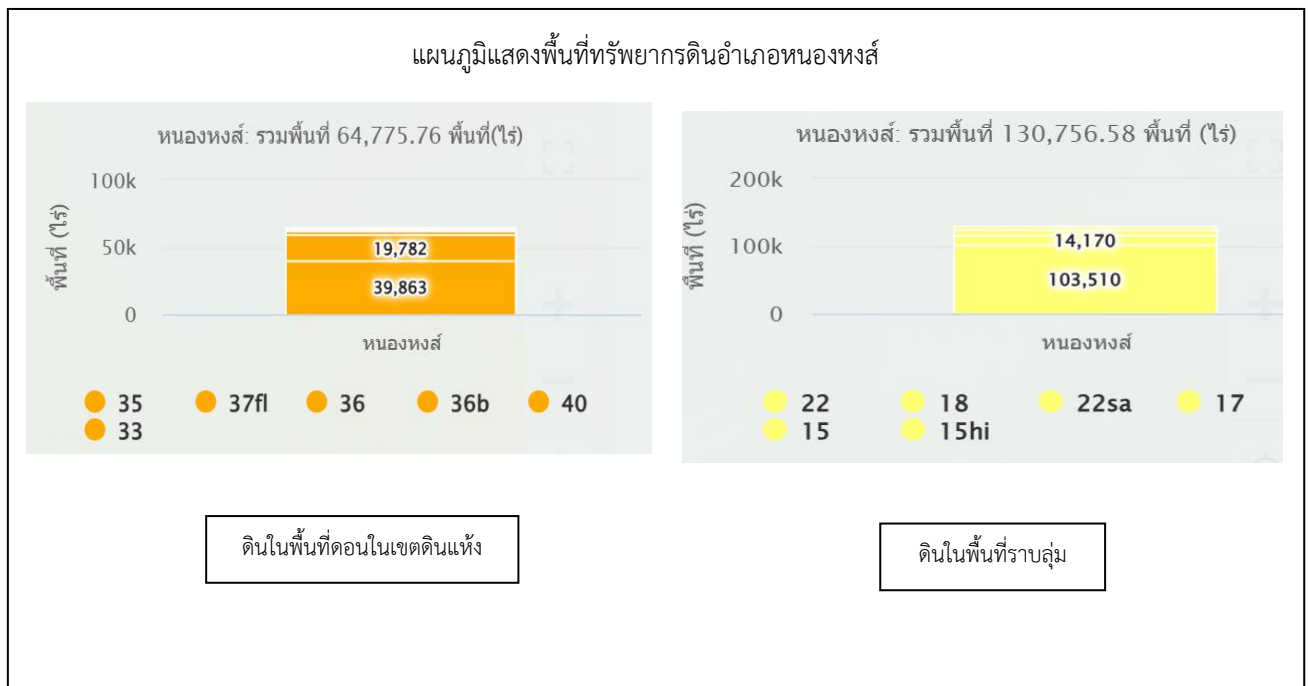
๑) ทรัพยากรดิน

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๒๐๙,๓๗๕ ไร่ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ มีความลาดเทจากทางตะวันตกไปทิศตะวันออกของตำบล พื้นที่เป็นพื้นที่ดอนสลับกับที่นา ที่ดอนจะเป็นพื้นที่ตั้งบ้านเรือน โดยจากแผนที่ชุดดินที่ แสดงให้เห็นว่า อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่ดินในพื้นที่ราบลุ่ม ๑๓๐,๗๕๗ ไร่ ร้อยละ ๖๒.๔๕ พื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง กระจายตัวในแนวขอบตะวันออก ตะวันตกของอำเภอ พื้นที่ ๖๔,๗๗๕ ไร่ ร้อยละ ๓๐.๙๔ โดยพื้นที่ฝั่งตะวันตก อันได้แก่ตำบลเสาเดียว และตำบลห้วยหิน เป็นตำบลที่มีลักษณะดินเป็นเขตดินดอนแห้งครอบคลุมพื้นที่มาก ถึง ๑ ใน ๓ ของอำเภอหนองหงส์ และฝั่งตะวันออก อันได้แก่ ตำบลไทยสามัคคี และตำบลเมืองฝ้าย มีเป็นเขตดินดอนแห้ง เป็นพื้นที่ประมาณ ๑ ใน ๖ ของพื้นที่อำเภอ กลุ่มชุดดิน ผสม ๑๒,๖๔๖.๒๕ ไร่ ร้อยละ ๖.๐๔ พื้นที่เบ็ดเตล็ด ๑,๒๐๒.๒๕ ไร่ ร้อยละ ๐.๕๗

ตารางที่ ๒.๑๔ แสดงทรัพยากรดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

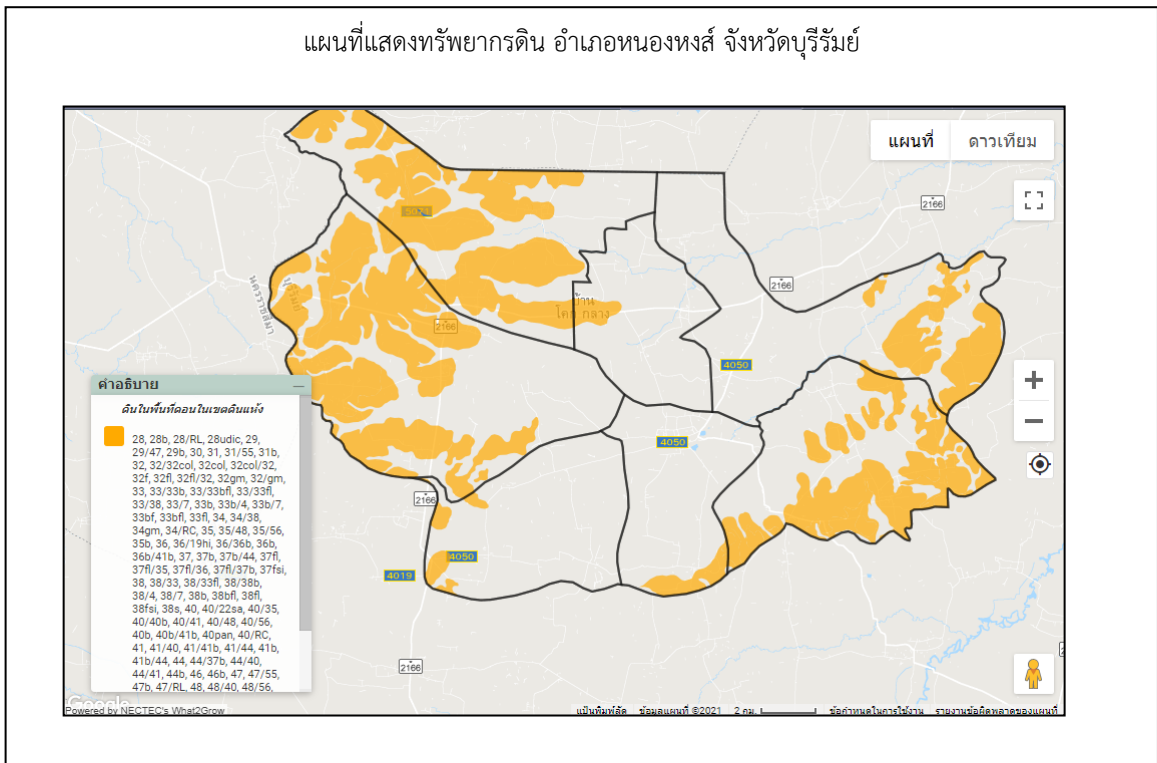
ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	-	
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	๖๔,๗๗๕	๓๐.๙๔
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑,๒๐๒.๒๕	๐.๕๗
กลุ่มชุดดินผสม	๑๒,๖๔๖.๒๕	๖.๐๔
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๓๐,๗๕๗	๖๒.๔๕%

ที่มา: Agrimap Online, พ.ศ. ๒๕๖๘

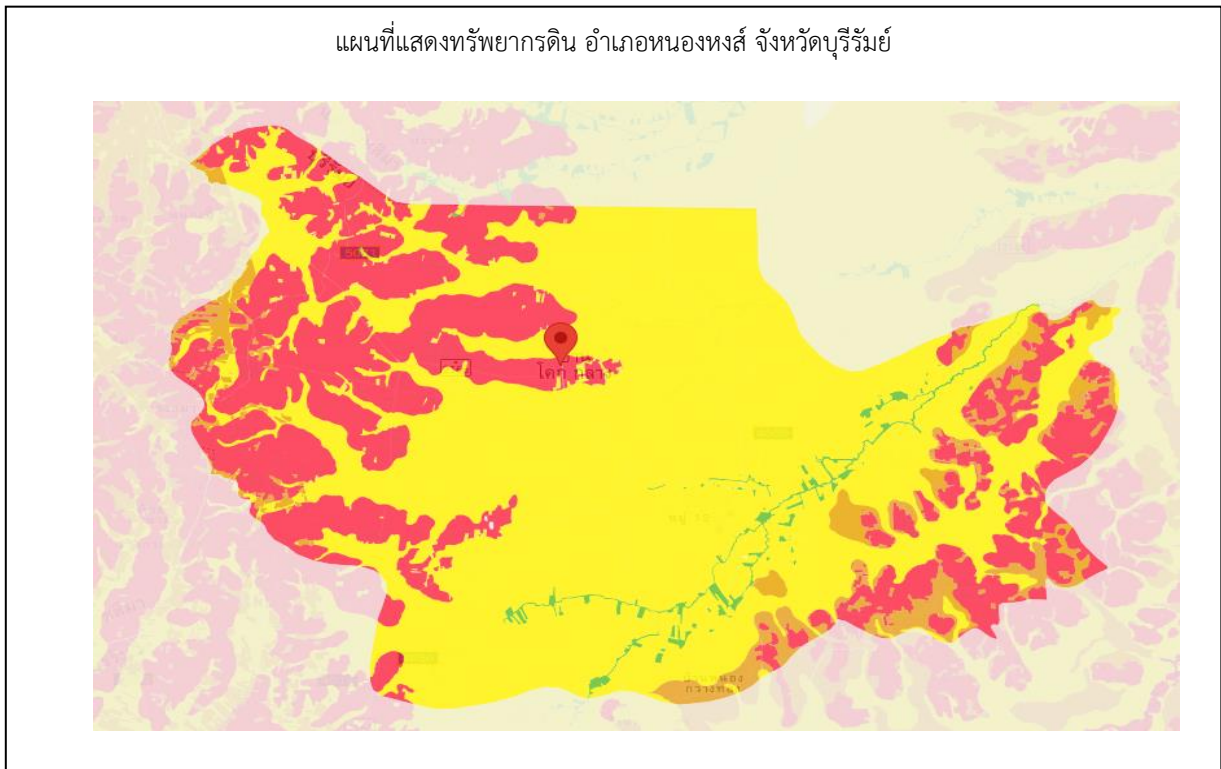

ภาพที่ ๒.๑๒ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๑๓ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๑๔ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินในพื้นที่ราบลุ่ม อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอหนองหงส์ เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๑๑๖,๖๗๖ ไร่ คิดเป็น ๕๕.๗๓% ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

ตำบลสระแก้ว ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๗ สาย บึง,หนองและอื่นๆ จำนวน ๑๓ แห่ง

ตำบลเมืองฝ้าย ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๓ สาย บึง,หนองและอื่นๆจำนวน ๒๘ แห่ง

ตำบลเสาดิษฐ์ ห้วยฉวม ห้วยคลองโก ห้วยโกรกช้าง หนองเต่า หนองไผ่ หนองกระโทก หนองสีกัน

ตำบลไทยสามัคคี ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๑๕ สาย บึง, หนองและอื่นๆ จำนวน ๒๔ แห่ง

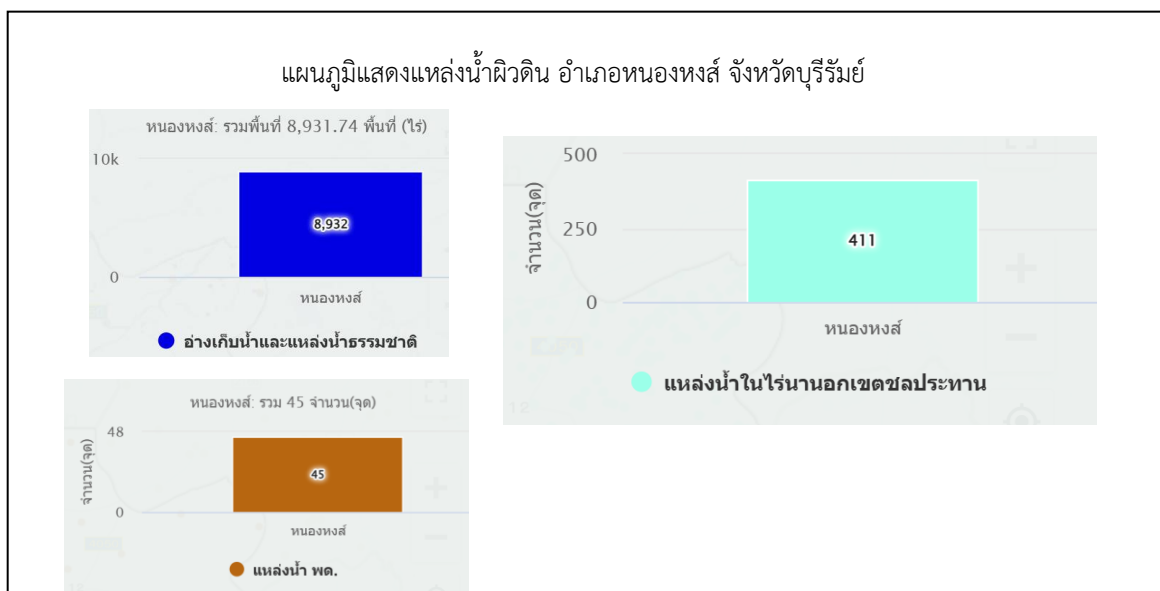
ตำบลสระทอง ลำห้วย ได้แก่ ลำห้วยไทยจาน ลำห้วยสระทอง ห้วยคลองอีสานเขียว จำนวน ๑๐ สาย บึงหนอง/สระน้ำ และอื่นๆ จำนวน ๒๗ แห่ง

ตำบลหนองชัยศรี ลำน้ำ, ลำห้วย มีจำนวน ๒ สาย บึง,หนองและอื่นๆ จำนวน ๑๐ แห่ง

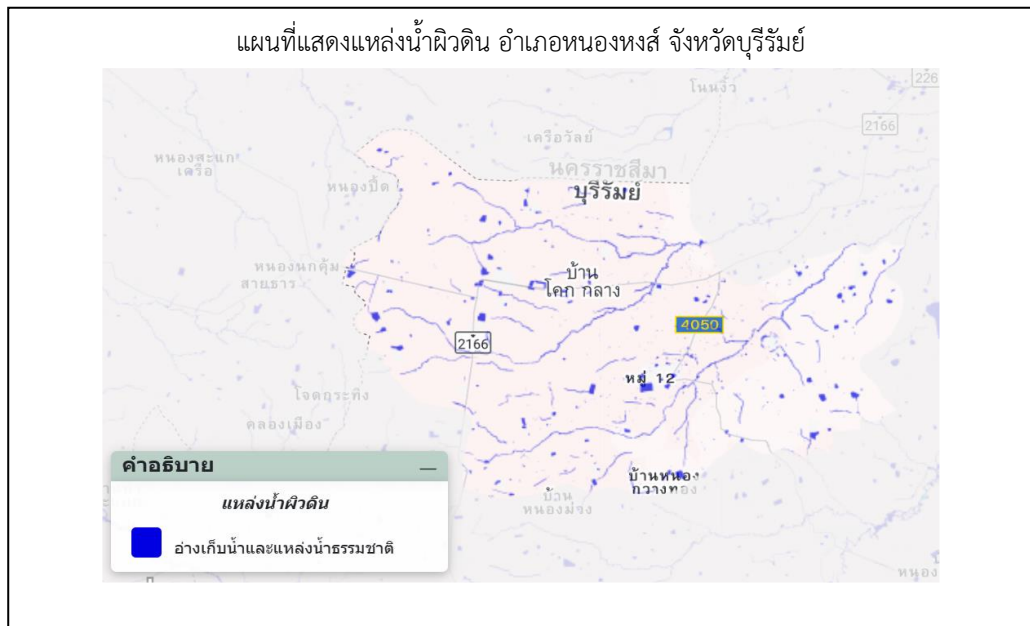
ตำบลห้วยหิน ลำห้วย ได้แก่ ลำห้วยน้อย ลำห้วยบ้านร้อนทอง ลำห้วยโนนสำราญ ห้วยบ้านสวน ลำห้วยบ้านโพธิ์ศรี ห้วยคลองอีสานเขียว มีจำนวน ๒๕ แห่ง บึง หนอง/สระน้ำและอื่นๆ จำนวน ๒๗ แห่ง

นอกจากนี้อำเภอหนองหงส์ ยังได้รับอิทธิพลจากมวลน้ำ ขนาดใหญ่ในช่วงฤดูฝนในปีที่มีฝนตกหนัก อีก ๒ ทิศทางหลักๆ คือ น้ำจากลำมาศ (อำเภอลำปลายมาศ) ที่ได้รับการเติมมวลน้ำมาจากลำเชียงไกร ในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา และในปีที่มีฝนตกชุกมีน้ำส่วนเกินจากอำเภอนางรอง อันเกิดจากน้ำหลากที่ไหลมาจากลำปะเทีย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วไหลมาจากเขาอังคาร ก่อนจะลงมาท่วมที่อำเภอนางรอง ซึ่งเป็นสถานการณ์น้ำที่มีผลกระทบต่อน้ำท่าในอำเภอหนองหงส์บางส่วน แต่เนื่องจากอำเภอหนองหงส์มีพื้นที่โดยรวมที่ค่อนข้างเป็นดินดอนสูง และมีความลาดเท น้ำจึงท่วมขังในระยะเวลาไม่นาน ส่วนใหญ่มีผลกระทบต่อน้ำที่นาข้าวเล็กน้อย และปริมาณน้ำจะลดลงในระยะเวลา ๓-๕ วัน

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอหนองหงส์ มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๔๕ แห่ง แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ๔๑๑ จุด

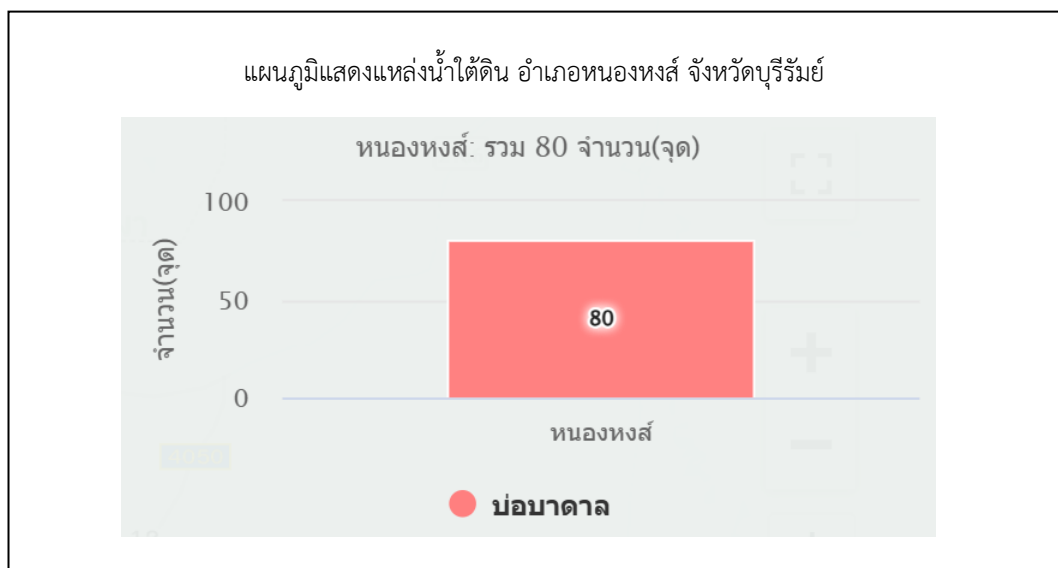

ภาพที่ ๒.๑๕ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๑๖ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘, พ.ศ. ๒๕๖๘)

แหล่งน้ำใต้ดิน ทุกหมู่บ้านของอำเภอนองหงส์ ใช้น้ำบาดาล เพื่อการอุปโภคหรือที่เรียกว่า "ประปาบาดาล" มีการประมาณการว่าอำเภอนองหงส์ มีบาดาล ๘๐ จุด

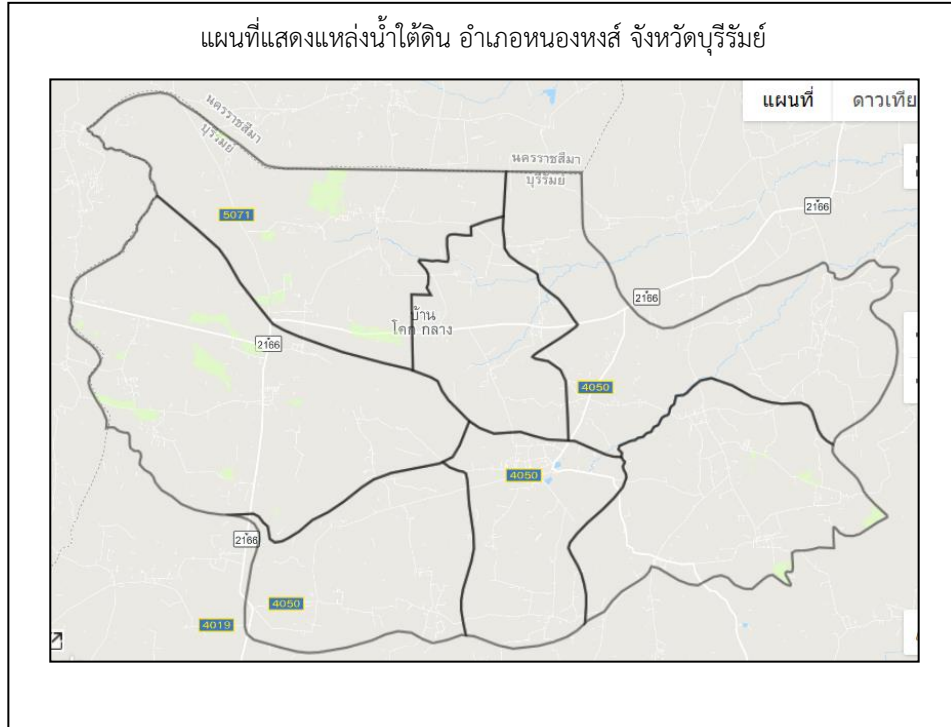
ภาพที่ ๒.๑๗ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

[illegible]

ภาพที่ ๒.๑๙ แสดงแหล่งน้ำใต้ดิน จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำ, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓) ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เว็บไซต์ Agri-map พบลักษณะของพื้นที่ป่าอยู่ทางฝั่งตะวันตกของอำเภอหนองหงส์ได้แก่ ตำบลเสาดิษฐ์และตำบลห้วยหิน จำนวน ๓,๓๘๔ ไร่

ภาพที่ ๒.๒๐ พื้นที่ป่าอำเภอหนองหงส์
ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๗

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่คำว่า ไม่มี)

๑.๓.๑ ชนิดสินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น

๑) หอมแดง

“หอมแดงหนองหงส์” หรือที่คนทั่วไปรู้จักในนาม “หอมหนองหงส์” มีปลูกในอำเภอหนองหงส์ ช่วงฤดูหนาวเกษตรกรมากกว่า ๒๓๐ ราย เป็นพื้นที่รวม๘๗๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ปลูกทุกตำบล มีผลผลิตเฉลี่ย ๒,๔๙๘ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นผลผลิตรวม ๒,๑๘๕ ตันต่อปี และเนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์นั้น มีพื้นที่ปลูกหอมแดงมากอยู่ใน ๒ อำเภอ คือ อำเภอหนองหงส์ และอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ซึ่งพื้นที่ปลูกใกล้เคียงกัน แต่ด้วยอำเภอหนองหงส์เป็นอำเภอที่ไม่ได้มีขนาดใหญ่มาก เมื่อเทียบสัดส่วนพื้นที่ปลูกต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด และพื้นที่ปลูกของเกษตรกรรายบุคคลแล้ว ถือได้ว่าหอมแดงอำเภอหนองหงส์มีสัดส่วนการผลิตต่อพื้นที่ที่สูง อีกทั้งเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ ยังมีการส่งเสริมประสบการณ์ปลูกหอมแต่ดั้งเดิม ยาวนาน ๒๐ กว่าปี ถึง ๕๐ กว่าปี และมีการปลูกและผลิตพันธุ์หอมแดงคุณภาพดีเป็นของตนเอง

- การปลูกหอมแดง อำเภอหนองหงส์ มีการปลูกหอมแดง ๒ ช่วงฤดูกาลคือ การปลูกฤดูฝน ช่วง มิถุนายน - กรกฎาคม เป็นช่วงปลูกไว้สำหรับทำพันธุ์เป็นส่วนใหญ่ และช่วงฤดูหนาวช่วง ตุลาคม - ธันวาคม เป็นการปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นหอมแดงแห้ง พันธุ์ที่ปลูกมี ๒ พันธุ์ที่เป็นที่นิยม คือ หอมแดงพื้นบ้าน พันธุ์เปลือกสีแดงเป็นพันธุ์ดั้งเดิมมีชื่อเรียกว่า “พันธุ์บัวแดงน้อย” และพันธุ์เปลือกสีชมพู มีชื่อเรียกว่า “พันธุ์มาเลเชีย”

มีอายุเก็บเกี่ยว ๙๓ - ๙๕ ส่วนหอมแดงที่เป็นพันธุ์หัวใหญ่ จะเป็นพันธุ์ที่มาจากจังหวัดศรีสะเกษ มีชื่อเรียกว่า “พันธุ์บางช้าง” จะมีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๖๕ วัน ซึ่งการปลูกหอมในฤดูฝนจะมีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๔๕ วัน ใกล้เคียงกัน หากเกษตรกรเริ่มปลูกหอมแดงช่วงวันที่ ๑๕- ๒๐ ของเดือนตุลาคม ก็จะสามารถเก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม ซึ่งผลผลิตจะทยอยออกสู่ตลาดเป็นลำดับ และออกมาราวปลายมกราคมถึงต้นกุมภาพันธ์ พื้นที่ปลูกสูงสุดรายละ ๑๕ ไร่ พื้นที่ปลูกโดยทั่วไป รายละ ๒ งาน ผลผลิต หอมสด ๒ งาน หนัก ๒,๐๐๐ กิโลกรัม ตัดแต่ง มัด เมื่อตาก ๑ สัปดาห์จะหนัก ๑,๔๐๐ กิโลกรัม แต่หากปล่อยให้แห้ง ๓ เดือน จะหนักประมาณ ๑,๒๐๐ กิโลกรัม โดยถ้าคิดที่ ๑ ไร่ จะให้ผลผลิตประมาณ ๒,๔๐๐ กิโลกรัมเศษ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรสำรวจผลผลิตอยู่ที่ ๒,๔๙๘ กก./ไร่

หอมแดงหนองหงส์จะมีการปลูกโดยวิธีพื้นบ้าน ใช้วัสดุอินทรีย์บำรุงดิน ไม่ใช้สารเคมี หรือใช้สารเคมีน้อยมาก จึงทำให้หอมหนองหงส์มีคุณลักษณะ หอม แน่น ชุ่ม ปลอดภัย และเก็บไว้ได้ค่อนข้างนาน เป็นที่นิยมของผู้บริโภค เกษตรกรจะจำหน่ายหอมแดงตั้งแต่เริ่มถอนและมีความแห้งเพียงเล็กน้อย เพื่อรองรับความต้องการบริโภคสูงในช่วงต้นฤดูเก็บเกี่ยว และมัดจำหน่ายเมื่อหอมแห้งมากยิ่งขึ้น

- ลักษณะพิเศษของหอมหนองหงส์ ลักษณะโดดเด่นของหอมหนองหงส์ ที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค คือ (๑) เปลือกบาง หอม แน่น ชุ่ม ปลอดภัย และเก็บไว้ได้ค่อนข้างนาน (๒) หอมมีขนาดกำลังน่ารับประทาน คือ หัวไม่ใหญ่เกินไป เหมาะแก่การประกอบอาหาร โดยเฉพาะหอมตำ ที่ใช้สำหรับทำต้ม หรือป่น ซึ่งตรงกับวัฒนธรรมการประกอบอาหารของคนอีสานส่วนใหญ่ (๓) เป็นหอมพันธุ์พื้นเมือง มีคุณค่าทางสมุนไพรค่อนข้างมาก

- ศิลปะของการมัดหอมหนองหงส์ หอมแดงหนองหงส์มีลักษณะเด่น ด้วยศิลปะการมัดหอมแดงที่มีเอกลักษณ์อันทรงคุณค่าตามแบบฉบับของชาวหนองหงส์ คือ มีการมัดหอมอย่างพิถีพิถัน และตัดรากเรียบร้อย นำรับประทาน(๑)หอมมีหน้าตาดี หมายถึง หอมมีทรงสวย จัดเรียงเป็นตุ้ม มัดเก็บใบเรียบร้อย ขนาดมัดละ ๑ กิโลกรัม หรือ ๒ กิโลกรัม (๒) มัดแน่น หมายถึง ขาหอม มัดแน่น ทำให้ข้าวหอมไม่หลุดร่วงง่าย เก็บรักษาได้นาน(๓)ทำมัดหอม๑ต้อมี๒ ขา ทำให้แขวนง่าย เก็บง่าย อยู่ได้นาน (๔) หอมมีการตัดราก สะอาด สามารถใช้ประกอบอาหารได้ทันที

- พันธุ์หอมแดงที่ใช้ปลูก หอมแดงพันธุ์พื้นเมืองอำเภอหนองหงส์ มี ๒ พันธุ์คือ

(๑) พันธุ์เพชรหนองหงส์ (พันธุ์บัวแดงน้อย) เป็นหอมหัวยาว รี เปลือกมีสีออกแดง แตกกอดี ๕-๑๐ หัว ด้านทานต่อโรคหอมเลื้อยได้ ดีกว่าหอมหัวกลม มนอายุเก็บเกี่ยว ๗๕-๘๐ วัน กลิ่นหอม ชุ่มดีกว่า เก็บไว้ได้นาน ก้านชูดอกเล็ก (ดอกไม่ได้น้ำหนัก เด็ดดอกยาก)

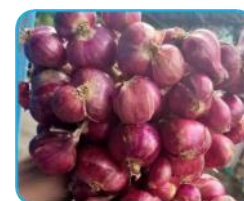

(๒) พันธุ์มาเลเซีย เป็นหอมหัวกลม มน เปลือกมีสีชมพูใหญ่ แตกกอ ๒-๕ หัว หัวหอมมีน้ำหนักดี อายุเก็บเกี่ยว ๗๕-๘๐ วัน มีความทนทานต่อโรคหอมเลื้อยน้อย ถ้าเป็นโรคจะเน่าง่ายกว่า ก้านชูดอกใหญ่ น้ำหนักดอกดี

- หอมพันธุ์อื่นๆ

(๑) หอมพันธุ์ศรีสะเกษ (พันธุ์หนองคูไซ, พันธุ์บางช้าง) เป็นหอมมาจากจังหวัดศรีสะเกษ หัวกลม เปลือกหอมมีสีแดงเข้ม ด้านในมีสีม่วง หัวใหญ่ เปลือกหนาและค่อนข้างเหนียว แตกกอ ๓-๔ หัว อายุเก็บเกี่ยว ๖๕ วัน

(๒) หอมพันธุ์ลับแล เป็นพันธุ์หอมจากจังหวัดอุตรดิตถ์ หอมมีลักษณะเป็นเหง้าคล้ายกอดะไคร้ กอใหญ่ หลอดใหญ่ ใบ

(๓) หอมพันธุ์โคราช(พันธุ์น้ำปาด) เป็น หอมที่ปลูกมากในจังหวัดนครราชสีมา หัวเล็ก แตกกอดี เหมาะแก่การปลูกหน้าฝน(เดือน ๖) เหมาะแก่การถอนต้นสด หรือหอมแบ่งอายุเก็บเกี่ยว(ถอนสด) ๓๕ - ๔๕ วัน เมื่อเก็บใบมักขาดหลุดร่วง มัก

(๒.๔) หอมพันธุ์บัว เป็นหอมแดงพันธุ์พื้นเมืองภาคเหนือเปลือกออกสีเหลืองปนส้ม กลิ่นไม่ฉุนจัด รสหวาน แตกกอ ๕ - ๘ หัว น้ำหนักค่อนข้างเบา

ภาพที่ ๒.๒๑ ภาพหอมแดงพันธุ์ต่างๆ ที่มีการปลูกในอำเภอหนองหงส์
สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๑๕ ข้อมูลการผลิตหอมแดง กระเทียม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

พืช	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ผลผลิต	ระยะเวลาผลผลิตออกสู่ตลาด
กระเทียม	๑๘	๘๘๙ กก./ไร่	กลาง ม.ค.เพิ่งเริ่มให้ผลผลิต, เดือน ก.พ.มากที่สุด และเดือน มี.ค.มีประปราย
หอมแดง	๘๗๕	๒,๔๙๘ กก./ไร่	ปลาย ธ.ค.เริ่มให้ผลผลิตเล็กน้อย,เดือน ม.ค.มากที่สุด,เดือนก.พ.รองลงมาและเดือน มี.ค.มีประปราย

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒) กระเทียม

- การปลูกกระเทียม

๑) การปลูกกระเทียม กระเทียมอำเภอหนองหงส์ จะปลูกปีละครั้ง ระยะเวลาปลูกใกล้เคียง กับหอมแดง เกษตรกรมักแบ่งผลผลิตกระเทียม(สด) บางส่วนสำหรับดอง และบางส่วนเก็บไว้ทำพันธุ์ปีต่อไป การปลูกกระเทียมใช้ระยะเวลาปลูกนานกว่า และน้ำหนักผลผลิตต่อพื้นที่ปลูกน้อยกว่าหอมแดงกว่าครึ่ง เกษตรกรจึงไม่นิยมปลูกพื้นที่มากนัก สำหรับสัดส่วนการปลูกกระเทียมของคนที่เคยปลูกจะอยู่ที่ ๑๐ - ๒๐% ของพื้นที่ปลูกหอมแดง (หอมแดง ๒.๕ ไร่ต่อกระเทียม ๒ งาน)

๒) การเก็บเกี่ยวกระเทียม การเก็บเกี่ยวกระเทียมจะเก็บเกี่ยวกระเทียมหลังเก็บเกี่ยวหอมแดงแล้วประมาณ ๒๐วัน (๓ เดือน บวก ๒๐ วัน) ประมาณปลายเดือนมกราคมเป็นต้นไป โดยจะเก็บเกี่ยวมากเดือน กุมภาพันธ์ และมีเก็บเกี่ยวประปรายเดือน มีนาคม

๓) ผลผลิต ผลผลิตกระเทียม ใน ๒ งาน จะได้น้ำหนักสดราว ๖๐๐ กิโลกรัม ถ้าตาก ๑ - ๒ สัปดาห์ แล้วมัด ตัดแต่ง น้ำหนักจะอยู่ประมาณ ๔๐๐ กิโลกรัมกว่า (เศษกลางๆ ถึงปลายๆ) แต่ถ้าคิดที่น้ำหนักแห้ง

๓ เดือน น้ำหนักก็จะลดลงอีกนิดหน่อย เหลือประมาณ ๔๐๐ กิโลกรัมกว่า (เศษตันๆ) ถ้าคิดที่ภาพรวมทั้งตำบลไทยสามัคคีซึ่งปลูกหอมแดงและกระเทียมมาก ผลผลิตแห้งจะได้ ๔๐๐,๕๐๐ และ ๖๐๐ กิโลกรัมต่อพื้นที่ปลูก ๒ งาน โดยส่วนมากจะค่อนข้างไปทางหัวขนาดกลางและหัวใหญ่โดยถ้าคิดที่ถั่วเฉลี่ยผลผลิตกระเทียมของอำเภอหนองหงส์ก็น่าจะอยู่ที่ประมาณไร่ละ ๘๘๐ - ๙๑๕ กิโลกรัมต่อไร่

ตารางที่ ๒.๑๖ พื้นที่ปลูกหอมแดง กระเทียม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘

ตำบล	หอมแดง (ไร่)	กระเทียม (ไร่)
ไทยสามัคคี	๖๕๗	๑๐
เมืองฝ้าย	๗๒	๓
สระแก้ว	๕๗	๐.๗๕
หนองชัยศรี	๓๘	๒
สระทอง	๒๕	๒
ห้วยหิน	๑๘	-
เสาดิยาว	๘	๐.๒๕
รวม	๘๗๕	๑๘

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

การตลาด หอมแดง กระเทียม

เกษตรกรจำหน่ายหอมแดง กระเทียม แห้งตัดแต่ง โดยตั้งขายริมถนนหน้าบ้านของเกษตรกรเอง หรือจำหน่ายให้กับพ่อค้าจร โดยเข้ามาซื้อถึงพื้นที่ ผลผลิตบางส่วนจำหน่ายในตลาด ตลาดนัด ภายในชุมชน และส่วนน้อยจำหน่ายใส่กระเช้าของขวัญ หรือบรรจุหีบห่อส่งจำหน่ายเป็นพัสดุถึงมือผู้บริโภค และมีการแปรรูปน้อยมาก

ผลผลิต ปี ๒๕๖๗/๖๘ สภาพอากาศมีมวลอากาศเย็นแผ่เข้ามาปกคลุมภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างเร็ว คือราวก่อนกลางเดือนตุลาคม ประกอบกับมีปริมาณน้ำที่เก็บกักได้อยู่ในระมาณพอสมควร จึงทำให้เกษตรกรในอำเภอหนองหงส์ และจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปลูกหอม และกระเทียมจำนวนมาก แต่เนื่องจากปีนี้มีอากาศเย็นที่ไม่ค่อยสม่ำเสมอ คือ ไม่หนาวมาก หนาวนาน หรือเป็นอากาศหนาวสลับร้อน จึงทำให้การเจริญเติบโตของหอมที่บ้านไม่เต็มที่เท่าที่ควร หัวมีขนาดเล็กไม่ใหญ่มากนัก และรวมถึงมีผลผลิตออกสู่ท้องตลาดปริมาณมาก จึงทำให้ผลผลิตหอมแดงโดยทั่วไปในท้องตลาดมีราคาไม่ดีนัก

ผลผลิต ปี ๒๕๖๗/๖๘ สภาพอากาศ ต้นฤดูการปลูกหอมแดงในเดือนกันยายน ตุลาคม และพฤศจิกายน มีฝนที่ตกลงมาอยู่สม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรปลูกหอมล่าช้าออกไป และหอมที่ลงมือปลูกไปแล้วถูกฝน และความชื้นสูง ส่งผลให้หอมเป็นโรคหอมเลื้อยและได้รับความเสียหายจำนวนมาก สำหรับหอมที่เลือรอดจากการเป็นโรค และหอมที่ปลูกช่วงเวลาหลังๆ จากนั้น จะได้ผลผลิตดี เพราะมีโอกาสได้สัมผัสอากาศหนาวที่ต่อเนื่อง และยาวนาน ทำให้หอมมีสภาพการเจริญเติบโตที่ดี หัวใหญ่ ด้วยองค์ประกอบด้านผลผลิตหอมได้รับความเสียหายจากโรคหอมเลื้อย และผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ เป็นหอมที่มีขนาดใหญ่ จึงส่งผลให้ราคาผลผลิตหอม กระเทียมโดยภาพรวมของอำเภอหนองหงส์มีราคาดี เกษตรกรมักมัดหอม ตั้งโต๊ะจำหน่ายที่บริเวณหน้าบ้านติดถนน และลดสัดส่วนการจำหน่ายพ่อค้าคนกลางลงไปมากทีเดียว โดยส่วนมากมักให้ข้อมูลตรงกันว่ามัดหอมไม่ทันขาย มัดออกมาเท่าใดก็ขายหมด ส่วนผลกระทบทหอมที่เก็บเกี่ยวล่าช้า เกินสัปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์แล้วหอมยังไม่

ลงหัว จะมีความเสี่ยงด้านความร้อนในหน้าร้อน อาจทำให้หัวหอมมีขนาดไม่ใหญ่ หรือจากเสียหายจากความร้อน อันเกิดจากการให้น้ำไม่เพียงพอ รวมถึงจะมีต้นทุนด้านการให้น้ำเพิ่มมากขึ้นด้วย

ผลผลิต ปี ๒๕๖๗/๖๘ สภาพอากาศที่แปรปรวนฝนทิ้งช่วง อากาศหนาวสั้นกว่าทุกปี ทำให้ผลผลิตลดลงกว่าปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ราคาหอมแดงมีราคาสูงขึ้นและเนื่องจากทุกปี อำเภอนองหงส์ มีมหรธรมประเพณีหอมแดง แข่งเรือยาว และงานกาชาดอำเภอนองหงส์ ภายในงานมีการประกวดหอมแดงหนองหงส์ และผลผลิตทางการเกษตร และจำหน่ายของดีอำเภอนองหงส์ ซึ่งสำหรับปี ๒๕๖๗ นี้ อำเภอนองหงส์จัดแข่งขันมัดหอมแดงลีลาและการจัดกระเช้าหอมแดง-กระเทียม จึงเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าหอมแดง กระเทียม และศิลปะในการมัดหอมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของอำเภอนองหงส์ให้เป็นที่รู้จัก และช่วยเพิ่มช่องทางการตลาด และเพิ่มมูลค่าหอมแดงอำเภอนองหงส์ในท้องตลาดให้มีความน่าสนใจ เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์หอมสะอาด

๑) การเตรียมพันธุ์ เลือกใช้พันธุ์ที่มาจากแปลงที่ไม่เป็นโรค
๒) การเตรียมดิน ถอนและเผาหอมที่เป็นโรคทิ้ง ก่อนไถพรวนดินตรวจวิเคราะห์คุณภาพดิน และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินด้วยปุ๋ยหมักไร่ละประมาณ ๕๐๐ กิโลกรัม โดยผสมเชื้อราไตรโคเดอร์มาเข้าไปด้วย หว่านให้ทั่วแปลงแล้วไถกลบ

๓) การจัดการโรคและแมลงนำสารชีวภัณฑ์เข้ามาปรับใช้ ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาผสมปุ๋ยหมักรองพื้น หรือฉีดพ่นเพื่อป้องกันโรคใช้เชื้อ BT หรือ ไวรัส NPV ฉีดพ่นเพื่อกำจัดหนอนกระทู้หอม ใช้เชื้อราบีวเวเรียและเมตาไรเซียมกำจัดแมลงศัตรูพืชใช้สารเคมีตามวิธีและปริมาณที่แนะนำ แยกฉีดพ่น ไม่ผสมสารรวมกันหลายอย่าง

๔) การจัดการด้านการเก็บเกี่ยว ใช้วิธีการเด็ดดอกหอมออกจากต้น และแกะส่วนของก้านดอกหอมออกจากหัว จะช่วยให้หอมไม่เน่าเสียง่าย

แนวทางพัฒนาการส่งเสริมพืชหอมแดง/กระเทียมอำเภอนองหงส์

๑) ผลิตหัวพันธุ์สะอาดให้ครอบคลุม เพียงพอต่อการใช้ปลูกภายในอำเภอนองหงส์ หรือสามารถจำหน่ายหัวพันธุ์สะอาดแก่เกษตรกรที่มีความต้องการได้

๒) ผลักดันการผลิต/แปรรูปผลผลิตพืชผลการเกษตรที่ใช้หอมแดงเป็นส่วนประกอบสำหรับตลาดชุมชน เช่น น้ำพริกหอมแดง หอมทอดก้วยจับญวน หอมทอดไก่ทอดหัดใหญ่ หอมแดงมะม่วง น้ำปลาหวาน

๓) ร่วมกับสถานศึกษา ศึกษา วิจัยการแปรรูปหอมแดงกิ่งสำเร็จรูปเพื่อการประกอบอาหาร เช่น หอมปั่นสำหรับอาหารจานต้ม หอมปั่นสำหรับทำอาหารจานปั่น

๔) ปรับปรุงรูปลักษณ์ กิจกรรมของงานหอมแดงแข่งเรือยาวและงานกาชาดซึ่งเป็นงานประจำปีของอำเภอนองหงส์ ให้มีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ศิลปะวัฒนธรรมการผลิตหอมแดง หอมหนองหงส์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๕) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพกลุ่มสถาบันเกษตรกรด้านการผลิตหอมแดงให้ก้าวไปสู่ ๓ สูง คือ ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และรายได้สูง โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว

๖) ผลักดันให้เกิดหมู่บ้านหอมแดง ควบคู่กับมรดกทางวัฒนธรรมศิลปะแลงปราสาทเมืองฝ้าย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของอำเภอนองหงส์

๓) การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหม

- พันธุ์หม่อน

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ เป็นหลัก มีอาชีพเสริม เป็นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้า ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อขายรังไหม เส้นไหม และใช้ทอผ้าในครัวเรือน พันธุ์หม่อนที่ปลูกส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมได้แก่ บร.๖, บร.๔, นม๖๐ มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้พันธุ์หม่อนพื้นเมือง ด้านพันธุ์ไหมจะเลี้ยงพันธุ์ไทยปรับปรุง, พันธุ์ไทยลูกผสม และลูกผสมต่างประเทศ

ตารางที่ ๒.๑๗ ข้อมูลการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมอำเภอหนองหงส์

ตำบล	จำนวนเกษตรกร (ราย)	พื้นที่ปลูกหม่อน(ไร่)		การเลี้ยงไหม		ทอผ้าไหม (ผืน/ปี)	รายได้ครัวเรือน ต่อปี (บาท)
		หม่อนใบ	หม่อนผล	แผ่น/รุ่น	รุ่น/ปี		
สระแก้ว	๑๔	๘.๒๕	๐	๔๑.๐๐	๑๗.๐๐	๑๓๑.๐๐	๓๕๙,๐๐๐.๐๐
หนองชัยศรี	๖๔	๗๖.๗๕	๐	๔๗.๕๐	๑๕๕.๐๐	๕๐๔.๐๐	๙๙๓,๒๐๐.๐๐
ห้วยหิน	๑๐๐	๙๘.๗๕	๐	๑๑๖.๕๐	๔๓๘.๐๐	๑,๐๖๕.๐๐	๑,๙๙๔,๑๐๐.๐๐
เสาดิยว	๔๕	๘๔	๐	๖๕.๗๕	๒๔๕.๐๐	๔๕๐.๐๐	๑,๗๔๘,๗๔๕.๐๐
สระทอง	๓๘	๒๓.๕	๐	๕๖.๐๐	๑๔.๐๐	๖๑๗.๐๐	๑,๒๕๓,๑๐๐.๐๐
ไทยสามัคคี	๑๗	๖.๒๕	๑	๘.๐๐	๖๔.๐๐	๕๑๒.๐๐	๘๑๐,๐๐๐.๐๐
เมืองฝ้าย	๑	๐	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๕๐.๐๐	๑๐,๐๐๐.๐๐
รวม	๒๗๙	๒๙๗.๕	๑	๓๓๔.๗๕	๙๓๓.๐๐	๓,๓๒๙.๐๐	๗,๑๖๘,๑๔๕.๐๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

- การปลูกหม่อน การปลูกหม่อนสำหรับเลี้ยงไหมจะปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ในช่วงที่ดินมีความชื้น เกษตรกรจะทำการไถตะไถแปรคราดกำจัดวัชพืช แล้วจึงลงมือปลูก เกษตรกรจำนวนน้อยที่มีการปลูกหม่อนต้นฤดูฝน เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการกำจัดวัชพืชหลังการปลูกวิธีการปลูกจะตัดหม่อนเป็นท่อนๆ ยาวประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร แล้วปักลงในแปลงปลูกหรือหม่อนชำถุงปลูกเป็นแถวห่างกันระหว่าง ๒๕-๑๐๐ เซนติเมตร ระหว่างแถว ๕๐-๐๑๕๐ เซนติเมตร หลังการปลูกแล้วจะต้องมีการกำจัดวัชพืชบ้าง ส่วนการใส่ปุ๋ยจะใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ จำนวน ๕๐-๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่แล้วแต่ความอุดมสมบูรณ์ของดินและเงินทุน ส่วนการตัดแต่งกิ่งหม่อนเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการตัดแต่งกิ่งหนัก (ตัดต่ำ) ปีละ ๑ ครั้งในช่วงเดือนเมษายน และตัดกลางปีละ ๔-๕ ครั้ง

- การเลี้ยงไหม เกษตรกรจะเลี้ยงพันธุ์ลูกผสม เพื่อจำหน่ายรัง ส่วนพันธุ์ไทยลูกผสม และพันธุ์ไทยปรับปรุงเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเส้นและทอผ้า มีทั้งการเลี้ยงไหมแบบกลุ่ม และเลี้ยงส่วนตัว โดยส่วนมากเกษตรกรจะเลี้ยงไหมปีละ ๔ รุ่น

- การทอผ้า เกษตรกรมีการทอผ้าสีพื้น ผ้ายกดอก ผ้ามัดหมี่ ผ้าย้อมสีธรรมชาติ ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ ผ้าตีนแดงการตัดเย็บผ้า ตัดเย็บกระเป๋าทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย ที่มีความสวยงามและมีเอกลักษณ์

กลุ่มทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงในอำเภอหนองหงส์ เช่น

นางบุญญา บุระวงศ์ ปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญการย้อมผ้าไหม มัดหมี่จากสีธรรมชาติ,ร้านวีรชล ผ้าไหมหนองโคลน ตำบลสระทอง อำเภอหนองหงส์ ,วิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ ตำบลสระทอง ,กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหินตำบลห้วยหิน, ร้านภูษาแก้ว ผ้าไหมทอมือลายโมเดิร์น ตำบลสระแก้ว, หมู่บ้านทอผ้า

ไหมบ้านนายาว - นาอุดม ตำบลเสาเดียว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นต้นวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญผ้าไหมดี มีดหมี่สวย ย้อมด้วยสีธรรมชาติ ที่บ้านม่วงเจริญ

การทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ ๑๐๔ หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นกิจกรรมหนึ่งของการรวมตัวของสตรีในหมู่บ้านม่วงเจริญ โดยมีนางยุ่น ใจหยุด เป็นประธานกลุ่มฯ ก่อตั้งขึ้นเมื่อก่อน ปี ๒๕๕๑ ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านม่วงเจริญส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร เวลารว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยว สตรีในหมู่บ้านก็จะนั่งทอผ้าไหมอยู่ใต้ถุนบ้าน โดยทอไว้ใช้เอง และใช้เป็นของฝากผู้เฒ่าผู้แก่ ญาติมิตร ต่อมาผู้นำชุมชนได้เล็งเห็นว่าภายในหมู่บ้านมีการทอผ้าไหมเป็นจำนวนมากจึงได้เกิดแนวความคิดที่จะรวมกลุ่มกัน และได้ตั้งชื่อว่า “กลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ” แรกเริ่มมีสมาชิกภายในกลุ่มประมาณ ๑๕ คน สมาชิกทุกคนจะทอผ้าที่บ้านของตนเอง เวลาจะนำไปจำหน่ายจะเอามารวมกันไว้ที่ทำการกลุ่มฯปัจจุบัน “กลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ” ตำบลสระทอง มีสมาชิก ๒๕ คน มีเงินฝากออมสัจจะและเงินหุ้นเป็นกองทุนหมุนเวียนอยู่กลุ่มฯ จำนวน ๔๕,๖๕๕.๑๕ บาท สมาชิกให้ความร่วมมือดีมาก ทำให้สมาชิกลดการเป็นหนี้นอกระบบได้แล้วระดับหนึ่ง เป็นการสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่สตรีในหมู่บ้าน และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ผลการดำเนินงานกลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีการพัฒนาศักยภาพกระบวนการผลิต จนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จากกระทรวงอุตสาหกรรม “กลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ” มีการทออย่างต่อเนื่อง และมียอดจำหน่ายสูงขึ้น และเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ได้รับการจัดระดับในการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับประเทศ ในระดับ ๓ ดาว อีกทั้งยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก สร้างเศรษฐกิจฐานรากและลดปัญหาการอพยพโยกย้ายแรงงาน ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบ และปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อกลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ หมู่ที่ ๖ อาจเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มต่อไปแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ : ที่ทำการกลุ่มทอผ้าไหมบ้านม่วงเจริญ หมู่ที่ ๖ ตำบลสระทอง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ ๓๑๒๔๐ โทรศัพท์ ๐๘๙-๐๑๕๑๒๗๙ นางชมพู ปาसान, นางเพ็ญศรี สุขชีพ โทรศัพท์ ๐๘๒ - ๘๗๓๘๗๓๘

สถานการณ์ผลิตและจำหน่ายหมอนไหมและผ้าทอ

การปลูกหมอน หมอนเป็นพืชที่ใช้ใบในการทำประโยชน์สำหรับเลี้ยงไหมผลิตเส้นใยทอผ้า และเนื่องจากอำเภอนองหงส์เป็นอำเภอไม่ไกลจากแหล่งผลิตชาใบหมอนที่มีแหล่งรับซื้อในจังหวัดนครราชสีมา จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกหมอนมีรายได้จากการจำหน่ายใบหมอนด้วยอีกทาง และเหตุผลจากการผลิตชาใบหมอนนั้น ต้องมีเครื่องมือเครื่องมีที่ทันสมัย ผลิตได้มาตรฐาน และมีตลาดที่แน่นอน (โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศ) จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกหมอนอำเภอนองหงส์ เลือกที่จะผลิตใบหมอนขายมากกว่าที่จะผลิตชาใบหมอนและทำตลาดด้วยตนเอง ใบหมอนที่มีคุณภาพจะมีใบหนา มีน้ำหนักดี และไม่มีสีออกแดง จึงเป็นที่ต้องการของตลาดชาใบหมอน ส่วนใบหมอนที่ตกเกรด หรือใบหมอนทั่วไป เกษตรกรจะนำไปเลี้ยงไหม ซึ่งใบหมอนที่ด้อยคุณภาพก็จะทำให้ผลิตเส้นไหมที่มีคุณภาพน้อยตามไปด้วย ด้วยเหตุผลนี้เองจึงเป็นข้อจำกัดที่มีความสำคัญสำหรับการดูแลหมอนโดยใช้สารเคมี หรือแม้แต่สารชีวภัณฑ์ ที่ต้องไม่เป็นอันตรายต่อตัวไหมที่จะนำไปหมอนไปเลี้ยงด้วย จึงต้องมีการศึกษาเรียนรู้ หรือทดลองปฏิบัติต่อไป

การทอผ้าไหม เนื่องจากช่วงเวลาที่มาตรการโควิด-๑๙ ที่ผ่านมา ประชาชนไม่สามารถจัดงานสังสรรค์ จัดงานประชุม หรือการร่วมแสดงความยินดี โดยการแต่งกายผ้าทอ หรือใช้ผ้าทอเป็นของฝากของขวัญได้ ทำให้ผู้ทอผ้าไม่สามารถผลิตผ้าทอได้ตามปกติเนื่องจากขาดเงินทุนหมุนเวียน และขาดแรงจูงใจจากการจำหน่าย รวมถึงกำลังซื้อจากผู้ค้าก็ลดลงมากเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี แต่ในระยะเวลาต่อมาที่มีการผ่อนคลายมาตรการ และนโยบายเปิดประเทศ ก็ทำให้เกิดการท่องเที่ยวและมีการใช้จ่ายเงินในห่วงโซ่อุปทานมากขึ้น มีกิจกรรมการแสดงออกทางวัฒนธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ตลาดผ้าทอกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง ผู้ทอผ้าในอำเภอนองหงส์ได้ให้ข้อมูลว่าผ้าที่ทอได้ ผ้าทอมือในพื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจำหน่ายเนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดมาก

แนวทางการพัฒนาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอดผ้าอำเภอนองหงส์

- (๑) ส่งเสริมและพัฒนาการป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูและการบำรุงการเจริญเติบโตของต้นหม่อน ด้วยแนวทางอินทรีย์และชีวภาพที่ไม่เป็นอันตรายต่อตัวไหม
- (๒) ส่งเสริมการปลูกต้นไหมเพื่อนำส่วนต่างๆ มาเป็นแหล่งให้กำเนิดสีย้อมผ้าตามธรรมชาติ และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ด้านการย้อมผ้าสีธรรมชาติต่อไป
- (๓) ผลักดันให้ผลิตและสวมใส่ผ้าลายอัตลักษณ์ ผ้าสีอัตลักษณ์
- (๔) ส่งเสริมตลาดผ้าชุมชน เช่น การออกร้านจำหน่ายผ้าเมื่อมีการประชุม หรืองานสำคัญต่างๆ ที่มีผู้ร่วมงานจำนวนมาก

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

อำเภอนองหงส์มีพื้นที่ปลูกข้าวทุกตำบล โดยพื้นที่บริเวณกลางอำเภอมักมีลักษณะเป็นที่ลุ่ม ปลูกข้าวได้ผลดี ส่วนบริเวณขอบทางทิศตะวันออกและตะวันตกของอำเภอ เป็นพื้นที่ดอน แห้งแล้ง เกษตรกรมักปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง ตำบลที่มีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยโรงงานมาก ได้แก่ตำบลห้วยหิน และตำบลเสาเดียว ตำบลที่มีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังมาก ได้แก่ ตำบลเมืองฝ้าย ไทยสามัคคี และตำบลห้วยหินลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

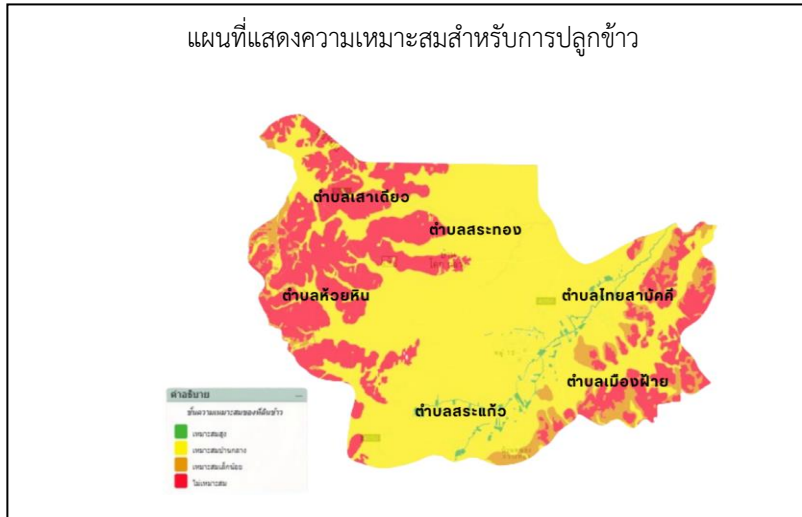
(๑) เขตความเหมาะสมข้าว

อำเภอนองหงส์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๙๕,๔๘๙ ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) มีจำนวน ๒,๔๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๗ ส่วนพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) นั้นมีจำนวน ๑๒๕,๒๔๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๗, พื้นที่ที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๒,๙๕๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๖๓ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม(N) จำนวน ๕๔,๗๙๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๓ ตามลำดับ

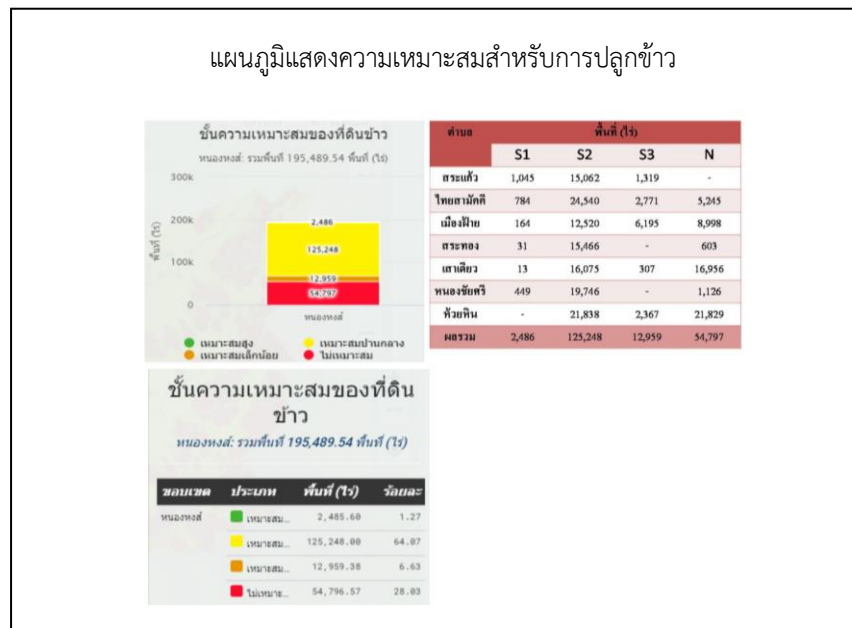
ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๙๕,๔๘๙ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอนองหงส์	๒,๔๘๖	๑๒๕,๒๔๘	๑๒,๙๕๙	๕๔,๗๙๗	๑๙๕,๔๘๙
สระแก้ว	๑,๐๔๕	๑๕,๐๖๒	๑,๓๑๙	-	๑๗,๔๒๖
ไทยสามัคคี	๗๘๔	๒๔,๕๕๐	๒,๗๗๑	๕,๒๔๕	๓๓,๓๕๐
เมืองฝ้าย	๑๖๔	๑๒,๕๒๐	๖,๑๙๕	๘,๙๙๘	๒๗,๘๗๗
สระทอง	๓๑	๑๕,๔๖๖	-	๖๐๓	๑๖,๑๐๐
เสาเดียว	๑๓	๑๖,๐๗๕	๓๐๗	๑๖,๙๕๖	๓๓,๓๕๑
หนองชัยศรี	๔๔๙	๑๙,๗๔๖	-	๑,๑๒๖	๒๑,๓๒๑
ห้วยหิน	-	๒๑,๘๓๘	๒,๓๖๗	๒๑,๘๒๙	๔๖,๐๓๔

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๒๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับข้าว อำเภอนองหงส์ (ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

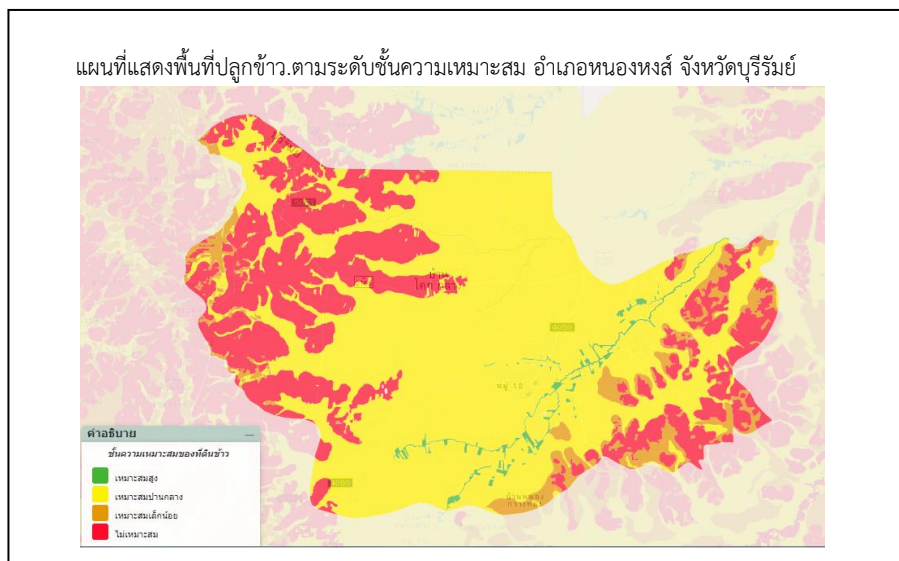
(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอนองหงส์ มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๗,๒๙๓ ไร่ มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน ๘๘,๑๕๑ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดที่ตำบลไทยสามัคคี พื้นที่ ๒๒,๓๐๖ ไร่ รองมาคือตำบลเมืองมัย ๑๗,๔๕๑ ไร่ ตำบลสระแก้ว ๑๑,๑๗๓ ไร่ ตำบลห้วยหิน ๑๑,๔๖๐ ไร่ ตำบลหนองชัยศรี ๑๐,๑๕๗ ไร่ ตำบลสระทอง ๙,๓๘๐ ไร่ และตำบลเสาดิย ๖,๒๒๔ ไร่ ตามลำดับ

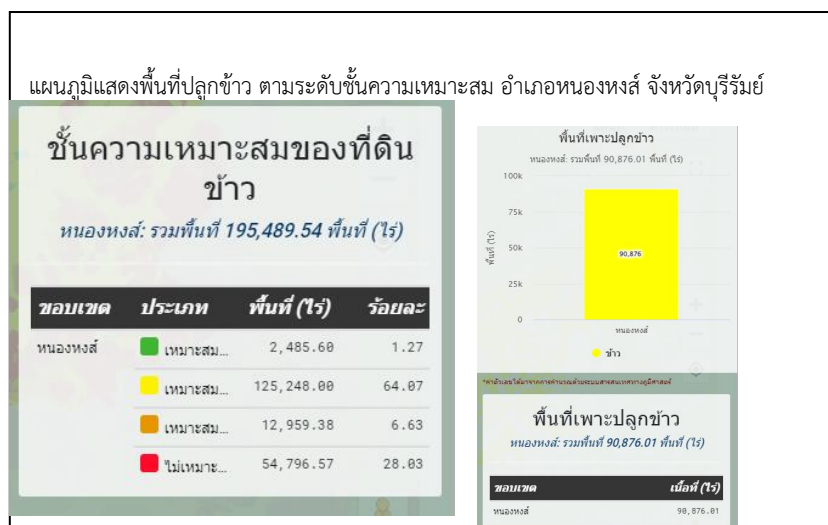
ตารางที่ ๒.๑๙ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์

อำเภอ/ตำบล	บันทึก(รวม)			บันทึกจาก ทบก			บันทึกจาก farmbook			จัดชุดตรวจสอบ			ผ่านการตรวจสอบ		
	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)
หนองหงส์	7,293	10,864	88,151.19	2,465	3,620	29,929.71	5,079	7,238	58,159.03	7,293	10,864	88,151.19	7,267	10,818	87,831.28
สระแก้ว	869	1,331	11,173.01	111	126	1,062.50	796	1,205	10,110.51	869	1,331	11,173.01	869	1,330	11,171.01
ห้วยหิน	1,192	1,590	11,460.27	127	155	1,102.50	1,096	1,435	10,357.77	1,192	1,590	11,460.27	1,183	1,576	11,367.27
ไทยสามัคคี	1,662	2,457	22,306.40	369	517	4,764.75	1,338	1,939	17,538.16	1,662	2,457	22,306.40	1,649	2,435	22,132.24
หนองชัยศรี	895	1,328	10,157.09	731	1,080	8,341.69	180	246	1,785.45	895	1,328	10,157.09	895	1,328	10,157.09
เสาเดียว	820	1,034	6,224.25	80	92	496.75	766	942	5,727.50	820	1,034	6,224.25	817	1,031	6,211.50
เมืองฝ้าย	1,308	2,053	17,450.55	939	1,476	12,702.78	402	576	4,735.77	1,308	2,053	17,450.55	1,306	2,049	17,423.55
สระทอง	720	1,071	9,379.62	138	174	1,458.75	613	895	7,903.87	720	1,071	9,379.62	719	1,069	9,368.62

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th/farmer/report>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๔ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๒๕ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map online, พ.ศ.๒๕๖๘)

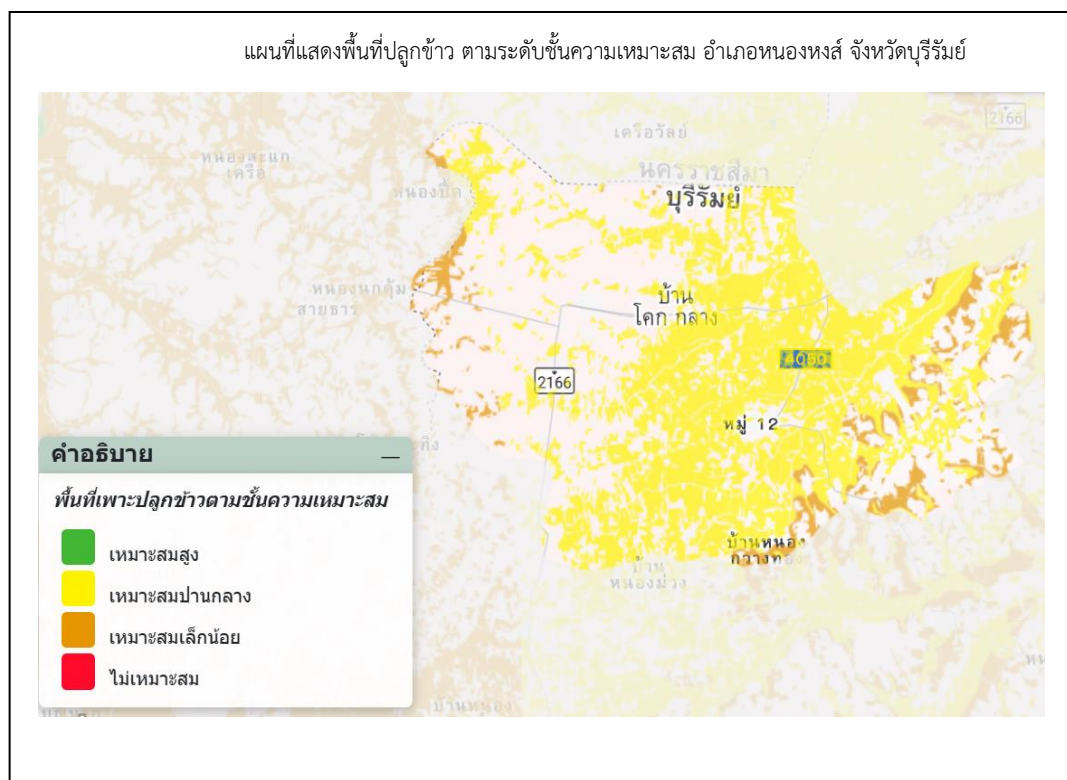
(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ปลูก ๘๘,๑๕๑ ไร่ ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๙๐,๘๕๒ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๗๙,๗๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๘ พื้นที่ที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๑,๐๘๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒

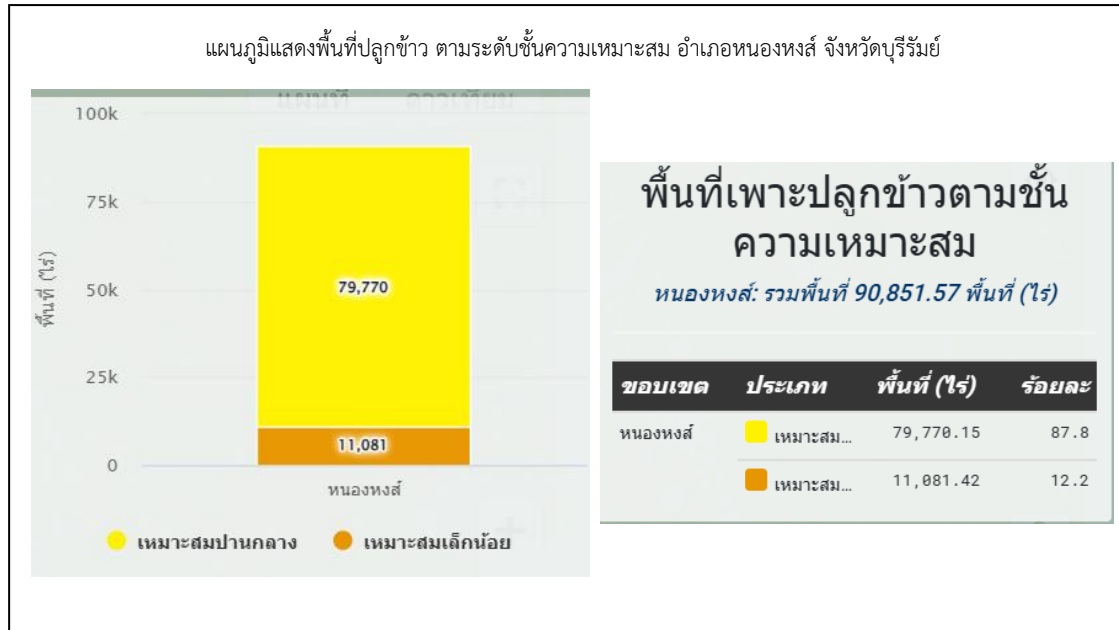
ตารางที่ ๒.๒๐ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๙๐,๘๕๒ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์		๗๙,๗๗๑	๑๑,๐๘๑		๙๐,๘๕๒
สระแก้ว		๑๐,๗๖๙	๘๑๓	-	๑๑,๕๘๒
ไทยสามัคคี	-	๑๘,๙๔๒	๒,๔๖๙	-	๒๑,๔๑๑
เมืองฝ้าย	-	๙,๐๘๗	๕,๑๓๐	-	๑๔,๒๑๗
สระทอง	-	๑๑,๒๔๑	-	-	๑๑,๒๔๑
เสาเดียว	-	๗,๑๙๘	๓๐๒	-	๗,๕๐๐
หนองชัยศรี	-	๑๒,๙๘๙		-	๑๒,๙๘๙
ห้วยหิน	-	๙,๕๔๕	๒,๓๖๗	-	๑๑,๙๑๒

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๖ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๒๗ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ (ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๘๘,๑๕๑ ไร่ ๗,๒๙๓ ไร่ ๗,๒๙๓ ไร่ ๗,๒๙๓ ไร่ โดยมีการปลูกข้าวมากตำบลไทยสามัคคี จำนวน ๒๒,๓๐๖ ไร่ จำนวน ๑,๖๖๒ ไร่ ๑,๖๖๒ ไร่ ๑,๖๖๒ ไร่ รองลงมาคือตำบลเมืองฝ้าย จำนวน ๑๗,๔๕๑ ไร่ ๑,๓๐๘ ไร่ ๑,๓๐๘ ไร่ และตำบลห้วยหิน จำนวน ๑๑,๔๖๐ ไร่ ๑,๑๙๒ ไร่ ๑,๑๙๒ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๒๑ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต(ตัน)
รวมอำเภอ	๗,๒๙๓	๘๘,๑๕๑	๘๘,๑๕๑	๔๒,๒๔๓.๙๗
สระแก้ว	๘๖๙	๑๑,๑๗๓	๑๑,๑๗๓	๕,๓๒๙.๕๐
ห้วยหิน	๑,๑๙๒	๑๑,๔๖๐	๑๑,๔๖๐	๕,๘๔๔.๖๐
ไทยสามัคคี	๑,๖๖๒	๒๒,๓๐๖	๒๒,๓๐๖	๑๐,๓๗๒.๐๐
หนองชัยศรี	๘๙๕	๑๐,๑๕๗	๑๐,๑๕๗	๕,๒๘๒.๐๐
เสาดิยาว	๘๒๐	๖,๒๒๔	๖,๒๒๔	๓,๑๑๒.๐๐
เมืองฝ้าย	๑,๓๐๘	๑๗,๔๕๑	๑๗,๔๕๑	๗,๕๓๘.๘๓
สระทอง	๗๒๐	๙,๓๘๐	๙,๓๘๐	๔,๗๖๕.๐๔

ที่มา: ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร <https://production.doae.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีการนำเครื่องมือ และเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีกระบวนการตรวจสอบโดยสังคมด้วยการประชาสัมพันธ์เพาะปลูก

ระดับหมู่บ้าน มีการนำเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ขึ้นทะเบียนและตรวจสอบข้อมูล ได้แก่ การใช้เครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS การใช้แอปพลิเคชันจับพิกัด GPS การใช้แอปพลิเคชันวาดขอบเขตแปลง วัดขนาดพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจาก GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application

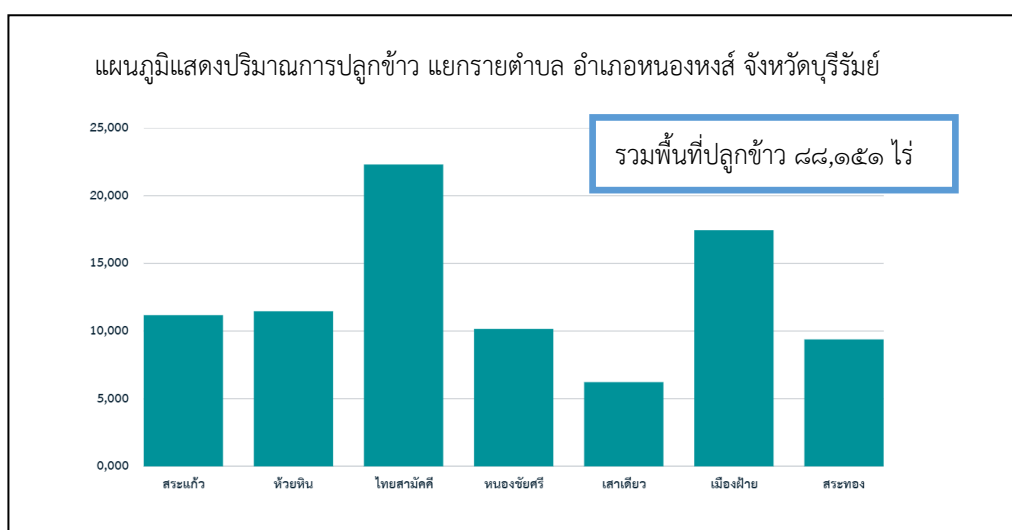
เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา ทำให้ข้อมูลการปลูกข้าวของอำเภอหนองหงส์จึงมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเป็นลำดับอันจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นลำดับด้วย ผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ยจากข้อมูลพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๘๘,๑๕๑ ไร่ ในปี ๒๕๖๗ สำหรับพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีผลผลิตที่เก็บ ผลผลิตเฉลี่ยตามการสุ่มวัดผลผลิตข้าวของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๗ กำหนดให้ข้าวเปลือกหอมมะลิมีผลผลิตเฉลี่ยที่ ๔๘๗ กิโลกรัมต่อไร่

ดังนั้นประมาณการผลผลิตเฉลี่ยอำเภอหนองหงส์มี ๘๘,๑๕๑ ไร่ x ๔๘๗ กิโลกรัม = ๔๒,๙๒๙,๕๓๗ กิโลกรัม หรือประมาณ ๔๒,๙๒๙.๕๓๗ ตัน ซึ่งในปีนี้อาณาเขตที่เกษตรกรขายได้ ๑๒ บาท/กิโลกรัม จึงคิดเป็นมูลค่าจากการผลิตข้าวปี ๒๕๖๗ ประมาณ ๕๑๕,๑๕๔,๔๔๔ บาท

ตารางที่ ๒.๒๒ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)
ข้าว	๗,๒๙๓	๘๘,๑๕๑	๔๒,๙๒๙,๕๓๗	๔๘๗	๑๒.๐๐
- ข้าวนาปี	๗,๒๙๓	๘๘,๑๕๑	๔๒,๙๒๙,๕๓๗	๔๘๗	๑๒.๐๐
- ข้าวนาปรัง	-	-	-	-	-

ที่มา :ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร <https://production.doae.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๒๘ แสดงปริมาณการปลูกข้าว แยกรายตำบล อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์)

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าว

สถานการณ์การผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์ ในปี ๒๕๖๗ เนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ฝนทิ้งช่วง ทำให้เกษตรกรเพาะปลูกข้าวได้ยากมาก ทั้งความลำบากอันเกิดจากเครื่องจักรกลไม่สามารถลงเตรียมดินได้เนื่องจากดินที่มีความหล่มมาก ความยากลำบากในการหว่านข้าว ที่ประสบกับจังหวะที่ฝนตกลงมาท่วมขังเมล็ดข้าวหว่านใหม่ทำให้ข้าวเสียหาย ความยากลำบากในการระบายน้ำออกจากแปลงนาข้าวเพื่อไม่ให้ท่วมขังข้าว หน้าข้าว เมื่อข้าวเจริญเติบโตแล้วยังประสบกับน้ำที่ไหลบ่าตามทุ่ง บางพื้นที่ท่วมขังเป็นเวลานาน นอกจากนี้ลำต้นข้าวที่แช่อยู่ในน้ำเป็นเวลานานอันเนื่องจากไม่สามารถระบายน้ำออกไปจากนาได้ ทำให้ต้นข้าวบางพื้นที่อ่อนแอ ประสบโรคขอบใบแห้ง บางพื้นที่เป็นโรคใบไหม้ ซึ่งมีให้เห็นอยู่ประปราย การดูแลก็พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนด้านปุ๋ยเคมีสูง แต่เนื่องจากปีนี้เป็นปีที่มีน้ำมาก ข้าวจึงมีความงามโดยธรรมชาติ จึงทำให้เกษตรกรไม่ต้องสิ้นเปลืองใส่ปุ๋ยเต็มกำลังเหมือนปีอื่นๆ และเมื่อเข้าสู่ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตกลับพบว่าฝนยังตกหนัก น้ำในนายังไม่แห้ง ข้าวบางแปลงสุกแก่ไม่สม่ำเสมอ อีกทั้งฝนยังมีก้อนไถหรือรอยหล่มจากเมื่อช่วงเตรียมดินที่หล่มทุกเล จึงทำให้รถเกี่ยววนวดข้าวทำงานยากลำบาก ใช้เวลาเกี่ยวมากกว่าปกติ ผู้รับจ้างหลายรายรถเกี่ยววนวดข้าวเสียต้องทำการซ่อม และรถเกี่ยววนวดข้าวทางไกลอีกหลายรายไม่สามารถเดินทางมารับเกี่ยวข้าวได้เนื่องจากมีความเสี่ยงหลายด้าน ทำให้รถเกี่ยวที่มีให้บริการไม่ทัน เกษตรกรหลายรายจึงเลือกที่จะเกี่ยวมือหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรที่เก็บเกี่ยวข้าวล่าช้าขึ้น ยังประสบปัญหาฝนตกตกลงมาใส่ข้าวที่กำลังตากอยู่อีกด้วย

พื้นที่อำเภอหนองหงส์เป็นที่ราบลุ่มที่ค่อนข้างสูง เกษตรกรจึงประสบปัญหาน้ำท่วมข้าวเสียหาย (จนไม่สามารถฟื้นฟูได้) จำนวนน้อยมาก และผลผลิตข้าวส่วนใหญ่ของอำเภอดีกว่าหลายๆ ปีที่ผ่านมา ซึ่งในปีนี้อาชีพปลูกข้าวเปลือกในท้องตลาดก็ค่อนข้างดี ถึงแม้เกษตรกรจะมีต้นทุนการผลิตที่สูงมาก เหน็ดเหนื่อยในการดูแลข้าวมากกว่าทุกๆ ปี (ปีนี้ทำนาอย่างมาก) แต่เกษตรกรอำเภอหนองหงส์ส่วนใหญ่ก็มีผลผลิตเป็นที่น่าสนใจ และได้รับการสนับสนุนเงินช่วยเหลือโครงการสนับสนุนค่าบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพผลผลิตเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี ๒๕๖๗/๖๘ เป็นทุนสำหรับพัฒนาคุณภาพการผลิตในฤดูกาลต่อไป

เทคโนโลยีทางการเกษตรของผู้ปลูกข้าว นอกจากการไม่เผาฟาง โดยการเก็บฟางข้าว (อัดฟาง) สำหรับใช้เลี้ยงปศุสัตว์ และใช้คลุมโคนต้นพืชแล้วเกษตรกรยังสนใจการใช้ฟางข้าวเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดินในไร่นา เช่น การหมักฟางข้าว การไถกลบฟางข้าว เพื่อให้ย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยให้กับต้นข้าวโดยตรง จึงได้ศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีการหมักฟาง การย่อยฟางข้าว ที่สามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้ อีกทั้งสถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกปอเทืองสำหรับปรับปรุงบำรุงดินและจำหน่ายเมล็ด ทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงดินอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ในอำเภอหนองหงส์ได้รับการสนับสนุนโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่สำหรับนาข้าว จำนวน ๒ แปลง จึงช่วยสนับสนุนให้เกิดการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรสร้างมูลค่าสินค้า และลดต้นทุนการผลิตได้เป็นอย่างดี

ระยะเวลาที่ผ่านมาเกษตรกรมีการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายมีพิษตกค้างอยู่หลายชนิดในเวลาต่อมาเมื่อเกษตรกรได้รับความรู้ และได้รับการแนะนำให้ทราบถึงโทษของสารเคมีและแนวทางในการปลูกพืชให้ปลอดภัยจากสารพิษ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรลดการใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้น เช่น เกษตรกรให้ความสนใจในการตัดใบข้าวเพื่อลดผลกระทบจากวัชพืช มีการไถกลบตอซังฟางข้าวเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่อินทรีย์ มีการหว่านพืชปุ๋ยสดบำรุงดิน โดยเฉพาะปอเทือง เกษตรกรได้รับการติดต่อให้ปลูกปอเทืองจำหน่ายให้สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ มีพื้นที่ปลูกกว่า ๒๐๐ ไร่ นอกจากนี้เกษตรกรยังเริ่มมีการผลิตปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ โดยเฉพาะน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง สำหรับใช้เอง

การสร้างมาตรฐานการผลิตข้าว อำเภอหนองหงส์มีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐาน ยาวนานต่อเนื่องกว่า ๑๐ ปี ได้แก่ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านหนองชัยศรี ตำบลหนองชัยศรี ที่รู้จักกันในนามนายประเสริฐ สมการณ ผู้ที่ทำชื่อเสียงให้แก่ศูนย์ข้าวฯ และแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรอง

มาตรฐานของอำเภอหนองหงส์ในเวลาต่อมา ซึ่งปัจจุบันได้จำหน่ายข้าวให้กับศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบุรีรัมย์เช่นเดียวกัน คือศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านหนองบัวคำ ตำบลไทยสามัคคีนำโดยนายปรีมี ชาติมนตรี

(๑) การใช้ข้าวพันธุ์ดี

- สายพันธุ์ข้าวเจ้า ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕ ในพื้นที่อำเภอหนองหงส์นั้น ได้มาจากการผลิตที่มีศักยภาพของกลุ่มแปลงใหญ่ ผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อจำหน่ายให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา นอกจากนี้เกษตรกรในพื้นที่ยังได้เข้าร่วมโครงการ เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์ ส่งผลให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพต้านแข็งแรงปราศจากโรคพืชและแมลง ในส่วนของเมล็ดพันธุ์สายพันธุ์อื่นอันได้แก่ กข.๑๕ (นาปี) ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐ เกษตรกรในพื้นที่จะคัดเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพที่สุดจากแปลงของตนเองที่ผลิตในฤดูกาลก่อนหน้า และยังซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพจากร้านการเกษตรในพื้นที่ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว

อัตราค่าจ้างและราคาเมล็ดพันธุ์

- รถไถเดินตาม และรถแทรกเตอร์ ค่าจ้างไร่ไถะไถแปร ๕๐๐ บาทต่อไร่ รถเกี่ยวนาข้าว ค่าจ้างไร่ละ ๘๐๐ บาท

- เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖, ข้าวเจ้ามะลิ ๑๐๕, ข้าวเจ้ากข. ๑๕ ราคากระสอบละ ๕๒๕ บาทราคา กิโลกรัมละ ๒๑ บาท ข้าวเจ้าแตก ราคา กิโลกรัมละ ๒๐ บาท

(๒) การเตรียมดิน

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

- หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว
- เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ
- ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้มาหว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่

- เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะ)

หากเกษตรกรเตรียมแปลงสำหรับนาหยอด ให้ไถ โรตารีดดินมีความร่วนซุยแล้วจึงหยอด โดยมากสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ โดยเฉพาะสมาชิกศูนย์ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนจะเพาะปลูกพืชโดยการหยอดข้าวเป็นส่วนใหญ่ เพราะใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีน้อย การเจริญเติบโตดี การแตกกอสูง และที่สำคัญทำให้ง่ายต่อการตัดพันธุ์ปน

(๓) การปลูกข้าว

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูกกรณีนาดำ

- แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวนาน ๓๐นาที่บางคนแช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำที่ละลายไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันโรคจากเชื้อรา และกระตุ้นการเจริญเติบโต

- นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่

- ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ)
- เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วน เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

- ดูและระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐-๒๕วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

- วิธีปลูก ปลูกโดยวิธีปักดำและหว่าน เกษตรกรบางรายใช้วิธีการปลูกโดยการหยอดเมล็ด

(๔) ระบบการให้น้ำ

การปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอนองหงส์ ระบบการให้น้ำมาจากน้ำฝนตามธรรมชาติ

(๕) การดูแลรักษาข้าว

- การเตรียมดิน เตรียมดินอย่างประณีตไถ เพื่อกำจัดวัชพืช และตากดินด้วยแสงแดดเพื่อฆ่าเชื้อสาเหตุโรคพืชที่อยู่ในดิน

- การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมและมีคุณภาพดี

- การควบคุมระดับน้ำ ใช้ได้เฉพาะในข้าวนาเท่านั้น การควบคุมระดับน้ำในนาจะควบคุมวัชพืชขณะที่มีขนาดเล็กอยู่ใต้ผิวน้ำ แต่ไม่สามารถควบคุมวัชพืชที่สูงพ้นผิวน้ำ การควบคุมวัชพืชวิธีนี้ต้องมีการเตรียมดินให้มีความราบเรียบสม่ำเสมอให้มากที่สุด เพราะจะทำให้ระดับความลึกของน้ำในแปลงนาเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน หากผิวดินไม่ราบเรียบเสมอกันจะทำให้บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึงหรือไหลผ่านผิวน้ำมีวัชพืชขึ้นแข่งขันแย่งแสงแดด น้ำ และธาตุอาหารในดินไป เนื่องจากวัชพืชโดยทั่วไปมักมีการเจริญเติบโตได้รวดเร็วทั้งทางรากและลำต้น

- การใช้แรงงานกำจัดวัชพืช เช่น การถอน และใช้สารเคมี

(๖) การใส่ปุ๋ย

- การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สูตร ๑๖-๒๐-๐, สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้องและมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วนปุ๋ยคอกจะมีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้าเพื่อใช้ในนาข้าวเพิ่มแร่ธาตุไนโตรเจนอีกด้วย

(๗) การเก็บเกี่ยว

- ส่วนใหญ่ใช้รถเกี่ยวข้าว โดยมีทั้งรถเกี่ยวข้าวรับจ้างในชุมชน และเป็นผู้รับจ้างที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด ค่าจ้างเฉลี่ยประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ บาท/ไร่

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- เนื่องจากในพื้นที่อำเภอนองหงส์ มีการทำปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงวัว ควาย นอกจากเกษตรกรจะนิยมปลูกพืชหลังนา ดังนั้นหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว เกษตรกรเกษตรกรในพื้นที่จะ นำรถแทรกเตอร์ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับอัดฟาง เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ และคลุมแปลงผักในฤดูแล้ง หลังจากอัดฟางแล้วเสร็จเกษตรกรในพื้นที่จะไถกลบตอซังและหว่านปุ๋ยหมักแห้ง เพื่อใช้เตรียมดินและบำรุงดิน ในฤดูกาลถัดไป หรือการเพาะปลูกพืชรอบต่อไป

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลง

การใช้สารสกัดจากสมุนไพรสำเร็จรูป เช่น สารสกัดจากสะเดา เพื่อใช้ป้องกันกำจัดหนอนกอข้าว น้ำส้มควันไม้ เพื่อช่วยลดโรคพืชและไล่แมลง

การใช้ไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันกำจัดโรคข้าวที่เกิดจากเชื้อรา

การใช้บิวเวอร์เรีย เพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช เป็นต้น

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					←	△	→				▽	→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒.๒๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

ตารางที่ ๒.๒๓ ตารางกิจกรรมการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาภายหลังการเกี่ยวข้าว เสร็จเรียบร้อยแล้วให้เหลือตอซังข้าวไว้ หรือนำปุ๋ยหมักแห้งไปขยาย ๒๔ ชั่วโมงใน อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลง แล้วทำการไถกลับ												
๒. หว่านปุ๋ยหมักแห้งหลังจากฝนตก ครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ใน กรณีที่ไม่สามารถหว่านตาม กำหนดเวลาในช่วงแรกได้)												
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่น ใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลับ (น้ำหมัก ชีวภาพ ๒ ขอนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ ขอนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)												
๔. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ												
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีก ครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐ วัน												
๕. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียม จัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ในฤดูกาล เพาะปลูกต่อไป												

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิตข้าว

อำเภอหนองหงส์ มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยพื้นที่เขตอำเภอหนองหงส์เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ทั้งหมด มีความเสี่ยงภัยแล้งในระดับปานกลาง (กรมชลประทาน, ๒๕๖๑) มีต้นทุนการผลิตข้าว เป็นเงิน ๕,๔๖๕ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒.๒๔ ข้อมูลต้นทุนการผลิตข้าว

รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
	จำนวน	บาทต่อไร่	จำนวน	บาทต่อไร่	
ไถดะ (ห่าง๑-๒สัปดาห์)	-	-	๒ ครั้ง	๕๐๐	
ปักโรตารี	-	-	๑ ครั้ง	๒๕๐	
พันธุ์ข้าว	-	-	๒๕ กิโลกรัม	๖๒๕	
ปลูก	-	-	๑ ครั้ง	๓๖๐	
ยาคุมวัชพืช	-	-	-	๓๓๐	
ปุ๋ย	-	-	๒ ครั้ง	๗๐๐	
ค่าแรง	-	-	๔ ครั้ง	๒๕๐	
รายการ	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
	จำนวน	บาทต่อไร่	จำนวน	บาทต่อไร่	
สูบน้ำ ๒ ครั้ง	-	-	๒ ครั้ง	๑๐๐	
เก็บเกี่ยวโรละ	-	-	๑ ครั้ง	๖๕๐	
บรรทุก	-	-	๑ ครั้ง	๑๐๐	
ค่าเช่า	-	-	-	๑,๕๐๐	
อื่นๆ	-	-	-	๑๐๐	
รวม	-	-		๕,๔๖๕	

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

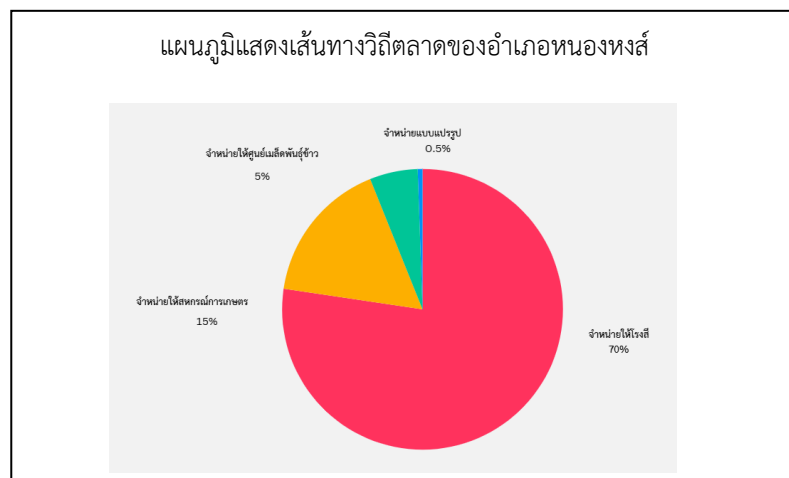
สถานการณ์ราคาข้าวเปลือกปี ๒๕๖๗ โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับผลกระทบข้าวน้ำท่วมและภัยแล้ง ผลผลิตเสียหาย หรือลดลงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกในปี ๒๕๖๗ สูงขึ้นกว่าปี ๒๕๖๖ เล็กน้อย สำหรับสถานการณ์การตลาดในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๗ การจำหน่ายข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ โดยส่วนมากจะจำหน่ายใน ๓ รูปแบบคือ จำหน่ายให้แก่โรงสีข้าวในพื้นที่ จำหน่ายให้เกษตรกรที่ต้องการเมล็ดพันธุ์คุณภาพเพื่อใช้ปลูกในฤดูถัดไป และจำหน่ายให้หน่วยงานภาครัฐ คือ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดนครราชสีมา

(๑) วิธีการตลาด

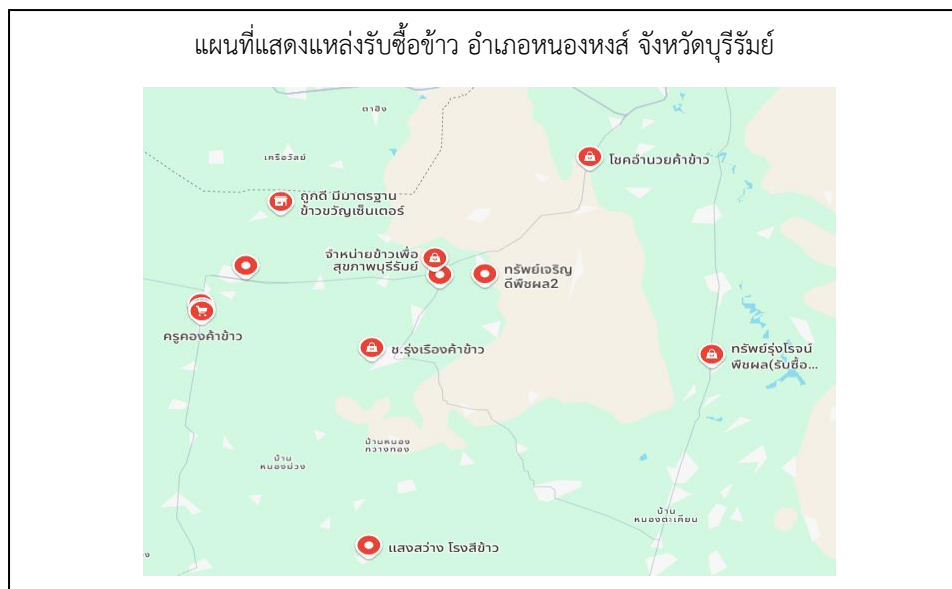
เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีการจำหน่ายข้าวแบบวิธีดั้งเดิม และปรับตัวเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้แก่

- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๗๐ เป็นเกษตรกรกลุ่มที่ยังใช้วิธีการตลาดแบบดั้งเดิม คือ หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตจะจำหน่ายผลผลิตสดให้กับโรงสีในพื้นที่ ซึ่งราคาจะไม่ค่อยดีนัก เนื่องจากข้าวมีความชื้นสูง ทำให้ขายได้ราคาน้อยกว่าข้าวแห้ง และในช่วงการขายนั้นเป็นฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตพร้อมกัน ส่งผลให้ปริมาณข้าวในตลาดมีมากราคาจึงถูก ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๒-๑๓ บาท นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่เก็บผลผลิตแห้งไว้จำหน่าย ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๔-๑๗ บาท

- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๑๕ เป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร จะจำหน่ายข้าวเปลือกให้กับสหกรณ์ ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๓-๑๕ บาทต่อกิโลกรัม
- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๕ เป็นเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ ที่มีการผลิตข้าวแบบ ประณีต ผลผลิตข้าวต่อไร่สูง เกษตรกรกลุ่มนี้จะจำหน่ายผลผลิตข้าวให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ๒ แห่ง คือ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดบุรีรัมย์ และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกในรูปแบบ เมล็ดพันธุ์แห้ง ราคาจำหน่ายจะสูงกว่าท้องตลาด เนื่องจากจำหน่ายเพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์ราคาจำหน่ายประมาณ ๑๘- ๑๙ บาทต่อกิโลกรัม
- เกษตรกรประมาณร้อยละ ๐.๕ เป็นเกษตรกรที่มีการปรับตัวและพัฒนาคุณภาพข้าว ได้แก่ เกษตรกร กลุ่มที่เป็น Smart farmer และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่มีการแปรรูปข้าวเป็นข้าวสาร และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีการผลิตข้าวที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ได้แก่ GAP และข้าวอินทรีย์ ราคาจำหน่ายประมาณ ๔๐-๖๐ บาทต่อกิโลกรัม

ภาพที่ ๒.๓๐ แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์)

ภาพที่ ๒.๓๑ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: <https://www.google.com/maps>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ในอำเภอหนองหงส์มีจำนวน ๑ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นายประเสริฐ สมการณ ศวก.สินค้าข้าว ตำบลหนองชัยศรี มีการปลูกข้าวหอมมะลิแปลงพันธุ์สะอาดที่ประสบผลสำเร็จ คือ มีเทคนิคในการปลูกที่สำคัญคือความบริสุทธิ์ของพันธุ์ คุณภาพของพันธุ์ การใช้พันธุ์ที่ส่งเสริม เช่น พันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ที่มีการคัดพันธุ์จากสถาบันที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์ขยายและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว, ศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีคุณสมบัติผู้ทำแปลงพันธุ์ที่มีความซื่อสัตย์ มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและป้องกันกำจัดโรค การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินอยู่เสมอ สามารถเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรด้านการผลิตพันธุ์ข้าวในพื้นที่เป็นอย่างดี

๑.๔.๒ ชนิดสินค้าอ้อย

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

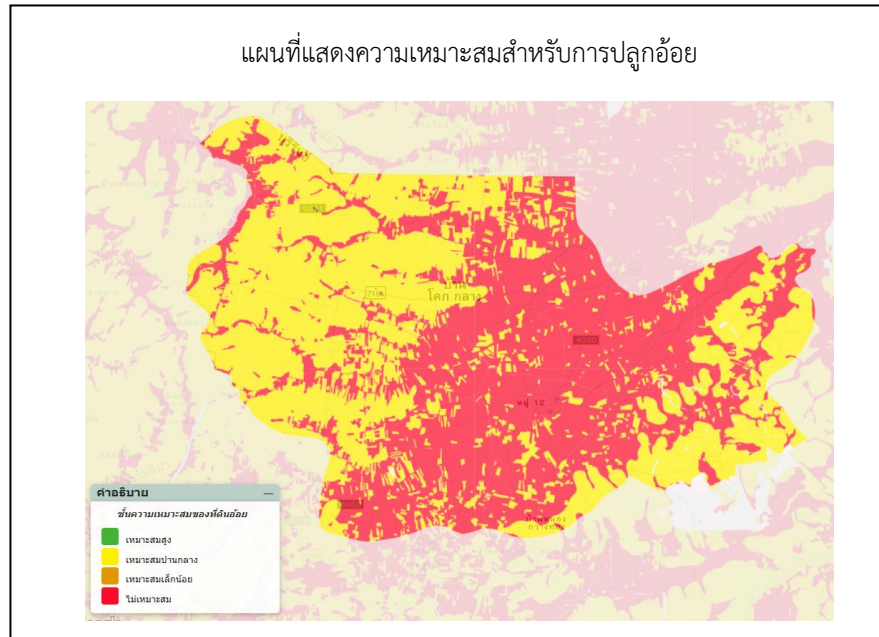
(๑) เขตความเหมาะสมอ้อย

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับปลูกอ้อย ๑๙๔,๕๙๓.๘๔ ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) ทั้งหมด จำนวน ๙๖,๗๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๗๔ เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๙๗,๘๐๙.๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒๖

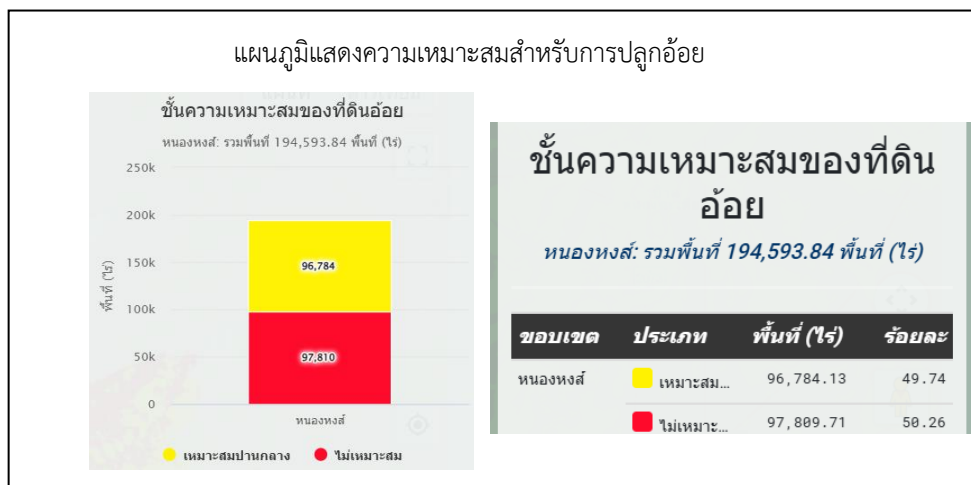
ตารางที่ ๒.๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๙๔,๕๙๓.๘๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	-	๙๖,๗๘๔.๑๓		๙๗,๘๐๙.๗๑	๑๙๔,๕๙๓.๘๔
สระแก้ว	-	๓,๗๘๑.๑๔	-	๑๓,๖๙๗.๒๐	๑๗,๔๗๘.๓๔
ไทยสามัคคี	-	๙,๘๓๑.๔๗	-	๒๓,๔๕๑.๐๐	๓๓,๒๘๒.๔๗
เมืองฝ้าย	-	๑๔,๘๐๔.๒๐	-	๑๒,๒๘๑.๙๐	๒๗,๐๘๖.๑๐
สระทอง	-	๓,๕๙๔.๗๖	-	๑๒,๕๐๑.๕๐	๑๖,๐๙๖.๒๖
เสาเดียว	-	๒๕,๘๕๓.๔๐	-	๗,๔๙๗.๒๑	๓๓,๓๕๐.๖๑
หนองชัยศรี	-	๕,๖๗๙.๕๖	-	๑๕,๕๙๙.๔๐	๒๑,๒๗๘.๙๖
ห้วยหิน	-	๓๓,๒๓๙.๖๐	-	๑๒,๗๘๑.๕๐	๔๖,๐๒๑.๑๐

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อย อำเภอนองหงส์ (ที่มา : Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๓๓ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับอ้อย อำเภอนองหงส์ (ที่มา : Agri-map online, ๒๕๖๘)

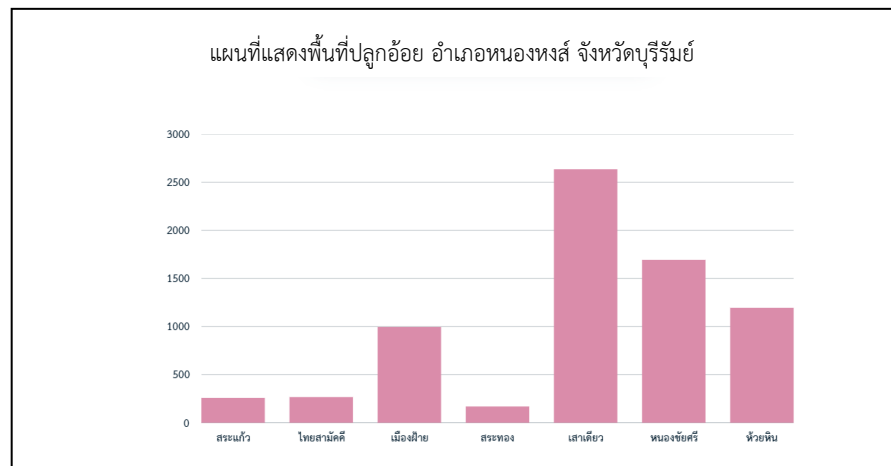
(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอนองหงส์ มีพื้นที่ปลูกอ้อยจำนวน ๖๙๘ ครัวเรือน มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน ๗,๒๑๗ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดที่ตำบลเสาเดียว พื้นที่ ๒,๖๓๖ ไร่ รองมาคือตำบลหนองชัยศรี ๑,๖๙๔ ไร่ ตำบลห้วยหิน ๑,๑๙๓.๕๙ ไร่ ตำบลเมืองฝ้าย ๙๙๖.๗๕ ไร่ ตำบลไทยสามัคคี ๒๖๗.๕๐ ไร่ ตำบลสระแก้ว ๒๕๙ ไร่ และตำบลสระทอง ๑๖๙.๗๕ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๒๖ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอหนองหงส์

ลำดับ	ภาค/จังหวัด/อำเภอ	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก	พื้นที่เก็บเกี่ยว
	รวมทั้งอำเภอ	698	7,217.06	7,217.06
	หนองหงส์	698	7,217.06	7,217.06
1	สระแก้ว	24	259.00	259.00
2	ห้วยหิน	100	1,193.59	1,193.59
3	ไทยสามัคคี	31	267.50	267.50
4	หนองชัยศรี	209	1,694.10	1,694.10
5	เสาดิยาว	214	2,636.37	2,636.37
6	เมืองฝ้าย	108	996.75	996.75
7	สระทอง	16	169.75	169.75

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th/farmer/report>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓๔ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘)

(๓) พื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม

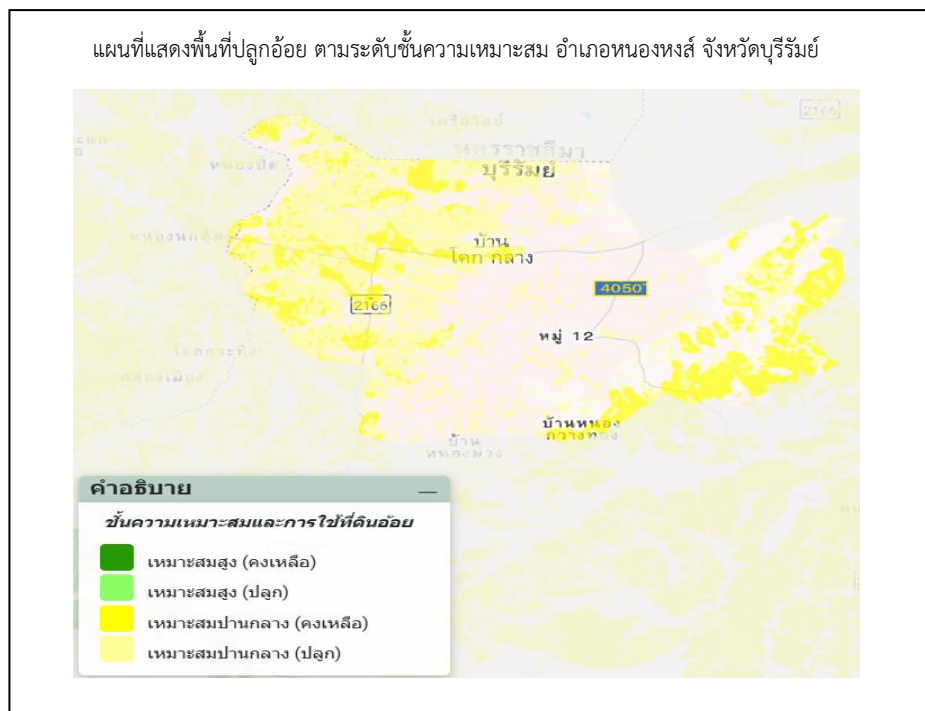
อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่เหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยในระดับปานกลาง (S๒) จำนวน

๖๒,๔๕๙.๐๓ ไร่

ตารางที่ ๒.๒๗ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๖๒,๔๕๙.๐๓ (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	
รวมอำเภอหนองหงส์	-	๖๒,๔๕๙.๐๓	-	-	๖๒,๔๕๙.๐๓
สระแก้ว	-	๒,๕๖๙.๒๗	-	-	๒,๕๖๙.๒๗
ไทยสามัคคี	-	๔,๙๐๓.๓๓	-	-	๔,๙๐๓.๓๓
เมืองฝ้าย	-	๓,๖๕๓.๕๒	-	-	๓,๖๕๓.๕๒
สระทอง	-	๓,๐๓๒.๑๓	-	-	๓,๐๓๒.๑๓
เสาดิยาว	-	๑๙,๒๖๐.๔๐	-	-	๑๙,๒๖๐.๔๐
หนองชัยศรี	-	๕,๐๔๐.๙๘	-	-	๕,๐๔๐.๙๘
ห้วยหิน	-	๒๓,๙๙๙.๔๐	-	-	๒๓,๙๙๙.๔๐

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๓๕ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกอ้อย ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๓๖ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกอ้อยตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่การปลูกอ้อยจำนวน ๗,๒๑๗.๐๖ ไร่ ๖๙๘ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลเสาดิยาว จำนวน ๒,๖๓๖.๓๗ ไร่ จำนวน ๒๑๔ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลหนองชัยศรี จำนวน ๑,๖๙๔.๑ ไร่ ๒๐๙ ครัวเรือน และตำบลห้วยหิน จำนวน ๑,๑๙๓.๕๙ ไร่ ๑๐๐ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๒๘ ข้อมูลการทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยอำเภอหนองหงส์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต(ตัน)
รวมอำเภอ	๖๙๘	๗,๒๑๗.๐๖	๗,๒๑๗.๐๖	๘๖,๖๐๔.๗๒
สระแก้ว	๒๔	๒๕๙.๐๐	๒๕๙.๐๐	๓,๑๐๘.๐๐
ห้วยหิน	๑๐๐	๑,๑๙๓.๕๙	๑,๑๙๓.๕๙	๑๔,๓๒๓.๐๘
ไทยสามัคคี	๓๑	๒๖๗.๕๐	๒๖๗.๕๐	๓,๒๑๐.๐๐
หนองชัยศรี	๒๐๙	๑,๖๙๔.๑	๑,๖๙๔.๑	๒๐,๓๒๙.๒๐
เสาดิยาว	๒๑๔	๒,๖๓๖.๓๗	๒,๖๓๖.๓๗	๓๑,๖๓๖.๔๔
เมืองฝ้าย	๑๐๘	๙๙๖.๗๕	๙๙๖.๗๕	๑๑,๙๖๑
สระทอง	๑๖	๑๖๙.๗๕	๑๖๙.๗๕	๒,๐๓๗

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ. ๒๕๖๘

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิตอ้อย

สภาพการผลิตอ้อยโรงงานอำเภอหนองหงส์ อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่การปลูกอ้อยมาก เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญรองจากข้าว สำหรับในปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘ ผลผลิตอ้อยในพื้นที่มีคุณภาพและมีการส่งออกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ผลผลิตที่ได้มีความเสียหายน้อย ประกอบราคารับซื้ออ้อยสูง ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกอ้อยโรงงานเป็นจำนวนมาก

(๑) การใช้พันธุ์ดี

สายพันธุ์อ้อยที่ปลูกในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ ได้แก่ LK๙๒-๑๑, K๙๕-๘๔, สุพรรณบุรี ๘๐, K๙๙-๗๒ พันธุ์ขอนแก่น ๓, มากีส, K๑๒๓, K ๘๘ และ F๑๕๖ เป็นต้น โดยจากสายพันธุ์ที่นำมาปลูกในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ เนื่องจากให้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพความหวานมากกว่า ๑๐ ซีซีเอส ต่ตันทนต่อโรคเหี่ยวเน่า แดง แสดำ กอตะไคร้ ทนทานต่อหนอนกอลายจุดใหญ่ หรือหนอนกอลายจุดเล็ก หรือศัตรูที่สำคัญในแต่ละแหล่งปลูกเจริญเติบโตดีเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศในพื้นที่และไว้ต่อได้หลายครั้ง

(๒) การเตรียมดิน ไถดะ/ไถกลบ ไถกลบเศษวัสดุอ้อยด้วยพาน ๓ ทัวทั้งแปลง ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร ปรับระดับให้มีความลาดเอียงเล็กน้อย (ไม่เกิน ๐.๓%) เพื่อสะดวกในการให้น้ำและระบายน้ำ ออก ป้องกันน้ำขังถ้าเป็นแปลงที่มีดินดานควรไถระเบิดดินดานลึก ๗๕ เซนติเมตร โดยไถเป็นตาหมากรุก การเตรียมดินควรใช้ไถงานสลับกับไถหัวหมูเพื่อไม่ให้ความลึกอยู่ระดับเดียวกันตลอดลดการเกิดดินดานได้ ไม่ควรไถดินจนละเอียดเป็นฝุ่น เพราะดินละเอียดจะไหลชะล้างไปอุดตันช่องว่างระหว่างเม็ดดินได้ง่าย ทำให้ดินแน่น ระบายน้ำและอากาศไม่ดีไถ แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดิน

(๓) การปลูกอ้อย ของอำเภอหนองหงส์ จะปลูกในพื้นที่ดอน มีพื้นที่ปลูกประมาณ ๑๓,๒๐๘ ไร่ ข้อมูลการปลูกอ้อยปี ๒๕๖๔ พันธุ์อ้อยที่ใช้ปลูก ได้แก่ โดยพื้นที่ที่มีการปลูกอ้อยอย่างยาวนาน ได้แก่ตำบลเสาดิยาว มีระยะเวลาการปลูกอ้อยกว่า ๒๐ ปี และพื้นที่ส่งเสริมการปลูกอ้อย โดยโรงงานน้ำตาลพิมาย อยู่ในช่วง

ระยะเวลา ๑๐ ปีหลังนี้เอง โดยภาพรวมอำเภอหนองหงส์มีการเปลี่ยนพื้นที่การเกษตรมาปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะ ๕-๑๐ ปี ที่ผ่านมา

การปลูก เตรียมพันธุ์ที่มีความสม่ำเสมอ ตรงตามพันธุ์ ปราศจากโรคแมลง มีอายุพอเหมาะ ๘- ๑๐ เดือน ป้องกันกำจัดโรคแมลงโดยใช้ท่อนพันธุ์ชุบน้ำร้อน อุณหภูมิ ๕๐ องศาเซลเซียสเป็นเวลา ๒ ชั่วโมง หรือ ๕๒ องศาเซลเซียส เป็นเวลาครึ่งชั่วโมง (ใช้ปุ๋ย N อัตรา ๑๐-๒๐ กิโลกรัม/ต่อไร่ ก่อนตัดอ้อย ๑ เดือนไปทำพันธุ์ จะช่วยให้มีความงอกดี หน่ออ้อยแข็งแรง อ้อยพันธุ์ ๑ ไร่ขยายปลูกได้ ๑๐ ไร่) ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๙๐ -๑๒๐ เซนติเมตร (ระยะกลางร่อง - กลางร่อง) หรือปลูกอ้อยแถวคู่ ๑๔๐-๑๕๐ เซนติเมตร X ระยะในคู่แถว ๓๐-๔๐ เซนติเมตร จะได้ผลผลิตใกล้เคียงกับแถวแคบ แต่จัดการได้ง่ายกว่าด้วยการนำเครื่องจักรกลเข้าทำงานได้จักรงอให้ลึก วางอ้อยทั้งลำ เอาจอบสับอ้อย ๒-๓ ส่วน กลบดิน ๑๐-๑๕ เซนติเมตร ใช้เท้าเหยียบให้แน่นพอประมาณ และใส่ปุ๋ยรองพื้น

ฤดูกาลปลูก ของเกษตรกรจะปลูกอ้อยในช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม อ้อยจะมีเปอร์เซ็นต์การงอกสูง และช่วงเดือน เมษายน- พฤษภาคม อ้อยจะมีความเสี่ยงในการงอก เพราะมีโอกาสเนาจากสภาวะน้ำขังเมื่อมีฝนตกในฤดูฝน การเตรียมดิน โดยไถพรวน ๓ ไถพรวน และไถโรตารี เกษตรกรบางรายผสมปูนขาวในการรองพื้น บางรายรองพื้นด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ และบางรายรองพื้นด้วยปุ๋ยยูเรีย โดยเมื่อไถเตรียมดินแล้วทิ้งดินไว้ประมาณ ๑ สัปดาห์ จากนั้นไถยกร่องห่างกันประมาณ ๑-๑.๕ เมตร ร่องลึกประมาณ ๕๐ เซนติเมตร วางพันธุ์อ้อยในร่องลึกทั้งลำ ใช้มีดสับอ้อยเป็นท่อนๆ แล้วกลบดินเล็กน้อยเกษตรกรบางรายใช้เครื่องจักรกลในการปลูกโดยเกษตรกรส่วนมากจะเปลี่ยนพันธุ์เมื่อปลูกครบ ๓ ตอ และอ้อยมีลักษณะการให้ผลผลิตที่ลดลง (ผลผลิต ๑๐-๑๒ ตันต่อไร่ สำหรับอ้อยตอ และ ๑๔-๒๐ ตันต่อไร่ สำหรับอ้อยปลูกใหม่) สำหรับการปลูกอ้อย หากเกษตรกรสามารถรักษาดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกอ้อยได้ถึง ๓ ตอขึ้นไปจึงจะได้กำไรที่ดี (หากอ้อยที่ปลูกแต่ละรุ่นไว้ตอได้น้อยกว่า ๓ ตอ เกษตรกรมักประสบปัญหาขาดทุน)

การปลูกอ้อย ๑ ครั้งจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ๓-๔ ปี หรือมากกว่านั้น ดังนั้นการเตรียมดิน จึงมีความสำคัญต่อผลผลิตอ้อยตลอดระยะเวลาที่ไว้ตอ โดยทั่วไปหลังตัดอ้อยปีสุดท้ายเกษตรกรมักเผาซากอ้อยหรือตออ้อยเก่าทิ้งเพื่อสะดวกในการเตรียมดิน เพราะเศษวัสดุอ้อยจะทำให้ล้อแทรกเตอร์ลื่น หมุนฟรี และใบอ้อยจะม้วนพันผานไถทำให้ทำงานไม่สะดวก จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีการนำจอบหมุนดัดแปลงพิเศษ (ผานจักรสับเศษวัสดุอ้อย) มาใช้สับเศษวัสดุอ้อยแทนการเผา พบว่าช่วยอนุรักษ์อินทรีย์วัตถุได้เป็นอย่างดี

(๔) ระบบการให้น้ำ

การให้น้ำอ้อยในพื้นที่อำเภอหนองหงส์มีการจัดการน้ำที่ได้จากปริมาณน้ำฝนและการให้น้ำระบบน้ำหยด โดยช่วงการให้น้ำ ดังนี้ ช่วง ๑ ระยะตั้งตัว ๐-๓๐ วันอ้อยต้องการความชื้นไม่มาก ต้องการความชื้นในดินสำหรับการงอก ช่วง ๒ ระยะเจริญเติบโตทางลำต้น ๓๑-๑๗๐ เป็นช่วงที่อ้อยแตกกอสร้างปล้องต้องการน้ำมาก ถ้าน้ำเพียงพอจะทำให้ลำดี ปล้องยาว ช่วง ๓ ระยะสร้างน้ำตาล(สร้างผลผลิต) ๑๗๑-๒๙๕ เป็นช่วงที่ใบอ้อยใช้ประโยชน์น้อยลง ให้น้ำเฉพาะบริเวณที่อ้อยแสดงอาการขาดน้ำช่วง ๔ ระยะสุกแก่ ๒๙๖-๓๓๐ หรือก่อนเก็บเกี่ยว ๖-๘ สัปดาห์ ให้น้ำหยุดการให้น้ำและลดปริมาณน้ำตาลในลำต้นทั้งหมดเปลี่ยนน้ำตาลเป็นซูโครส

(๕) การดูแลรักษา

อ้อยมีระยะการเจริญเติบโต ๔ ระยะคือ

๑. ระยะงอก เริ่มปลูก - ๑๑ เดือน (๓-๖ สัปดาห์) อ้อยใช้อาหารจากท่อนพันธุ์และความชื้นในดินปุ๋ยรองพื้นช่วยให้รากแข็งแรง

๒. ระยะแตกกอ อ้อยอายุ ๑๑-๓ เดือน ต้องการน้ำและปุ๋ยไนโตรเจนมาก เพื่อช่วยให้แตกกอและหน่อเติบโต ระยะนี้จะมีการให้ปุ๋ย

๓. ระยะอย่างปล้อง อ้อยอายุ ๔-๕ เดือน ระยะที่กำหนดขนาดและน้ำหนักของลำอ้อย เป็นช่วงที่อ้อยเจริญเติบโตเร็วที่สุด จึงต้องการปัจจัยต่างๆ เพื่อการเจริญเติบโตทั้งแสงแดด อุณหภูมิ น้ำและปุ๋ย

๔. ระยะสุกแก่ เมื่ออ้อยอายุ ๘ เดือน-เก็บเกี่ยวจะเป็นระยะสมน้ำตาลไม่ควรใส่ปุ๋ย

(๖) การใส่ปุ๋ย

การใส่ปุ๋ยอ้อยของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอนองหงส์ มีดังนี้

วิธี ๑ ใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ ๑๔-๑๔-๑๔, ๑๕-๑๒-๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ อัตรา ๔๐-๕๐ กิโลกรัม/ไร่

วิธี ๒ หรืออาจใช้ใส่ปุ๋ยสูตรที่หาได้ตามท้องตลาด แบ่งใส่ ๒ ครั้งได้เช่นกัน ๑๖-๘-๘ , ๒๐-๑๐-๑๐ , ๑๖-๖-๖ , ๑๘-๘-๘ , ๒๕-๗-๗ , อัตรา ๗๐-๙๐ กิโลกรัม/ไร่

วิธี ๓ หรือหากเป็นสูตร ๑๖-๘-๑๔, ๑๕-๕-๒๐, ๑๖-๑๑-๑๔ ใช้อัตรา ๔๐-๖๐ กิโลกรัม/ไร่ นอกจากนี้ยังมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิตอ้อย ดังนี้คือ

(๗) การเก็บเกี่ยว หลังจากปลูกประมาณ ๘ - ๑๒ เดือน ก็สามารถเก็บเกี่ยวอ้อยส่งโรงงานได้ โดยจะตัดอ้อยในช่วงเดือน ธันวาคม -เมษายน ผลผลิตอ้อยทั้งหมดส่งโรงงานน้ำตาลวิธีการเก็บเกี่ยว เกษตรกรรายย่อย ที่มีพื้นที่ปลูก ๑๐-๓๐ ไร่ เช่น ตำบลหนองชัยศรี จะใช้กำลังแรงงานคนส่วนมากในการตัดอ้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่ปลูกของตำบล แต่พื้นที่ตำบลที่มีการปลูกอ้อยมาก เช่น ตำบลเสาเดียว ตำบลห้วยหิน เกษตรกรรายใหญ่ ในพื้นที่จะมีเครื่องจักรกล และมีเครื่องจักรตัดอ้อย และเกษตรกรรายอื่นที่ไม่มีแรงงานตัดอ้อยมากพอ จะจ้องคิวในการใช้เครื่องจักรตัดอ้อย โดยทั้งในอำเภอนองหงส์ประมาณ ๕-๗ เครื่อง และอำเภอนองก็ ประมาณ ๑๔ เครื่อง (เครื่องจักรตัดอ้อยจากโรงงานน้ำตาล มีบริการให้ใช้ในช่วงแรกๆ ปัจจุบันไม่ได้ถูกนำมาใช้แล้ว โดยเกษตรกรจะใช้บริการเครื่องจักรตัดอ้อยจากเกษตรกรรายใหญ่ในพื้นที่เป็นหลัก) ภาพรวมอำเภอนองหงส์มีการใช้เครื่องจักรตัดอ้อย ร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งอำเภอ

การเก็บเกี่ยวอ้อย ปี ๒๕๖๗/๖๘ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรในการตัดอ้อย แต่ยังมีบางส่วนที่เทคโนโลยียังเข้าไม่ถึงที่ใช้วิธีการใช้คนตัดในบางพื้นที่ และสามารถปลูกและบำรุงต่ออ้อยได้ทันต่อฤดูกาลเพาะปลูกถัดไป ดังนั้นผลผลิตอ้อยอำเภอนองหงส์ในปีนี้มีปริมาณค่อนข้างสูง ออกสู่ตลาดได้ และอาจรวมถึงผลผลิตอ้อยออกสู่ตลาดล่าช้า และเกษตรกรยังมีข้อจำกัดด้านระยะปลูกอ้อยแคบ ลำต้นอ้อยเลี้ยว ซึ่งไม่สามารถใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเข้าไปเก็บเกี่ยวอ้อยได้สะดวก เกษตรกรอำเภอนองหงส์ส่วนใหญ่ จึงยังต้องอาศัยการเก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยแรงงานคนต่อไป โดยมากจะเก็บเกี่ยวอ้อยช่วงเวลาหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ไปจนถึงกลางเดือนหรือปลายเดือนมีนาคม

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

หลังตัดอ้อยต้องรีบสับล้มต่ออ้อยทันที หรือไม่ควรเกิน ๑๕ วันนับจากวันตัดอ้อย โดยสับให้ติดดินเพื่อให้อ้อยขึ้นสำเสมอ หน่ออ้อยจะแข็งแรง สมบูรณ์ได้น้ำหนักต้นอ้อยมากไถพรวนระหว่างแถว ซึ่งการพรวนจะช่วยตัดและคลุกกลบเศษใบอ้อยช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและความชื้นในดิน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ๑๒-๒๔-๑๒ ระหว่างการไถพรวนแถวอ้อย สำหรับอ้อยที่รื้อแปลงปลูกใหม่ เกษตรกรบางรายปลูกปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง ก่อนการปลูกอ้อย ๒ เดือน นอกจากนี้ยังมีการใช้น้ำหมักเพื่อย่อยสลายใบอ้อย ดังนี้

สูตร ๑ ปุ๋ยยูเรียกากน้ำตาล ยูเรีย ๒๕ กิโลกรัม น้ำเปล่า ๒๐๐ ลิตร หมัก ๗ วัน ฉีดพ่นช่วงมีฝนและความชื้น

สูตร ๒ ชีวมุขหมัก ใช้ชีวมุขแม่พันธุ์ ๒๐ กิโลกรัม/น้ำ ๒๐๐ ลิตร หมัก ๒๔ ชม.(๑วัน๑คืน) กรองน้ำไปใช้ได้เลย น้ำชีวมุขหมัก ๑ ลิตร : น้ำ ๑๐ ลิตร ใช้ฉีดพ่นแทนปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ฉีดทางใบหรือฉีดลงพื้นดิน หรือฉีดพ่นย่อยสลายฟาง ใบอ้อย

สูตร ๓ ขี้วัวหมัก ใช้ขี้วัวแห้ง ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/น้ำ ๑๐๐ ลิตร หมัก ๑ เดือนขึ้นไป เปิดคนทุกสัปดาห์ กรองน้ำไปใช้ น้ำขี้วัวหมัก ๑ ลิตร:น้ำ ๒๐ ลิตร ใช้ฉีดพ่นแทนปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ฉีดทางใบหรือฉีดลงพื้นดิน หรือฉีดพ่นย่อยสลายฟาง ใบอ้อย

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชอ้อย

เนื่องจากพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีการปลูกอ้อยสลับกับนาข้าว และส่วนมากจะเลือกใช้พันธุ์อ้อยที่ทนโรค ทนแล้งได้ดีจึงไม่มีศัตรูพืชที่ระบาดรุนแรงในพื้นที่

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์ มีการปลูกอ้อย ดังนี้

ข้อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว												

ស័ណ្ឌតំកល់

↔ ช่วงฤดูปลูก

Δ ปลูกสูงสุด

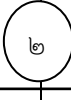
◀.....▶ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒.๓๗ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกอ้อยในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, พ.ศ.๒๕๖๘)

ตารางที่ ๒.๒๙ รายระเอียดการปลูกอ้อยโรงงานอำเภอหนองหงส์

[illegible]

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๕. การปลูกใช้ต้นพันธุ์อ้อยอายุพอเหมาะ ๘- ๑๐ เดือน ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๙๐ -๑๒๐ ซม.(ระยะกลางร่อง – กลางร่อง)หรือปลูกอ้อยแถวคู่ ๑๔๐- ๑๕๐ ซม.Xระยะในคู่แถว ๓๐-๔๐ ซม. จะได้ผลผลิตใกล้เคียงกับแถวแคบ แต่จัดการได้ง่ายกว่าด้วยการนำเครื่องจักรกลเข้าทำงานได้ซักร่องให้ลึกวางอ้อยทั้งลำ เอาจอบสับอ้อย ๒-๓ ส่วน กลบดิน๑๐-๑๕ ซม. ใช้เท้าเหยียบให้แน่นพอประมาณ และใส่ปุ๋ยรองพื้น												
๖. กำจัดวัชพืช ฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชชนิดควบคุมแบบก่อนงอก ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูกในช่วงเช้าหรือเย็น ฉีดพ่นสูงจากพื้น ๓๐-๔๐ ซม.โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรือ จานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ยห่างจากต้นอ้อย ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วันหลังการ												
ปลูกโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับครั้งแรก ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็นโดยใช้จอบ												
๗. การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ หลังปลูก ๑ เดือน หรือหลังแต่งตอทันที ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ หลังปลูกหรือแต่งตอ ๒-๓ เดือน												

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๘. การให้น้ำ ช่วง ๑ ระยะตั้งตัว ๐-๓๐ วันอ้อย ต้องการความชื้นไม่มาก ต้องการ ความชื้นในดินสำหรับการงอก ช่วง ๒ ระยะเจริญเติบโตทางลำต้น ๓๑-๑๗๐ เป็นช่วงที่อ้อยแตกกอสร้าง ปล้องต้องการน้ำมาก ถ้าน้ำเพียงพอจะ ทำให้ลำดี ปล้องยาว ช่วง ๓ ระยะสร้างน้ำตาล(สร้างผลผลิต) ๑๗๑-๒๙๕ เป็นช่วงที่ใบอ้อยใช้ ประโยชน์น้อยลง ให้น้ำเฉพาะบริเวณที่ อ้อยแสดงอาการขาดน้ำ ช่วง ๔ ระยะสุกแก่ ๒๙๖-๓๓๐ หรือ ก่อนเก็บเกี่ยว ๖-๘ สัปดาห์ ให้หยุด การให้น้ำและลดปริมาณน้ำตาลในลำ ต้นทั้งหมดเปลี่ยนน้ำตาลเป็นซูโครส												
๙. เก็บเกี่ยวผลผลิต หลังจากปลูก ประมาณ ๘ - ๑๒ เดือน โดยใช้แรงงานคน และใช้เครื่องจักรกล เก็บเกี่ยวเป็นบางส่วน												

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอหนองหงส์ มีต้นทุนการผลิต ๑๒,๑๔๐ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒.๓๐ ต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานและรายได้

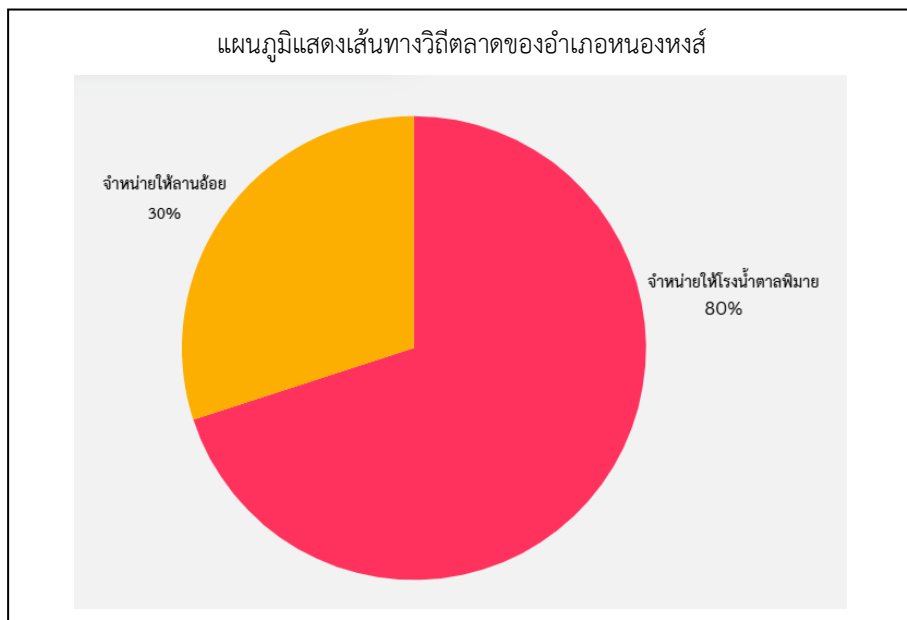
รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
เตรียมดิน		สารเคมี	
- ไถผาน ๓	๕๕๐	- สารเคมีคุมวัชพืช	๒๗๐
- ไถพรวน	๒๕๐	- ค่าจ้างฉีดพ่น	๑๐๐
- ไถโรตารี	๓๐๐	- สารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๗๐
ค่าปลูก	๑,๘๐๐	- ค่าจ้างฉีดพ่น	๑๐๐
ค่าพันธุ์	๒,๐๐๐	ค่าเก็บเกี่ยว	๔๐๐
ค่าการให้น้ำ	๕๐๐	ค่าขนส่ง	
รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
ปุ๋ย		- ขนส่งไปลาน ๒๐๐ บาท/ตัน	๒,๔๐๐
- ปุ๋ยรองพื้น ๑๖-๑๖-๘	๘๒๐	- ขนส่งไปโรงงานอ้อย ๙๐ บาท/ตัน	๑,๐๘๐
- ปุ๋ยบำรุงไร่ละ ๒ กส.	๑,๔๐๐		
รวมต้นทุนการผลิต		๑๒,๑๔๐	

รายได้	
- ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๑๒ ตัน รายได้ตันละ ๑,๒๐๐ บาท	๑๔,๔๐๐
- เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ยไร่ละ	๒,๒๖๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์การตลาดและวิถีตลาด

อ้อยโรงงาน เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยโรงงาน จะนำอ้อยไปจำหน่ายแก่โรงงานน้ำตาลที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมาเป็นหลัก ซึ่งห่างจากตำบลประมาณ ๘๐ กิโลเมตร มีเกษตรกรอำเภอหนองหงส์บางส่วนส่งผลผลิตไปขายโรงงานน้ำตาลสุรินทร์ เกษตรกรจะต้องเสียค่าขนส่งเอง ในราคาตันละ ๒๐๐ - ๓๐๐ บาท รองลงมาคือ จำหน่ายให้กับลานรับซื้ออ้อยในพื้นที่

ภาพที่ ๒.๓๘ แผนภูมิแสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์)

ภาพที่ ๒.๓๙ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์
(ที่มา: <https://www.google.com/maps>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบผู้ปลูกอ้อยในอำเภอหนองหงส์มีจำนวน ๒ ท่าน ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาก็เกษตรกรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

(๑) นายหนูกัน ลีสม มีเทคนิคและวิธีการในการลดต้นทุน โดยการ เลือกพันธุ์อ้อยที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง และเลือกใช้พันธุ์ที่มีอายุเก็บเกี่ยวยาว อายุเก็บเกี่ยว ๑๒ เดือน เป็นพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคและแมลงที่มีการระบาดมาก ทำการยกร่องให้มีระยะห่างระหว่างร่อง ๑.๘๐ เมตร อ้อยที่ปลูกมีการแตกกอ น้อยจึงปลูกเป็นแถวคู่ ระยะระหว่าง แถวคู่ ๔๐ ซม. โดยใส่มูลวัวให้ทั่วแปลง อัตรา ๘๗.๕๐ กิโลกรัม/ไร่และใส่ ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม/ไร่ เสร็จแล้ววางท่อนพันธุ์และกลบดิน

(๒) นายบุญเพ็ง สุดหอม เกษตรกรตำบลเสาดิษฐ์ เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มี วิธีการในการบริหารจัดการ การลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการผลิต มีการการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตอ้อย โดยต้นทุนที่คำนวณได้ต้องมีความถูกต้องแม่นยำ

๑.๔.๓ ชนิดพืช มันสำปะหลัง

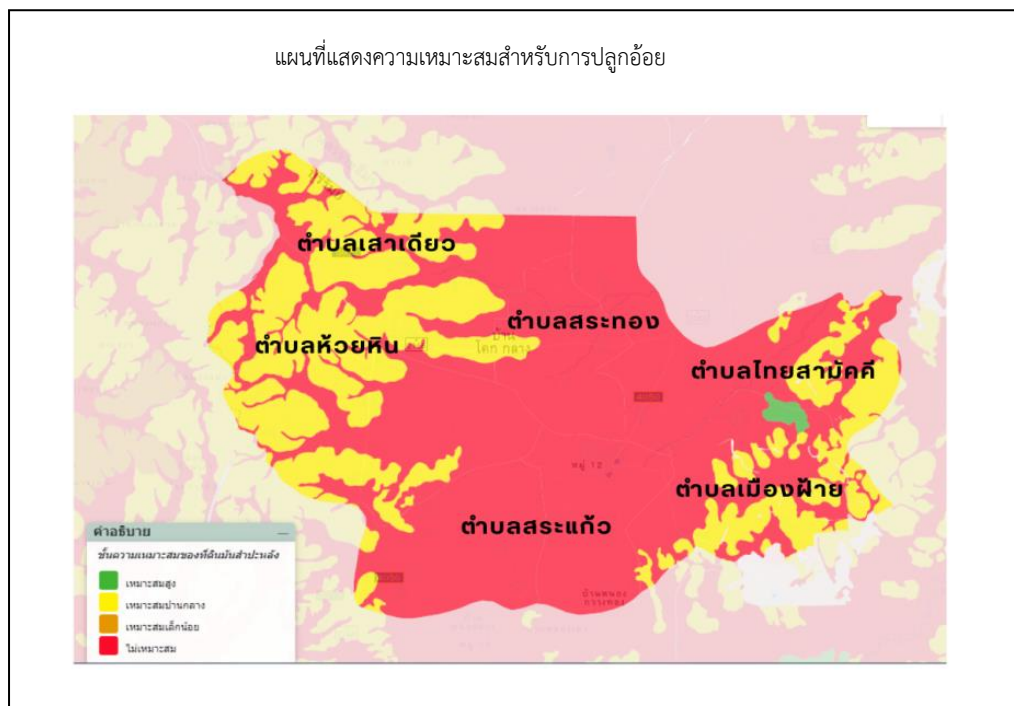
๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง

(๑) อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลัง ๕๙,๖๘๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมมาก (S๑) ๙๓๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๘ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕๙,๖๘๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๖ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ๑๓๔,๐๓๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๖

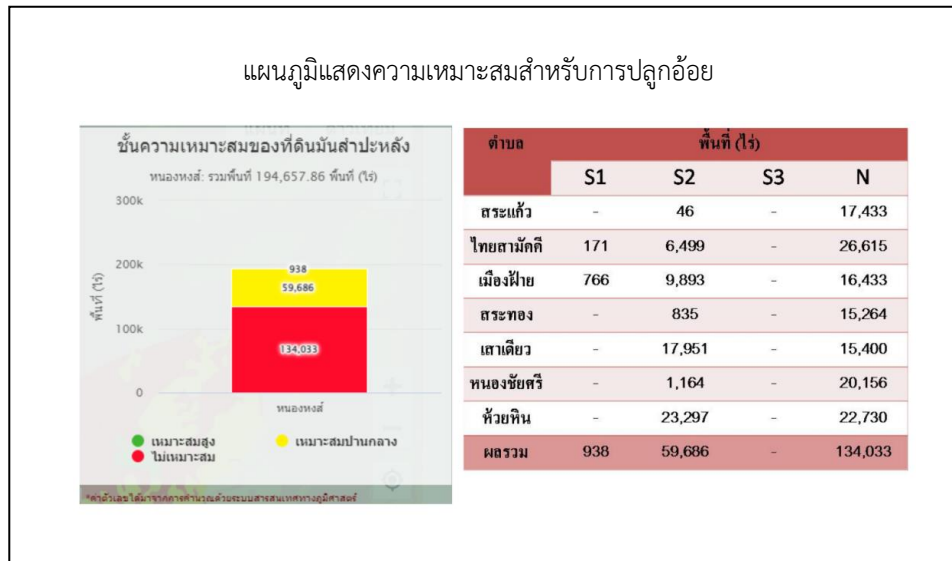
ตารางที่ ๒.๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๕๙,๖๘๖ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	๙๓๗	๕๙,๖๘๕	-	๑๓๔,๐๔๑	๑๙๔,๖๖๓
สระแก้ว	-	๔๖	-	๑๗,๔๓๓	๑๗,๔๗๙
ไทยสามัคคี	๑๗๑	๖,๔๙๙	-	๒๖,๖๑๕	๓๓,๒๘๕
เมืองฝ้าย	๗๖๖	๙,๘๙๓	-	๑๖,๔๓๓	๒๗,๐๙๒
สระทอง	-	๘๓๕	-	๑๕,๒๖๔	๑๖,๐๙๙
เสาเดียว	-	๑๗,๙๕๑	-	๑๕,๔๐๐	๓๓,๓๕๑
หนองชัยศรี	-	๑,๑๖๔	-	๒๐,๑๖๖	๒๑,๓๓๐
ห้วยหิน	-	๒๓,๒๙๗	-	๒๒,๗๓๐	๔๖,๐๒๗

ที่มา: Agri-map online, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔๐ ระดับความเหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง
(ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๗)

ภาพที่ ๒.๔๑ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์ (ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

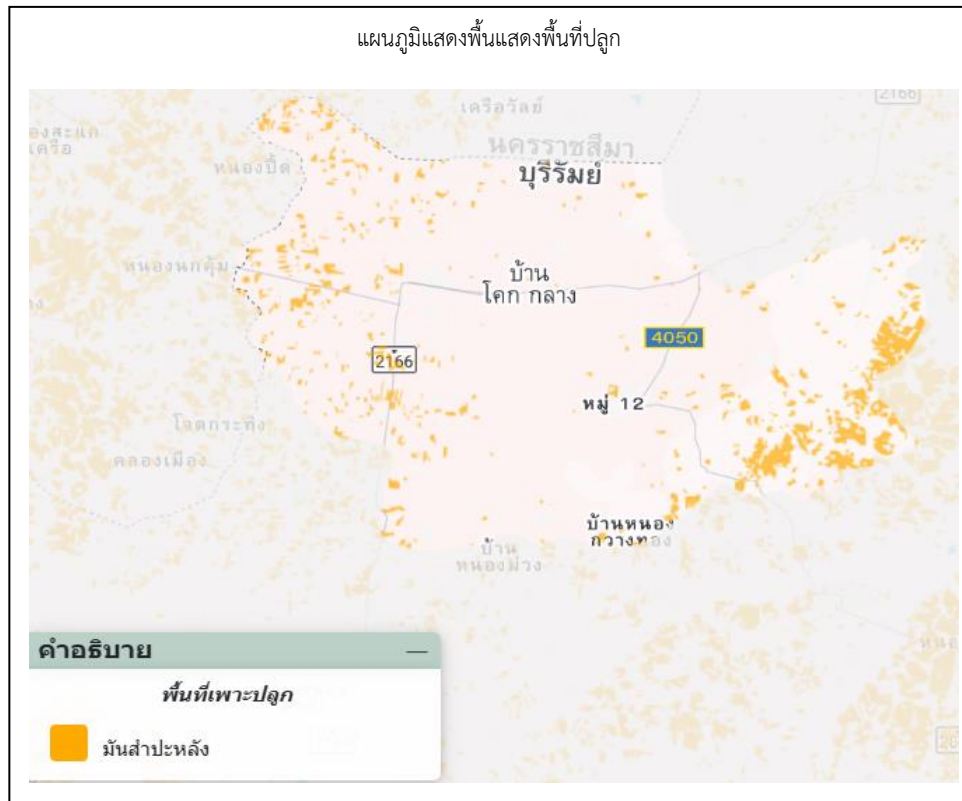
(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๘,๔๒๗.๐๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ ตำบลเมืองฝ้าย จำนวน ๕๑๒๖.๖๘ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลไทยสามัคคี จำนวน ๒,๔๒๘.๓๗ ไร่ และตำบลห้วยหิน จำนวน ๕๘๕ ไร่

ตารางที่ ๒.๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาค/จังหวัด/อำเภอ	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก
รวมทั้งอำเภอ	741	8,427.05
นองหงส์	741	8,427.05
สระแก้ว	10	66.00
ห้วยหิน	71	585.00
ไทยสามัคคี	207	2,428.37
หนองชัยศรี	5	17.50
เสาดิยาว	30	203.50
เมืองฝ้าย	421	5,126.68
สระทอง	0	0.00

ที่มา: <https://farmer.doae.go.th/farmer/report>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔๒ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

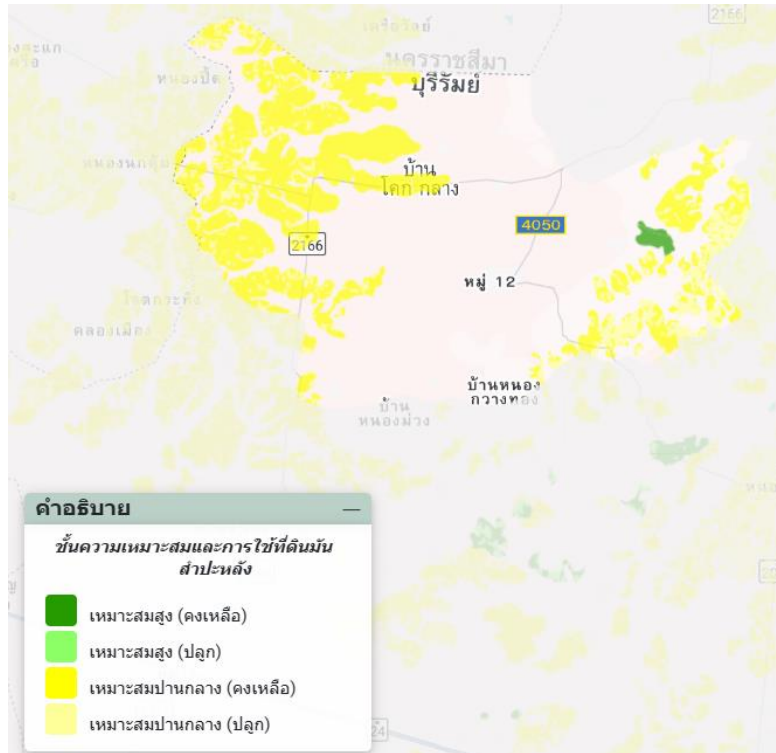
อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ปลูก ๖๐,๖๒๔.๔๗ ไร่ ตามระดับชั้นความเหมาะสม แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความมีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๙๓๘.๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๕ เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๕๙,๖๘๖.๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔๕

ตารางที่ ๒.๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๖๒,๔๕๙.๐๓ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอหนองหงส์	๙๓๘	๕๙,๖๘๖.๖๖	-	-	๖๐,๖๒๔.๖๖
สระแก้ว	-	๔๖	-	-	๔๖
ไทยสามัคคี	๑๗๒	๖,๕๐๐	-	-	๖,๖๗๒
เมืองฝ้าย	๗๖๖	๙,๘๙๔	-	-	๑๐,๖๖๐
สระทอง	-	๘๓๕	-	-	๘๓๕
เสาเดียว	-	๑๗,๙๕๑.๐๑	-	-	๑๗,๙๕๑.๐๑
หนองชัยศรี	-	๑,๑๖๔.๒๔	-	-	๑,๑๖๔.๒๔
ห้วยหิน	-	๒๓,๒๙๖.๔๑	-	-	๒๓,๒๙๖.๔๑

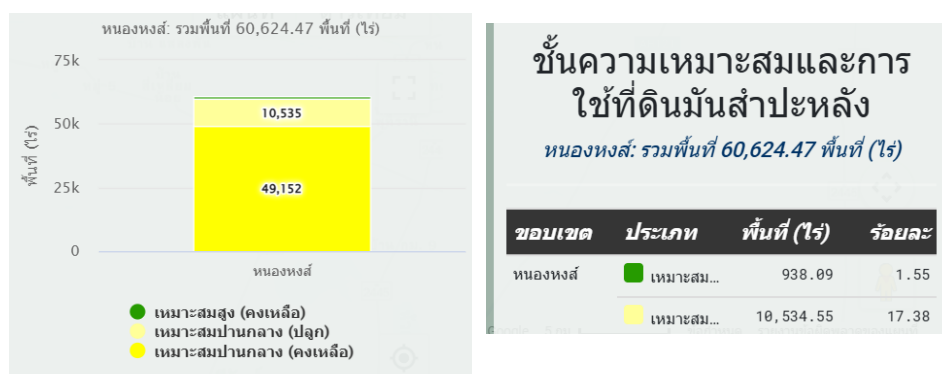
ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ ๒.๔๓ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/พ.ศ๒๕๖๗>

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ ๒.๔๔ แสดงร้อยละพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
ที่มา: Agri-map <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

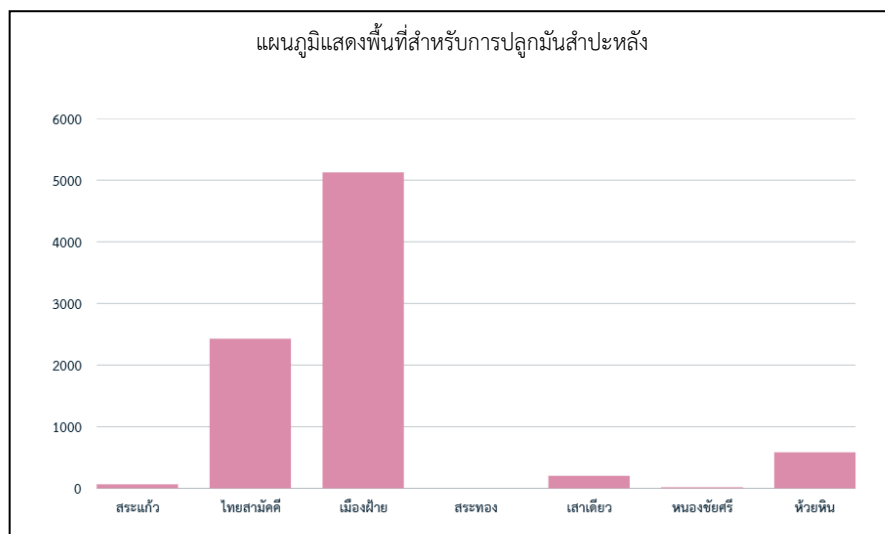
๒) ปริมาณผลผลิต

อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๘๔๒๗.๐๕ ไร่ ๗๔๑ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลเมืองฝ้าย จำนวน ๕,๑๒๖.๖๘ ไร่ จำนวน ๔๒๑ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลไทยสามัคคี จำนวน ๒,๔๒๘.๓๗ ไร่ ๒๐๗ ครัวเรือน และตำบลห้วยหิน จำนวน ๕๘๕ ไร่ ๗๑ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒.๓๔ แสดงปริมาณการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต(ตัน)
รวมอำเภอ	๗๔๑	๘,๔๒๗.๐๕	๘,๔๒๗.๐๕	๓๓,๗๐๘.๒๐
สระแก้ว	๑๐	๖๖.๐๐	๖๖.๐๐	๒๖๔.๐๐
ห้วยหิน	๗๑	๕๘๕.๐๐	๕๘๕.๐๐	๒,๓๔๐.๐๐
ไทยสามัคคี	๒๐๗	๒,๔๒๘.๓๗	๒,๔๒๘.๓๗	๙,๗๑๓.๔๘
หนองชัยศรี	๕	๑๗.๕๐	๑๗.๕๐	๗๐.๐๐
เสาดิยาว	๓๐	๒๐๓.๕๐	๒๐๓.๕๐	๘๑๔.๐๐
เมืองฝ้าย	๔๒๑	๕,๑๒๖.๖๘	๕,๑๒๖.๖๘	๒๐,๕๐๖.๗๒
สระทอง	๐	๐	๐	๐

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒.๔๕ แผนภูมิแสดงพื้นที่สำหรับการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอหนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘)

๓) สถานการณ์การใช้เทคโนโลยีการผลิต

สภาพการผลิตการปลูกมันสำปะหลังในอำเภอหนองหงส์ เกษตรกรมักปลูกในบริเวณพื้นที่สูง ที่โนนต่างๆ เกษตรกรมักได้รับผลกระทบจากห้วยน้ำแอ้นเกิดจากสภาพดินที่มีน้ำฝนขึ้นแฉะ แต่ในปีการผลิต ๒๕๖๗/๖๘ เกษตรกรไม่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมขังมากเท่าไร ส่งผลให้ผลผลิตปีนี้ออกสู่ตลาดสูง และได้ราคาผลผลิตที่สูงด้วย

(๑) การใช้พันธุ์ดี

ในพื้นที่อำเภอนองหงส์ มีการใช้มันสำปะหลังพันธุ์ทนทานต่อโรคใบด่างมันสำปะหลัง อันได้แก่ พันธุ์ KU ๕๐, ระยอง ๗๒ และห้วยบง ๖๐

(๒) การเตรียมดิน

วิธีการไถให้ไถตะโดยใช้ผาน ๓ ครั้งแรก ในช่วงที่ดินมีความชื้นพอเหมาะและไถกลบวัชพืช ซากพืช เช่น ใบ ต้นของมันสำปะหลังที่เหลือจากการเก็บเกี่ยวลงไปในดิน เพื่อให้ธาตุอาหารที่มีอยู่ในเศษเหลือดังกล่าวกลับคืนสู่ดิน เป็นวิธีการที่เหมาะสมและเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปฏิบัติโดยปกติหลังจากการขุดเก็บเกี่ยวควรเริ่มไถด้วยผาน ๓ ก่อนแล้วทิ้งไว้ ๗-๑๔ วัน เพื่อเก็บความชื้นและปล่อยให้ซากจากมันสำปะหลังและวัชพืชเน่าสลาย เมื่อพร้อมที่จะปลูกจึงไถแปรด้วยจานพรวนหรือผาน ๗ ในกรณีที่พื้นดินร่วนเหนียวแต่ถ้าเป็นดินร่วนทรายก็ไม่จำเป็นต้องไถแปร ห้ามไถตะ ครั้งแรกด้วยผาน ๗ เพราะจะไถได้ไม่ลึก การไถตะให้ลึกจะเพิ่มความสามารถในการเก็บกักความชื้นของดินได้มากขึ้น และมันสำปะหลังลงง่าย

(๓) การปลูก

การเตรียมดินหากดินที่ทำการเพาะปลูกมันติดต่อกันหลายปี ควรปรับปรุงดิน เพื่อรักษาระดับผลผลิตในระยะยาว ด้วยการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเปลือกมันชนิดเก่าค้ำปี (จากโรงแปงทั่วไป) ที่หาได้ในท้องถิ่น หรือ ปลูกพืชตระกูลถั่วต่าง ๆ หมุนเวียนบำรุงดิน ในกรณีที่พื้นที่ประเภทหญ้าคา ควรใช้ยารวดอัฟหรือเครือเถาต่างๆ ควรใช้ยาสตาร์เรน ฉีดพ่นยาจำกัดเสียก่อนการไถ จากนั้นไถครั้งแรกโดยไถกลบวัชพืชก่อนปลูกด้วยผาน ๓ (อย่าเผาทำลายวัชพืช) ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ เซนติเมตร แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดินต่อไป ไถพรวนด้วยผาน ๗ อีก ๑-๒ ครั้ง ตามความเหมาะสม และรีบปลูกโดยเร็ว ในขณะที่ดินยังมีความชื้นอยู่

- การเตรียมท่อนพันธุ์ใช้ท่อนพันธุ์มันที่มีความสด คือ อายุ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดทิ้งไว้ไม่เกินประมาณ ๑๕ วัน โดยตัดให้มีความยาวประมาณ ๒๐ เซนติเมตร มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา เพื่อป้องกันเชื้อราและแมลง ควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาแคปแทน ๑.๖ ซีด (๑๖๐ กรัม) ผสมร่วมกับมาลาไธออน ๒๐ ซีซี ในน้ำ ๒๐ ลิตร ประมาณ ๕ นาที ก่อนปลูก

- การปลูกการปลูกมันสำปะหลังนิยมปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ เซนติเมตร และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ เซนติเมตร

- การฉีดยาคุมเมล็ดวัชพืชสำหรับการปลูกในฤดูฝนสภาพดินชื้น ควรฉีดยาคุมวัชพืชด้วยยาไดยูรอน (คาแม็กซ์) หลังจากการปลูกทันที ไม่ควรเกิน ๓ วัน หรือก่อนต้นมันงอก หากฉีดหลังต้นมันงอก อาจทำให้ต้นมันเสียหายได้ ใช้ยาในอัตรา ๖ ซีด (๖๐๐ กรัม) ผสมน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นได้ประมาณ ๑ ไร่ครึ่ง

(๔) ระบบการให้น้ำ

มันสำปะหลังจะได้น้ำจากน้ำฝน แต่มีเกษตรกรบางส่วนให้น้ำด้วยระบบน้ำหยด

(๕) การดูแลรักษา

การกำจัดวัชพืชและการใส่ปุ๋ยกำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรือ จานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ห่างจากต้นมัน ๑ คืบ (๒๐) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือ พร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย หรือใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุม ห่างจากโคนต้น ๑ คืบ แล้วกลบดินตามก็ได้ ข้อสำคัญควรใส่ปุ๋ยขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบถาก หรือฉีดพ่นด้วยยา (ควรใช้ฝากรอบหัวฉีด เพื่อป้องกันไม่ให้ยาโดนตาและลำต้นมัน)

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๕. เตรียมพันธุ์ ปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ ซม. และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ ซม.			↔							↔		
๖. กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตาม หรือ จานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กก./ไร่ ห่างจากต้นมัน ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย							↔					
๗. กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบถาก								↔				
๗. เริ่มฉีดน้ำหมักชีวภาพเมื่อมันสำปะหลังมีอายุ ๒ เดือน จนกระทั่งมันสำปะหลังมีอายุได้ ๔ เดือน จะช่วยให้มันมีหัวใหญ่ขึ้น									↔			
๘. เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อต้นมันสำปะหลังมีอายุ ๑๐-๑๒ เดือน		↔										

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอนองหงส์ มีต้นทุนการผลิต ๗,๒๐๐ บาทต่อไร่

ตารางที่ ๒.๓๖ ต้นทุนการผลิตมันสำปะหลังและรายได้

รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
เตรียมดิน		สารเคมี	
- ไถผาน๓	๒๕๐	- ค่าจ้างฉีดพ่น	๑๐๐
- ไถพรวน	๒๐๐	- สารเคมีกำจัดวัชพืช	๑๕๐
- ไถยกร่อง	๒๕๐	ค่าเก็บเกี่ยว	๒,๐๐๐
ค่าปลูก	๖๐๐	ค่าขนส่ง	
ค่าพันธุ์	๒๕๐	- ขนส่งไปลาน	๒๐๐
ปุ๋ย			

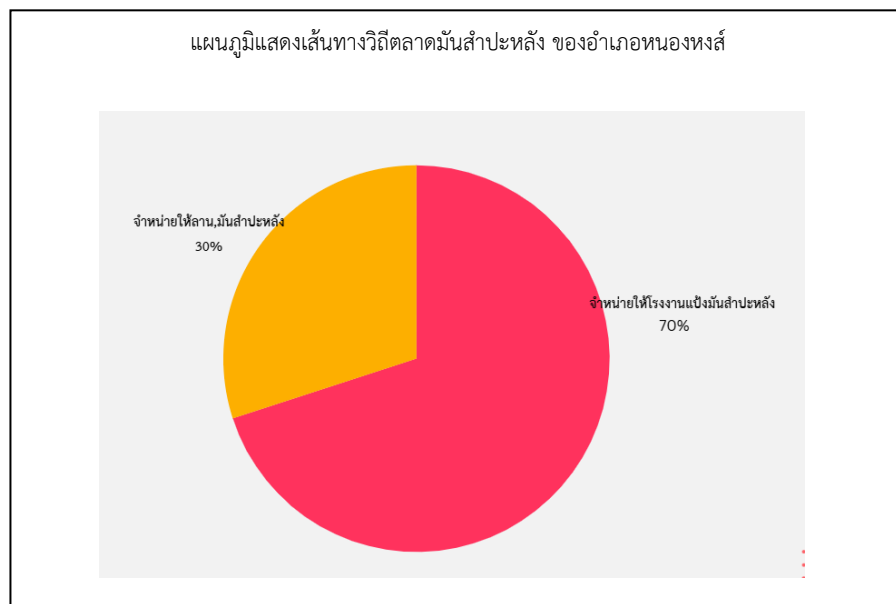
- ปุ๋ยรองพื้น	๘๒๐		
รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่	รายการต้นทุนการผลิต	บาท/ไร่
- ปุ๋ยบำรุงไร่ละ ๒ กส.	๒,๔๐๐		
รวมต้นทุนการผลิต			๗,๒๐๐

รายได้	
- ผลผลิตเฉลี่ยไร่ละ ๔ ตัน รายได้ตันละ ๒,๘๐๐ บาท	๑๑,๒๐๐
- เกษตรกรมีกำไรเฉลี่ยไร่ละ	๔,๐๐๐

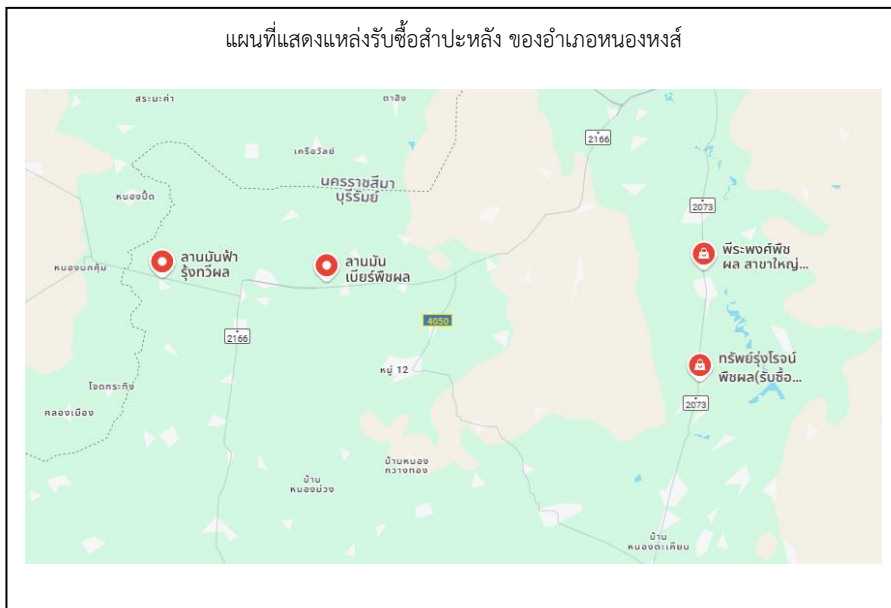
ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ปี ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การตลาดมันสำปะหลัง เกษตรกรจะนิยมจำหน่ายเป็นหัวมันสดที่อำเภอนองหงส์เพื่อจำหน่ายให้แก่ลายมันสำปะหลังและจำหน่ายให้กับโรงงาน ณ อำเภอนองหงส์ จ.นครราชสีมา เสียค่าขนส่ง ๑๐๐ บาท/ตัน ทำให้เกษตรกรเพิ่มต้นทุนขึ้นไปอีก

ภาพที่ ๒.๔๗ แสดงเส้นทางวิธีตลาดมันสำปะหลัง อำเภอนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๒.๔๘ แผนที่แสดงแหล่งรับซื้อสำปะหลัง ของอำเภอนองหงส์
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จที่เป็นต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ ในอำเภอหนองหงส์ ซึ่งภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี ได้แก่

นายควร ทั้งกระโทก เกษตรกรตำบลห้วยหิน มีเทคนิค และวิธีการปลูก คือ การปลูกปะหลังจะปลูกในพื้นที่ตอนการปลูกจะปลูก ๒ ช่วง คือต้นฤดูฝนซึ่งจะปลูกประมาณเดือน มีนาคม - เมษายนจะเก็บเกี่ยวประมาณ เดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ ของปีถัดไปอีกช่วงหนึ่ง คือ ช่วงปลายฤดูฝนประมาณเดือน ตุลาคม - ธันวาคม เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ของปีถัดไป มีการวางแผนการผลิต ล่วงหน้า ใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากมูลไก่ ร่องพื้นก่อนปลูก เป็นการลดต้นทุนการผลิต

๑.๔.๔ กิจกรรมการเกษตรด้านอื่นๆ

๒.๔.๔.๑ การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอหนองหงส์ได้รับการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยได้รับสนับสนุนการดำเนินงานจากสำนักงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ร่วมกับบริษัทในเครือ ซีพี ที่สนับสนุนความรู้ ปัจจัยการผลิตและเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตและตลาดรับซื้อผลผลิตข้าวโพดฝักแห้งและเมล็ดข้าวโพดของอำเภอหนองหงส์ โดยในปี ๒๕๖๗/๖๘ มีเกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๒๕ คน พื้นที่ปลูก ๗๐ ไร่

ตารางที่ ๒.๓๓ ข้อมูลต้นทุนและรายได้ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ลำดับที่	รายการ	ไร่ละ
๑	ค่าเมล็ดพันธุ์	
	- บรรจุ ๑๐ กก.ถุงละ ๑,๘๐๐บ.ใช้ ๘ กก.๑,๔๔๐บ.ต่อ ๓ ไร่	๔๘๐
๒	การบำรุงดูแลรักษา	
	- ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕(กส.ละ๖๘๐บ.) รองพื้นขณะหยอดเมล็ด ๓ กส./๓ ไร่	๖๘๐
	- ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕(กส.ละ๖๘๐บ.) ใส่ช่วงทำร่นข้าวโพดสูงประมาณเข่า ๑๖ กก./ไร่	๒๓๐
	- ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕(กส.ละ๖๘๐บ.) ใส่ช่วงข้าวโพดออกดอก ๑๖ กก./ไร่	๒๓๐
๓	สารเคมี	
	- สารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าสาร ๕๐๐บ. ค่าจ้าง๕๐๐บ. ๑ ครั้งใน ๓ ไร่	๓๓๐
	- สารเคมีกำจัดแมลง ถุงละ ๑๐๐ บ. ๓ ถุง(ใช้ได้รวม ๓ ครั้งใน ๓ ไร่)	๑๐๐
	ฉีดพ่นเองในช่วงระยะเวลา ๑ เดือนแรก	
๔	การให้น้ำ	
	- ท่อน้ำหยด ลงทุน ๘,๐๐๐ บ.ใช้ได้ ๓ ปีต่อ ๓ ไร่	๘๙๐
	- ระหว่างปีซื้อระบบน้ำเพิ่มเล็กน้อย ๕๐๐ บ./ต่อ ๓ ไร่	๑๖๕
	- ค่าน้ำมันสูบน้ำ (มีสระน้ำ ๑.๕ งาน) ๕๐๐ บ./ต่อ ๓ ไร่	๑๖๕
	- ค่าเสื่อมชุดพลังงานแสงอาทิตย์ เจาะบาดาล บิ๊ม (๕๐,๐๐๐บ.คิด ๗ปี)ต่อ ๓ ไร่	๒,๓๘๐
๕	การเก็บเกี่ยว	
	- ค่าเก็บเกี่ยว ไร่ละ ๖๕๐บ.	๖๕๐
	- ค่าขนส่งไปจำหน่าย(สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์) ๒๐๐ บ./๓ไร่	๗๐
	รวมต้นทุน	๖,๓๗๐
๖	ผลผลิต๔,๔๐๐ กก. ใน ๓ ไร่	๑,๑๓๓
	ราคารับซื้อตันละ ๘,๓๐๐บ.	๙,๔๐๐
	รายได้สุทธิต่อไร่	๓,๐๓๐

ที่มา: เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลนายอ่อน คันทะนาค ตำบลหนองชัยศรี อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ปี, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๓๔ ข้อมูลราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แบบฝัก ณ สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์
วันที่ ๑๘-๒๓ เมษายน ๒๕๖๖

ที่	ช่วงเปอร์เซ็นต์ความชื้น	ราคา(บาท)
๑	ความชื้นน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๓๐%	๕.๓๐
๒	ความชื้นมากกว่า ๓๐% แต่ไม่เกิน ๓๕%	๕.๑๐
๓	ความชื้นมากกว่า ๓๕%	๔.๙๐

หมายเหตุ ๑. ไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝักที่มีเชื้อรา ๒. รับซื้อผลผลิตไม่หักน้ำหนัก ไม่หักเปอร์เซ็นต์ความชื้น

๓. เปิดรับซื้อเวลา ๐๙.๐๐ – ๑๗.๐๐ น. วันจันทร์ถึงเสาร์

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๓๙ ข้อมูลราคารับซื้อข้าวโพดเกรน (เมล็ด) ณ ลานสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์
จังหวัดบุรีรัมย์วันที่ ๑๘ - ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗

ที่	เปอร์เซ็นต์ ความชื้น	ราคารับซื้อ	ที่	เปอร์เซ็นต์ความชื้น	ราคารับซื้อ
๑	๑๔.๑-๑๔.๕	๑๐.๕๒	๒๓	๒๕.๑-๒๕.๕	๘.๙๘
๒	๑๔.๖-๑๕.๐	๑๐.๔๕	๒๔	๒๕.๖-๒๖.๐	๘.๙๑
๓	๑๕.๑-๑๕.๕	๑๐.๓๘	๒๕	๒๖.๑-๒๖.๕	๘.๘๔
๔	๑๕.๖-๑๖.๐	๑๐.๓๑	๒๖	๒๖.๖-๒๗.๐	๘.๗๗
๕	๑๖.๑-๑๖.๕	๑๐.๒๔	๒๗	๒๗.๑-๒๗.๕	๘.๗๐
๖	๑๖.๖-๑๗.๐	๑๐.๑๗	๒๘	๒๗.๖-๒๘.๐	๘.๖๓
๗	๑๗.๑-๑๗.๕	๑๐.๑๐	๒๙	๒๘.๑-๒๘.๕	๘.๕๖
๘	๑๗.๖-๑๘.๐	๑๐.๐๓	๓๐	๒๘.๖-๒๙.๐	๘.๔๙
๙	๑๘.๑-๑๘.๕	๙.๙๖	๓๑	๒๙.๑-๒๙.๕	๘.๔๒
๑๐	๑๘.๖-๑๙.๐	๙.๘๙	๓๒	๒๙.๖-๓๐.๐	๘.๓๕
๑๑	๑๙.๑-๑๙.๕	๙.๘๒	๓๓	๓๐.๑-๓๐.๕	๘.๒๘
๑๒	๑๙.๖-๒๐.๐	๙.๗๕	๓๔	๓๐.๖-๓๑.๐	๘.๒๑
๑๓	๒๐.๑-๒๐.๕	๙.๖๘	๓๕	๓๑.๑-๓๑.๕	๘.๑๔
๑๔	๒๐.๖-๒๑.๐	๙.๖๑	๓๖	๓๑.๖-๓๒.๐	๘.๐๗
๑๕	๒๑.๑-๒๑.๕	๙.๕๔	๓๗	๓๒.๑-๓๒.๕	๘.๐๐
๑๖	๒๑.๖-๒๒.๐	๙.๔๗	๓๘	๓๒.๖-๓๓.๐	๗.๙๓
๑๗	๒๒.๑-๒๒.๕	๙.๔๐	๓๙	๓๓.๑-๓๓.๕	๗.๘๖
๑๘	๒๒.๖-๒๓.๐	๙.๓๓	๔๐	๓๓.๖-๓๔.๐	๗.๗๙
๑๙	๒๓.๑-๒๓.๕	๙.๒๖	๔๑	๓๔.๑-๓๔.๕	๗.๗๒
๒๐	๒๓.๖-๒๔.๐	๙.๑๙	๔๒	๓๔.๖-๓๕.๐	๗.๖๕
๒๑	๒๔.๑-๒๔.๕	๙.๑๒	๔๓	๓๕.๑-๓๕.๕	๗.๕๘
๒๒	๒๔.๖-๒๕.๐	๙.๐๕	-	-	-

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ปี ๒๕๖๘

การดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี ๒๕๖๗/๖๘ ได้ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน โดยด้านวิชาการความรู้ในการผลิต การดูแล การป้องกันกำจัดศัตรูพืช อุปกรณ์เพาะปลูก ตลอดจนเมล็ดพันธุ์ ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทในเครือ CP นอกจากนี้ยังได้รับการประสานงานให้ความช่วยเหลือด้านสถานที่ดำเนินโครงการ การบริการด้านทุนในการจัดซื้อปัจจัยการผลิต ตลาดรับซื้อ การบริการเครื่องจักรกลเก็บเกี่ยว เครื่องสีข้าวโพด จากสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก ทำให้การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความครบวงจรมากยิ่งขึ้น และทำให้

ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ดีการทดลองการใช้ปุ๋ยชีวภาพฟิซีฟิอาร์ ๑ ซึ่งมีส่วนช่วยให้การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมีการเจริญเติบโตที่ดี ต้นข้าวโพดมีความแข็งแรง และมีแนวโน้มในการทำให้ผลผลิตดีขึ้นนั้น ปุ๋ยชีวภาพฟิซีฟิอาร์ ๑ จึงเป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีที่จะมาช่วยสนับสนุนเกษตรกรในการลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรต่อไป

ประโยชน์ของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนาเป็นการเพิ่มผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในประเทศ และลดการสูญเสียเงินตราจากการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์จากต่างประเทศ เกษตรกรมีแหล่งอาหารประเภทโปรตีนสำหรับเลี้ยงปศุสัตว์ เช่น เมล็ดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปีกไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง) ลำต้นข้าวโพดสามารถบดให้โค กระบือ กินได้ผลพลอยได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ ต้นข้าวโพดที่ได้จากการเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด จะช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้พืชที่ปลูกหลังจากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (นาข้าว) เจริญงอกงามดี ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีลงได้ผลพลอยได้จากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อีกประการหนึ่ง คือ สามารถลดวัชพืชในนาข้าวที่ปลูกหลังจากปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ดี

สำหรับปัญหาในการผลิตนั้น ปลายปี ๒๕๖๗ ดินมีความชื้นจากฝนที่ตกระหว่างปีก่อนข้างมาก ทำให้ไม่สามารถเตรียมดิน และเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ขนาดใหญ่ (๒๓ ไร่) โดยใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือคือ โดรน แต่เนื่องจากการเป็นการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปีแรกบนพื้นที่ตำบลหนองชัยศรี จึงทำให้ต้องปรับตัวและแก้ไขปัญหาอีกบางประการ ทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่ และในโอกาสต่อไป อาจมีการประยุกต์ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สำหรับต้นสด หรือจำหน่ายวัชพืชในแปลงข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ได้ต่อไป

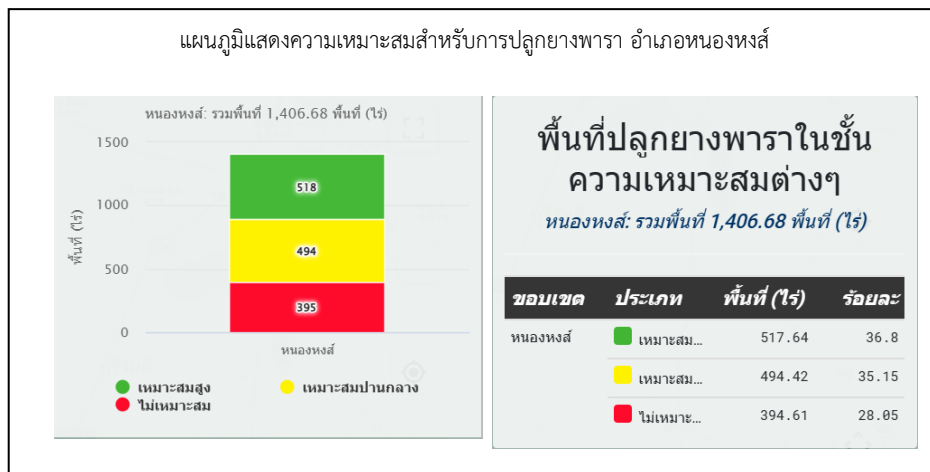
จึงพอที่จะประเมินได้ว่า การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอำเภอหนองหงส์ สามารถเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร และได้รับความสนใจจากเกษตรกรเพิ่มขึ้น จากที่มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการปีแรกคือ ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๖ คน พื้นที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๔ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น เป็น ๒๔ คน เป็นพื้นที่เกือบ ๗๒ ไร่ คิดเป็นผลผลิตที่จำหน่ายให้กับสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ๒๖,๒๙๕ กิโลกรัม และมีแนวโน้มที่จะมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูทำนามากขึ้น (แบบค่อยเป็นค่อยไป) ในปี ๒๕๖๕ ที่จะถึงนี้อีกด้วย

๑.๔.๔.๒ การปลูกยางพารา

(๑) อำเภอหนองหงส์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา ๑,๔๐๖.๖๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมมาก (S๑) ๕๑๗.๖๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔๙๔.๔๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๕ พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) ๓๙๔.๖๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๕

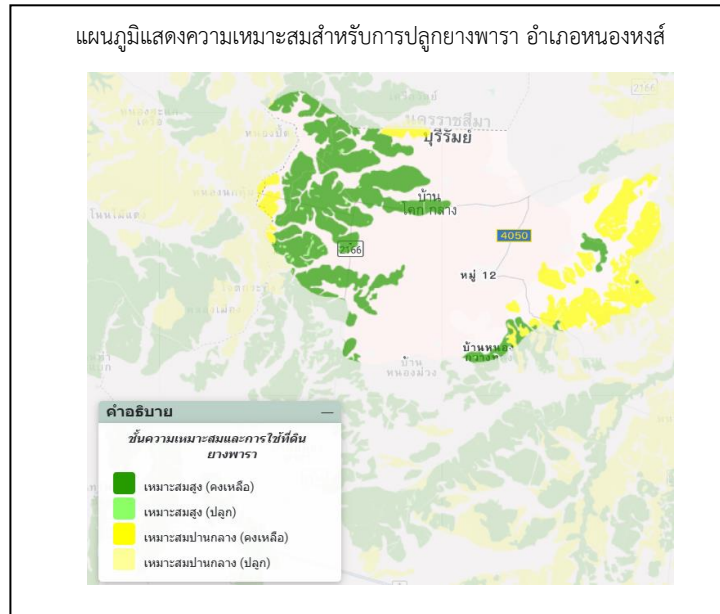

ภาพที่ ๒.๔๙ แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

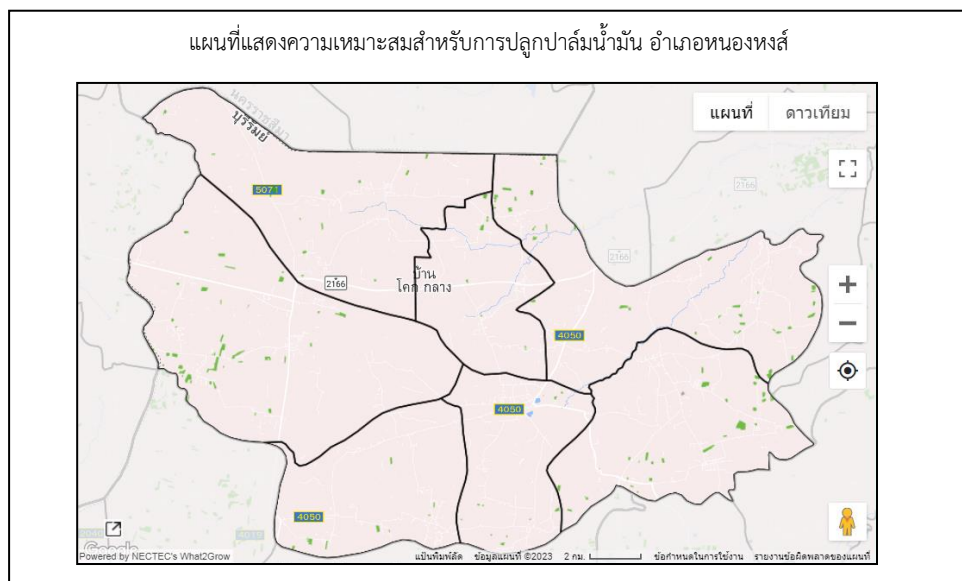
ภาพที่ ๒.๕๐ แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

อำเภอหนองหงส์มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ตำบลต่างๆ ที่ปรากฏในฐานข้อมูลการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่

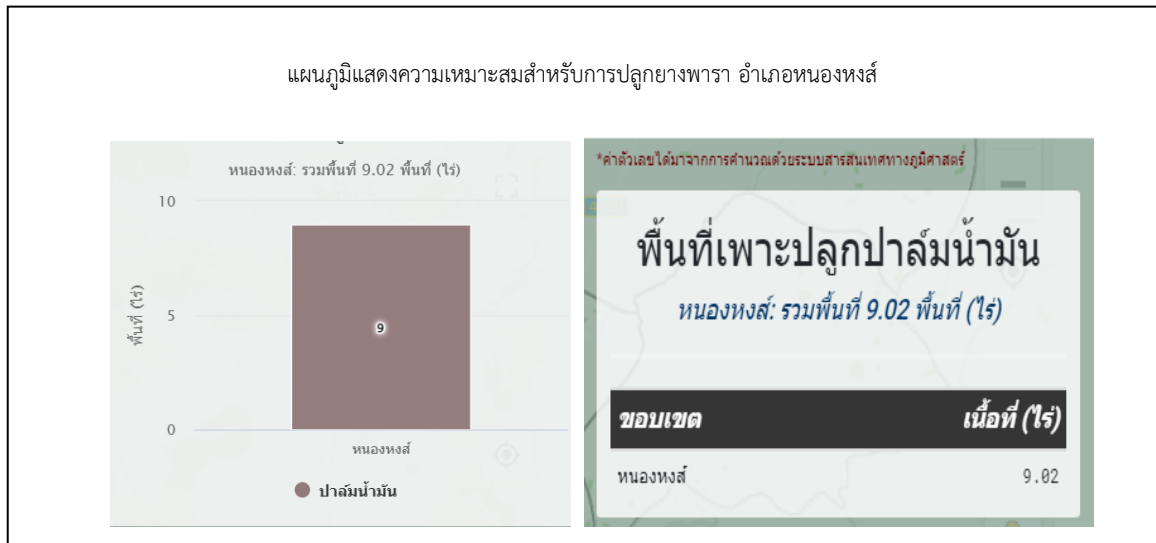

ภาพที่ ๒.๕๑ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกยางพาราตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

๑.๔.๔.๓ การปลูกปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ปลูกปาล์มพื้นที่ยังไม่เก็บเกี่ยวผลผลิต ๕ ไร่ ในตำบลสระแก้ว และพื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วในตำบลเมืองฝ้าย พื้นที่ ๒๗ ไร่ เกษตรกรตัดปาล์มและขนส่งไปขายที่ตลาดอำเภอเสิงสางจังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ ๒.๕๒ แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๗

ภาพที่ ๒.๕๓ แผนภูมิแสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา อำเภอหนองหงส์
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๒.๔๐ จำนวนพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันอำเภอหนองหงส์

ตำบล	หมู่ที่ที่แปลง	พื้นที่(ไร่)	อายุต้นปาล์ม(ปี)
ตำบลเมืองฝ้าย	หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๙	๒๗	๖
ตำบลสระแก้ว	หมู่ที่ ๕	๕	๔
รวม		๓๒	-

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๑.๔.๔.๔ การผลิตผักอินทรีย์

อำเภอหนองหงส์มีกลุ่มเกษตรกรผลิตผักอินทรีย์ที่มีคุณภาพมาตรฐานส่งออก ในตำบลสระแก้ว ได้มีการผลิตและรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยมีบริษัทรับซื้อสินค้าเพื่อการส่งออกมารับซื้อถึงที่ ซึ่งทางบริษัทได้เข้าห้องเย็นนำมาติดตั้งพื้นที่ในอำเภอหนองหงส์ เพื่อรวบรวมผลผลิตและรักษาผลผลิตให้มีคุณภาพดี กลุ่มยังความต้องการโรงเรือนปลูกผัก ที่มีลักษณะกันฝนได้ เพื่อลดปัญหาดินแฉะในฤดูฝน เป็นการเพิ่มโอกาสในการผลิตผักให้ได้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรต่อไป นอกจากนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ยังได้ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผัก ตำบลสระทอง ตำบลหนองชัยศรี และตำบลเสาดิยาว เพื่อให้เข้าสู่การรับรองเกษตรอินทรีย์ในโอกาสต่อไป ด้วย

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ที่มีชื่อเสียงของอำเภอหนองหงส์ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์หนองหงส์ นายวิวัฒน์ชัย ดวงศรี ประธานกลุ่มฯ ๗๒ หมู่ ๔ ตำบลสระแก้ว อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ๐๘๒-๑๓๗๓-๗๘๘ ที่มาของกลุ่มเกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักอินทรีย์ ได้พัฒนาการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยการใช้ปุ๋ยหมักที่ทำในชุมชน ใช้ยาฆ่าศัตรูพืชอินทรีย์โดยไม่ใช้สารเคมี จัดทำระบบน้ำเพื่อป้องกันน้ำเสียเข้าสวน มีการจัดรูปแบบแปลง

เพาะปลูกที่เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร พืชผลที่ปลูกมีหลากหลายชนิดจากสวนของเกษตรกรสมาชิก เช่น แตง พริก บวบ

ตลาดสินค้าเกษตรในพื้นที่อำเภอหนองหงส์

ตลาดนัด อำเภอหนองหงส์มีตลาดที่สำคัญคือ ตลาดประชารัฐหน้าอำเภอ มีการเปิดตลาดสัปดาห์ละ ๓ วัน และตลาดนัดเทศบาลอำเภอหนองหงส์ เปิดสัปดาห์ละ ๒ วัน ส่วนใหญ่เกษตรกรนำผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูป และอาหารจำหน่วยที่ตลาดนัดนี้เป็นหลัก เกษตรกรบางรายขับรถตระเวนขายตามบ้านเรือน หน่วยงาน และในชุมชน

ตลาดที่เกิดจากการประสานความร่วมมือ อำเภอหนองหงส์ได้มีการประสานความร่วมมือด้านการเกษตรกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีความสำคัญดังนี้

๑) สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ ให้บริการด้านแหล่งความรู้การจัดการดิน บริการเมล็ดพันธุ์ปอเทือง บริการรับซื้อเมล็ดพันธุ์ปอเทือง

๒) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนครราชสีมาและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวบุรีรัมย์บริการความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว บริการตรวจรับรองเมล็ดพันธุ์ และบริการรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๓) สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ ให้บริการความรู้ในการรวมกลุ่มการผลิต ให้บริการปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ให้บริการการประสานงานเครื่องจักรกลและเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตร เป็นสื่อกลางในการรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรป้อนโรงงาน

๔) ธกส. สาขาหนองหงส์ ให้บริการสินเชื่อผู้ประกอบการเกษตรรายย่อย (ล้านละร้อย)

๕) บริษัทคูโบต้าบุรีรัมย์ สนับสนุนการขับเคลื่อนการใช้งานเครื่องจักรกลการเกษตรในอำเภอหนองหงส์

๖) บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ให้บริการความรู้ ปัจจัยการผลิต และตลาดรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

๗) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ให้บริการความรู้ตามความต้องการของกลุ่มเกษตรกร

๒. ประเด็นปัญหา สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข

๒.๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหา

๑) ด้านกายภาพ

(๑) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ อาศัยน้ำฝน

(๒) ดินขาดความสมบูรณ์เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เน้นการใช้ประโยชน์จากที่ดินโดยมีการใส่ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวขาดการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้ถาวร

(๓) เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย ๑๕ ไร่ / ครัวเรือน ถ้าทำนาอย่างเดียวจะมีรายได้น้อย ควรมีการทำการเกษตรผสมผสานเพื่อการจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) ด้านชีวภาพ

(๑) การผลิตพืชมีความหลากหลายแต่ได้ผลผลิตต่ำเนื่องจากขาดแคลนน้ำ ความเสื่อมโทรมของดิน และพันธุ์พืชที่ดี

(๒) การปลูกหม่อน-เลี้ยงไหม ยังมีการผลิตแบบดั้งเดิมไม่มีการปลูกหม่อนเพียงพอ ใช้พันธุ์พื้นเมือง และควรมีการเลี้ยงไหมแบบห้องและพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริม

(๓) การผลิตสัตว์เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเลี้ยงแบบธรรมชาติไม่มีการจัดการสุขาภิบาลที่ดีและมีคุณภาพ ไม่มีการปลูกพืชอาหารสัตว์

๓) ด้านเศรษฐกิจ

(๑) ราคาผลผลิตตกต่ำเนื่องจากการเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายพ่อค้าคนกลางเป็นหลัก ไม่สามารถ

กำหนดราคา หรือทราบสถานการณ์ตลาดล่วงหน้าได้

- (๒) ต้นทุนการผลิตสูง เกษตรกรมีการใช้ปัจจัยการผลิตและที่มีการลงทุนสูง (บางครั้งเกินความจำเป็น)
- (๓) ขาดการสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า
- (๔) เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการจัดทำบัญชีฟาร์มและการวางแผนการผลิต เพื่อใช้ในการวางแผน

อนาคต

๔) ด้านสังคม

- (๑) คริวเรือนเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคตามกระแสค่อนข้างสูง เช่น วัสดุนิยม
- (๒) หมู่บ้านต่างๆขาดโอกาสในการพัฒนาอาชีพเสริม
- (๓) ลูกหลานเยาวชนไม่สนใจในการประกอบอาชีพการเกษตร เมื่อจบชั้น ม.๓ และ ม.๖ จะไป

ทำงานตามโรงงานและบริษัท

๒.๒ ลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน

- ๑) การขาดแคลนน้ำในฤดูกาลเพาะปลูก(หน้าแล้ง)
- ๒) ดินเสื่อมคุณภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- ๓) ต้นทุนการผลิตสูง
- ๔) การว่างงานหลังจากฤดูการทำนา
- ๕) เกษตรกรมีหนี้สิน
- ๖) เยาวชนไม่สนใจอาชีพการเกษตร
- ๗) ขาดการแปรรูปผลผลิตและการบรรจุภัณฑ์

๒.๓ การแก้ไขปัญหาการส่งเสริมการเกษตรอำเภอหนองหงส์

๒.๓.๑ การแก้ปัญหาด้านโครงสร้างและปัจจัยการผลิต

- ๑) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ด้วยการวางแผนการผลิตให้ได้คุณสมบัติ ๓ สูงคือ ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง ละเอียดสูง
- ๒) ส่งเสริมการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน มีแหล่งน้ำ ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกพืชหลากหลาย เพื่อสร้างสมดุลสิ่งมีชีวิต ปรับปรุงบำรุงดิน ใช้จุลินทรีย์บำบัดธรรมชาติ ลดการใช้สารเคมี

๒.๓.๒ แนวทางการพัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกร

- ๑) ส่งเสริมการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลัก คือ การทำนาและอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำนา
- ๒) เสริมสร้างระบบครอบครัวและชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและอบอุ่น ประชากรสามารถพึ่งตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงรวมกลุ่มเป็นสถาบันเกษตรกรที่มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาการเกษตรของท้องถิ่น

๒.๓.๓ แนวทางการพัฒนามาตรฐานการผลิตพืช

- ๑) พัฒนาอำเภอหนองหงส์ ให้เป็นแหล่งผลิตอาหารและสินค้าเกษตรโดยการทำการเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตลดการใช้สารเคมี และผลผลิตมีความปลอดภัย
- ๒) พัฒนาการผลิตและช่องทางการเข้าถึงสารชีวภัณฑ์ สารและวัตถุดิบอินทรีย์ของเกษตรกร เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำการเกษตรของอำเภอหนองหงส์
- ๓) ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรอัจฉริยะด้านโรงเรือน และระบบการให้น้ำพืชแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพเช่น กลุ่มเกษตรกรปลูกพืชอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรปลูกหอมแดง

๒.๓.๔ แนวทางการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์

- ๑) ส่งเสริมการเกษตรเชิงอัตลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยงทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๒) พัฒนากลุ่มอาชีพกลุ่มสถาบันเกษตรกรให้มีความสามารถในการรวบรวมผลผลิตและจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์

๓) บูรณาการกับ อปท.และหลายภาคส่วน ผลักดันให้เกิดตลาดรวบรวมผลผลิตการเกษตรของอำเภอหนองหงส์ เช่น บริเวณพื้นที่ที่ดินสำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์ติดถนนเส้นทางหลัก ให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า

๒.๓.๕ ข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

จากการรวบรวมผลการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมหรือเวทีประชาคมอำเภอหนองหงส์ ได้ข้อมูลปัญหาและความต้องการของประชาชนในตำบลต่างๆ ดังนี้

๒.๗ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ ๒.๔๑ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไขประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไขของอำเภอหนองหงส์รวบรวมได้ดังนี้

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด				
๓) ต้นทุนการผลิตสูง	- พืชเป็นมีโรคแมลงระบาดทำให้	พัฒนามาตรฐานการผลิตพืช		
	ต้องใช้สารเคมีมากำจัด	๑) พัฒนาอำเภอหนองหงส์ ให้เป็นแหล่งผลิตอาหาร	ต.สระแก้วม.๑-๑๕	ด่วนที่สุด
	- บัญสารเคมี ฮอร์โมนพืช	และสินค้าเกษตรให้กับชุมชนและพื้นที่อำเภอใกล้เคียง	ต.สระทองม.๑-๙	
	ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	๒) พัฒนาการผลิตและช่องทางการเข้าถึงสารชีวภัณฑ์	ต.ไทยสามัคคีม.๑-๑๕	
		สารและวัตถุดิบทรีย์ของเกษตรกรเพื่อนำมาปรับใช้	ต.เมืองฝ้ายม.๑-๑๒	
๓) ต้นทุนการผลิตสูง		ในการทำการเกษตรของอำเภอหนองหงส์	ต.หนองชัยศรีม.๑-๑๕	ด่วนมาก
			ต.เสาเดียวม.๑-๑๕	
			ต.ห้วยหินม.๑-๑๙	
๑) การขาดแคลนน้ำในฤดูกาล	- การขาดแคลนน้ำในฤดูกาล	๓) ส่งเสริมและ พัฒนาการเกษตรอัจฉริยะด้าน โรงเรือน	YSF ต.เสาเดียว	ไม่ด่วน
เพาะปลูก(หน้าแล้ง)	เพาะปลูก(หน้าแล้ง)	และระบบการให้น้ำพืชแก่เกษตรกรกลุ่มเกษตรกร	YSF ต.สระทอง	
		ที่มีความพร้อมและมีศักยภาพเช่น กลุ่มเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ต.สระแก้ว	
		ปลูกพืชอินทรีย์กลุ่มเกษตรกรปลูกหอมแดง	กลุ่มปลูกหอมแดงต.ไทยสามัคคี	
๔) การว่างงานหลังจากฤดูการทำนา	- การว่างงานหลังจากฤดูทำนา	พัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอำเภอหนองหงส์		
		๑) ส่งเสริมการเกษตรเชิงอัตลักษณ์ให้มีความเชื่อมโยง	ต.ไทยสามัคคี	ด่วน
		ทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและพัฒนาเป็นแหล่ง	ต.เมืองฝ้าย	
		เรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร		

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
๓) ต้นทุนการผลิตสูง	- ผลผลิตล้นตลาด - มีต้นทุนในการเดินทางไปส่ง	๒) พัฒนากลุ่มอาชีพกลุ่มสถาบันเกษตรกรให้มีความ		ด่วน
		สามารถในด้านการรวบรวมผลผลิตและจำหน่ายผล		
		ผลิตของเกษตรกรอำเภอหนองหงส์		
๓) ต้นทุนการผลิตสูง	สินค้าสูง	๓) บูรณาการกับ อปท.และหลายภาคส่วน ผลักดัน	ด.สระแก้ว	ด่วน
		ให้เกิดตลาดรวบรวมผลผลิตการเกษตรของอำเภอ	ด.สระทอง	
		หนองหงส์เช่น บริเวณพื้นที่ที่ดินสำนักงานเกษตร		
		อำเภอหนองหงส์ติดถนนเส้นทางหลัก ให้เกิดการใช้		
		ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่า		
		การแก้ปัญหาด้านโครงสร้างและปัจจัยการผลิต		
๕) เกษตรกรมีหนี้สิน	- เกษตรกรขาดรายได้	๑) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ด้วยการ	ด.สระแก้วม.๑-๑๕	ด่วนมาก
	ขาดสภาพคล่องทางการผลิต	วางแผนการผลิตให้ได้คุณสมบัติ ๓ สูงคือ ประสิทธิภาพ	ด.สระทองม.๑-๙	
		สูงมาตรฐานสูง และรายได้สูง	ด.ไทยสามัคคีม.๑-๑๕	
๑) การขาดแคลนน้ำในฤดูกาล	- น้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค	๒) ส่งเสริมการผลิตในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน	ด.เมืองฝ้ายม.๑-๑๒	ด่วน
เพาะปลูก(หน้าแล้ง)	บริโภค	มีแหล่งน้ำปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกพืชหลากหลาย	ด.หนองชัยศรีม.๑-๑๕	
๒) ดินเสื่อมคุณภาพ ดินขาดความ	- ดินแข็งดินแน่น ดินขาดแร่ธาตุ	เพื่อสร้างสมดุลสิ่งมีชีวิตปรับปรุงบำรุงดิน ใช้จุลินทรีย์	ด.เสาเดียวม.๑-๑๕	
อุดมสมบูรณ์		บำบัดธรรมชาติลดการใช้สารเคมี	ด.ห้วยหินม.๑-๑๙	
๕) เกษตรกรมีหนี้สิน	- เกษตรกรขาดรายได้เสริมมาลด	๔) ปรับปรุงรูปลักษณ์ กิจกรรมของงานหอมแดง		ด่วน
	ภาระค่าใช้จ่ายประจำวัน	แข่งเรือยาวและงานกาชาดซึ่งเป็นงานประจำปีของ	เกษตรกรผู้ปลูกหอมกระเทียม	
	จึงมีหนี้สิน	อำเภอหนองหงส์ให้มีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ	ทุกท่าน	
		เพื่อประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมการผลิตหอมแดง		

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านเกษตรกรรมและองค์กรเกษตรกร		พัฒนาการประกอบอาชีพเกษตรกร		
๔) การว่างงานหลังจากฤดูทำนา	- ช่วงปลูกข้าวแล้วและเก็บเกี่ยวข้าว และอ้อยไปแล้วเกษตรกรจะว่าง	๑) ส่งเสริมการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลักคือ การทำนาและอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำนา	ต.สระแก้วม.๑-๑๕ ต.สระทองม.๑-๙ ต.ไทยสามัคคีม.๑-๑๕	ด่วนมาก
๖) เยาวชนไม่สนใจอาชีพ การเกษตร	- เยาวชนไม่สนใจอาชีพการเกษตร	๒) เสริมสร้างระบบครอบครัวและชุมชน ให้มีความ เข้มแข็งและอบอุ่นประชากรสามารถพึ่งตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความมั่นคง รวมกลุ่มเป็นสถาบัน เกษตรกรที่มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนา การเกษตรของท้องถิ่น	ต.เมืองฝ้ายม.๑-๑๒ ต.หนองชัยศรีม.๑-๑๕ ต.เสาเดียวม.๑-๑๕ ต.ห้วยหินม.๑-๑๙	ด่วน
ด้านการแปรรูปผลผลิต		ส่งเสริมและการพัฒนาหอมแดงหนองหงส์		
และผลิตภัณฑ์		๑) ผลักดันการผลิต/แปรรูปผลผลิตพืชผลการเกษตร ที่ใช้หอมแดงเป็นส่วนประกอบสำหรับตลาดชุมชนเช่น หอมทอดกัวยี่สิบยวนหอมทอดไก่ทอดหาคัดใหญ่ หอม แดงมะม่วงน้ำปลาหวาน		ด่วน
๗) ขาดการแปรรูปผลผลิต และการบรรจุภัณฑ์	- หอมในฤดูออกมามากแต่ขาด การแปรรูปที่ตรงกับความต้องการผู้บริโภค	๓) ร่วมกับสถานศึกษา ศึกษา วิจัยการแปรรูปหอมแดง กิ่งสำเร็จรูปเพื่อการประกอบอาหารเช่น หอมป่นสำ หรับอาหารจานต้มหอมป่นสำหรับทำอาหารจานป่น	เกษตรกรผู้ปลูกหอมกระเทียม ทุกท่าน	ด่วนมาก

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหงส์, ๒๕๖๘

๓. การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์

๓.๑ การวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysisและจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์ ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบ และจัดทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๒.๔๒ การวิเคราะห์ SWOT Analysis และจัดทำ TOWS Matrix สถานการณ์ด้านการเกษตรอำเภอหนองหงส์บุรีรัมย์

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. อำเภอหนองหงส์เป็นแหล่งผลิตหอมแดงที่สำคัญของจังหวัดบุรีรัมย์ ๒. มีกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและแปลงใหญ่ข้าวที่มีความเข้มแข็ง ๓. มีกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สำหรับผลิตผักส่งบริษัทส่งออก ๔. มีพื้นที่การเกษตรในการปลูกอ้อยโรงงานค่อนข้างมาก	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. กลุ่มเกษตรกรที่มีการรวมตัวกันขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ๒. เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการแปรรูปสินค้าเกษตร ๓. ตลาดสินค้าเกษตรยังติดตื้อซื้อขายกันอยู่ในวงจำกัด ๔. เกษตรขาดความเชื่อมั่นในการใช้สารทดแทนสารเคมี ๕. เกษตรกรมีทรัพยากรในประกอบอาชีพทางการเกษตรน้อยลง (ซื้อมากกว่าผลิตเอง)
โอกาส (Opportunities : O) ๑. อำเภอหนองหงส์เป็นอำเภอที่มีขนาดปานกลาง มีอาณาเขตติดต่อกับหลายอำเภอ (ลำปลายมาศ ชำนิ หนองกี่ ห้วยแถลง)เป็นการเพิ่มทางเลือกด้านการตลาดและการจำหน่ายสินค้าเกษตร ๒. อำเภอจัดมหกรรมประเพณีหอมแดงแข่งเรือยาวฯ ทุกปีช่วยในการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตร ๓. มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการผลิต การตลาด เช่น สถานีพัฒนาที่ดินบุรีรัมย์ ศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองหงส์ บริษัทคูโบต้าบุรีรัมย์ ๔. อำเภอหนองหงส์มีโคกหนองนาโมเดลของอำเภอเป็นศูนย์กลางดำเนินงานด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนการดำเนินงานด้านสินค้าเกษตร ๕. เกษตรกรมีการเรียนรู้และสนใจสื่อและเทคโนโลยี	SO กลยุทธ์เชิงรุก ๑. ส่งเสริมให้อำเภอหนองหงส์เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมอีสาน ชาติพันธุ์ลาว และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (S๑+O๑,) ๒. ส่งเสริมการผลิตสินค้ามูลค่าสูง การรับรองมาตรฐานการผลิต การแปรรูปผลผลิต การเกษตร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการผลิตน้อย ได้กำไรมาก(S๑+O๑,O๒) ๓. ผลานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคี ในการพัฒนาด้านการตลาดให้กับเกษตรกร (S๑,S๒,S๓+O๒,O๓,O๔) ๔. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตของเกษตรกร (O๕,+S๑,S๒,S๓,S๔)	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข ๑. ส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาสินค้า การแปรรูป และการตลาดเพื่อการพึ่งพาในชุมชนมากยิ่งขึ้น (O๓,O๔+W๒,W๓) ๒. ส่งเสริมการทำตลาด การจัดตั้งตลาด และพัฒนาจุดรับซื้อ จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร (O๓,O๔+W๓) ๓. ส่งเสริมความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง (O๓+W๑)

ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ปรากฏการณ์ธรรมชาติ (เอลนีโญ ลานีญา) ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง และภัยแล้งที่มีความรุนแรง ๒. ผลผลิตทางการเกษตรมีความเสี่ยงจะได้รับผลกระทบจากโรค แมลง ศัตรูพืชที่ระบาดมากขึ้น ๓. ผลผลิตเกษตรราคาคต่ำ ๔. ปุ๋ยเคมีมีราคาเพิ่มสูงขึ้นมาก ๕. เกษตรกรสูงอายุมากขึ้นและสุขภาพไม่ดีมากขึ้น ทำให้ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร ๖. อำเภอนองหงส์ตั้งอยู่บนพื้นที่ค่อนข้างสูงและเป็นเขตเงาฝนจึงค่อนข้างขาดแคลนน้ำ	ST กลยุทธ์ป้องกัน ๑. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากร การเกษตรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบจากภาวะโลกร้อน (S๑,S๒,S๓,S๔ +T๑,T๒) ๒. ส่งเสริมความรู้ลักษณะ สร้างแปลงเรียนรู้ แปลงเปรียบเทียบ แหล่งเรียนรู้ การทำเกษตรที่ปลอดภัยได้คุณภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ และเรียนรู้ยามใดก็ได้ตามที่ต้องการ (S๑,S๒,S๓+T๒,T๔) ๓. ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี เพื่อทดแทนแรงงาน ลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต และเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น (S๒,S๔+T๔,T๑,T๒)	WT กลยุทธ์เชิงรับ ๑. ส่งเสริมการใช้แทนแต่งในภาคการเกษตรเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตด้านพืช สัตว์ ประมง (T๓,T๔+W๕) ๒. ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรนอกเวลา (ไม่ได้มีอาชีพหลักทางการเกษตร) เพื่อพัฒนาให้เป็นตัวแทนผู้ผลิตสินค้าเกษตรรุ่นต่อไป แทนผู้สูงอายุ(T๔+W๕)
--	---	--

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนองหงส์, ๒๕๖๘

๓.๒ การกำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ เน้นการสร้างอัตลักษณ์ ให้เป็น Soft Power พัฒนาคุณภาพและบรรจุภัณฑ์ สร้างสตอรี่ ผลักดันตลาด แหล่งใหม่ๆ ประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้ข่าวสารที่มีประโยชน์ พัฒนาร่วมพลังกับภาคีเครือข่าย

๑.๒ ส่งเสริมให้อำเภอนองหงส์เป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมอีสาน ชาติพันธุ์ลาว และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑.๓ ส่งเสริมการผลิตสินค้ามูลค่าสูง การรับรองมาตรฐานการผลิต การแปรรูปผลผลิตการเกษตร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการผลิตน้อย ได้กำไรมาก

๑.๔ ผสานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคี ในการพัฒนาด้านการตลาดให้กับเกษตรกร

๑.๕ ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการเกษตร เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการผลิตของเกษตรกร

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

เน้นการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่ม พึ่งพาตนเอง สร้างความรู้ความเข้าใจถึงทางเลือกในการลดใช้สารเคมี ผลักดันให้เกิดแหล่งรับซื้อหรือแหล่งรวบรวมผลผลิต

๒.๑ ส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาสินค้า การแปรรูป และการตลาดเพื่อการพึ่งพาในชุมชนมากยิ่งขึ้น

๒.๒ ส่งเสริมการทำตลาด การจัดตั้งตลาด และพัฒนาจุดรับซื้อ จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

๒.๓ ส่งเสริมความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

๓. กลยุทธ์เชิงป้องกัน

เน้นการลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน สร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต นำเครื่องจักรและเทคโนโลยีมาช่วยแบ่งเบาภาระแรงงานคน

๓.๑ ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

๓.๒ ส่งเสริมความรู้ลักษณะ สร้างแปลงเรียนรู้ แปลงเปรียบเทียบ แหล่งเรียนรู้ การทำเกษตรที่ปลอดภัยได้คุณภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างเชิงประจักษ์ และเรียนรู้ยามใดก็ได้ตามที่ต้องการ

๓.๓ ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยี เพื่อทดแทนแรงงาน ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และเป็นมิตรสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

๔ กลยุทธ์เชิงรับ

เน้นการจัดการที่ทำได้ง่าย คือ ส่งเสริมแผนแดงทดแทนปุ๋ยไนโตรเจนและเป็นอาหารประมง ปศุสัตว์ พัฒนาเกษตรกรประเภทนอกเวลาให้ทำหน้าที่เป็นเกษตรกรตัวจริง ทดแทนเกษตรกรรุ่นเก่าได้

๔.๑ ส่งเสริมการใช้แผนแดงในภาคการเกษตรเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตด้านพืช สัตว์ ประมง

๔.๒ ส่งเสริมความรู้การผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกรนอกเวลา (ไม่ได้มีอาชีพหลักทางการเกษตร) เพื่อพัฒนาให้เป็นตัวแทนผู้ผลิตสินค้าเกษตรรุ่นต่อไป แทนผู้สูงอายุ

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตาม

เป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์

๑.๑.๒ ผักปลอดภัย

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์ (สิ่งที่คาดหวังหรือผลสำเร็จที่จะให้เกิด)

เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตผักที่มีคุณภาพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน (วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตาม

เป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตผักที่มีคุณภาพ

โครงการที่ ๒ โครงการส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตรพืชผักปลอดภัย

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน(วิธีการที่จะต้องทำหรือทำอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตาม

เป้าประสงค์)

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์แปรรูปผลผลิตจากการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

๑.๒.๒ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

๑.๑ ส่งเสริมและพัฒนาการผลิต แปลงใหญ่สินค้าเกษตรด้านพืช (ไม่รวมนาแปลงใหญ่)

จำนวน ๑ แปลง ประกอบด้วย

๑.๒ แปลงใหญ่ปี ๒๕๖๘ จำนวน จำนวน ๑ แปลง คือผักแปลงใหญ่บ้านศรีภูมิ-ศรีสะ

ยาง หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๔ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๔.๑ Green Day

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- กลุ่มเกษตรกรผู้สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ๗ ตำบล ๆ ละ ๓๐ รายรวมเป็น ๒๑๐ ราย
พื้นที่เป้าหมาย ตำบลสระแก้ว ตำบลหนองชัยศรี ตำบลห้วยหิน ตำบลเสาเดียว ตำบลสระทอง ตำบลไทยสามัคคี
และตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

เป้าประสงค์

- เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร และส่งเสริมการบริหารจัดการ
พื้นที่เกษตรด้วยการปลูกพืชใช้น้ำน้อย

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อม

โครงการที่ ๑ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ จากวัสดุทางการเกษตร

โครงการที่ ๒ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาการผลิตสินค้า	๑. โครงการ โครงการ ส่งเสริมการใช้ สารชีวภัณฑ์	๒.๑ เพื่อให้เกษตรกรลด การใช้สารเคมีโดยใช้สาร ชีวภัณฑ์แทน ๒.๒ เพื่อรักษามลภาวะ สิ่งแวดล้อมในเรื่องการใช้ สารเคมีในการป้องกัน กำจัดศัตรูพืช ๒.๓ เพื่อให้ชุมชน เกษตรกรรมมีชีวิตสุขภาพที่ ดีขึ้น ๒.๔ เพื่อเป็นการลด ค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ใน ครัวเรือน	๓.๑ กลุ่ม เกษตรกร ผู้สนใจเข้า ร่วม โครงการฯ ๗ ตำบล ๆ ละ ๓๐ รายรวม เป็น ๒๑๐ ราย	ตำบลสระแก้ว ตำบลหนองชัยศรี ตำบลห้วยหิน ตำบลเสาเดียว ตำบลสระทอง ตำบลไทยสามัคคี ตำบลเมืองฝ้าย	๑. จัดทำโครงการเพื่อ เสนออนุมัติ ๒. ประชุมชี้แจงรายละเอียดของโครงการฯ ให้กับผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตร เพื่อ รับสมัครเกษตรกรผู้ สนใจเข้าร่วมโครงการฯ โดยที่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการฯต้องมี คุณสมบัติตาม รายละเอียดที่กำหนดไว้ ในประกาศ ๓. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ ร่วมโครงการฯ/ศึกษาดู งานตัวอย่างการทำสาร ชีวภัณฑ์ให้แก่เกษตรกรที่ เข้าร่วมโครงการ พร้อม ทั้งให้เกษตรกรจัดทำ แผนการผลิต ๔. มอบปัจจัยการผลิต ๕. ดำเนินการตาม โครงการฯ ๖. ติดตามและ ประเมินผลโครงการฯ	ผลิต สาร ชีว ภัณฑ์	๒๘, ๒๖๐	ผลิต สาร ชีว ภัณฑ์	๒๘, ๒๖๐	ผลิต สาร ชีว ภัณฑ์	๒๘, ๒๖๐	ผลิต สาร ชีว ภัณฑ์	๒๘, ๒๖๐	ผลิต สารชีว ภัณฑ์	๒๘,๒ ๖๐	นายดุสิต พรมรุกชาติ

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาการผลิต สินค้า	๒. ผัก ปลอดภัย	๒.๑ เพื่อส่งเสริมและ พัฒนาเกษตรกรให้ สามารถผลิตสินค้า พืชผักปลอดภัยจาก สารเคมี ๒.๒ เพื่อเป็นการ ลดค่าใช้จ่าย เพิ่ม รายได้ในครัวเรือน	เพื่อเพิ่ม ปริมาณ ผลผลิตผัก ที่มีคุณภาพ ๕ ตำบล ๆ ละ เกษตรกร ๑๕๐ ราย	ตำบลสระแก้ว ตำบลหนองขี้ศรี ตำบลสระทอง ตำบลไทย สามัคคี ตำบลเมืองฝ้าย	๑. จัดทำโครงการเพื่อเสนอ อนุมัติ ๒. ประชุมชี้แจงรายละเอียด ของโครงการฯให้กับผู้นำ ชุมชน อาสาสมัครเกษตร เพื่อรับสมัครเกษตรกรผู้ สนใจเข้าร่วมโครงการฯ โดย ที่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการฯต้องมีคุณสมบัติ ตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ ในประกาศ ๓. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วม โครงการฯ/ศึกษาดูงาน ตัวอย่างจากเกษตรกรที่ ประสบความสำเร็จในการ ปลูกผักอินทรีย์หรือพืชผัก ปลอดภัยในพืชที่ ๔. มอบปัจจัยการผลิตหรือ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การ เรียนรู้ ๕. ดำเนินการตาม โครงการฯ ๖. ติดตามและประเมินผล โครงการฯ	ผัก ปลอด ภัย	๑๙, ๙๖๐	ผัก ปลอด ภัย	๑๙, ๙๖๐	ผัก ปลอด ภัย	๑๙, ๙๖๐	ผัก ปลอด ภัย	๑๙, ๙๖๐	ผัก ปลอด ภัย	๑๙, ๙๖๐	นางสาว นิรดา เป็น นางรอง

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑. โครงการ ส่งเสริมการ แปรรูปผลผลิต ทางการเกษตร	๑. เพื่อให้เกษตรกรลด การใช้สารเคมีโดยใช้ สารชีวภัณฑ์แทน ๒. เพื่อรักษามลภาวะ สิ่งแวดล้อมในเรื่องการ ใช้สารเคมีในการ ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ๓. เพื่อให้ชุมชน เกษตรกรรมมีชีวิตสุขภาพ ที่ดีขึ้น ๔. เพื่อเป็นการลด ค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ใน ครัวเรือน	เพื่อแปรรูป ผลผลิตจาก ข้าวเพื่อเพิ่ม มูลค่าสินค้า และเพิ่มรายได้ ให้คนในชุมชน กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ที่สนใจเข้าร่วม โครงการฯ ตำบลละ ๓ กลุ่มฯละ ๑๐ ราย รวม ๒๑๐ ราย	ตำบลสระแก้ว ตำบลหนองชัย ศรี ตำบลห้วยหิน ตำบลเสาเดียว ตำบลสระทอง ตำบลไทย สามัคคี ตำบลเมือง ฝ้าย	๑. จัดทำโครงการเพื่อ เสนออนุมัติ (สำรวจข้อมูล ความพร้อม ศักยภาพ พื้นที่) ๒. ประชุมชี้แจง รายละเอียดของโครงการ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตรให้กับผู้นำ ชุมชน อาสาสมัครเกษตร เพื่อรับสมัครเกษตรกรผู้ สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ๓. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ ร่วมโครงการฯ เพื่อ เสริมสร้างความรู้ด้านการ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลิตผลทางการเกษตร มาตรฐานสินค้า รวมทั้ง การตลาด และการบริหาร จัดการกลุ่มให้ยั่งยืน ๔. มอบปัจจัยการผลิต ๕. ดำเนินการตาม โครงการฯ ๖. ติดตามและประเมินผล โครงการฯโดยเจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ	แปรร รูป ผล ผลิต ทาง การ เกษตร	๓๓, ๒๒๐	แปรร รูป ผล ผลิต ทาง การ เกษตร	๓๓, ๒๒๐	แปรร รูป ผล ผลิต ทาง การ เกษตร	๓๓, ๒๒๐	แปรร รูป ผล ผลิต ทาง การ เกษตร	๓๓, ๒๒๐	แปรรูป ผล ผลิต ทาง การ เกษตร	๓๓, ๒๒๐	นางสาว กันติชา ชัยชนะ

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งป ม.	งาน	งป ม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑. แปลง ใหญ่	สร้างมูลค่า โครงการ ระบบส่งเสริมเกษตร แบบแปลงใหญ่เพื่อ ปรับเปลี่ยนผลิตภาพการ ผลิต	๑. ส่งเสริมและ พัฒนาการผลิต แปลงใหญ่สินค้า เกษตรด้านพืช (ไม่รวมนาแปลง ใหญ่) จำนวน ๑ แปลง ประกอบด้วย ๒. แปลงใหญ่ปี ๒๕๖๘ จำนวน จำนวน ๑ แปลง คือผักแปลงใหญ่ บ้านศรีภูมิ-ศรี สะเกษ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองชัย ศรี อำเภอหนอง หงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	ตำบลหนองชัยศรี	๑. จัดเวทีวิเคราะห์ ประเมินศักยภาพ ๕ ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการ ผลิต การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพสินค้า การบริหารจัดการ และ การตลาด สำนักงาน เกษตรอำเภอจัดเวที เก็บ ข้อมูล รวบรวม ประมวลผล วิเคราะห์ ศักยภาพ ๕ ด้าน โดยเก็บ ข้อมูล ๒ ครั้ง ก่อนเริ่ม ฤดูกาลผลิตเพื่อใช้ ออกแบบวางแผน เก็บข้อมูลหลังการเก็บ เกี่ยวผลผลิตเพื่อวิเคราะห์ ผล ๒. จัดเวทีแห่งการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของ กลุ่มและออกแบบวางแผนการพัฒนา ๕ ด้าน สำนักงานเกษตรอำเภอ เลือกแนวทางการวางแผนการผลิต	คัดเลือก เกษตรกร ผู้สนใจ	-	จัดตั้ง กลุ่ม แปลง ใหญ่ ผัก	-	พัฒนาศักย ภาพ เกษตรกร	๓๐, ๐๐ ๐	พัฒนา ศักยภาพ ภาพ เกษตรกร	๓๐,๐ ๐๐	พัฒนา ศักยภาพ ภาพ เกษตรกร	๓๐,๐ ๐๐	นางสาว นิตดา

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งป ม.	งาน	งป ม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑. แปลง ใหญ่ (ต่อ)	สร้างมูลค่า โครงการ ระบบส่งเสริมเกษตร แบบแปลงใหญ่เพื่อ ปรับเปลี่ยนผลิตภาพการ ผลิต	๑. ส่งเสริมและ พัฒนาการผลิต แปลงใหญ่สินค้า เกษตรด้านพืช (ไม่รวมนาแปลง ใหญ่) จำนวน ๑ แปลง ประกอบด้วย ๒. แปลงใหญ่ปี ๒๕๖๘ จำนวน จำนวน ๑ แปลง คือผักแปลงใหญ่ บ้านศรีภูมิ-ศรี สะเกษ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองชัย ศรี อำเภอหนอง หงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	ตำบลหนองชัยศรี	ทั้งนี้ สามารถปรับเปลี่ยน ได้ตามความเหมาะสม ๓. การติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการระบบส่งเสริม เกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อ ปรับเปลี่ยนผลิตภาพการผลิต กลุ่มผักแปลงใหญ่บ้านศรี ภูมิ-ศรีสะเกษ หมู่ ๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอ หนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ และรายงานผลการ ติดตาม	คัด เลือก เกษตรกร ผู้สนใจ	-	จัดตั้ง กลุ่ม แปลง ใหญ่ ผัก	-	พัฒนาศักย ภาพ เกษตรกร	๓๐, ๐๐ ๐	พัฒนา ศักยภาพ ภาพ เกษตรกร	๓๐,๐ ๐๐	พัฒนา ศักยภาพ ภาพ เกษตรกร	๓๐,๐ ๐๐	นางสาว นิตดา

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	งาน	งบม.	
พัฒนา เกษตรกร/ กลุ่ม/องค์กร	๑. แปลง ใหญ่ (ต่อ)	สร้างมูลค่า โครงการ ระบบส่งเสริมเกษตร แบบแปลงใหญ่เพื่อ ปรับเปลี่ยนผลิตภาพการ ผลิต	๑. ส่งเสริมและ พัฒนาการผลิต แปลงใหญ่สินค้า เกษตรด้านพืช (ไม่รวมนาแปลง ใหญ่) จำนวน ๑ แปลง ประกอบด้วย ๒. แปลงใหญ่ปี ๒๕๖๘ จำนวน จำนวน ๑ แปลง คือผักแปลงใหญ่ บ้านศรีภูมิ-ศรี สะเกษ หมู่ที่ ๓ ตำบลหนองชัย ศรี อำเภอนอง หงส์ จังหวัด บุรีรัมย์	ตำบลหนองชัยศรี	ทั้งนี้ สามารถปรับเปลี่ยน ได้ตามความเหมาะสม ๓. การติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน โครงการระบบส่งเสริม เกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อ ปรับเปลี่ยนผลิตภาพการผลิต กลุ่มผักแปลงใหญ่บ้านศรี ภูมิ-ศรีสะเกษ หมู่ ๓ ตำบลหนองชัยศรี อำเภอ หนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ และรายงานผลการ ติดตาม	คัด เลือก เกษตรกร ผู้สนใจ	-	จัดตั้ง กลุ่ม แปลง ใหญ่ ผัก	-	พัฒนาศักย ภาพ เกษตรกร	๓๐, ๐๐ ๐	พัฒนา ศักยภาพ ภาพ เกษตรกร	๓๐,๐ ๐๐	พัฒนา ศักยภาพ ภาพ เกษตรกร	๓๐,๐ ๐๐	นางสาว นิตดา

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาพื้นที่ และทรัพยากร การเกษตร	๑. การทำ ปุ๋ยหมักการ ทำน้ำหมัก ชีวภาพจาก วัสดุทาง การเกษตร และเลี้ยง แพนแดงใน นาข้าว	เพื่อลดต้นทุนการ ผลิต และพัฒนา ศักยภาพเกษตรกรให้ สามารถใช้วัสดุเหลือ ใช้ทางการเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพ	เพื่อลดการใช้ ปุ๋ยเคมีที่มีต้นทุน การผลิตสูง และ ช่วยปรับปรุง โครงสร้างดิน เพิ่ม ความอุดมสมบูรณ์ ของดิน และลด การใช้ปุ๋ยเคมี	ตำบลสระแก้ว ตำบลหนองขี้ศรี ตำบลห้วยหิน ตำบลเสาเดียว ตำบลสระทอง ตำบลไทย สามัคคี ตำบลเมืองฝ้าย	๑. ประชุมชี้แจง รายละเอียดของ โครงการ เพื่อรับสมัคร เกษตรกรผู้ที่สนใจเข้า ร่วมโครงการฯ ๒. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ ร่วมโครงการฯเพื่อ เสริมสร้างความรู้ ๓. มอบปัจจัยการผลิต ๗.๕ ดำเนินการตาม โครงการฯ ๔. ติดตามและ ประเมินผลโครงการฯ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรอำเภอ	ดำเนิน งานตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐ ๐	ดำเนิน งาน ตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	ดำเนิน งาน ตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	ดำเนิน งานตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	ดำเนิน งานตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	นาย ดุสิต พรมรุก ชาติ

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาพื้นที่ และทรัพยากร การเกษตร	๒. การสร้าง มูลค่าเพิ่ม จากวัสดุ เหลือใช้ทาง การเกษตร	เพื่อสร้างเสริมอาชีพ เพิ่มรายได้ จากการ ใช้วัสดุเหลือใช้ทาง การเกษตร	เพื่อสร้างเสริม อาชีพเพิ่มรายได้ จากการใช้วัสดุ เหลือใช้ทาง การเกษตร -เกษตรกรผู้สนใจ เข้าร่วมโครงการ ตำบลละ ๓๐ ราย รวม ๒๑๐ ราย	ตำบลสระแก้ว ตำบลหนองขี้ศรี ตำบลห้วยหิน ตำบลเสาเดียว ตำบลสระทอง ตำบลไทย สามัคคี ตำบลเมืองฝ้าย	๑. ประชุมชี้แจง รายละเอียดของ โครงการ เพื่อรับสมัคร เกษตรกรผู้สนใจเข้า ร่วมโครงการฯ ๒. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ ร่วมโครงการฯเพื่อ เสริมสร้างความรู้ ๓. มอบปัจจัยการผลิต ๗.๕ ดำเนินการตาม โครงการฯ ๔. ติดตามและ ประเมินผลโครงการฯ โดยเจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรอำเภอ	ดำเนิน งานตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐ ๐	ดำเนิน งาน ตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	ดำเนิน งาน ตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	ดำเนิน งานตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	ดำเนิน งานตาม เป้า หมาย	๔๐, ๐๐๐	นาย ดุสิต พรมรุก ชาติ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. ๒๕๖๖. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. จำนวนประชากร.

กระทรวงมหาดไทย.

กรมการพัฒนาชุมชน. ๒๕๖๖. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๖.

กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่ (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมปศุสัตว์. ๒๕๖๖. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. ข้อมูลปศุสัตว์ในอำเภอหนองหงส์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๖. แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหนองหงส์ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐). กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๖. รายงานผลการวาดแปลง แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๑. ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๕๗. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๕๕) จำแนกตาม

สาขาการผลิต จังหวัดบุรีรัมย์. แหล่งที่มา : <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html>

กรมการปกครอง. ๒๕๖๗. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. จำนวนประชากร.

กระทรวงมหาดไทย.

กรมการพัฒนาชุมชน. ๒๕๖๗. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๖.

กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่ (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)**

กรมปศุสัตว์. ๒๕๖๗. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. ข้อมูลปศุสัตว์ในอำเภอหนองหงส์ .

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๗. แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหนองหงส์ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐). กระทรวง

เกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๗. รายงานผลการวาดแปลง แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๘. ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๘. ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร. แหล่งที่มา:

<https://farmer.doae.go.th/farmer/index/index๑>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ๒๕๖๐. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๐) จำแนกตาม

สาขาการผลิต จังหวัดบุรีรัมย์. แหล่งที่มา : <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/>

[statseries15.html](http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries15.html)